

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE TURUNÇGİL SEKTÖRÜ

Yazar
HANDAN AKÇAÖZ
AYŞENUR GÜZEL

BİDGE Yayınları

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE TURUNÇGİL SEKTÖRÜ

Yazar

PROF. DR. HANDAN AKÇAÖZ

YÜK. ZİR. MÜH. AYŞENUR GÜZEL

ISBN: 978-625-372-828-1

1. Baskı

Sayfa Düzeni: Gözde YÜCEL

Yayınlama Tarihi: 13.10.2025

BİDGE Yayınları

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının ve editörün yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Sertifika No: 71374

Yayın hakları © BİDGE Yayınları

www.bidgeyayinlari.com.tr - bidgeyayinlari@gmail.com

Krc Bilişim Ticaret ve Organizasyon Ltd. Şti.

Güzeltepe Mahallesi Abidin Daver Sokak Sefer Apartmanı No: 7/9

Çankaya/Ankara

ÖNSÖZ

Tarım sektörü, insanlığın temel beslenme gereksinimlerini karşılamasının ötesinde, ekonomik kalkınmanın temel dinamiklerinden biri olarak öne çıkmakta; istihdama, dış ticaret dengesine, bölgesel kalkınmaya ve çevresel sürdürülebilirliğe sağladığı katkılarla stratejik bir öneme sahip bulunmaktadır. Bu çerçevede, meyvecilik alt sektörü ve özelde turunçgil üretimi, sahip olduğu yüksek ekonomik değer, üretim potansiyeli ve dış ticaret kapasitesi ile tarımsal üretim içerisinde ayrıcalıklı bir konuma sahiptir.

Bu çalışma, turunçgil sektörünün hem küresel düzeyde hem de Türkiye özelinde üretim, pazarlama, dış ticaret ve fiyatlama boyutlarında çok yönlü bir biçimde ele alınmasını amaçlamaktadır. Tarımsal üretim yapısının küreselleşme, iklim değişikliği ve gıda güvenliği gibi çok katmanlı sorunlarla şekillendiği günümüzde, turunçgil sektörünün mevcut durumu ve geleceğe dair potansiyeli, sadece tarımsal ekonomi perspektifinden değil, aynı zamanda kalkınma, çevre ve sosyal politika eksenlerinden de değerlendirilmesi gereken bir alan haline gelmiştir.

Kitabın hazırlanmasında, uluslararası düzeyde Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Avrupa Birliği (AB) ve Amerika Birleşik Devletleri Tarım Bakanlığı (USDA) gibi kurumsal kaynaklardan, ulusal düzeyde ise Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Tarım ve Orman Bakanlığı, İhracatı Geliştirme Merkezi (İGEME) gibi kurumların güncel verilerinden yararlanılmış; ayrıca sektöre ilişkin çeşitli akademik çalışmalar, yüksek lisans ve doktora tezleri ile sektörel raporlar incelenmiştir.

Çalışmanın turunçgil sektörüne yönelik akademik literatüre katkı sunması, politika yapıcılara yol gösterici bir rehber işlevi görmesi ve sektördeki aktörlere stratejik kararlarında referans oluşturması temel hedefler arasında yer almaktadır. Bu kapsamda

emeği geçen tüm akademisyen, araştırmacı ve kurum temsilcilerine teşekkür eder, çalışmanın hem kuramsal hem de uygulamalı yönleriyle faydalı olmasını temenni ederiz.

Prof. Dr. Handan AKÇAÖZ

Yük. Zir. Müh. Ayşenur GÜZEL

Antalya, 2025

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÇİZELGELER DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
EKLER DİZİNİ.....	xiv
ÖZET.....	xviii
ABSTRACT	xx
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xxii
1. GİRİŞ	1
2. DÜNYADA TURUNÇGİL SEKTÖRÜ	4
2.1. Dünyada Turunçgil Üretimi	4
2.1.1. Dünyada Portakal Üretimi	13
2.1.2. Dünyada Mandarin Üretimi	17
2.1.3. Dünyada Limon Üretimi	21
2.1.4. Dünyada Greyfurt Üretimi	25
2.1.5. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin Üretimi	30
2.2. Dünyada Turunçgil Verimi	34
2.2.1. Dünyada Portakal Verimi	34
2.2.2. Dünyada Mandarin Verimi	35
2.2.3. Dünyada Limon Verimi	35
2.2.4. Dünyada Greyfurt Verimi	36
2.2.5. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin Verimi	37
2.3. Dünya’da Turunçgil Ticareti	38

2.3.1. Dünya’da Turunçgil İhracatı	39
2.3.1.1. Dünyada Portakal İhracatı.....	43
2.3.1.2. Dünyada Mandarin İhracatı	46
2.3.1.3. Dünyada Limon İhracatı	49
2.3.1.4. Dünyada Greyfurt İhracatı	52
2.3.1.5. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin İhracatı	55
2.3.2. Dünya’da Turunçgil İthalatı	58
2.3.2.1. Dünyada Portakal İthalatı.....	61
2.3.2.2. Dünyada Mandarin İthalatı	64
2.3.2.3. Dünyada Limon İthalatı	67
2.3.2.4. Dünyada Greyfurt İthalatı	70
2.3.2.5. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin İthalatı.....	73
2.4. Dünyada Turunçgil Fiyatları	76
2.4.1. Dünyada Portakal Fiyatları	78
2.4.2. Dünyada Mandarin Fiyatları	79
2.4.3. Dünyada Limon Fiyatları	80
2.4.4. Dünyada Greyfurt Fiyatları.....	81
2.4.5. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin Fiyatları.....	82
3. TÜRKİYE’DE TURUNÇGİL SEKTÖRÜ	83
3.1. Türkiye’de Turunçgil Üretimi	85
3.1.1. Türkiye’de Turunçgil Üretiminde Önemli Yeri Olan İller	100
3.1.1.1. Adana	100
3.1.1.2. Mersin	106

3.1.1.3. Hatay	112
3.1.1.4. Antalya	118
3.1.1.5. Muğla	125
3.1.2. Turunçgillerin Türkiye’de Bilinen Bazı Türleri	131
3.1.2.1. Portakal	131
3.1.2.2. Mandarin	135
3.1.2.3. Limon	139
3.1.2.4. Greyfurt	143
3.1.2.5. Turunç	146
3.1.2.6. Kamkat	146
3.2. Türkiye’de Turunçgil Pazarlama Yapısı	147
3.3. Türkiye’de Turunçgil Dış Ticareti	149
3.3.1. Türkiye’de Turunçgil İhracatı	150
3.3.1.1. Türkiye’de Portakal İhracatı	151
3.3.1.2. Türkiye’de Mandarin İhracatı	154
3.3.1.3. Türkiye’de Limon İhracatı	157
3.3.1.4. Türkiye’de Greyfurt İhracatı	160
3.3.2. Türkiye’de Turunçgil İthalatı	163
3.3.2.1. Türkiye’de Portakal İthalatı	163
3.3.2.2. Türkiye’de Mandarin İthalatı	166
3.3.2.3. Türkiye’de Limon İthalatı	168
3.3.2.4. Türkiye’de Greyfurt İthalatı	170
3.4. Türkiye’de Turunçgillerde Fiyatlandırma	172

3.5. Türkiye’de Turunçgil Sektöründe Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	177
3.5.1. Üretimde Yaşanan Sorunlar.....	177
3.5.2. Pazarlamada Yaşanan Sorunlar	178
3.5.4. Turunçgil Sektöründe Yaşanan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri.....	181
SONUÇ	183
KAYNAKLAR	186
EKLER	190

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1. Dünya Turunçgil Üretim Alanları (Ha).....	7
Çizelge 2. Dünya Turunçgil Üretim Alanlarında Lider Ülkeler (Ha)	8
Çizelge 3. Dünya Turunçgil Üretim Miktarları (Ton).....	10
Çizelge 4. Dünya Turunçgil Üretim Miktarlarında Lider Ülkeler (Ton)	11
Çizelge 5. Dünya Portakal Üretim Alanlarında Lider Ülkeler (Ha).....	15
Çizelge 6. Dünya Portakal Üretim Miktarlarında Lider Ülkeler (Ton)...	16
Çizelge 7. Dünya Mandarin Üretim Alanlarında Lider Ülkeler (Ha).....	19
Çizelge 8. Dünya Mandarin Üretim Miktarlarında Lider Ülkeler (Ton).....	20
Çizelge 9. Dünya Limon Üretim Alanlarında Lider Ülkeler (Ha)	23
Çizelge 10. Dünya Limon Üretim Miktarlarında Lider Ülkeler (Ton)....	24
Çizelge 11. Dünya Greyfurt Üretim Alanlarında Lider Ülkeler (Ha)	28
Çizelge 12. Dünya Greyfurt Üretim Miktarlarında Lider Ülkeler (Ton)	29
Çizelge 13. Dünya Diğer Turunçgil Türlerinin Üretim Alanlarında Lider Ülkeler (Ha)	32
Çizelge 14. Dünya Diğer Turunçgil Türlerinin Üretim Miktarlarında Lider Ülkeler (Ton)	33
Çizelge 15. Dünyada Portakal Verimi (kg/ha)	34
Çizelge 16. Dünyada Mandarin Verimi (kg/ha)	35
Çizelge 17. Dünyada Limon Verimi (kg/ha)	36
Çizelge 18. Dünyada Greyfurt Verimi (kg/ha)	37
Çizelge 19. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin Verimi (kg/ha).....	38
Çizelge 20. Dünya Turunçgil İhracat Miktarları (Ton)	41
Çizelge 21. Dünya Turunçgil İhracat Değerleri (1.000 USD).....	42
Çizelge 22. Dünyada Portakal İhracat Miktarları (Ton).....	44
Çizelge 23. Dünyada Portakal İhracat Değerleri (1.000 USD)	45

Çizelge 24. Dünyada Mandarin İhracat Miktarları (Ton)	47
Çizelge 25. Dünyada Mandarin İhracat Değerleri (1.000 USD)	48
Çizelge 26. Dünyada Limon İhracat Miktarları (Ton)	50
Çizelge 27. Dünyada Limon İhracat Değerleri (1.000 USD)	51
Çizelge 28. Dünyada Greyfurt İhracat Miktarları (Ton)	53
Çizelge 29. Dünyada Greyfurt İhracat Değerleri (1.000 USD)	54
Çizelge 30. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin İhracat Miktarları (Ton)	56
Çizelge 31. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin İhracat Değerleri (1.000 USD)	57
Çizelge 32. Dünya Turunçgil İthalat Miktarları (Ton)	59
Çizelge 33. Dünya Turunçgil İthalat Değerleri (1.000 USD)	60
Çizelge 34. Dünyada Portakal İthalat Miktarları (Ton)	62
Çizelge 35. Dünyada Portakal İthalat Değerleri (1.000 USD)	63
Çizelge 36. Dünyada Mandarin İthalat Miktarları (Ton)	65
Çizelge 37. Dünyada Mandarin İthalat Değerleri (1.000 USD)	66
Çizelge 38. Dünyada Limon İthalat Miktarları (Ton)	68
Çizelge 39. Dünyada Limon İthalat Değerleri (1.000 USD)	69
Çizelge 40. Dünyada Greyfurt İthalat Miktarları (Ton)	71
Çizelge 41. Dünyada Greyfurt İthalat Değerleri (1.000 USD)	72
Çizelge 42. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin İthalat Miktarları (Ton)	74
Çizelge 43. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin İthalat Değerleri (1.000 USD)	75
Çizelge 44. Dünyada Turunçgil Fiyatlarının En Yüksek Olduğu Ülkeler (2023, USD/Ton)	77

Çizelge 45. Dünyada Önemli Portakal Üreticisi Ülkelerde Üretici Fiyatları (USD/Ton)	78
Çizelge 46. Dünyada Önemli Mandarin Üreticisi Ülkelerde Üretici Fiyatları (USD/Ton)	79
Çizelge 47. Dünyada Önemli Limon Üreticisi Ülkelerde Üretici Fiyatları (USD/Ton)	80
Çizelge 48. Dünyada Önemli Greyfurt Üreticisi Ülkelerde Üretici Fiyatları (USD/Ton)	81
Çizelge 49. Dünyada Önemli Diğer Turunçgil Türlerinin Üreticisi Ülkelerde Üretici Fiyatları (USD/Ton).....	82
Çizelge 50. Türkiye’de Meyve Veren Yaşta Turunçgil Ağacı Sayısı	87
Çizelge 51. Türkiye’de Meyve Vermeyen Yaşta Turunçgil Ağacı Sayısı	88
Çizelge 52. Türkiye’de Toplu Turunçgil Alanları.....	89
Çizelge 53. Türkiye’de Turunçgil Üretim Miktarları.....	90
Çizelge 54. Türkiye’de Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç).....	91
Çizelge 55. Türkiye’de Bölgelere Göre Meyve Veren Yaşta Turunçgil Ağacı Sayısı	93
Çizelge 56. Türkiye’de Bölgelere Göre Meyve Vermeyen Yaşta Turunçgil Ağacı Sayısı	93
Çizelge 57. Türkiye’de Bölgelere Göre Toplu Turunçgil Meyvelik Alanları	95
Çizelge 58. Türkiye’de Bölgelere Göre Turunçgil Üretim Miktarları	95
Çizelge 59. Türkiye’de İllere Göre Meyve Veren ve Vermeyen Yaşta Turunçgil Ağacı Sayısı (2024)	97
Çizelge 60. Türkiye’de İllere Göre Toplu Meyveliklerin Alanı ve Turunçgil Üretimi (2024)	98
Çizelge 61. Turunçgil Denge Tablosu.....	99

Çizelge 62. Adana’da İlçelere Göre Meyve Veren Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024)	102
Çizelge 63. Adana’da İlçelere Göre Meyve Vermeyen Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024).....	103
Çizelge 64. Adana’da İlçelere Göre Toplu Turunçgil Alanı (2024).....	104
Çizelge 65. Adana’da İlçelere Göre Turunçgil Üretim Miktarı (2024).	105
Çizelge 66. Adana’da İlçelere Göre Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç, 2024)	106
Çizelge 67. Mersin’de İlçelere Göre Meyve Veren Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024)	108
Çizelge 68. Mersin’de İlçelere Göre Meyve Vermeyen Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024).....	109
Çizelge 69. Mersin’de İlçelere Göre Toplu Turunçgil Alanı (2024).....	110
Çizelge 70. Mersin’de İlçelere Göre Turunçgil Üretim Miktarı (2024)	111
Çizelge 71. Mersin’de İlçelere Göre Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç, 2024)	112
Çizelge 72. Hatay’da İlçelere Göre Meyve Veren Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024)	114
Çizelge 73. Hatay’da İlçelere Göre Meyve Vermeyen Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024)	115
Çizelge 74. Hatay’da İlçelere Göre Toplu Turunçgil Alanı (2024)	116
Çizelge 75. Hatay’da İlçelere Göre Turunçgil Üretim Miktarı (2024)..	117
Çizelge 76. Hatay’da İlçelere Göre Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç, 2024)	118
Çizelge 77. Antalya’da İlçelere Göre Meyve Veren Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024)	120
Çizelge 78. Antalya’da İlçelere Göre Meyve Vermeyen Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024).....	121

Çizelge 79. Antalya’da İlçelere Göre Toplu Turunçgil Alanı (2024) ...	122
Çizelge 80. Antalya’da İlçelere Göre Turunçgil Üretim Miktarı (2024)	123
Çizelge 81. Antalya’da İlçelere Göre Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç, 2024)	124
Çizelge 82. Muğla’da İlçelere Göre Meyve Veren Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024)	126
Çizelge 83. Muğla’da İlçelere Göre Meyve Vermeyen Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024).....	127
Çizelge 84. Muğla’da İlçelere Göre Toplu Turunçgil Alanı (2024).....	128
Çizelge 85. Muğla’da İlçelere Göre Turunçgil Üretim Miktarı (2024)..	129
Çizelge 86. Muğla’da İlçelere Göre Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç, 2024)	130
Çizelge 87. Türkiye’de İllere Göre Portakal Üretim Verileri (2024)	133
Çizelge 88. Portakal Denge Tablosu	134
Çizelge 89. Türkiye’de İllere Göre Mandarin Üretim Verileri (2024)..	137
Çizelge 90. Mandarin Denge Tablosu.....	138
Çizelge 91. Türkiye’de İllere Göre Limon Üretim Verileri (2024).....	141
Çizelge 92. Limon Denge Tablosu.....	142
Çizelge 93. Türkiye’de İllere Göre Greyfurt Üretim Verileri (2024)....	144
Çizelge 94. Greyfurt Denge Tablosu.....	145
Çizelge 95. Türkiye’de İllere Göre Turunç Üretim Verileri (2024).....	146
Çizelge 96. Türkiye’de Turunçgil İhracatı	150
Çizelge 97. Türkiye’nin Portakal İhracat Miktarları (Ton)	152
Çizelge 98. Türkiye’nin Portakal İhracat Değerleri (1.000 USD).....	153
Çizelge 99. Türkiye’nin Mandarin İhracat Miktarları (Ton).....	155
Çizelge 100. Türkiye’nin Mandarin İhracat Değerleri (1.000 USD)	156

Çizelge 101.	Türkiye'nin Limon İhracat Miktarları (Ton).....	158
Çizelge 102.	Türkiye'nin Limon İhracat Değerleri (1.000 USD)	159
Çizelge 103.	Türkiye'nin Greyfurt İhracat Miktarları (Ton).....	161
Çizelge 104.	Türkiye'nin Greyfurt İhracat Değerleri (1.000 USD)	162
Çizelge 105.	Türkiye'de Turunçgil İthalatı	163
Çizelge 106.	Türkiye'nin Portakal İthalat Miktarları (Ton).....	165
Çizelge 107.	Türkiye'nin Portakal İthalat Değerleri (1.000 USD).....	165
Çizelge 108.	Türkiye'nin Mandarin İthalat Miktarları (Ton).....	167
Çizelge 109.	Türkiye'nin Mandarin İthalat Değerleri (1.000 USD)	167
Çizelge 110.	Türkiye'nin Limon İthalat Miktarları (Ton).....	169
Çizelge 111.	Türkiye'nin Limon İthalat Değerleri (1.000 USD)	169
Çizelge 112.	Türkiye'nin Greyfurt İthalat Miktarları (Ton)	171
Çizelge 113.	Türkiye'nin Greyfurt İthalat Değerleri (1.000 USD)	171
Çizelge 114.	Türkiye'de Turunçgil Üretici Fiyatları (TL/kg)	174
Çizelge 115.	Türkiye'de Turunçgil Üretici Fiyatları (USD*/kg).....	176

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Dünyada Kıtalar Bazında Turunçgil Üretim Alanları	5
Şekil 2. Dünyada Kıtalar Bazında Turunçgil Üretim Miktarları	6
Şekil 3. Türkiye’de Turunçgil Üretim Bölgeleri (2024)	96
Şekil 4. Türkiye’de Turunçgillerde Pazarlama Kanalları	148

EKLER DİZİNİ

EK 1. Adana’da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı.....	191
EK 2. Adana’da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı.....	192
EK 3. Adana’da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı	193
EK 4. Adana’da Turunçgil Üretim Miktarı.....	194
EK 5. Adana’da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç).....	195
EK 6. Antalya’da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı.....	196
EK 7. Antalya’da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı.....	197
EK 8. Antalya’da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı	198
EK 9. Antalya’da Turunçgil Üretim Miktarı.....	199
EK 10. Antalya’da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç).....	200
EK 11. Artvin’de Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı.....	201
EK 12. Artvin’de Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı.....	202
EK 13. Artvin’de Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı	203
EK 14. Artvin’de Turunçgil Üretim Miktarı.....	204
EK 15. Artvin’de Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç).....	205
EK 16. Aydın’da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	206
EK 17. Aydın’da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	207
EK 18. Aydın’da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı.....	208
EK 19. Aydın’da Turunçgil Üretim Miktarı	209
EK 20. Aydın’da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)	210
EK 21. Balıkesir’de Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı.....	211
EK 22. Balıkesir’de Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı.....	212
EK 23. Balıkesir’de Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı	213
EK 24. Balıkesir’de Turunçgil Üretim Miktarı.....	214

EK 25.	Balıkesir’de Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)	215
EK 26.	Bartın’da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	216
EK 27.	Bartın’da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	217
EK 28.	Bartın’da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı	218
EK 29.	Bartın’da Turunçgil Üretim Miktarı	219
EK 30.	Bartın’da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)	220
EK 31.	Burdur’da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	221
EK 32.	Burdur’da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	222
EK 33.	Burdur’da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı	223
EK 34.	Burdur’da Turunçgil Üretim Miktarı	224
EK 35.	Burdur’da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)	225
EK 36.	Çanakkale’de Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	226
EK 37.	Çanakkale’de Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	227
EK 38.	Çanakkale’de Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı	228
EK 39.	Çanakkale’de Turunçgil Üretim Miktarı	229
EK 40.	Çanakkale’de Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)	230
EK 41.	Giresun’da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	231
EK 42.	Giresun’da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	232
EK 43.	Giresun’da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı	233
EK 44.	Giresun’da Turunçgil Üretim Miktarı	234
EK 45.	Giresun’da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)	235
EK 46.	Hatay’da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	236
EK 47.	Hatay’da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	237
EK 48.	Hatay’da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı	238
EK 49.	Hatay’da Turunçgil Üretim Miktarı	239

EK 50. Hatay’da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç).....	240
EK 51. İzmir’de Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı.....	241
EK 52. İzmir’de Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı.....	242
EK 53. İzmir’de Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı	243
EK 54. İzmir’de Turunçgil Üretim Miktarı.....	244
EK 55. İzmir’de Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç).....	245
EK 56. Kahramanmaraş’ta Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	246
EK 57. Kahramanmaraş’ta Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	247
EK 58. Kahramanmaraş’ta Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı.....	248
EK 59. Kahramanmaraş’ta Turunçgil Üretim Miktarı	249
EK 60. Kahramanmaraş’ta Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)	250
EK 61. Kastamonu’da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	251
EK 62. Kastamonu’da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	252
EK 63. Kastamonu’da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı.....	253
EK 64. Kastamonu’da Turunçgil Üretim Miktarı	254
EK 65. Kastamonu’da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)	255
EK 66. Mersin’de Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	256
EK 67. Mersin’de Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	257
EK 68. Mersin’de Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı.....	258
EK 69. Mersin’de Turunçgil Üretim Miktarı	259
EK 70. Mersin’de Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)	260
EK 71. Muğla’da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı.....	261
EK 72. Muğla’da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı.....	262
EK 73. Muğla’da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı	263
EK 74. Muğla’da Turunçgil Üretim Miktarı.....	264

EK 75. Muğla’da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)	265
EK 76. Ordu’da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	266
EK 77. Ordu’da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	267
EK 78. Ordu’da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı.....	268
EK 79. Ordu’da Turunçgil Üretim Miktarı	269
EK 80. Ordu’da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)	270
EK 81. Osmaniye’de Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	271
EK 82. Osmaniye’de Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	272
EK 83. Osmaniye’de Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı.....	273
EK 84. Osmaniye’de Turunçgil Üretim Miktarı	274
EK 85. Osmaniye’de Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)	275
EK 86. Rize’de Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı.....	276
EK 87. Rize’de Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	277
EK 88. Rize’de Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı.....	278
EK 89. Rize’de Turunçgil Üretim Miktarı	279
EK 90. Rize’de Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)	280
EK 91. Trabzon’da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	281
EK 92. Trabzon’da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	282
EK 93. Trabzon’da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı.....	283
EK 94. Trabzon’da Turunçgil Üretim Miktarı	284
EK 95. Trabzon’da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)	285

ÖZET

Bu kitap, turunçgil sektörünün küresel ve ulusal ölçekte çok boyutlu bir analizini sunarak, sektörel yapının ekonomik, ticari ve üretim yönlerini kapsamlı bir şekilde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Tarımsal üretimde meyvecilik alt sektörünün önemli bir kolu olan turunçgil üretimi; sahip olduğu yüksek katma değer, yoğun emek ihtiyacı, geniş istihdam hacmi ve güçlü ihracat potansiyeli ile hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ülkeler açısından stratejik bir üretim alanı teşkil etmektedir.

Çalışma kapsamında ilk olarak dünyada turunçgil sektörünün mevcut durumu ele alınmış; üretim alanları, ürün bazlı üretim miktarları (portakal, mandarin, limon, greyluft ve diğer türler), verimlilik düzeyleri, ihracat ve ithalat istatistikleri ile fiyat hareketleri ayrıntılı şekilde incelenmiştir. FAO verilerine göre 2023 yılı itibarıyla dünyada turunçgil üretimi yaklaşık 169 milyon ton olarak gerçekleşmiş ve bu üretimin %41,23'ü portakal, %31,03'ü mandarin, %13,96'sı limon, %5,86'sı greyluft ve %7,92'si diğer turunçgil türlerinden oluşmuştur. Dünya turunçgil üretiminde Çin, Brezilya ve Hindistan ön sıralarda yer almakta olup, Türkiye %4,65'lik pay ile beşinci sırada bulunmaktadır.

Türkiye özelinde ise turunçgil sektörünün bölgesel dağılımı, üretim desenleri, dış ticaret performansı, pazarlama yapısı, fiyat oluşum mekanizmaları ve sektörde karşılaşılan yapısal sorunlar analiz edilmiştir. Türkiye'de turunçgil üretimi büyük ölçüde Akdeniz Bölgesi'nde yoğunlaşmakta; özellikle Çukurova yöresi toplam üretimin yaklaşık %81'ini karşılamaktadır. Portakal üretiminde Antalya, mandarin üretiminde Adana ve Hatay, limon üretiminde Mersin öne çıkmaktadır. Türkiye, aynı zamanda Avrupa Birliği ve Rusya Federasyonu başta olmak üzere birçok ülkeye turunçgil ihracatı gerçekleştirmekte ve bu sayede önemli düzeyde döviz girdisi sağlamaktadır.

Çalışmanın sonunda, turunçgil sektöründe sürdürülebilir üretim yapısının oluşturulabilmesi amacıyla üretici örgütlenmesinin güçlendirilmesi, pazarlama kanallarının modernize edilmesi, soğuk zincir ve lojistik altyapının geliştirilmesi, iklim değişikliğiyle uyumlu çeşitlerin yaygınlaştırılması gibi öneriler sunulmuştur. Bu çalışma, turunçgil sektörüne dair hem akademik bir referans hem de uygulayıcılar için karar destek dokümanı niteliğinde olup, sektörün geleceğine dair politika önerileriyle bütüncül bir çerçeve sunmaktadır.

ABSTRACT

This book aims to provide a multidimensional analysis of the citrus sector at both global and national levels, offering a comprehensive evaluation of its economic, commercial, and production structures. As a significant branch of the fruit-growing sub-sector in agricultural production, citrus cultivation constitutes a strategic field for both developing and developed countries, owing to its high added value, labor-intensive nature, wide employment capacity, and strong export potential.

Within the scope of the study, the current state of the global citrus sector has first been addressed, including production areas, product-based production volumes (oranges, mandarins, lemons, grapefruits, and other varieties), productivity levels, export and import statistics, and price trends. According to FAO data, as of 2023, global citrus production amounted to approximately 169 million tons, of which 41.23% consisted of oranges, 31.03% of mandarins, 13.96% of lemons, 5.86% of grapefruits, and 7.92% of other citrus varieties. China, Brazil, and India rank among the top producers in global citrus cultivation, while Turkey, with a share of 4.65%, holds the fifth position.

In the case of Turkey, the study analyzes the regional distribution of citrus production, production patterns, foreign trade performance, marketing structure, price formation mechanisms, and structural challenges within the sector. Citrus cultivation in Turkey is largely concentrated in the Mediterranean Region, particularly in the Çukurova area, which accounts for approximately 81% of total production. Antalya stands out in orange production, Adana and Hatay in mandarin cultivation, and Mersin in lemon production. Moreover, Turkey exports citrus fruits to numerous countries, notably the European Union and the Russian Federation, thereby generating substantial foreign exchange earnings.

In conclusion, the study puts forward recommendations for establishing a sustainable production structure in the citrus sector. These include strengthening producer organizations, modernizing marketing channels, improving cold chain and logistics infrastructure, and promoting the adoption of climate-resilient varieties. This work thus serves both as an academic reference and a decision-support document for practitioners, presenting a holistic framework with policy recommendations concerning the future of the citrus sector.

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

da : Dekar

ha : Hektar

kg : Kilogram

Kisaltmalar

AB : Avrupa Birliği

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

CLAM : Akdeniz Narenciye İrtibat Komitesi

FAO : Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü

İGEME : İhracatı Geliştirme Merkezi

T.C. : Türkiye Cumhuriyeti

TL : Türk Lirası

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

USD : Amerikan Doları

1. GİRİŞ

Tarım sektörü; insanların yaşamlarını devam ettirebilmesi, milli gelire ve istihdama katkısı, diğer sektörlerle hammadde sağlaması, ihracata doğrudan ve dolaylı olarak etkisi ve biyolojik çeşitlilik ile ekolojik dengeye olan katkısı sayesinde tüm dünyada vazgeçilmez bir sektör niteliğindedir. Bu nedenle tarım; ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla toplumun bütün kesimlerini yakından ilgilendirmektedir. Ülkelerin ve toplumların kalkınmasında büyük rol oynayan tarım sektörünün önemi, küreselleşen ekonomik sistem, artan rekabet ortamları ve hızla değişen pazar şartlarının da etkisiyle giderek artmaktadır (Küçüköğlu, 2019; Güzel, 2023).

Tarım sektöründe ekonomik önemi artan faaliyetlerden birisi meyveciliktir. Dünya nüfusunun beslenmesi açısından önem taşıyan meyveler, büyük bir cins ve tür zenginliği gösterirler. Meyvecilik açısından zengin ülkeler arasında yer alan Türkiye'de iklim özellikleri ve toprak yönünden farklı bölgelerin bulunması; tropikal iklim bölgelerinin meyvelerinden, subtropikal ve serin bölgelerin meyvelerine kadar birçok meyvenin yetiştirilmesine zemin hazırlamıştır. İşte bunlardan birisini narenciye olarak da bilinen turunçgil meyveleri oluşturmaktadır (Doğanay, 1998; Doğanay ve ark., 2006; Güzel, 2023).

Turunçgiller; Rutaceae familyasının Aurantioideae alt familyasına ait portakal, mandarin, limon, greylift, turunç, kamkat, ağaç kavunu, şadok ve bergamot gibi ekonomik değeri yüksek türleri içeren önemli bir bitki grubudur. Turunçgillerin anavatanı aslen Güneydoğu Asya olmakla birlikte, Arap yarımadasının doğusundan, Filipinler'in doğusuna kadar ve Himalayalar ile Hindistan'dan Avustralya'ya kadar olan bölgeyi içine alan geniş bir coğrafyayı da kapsamaktadır (Uzun, 2015). Günümüzde ise subtropik iklimlere sahip hemen hemen tüm ülkelerde yetiştiriciliği yapılabilmektedir.

Turunçgiller, sahip oldukları tür ve çeşit zenginliği, çok uzun bir hasat dönemi, oldukça uzun muhafaza süresi, taşımaya uygunluk ve sanayi hammaddesi olma gibi özellikleri sayesinde, dünyada ve Türkiye'de; üretim, tüketim, endüstri ve ticarete konu olan ender meyvelerin oluşturduğu bir ürün grubudur. Bu özellikleri nedeniyle, başlıca ticari türleri olan portakal, mandarin, limon ve greyfurt meyvelerinin; üretim, pazara hazırlama, sanayi-işleme, taşıma, iç ve dış satım gibi temel aşamalarında oldukça fazla sayıda kişiye iş imkânı sağlanmaktadır. Bundan dolayı hem tarım sektörü hem de ülke ekonomisi bakımından oldukça önemli katkıları bulunmaktadır (Hızal, 2012). Dünya turunçgil pazarları incelendiğinde de ağırlıklı ticaret hacmi ve rekabetin sofralık turunçgillerde olduğu görülmektedir. Bu çerçevede özellikle subtropik koşullarda üretim yapan ülkeler ya da havzalar sofralık üretime yönelmelerinden dolayı rekabeti de belirleyici durumdadır (Budak ve ark., 2016).

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine göre 2023 yılında dünya üzerinde yaklaşık 68 milyon hektar alanda gerçekleştirilen yaş meyve üretiminin %17,79'u turunçgillere aittir. Turunçgil üretimi 137 ülkede, yaklaşık 10,6 milyon hektar alanda yapılmakta olup, Çin %30,44'lük pay ile lider ülke konumundadır. Çin'i Hindistan (%10,42) ve Nijerya (%8,06) izlemekte, Türkiye ise %1,71'lik pay ile dokuzuncu sırada yer almaktadır. Dünyadaki toplam turunçgil üretim alanlarının %36,89'unda mandarin, %32,34'ünde portakal, %13,15'inde limon, %3,81'inde greyfurt ve %13,81'inde diğer turunçgil türleri yetiştirilmektedir. Dünyada turunçgil üretim miktarları da üretim alanı paralelinde düzenli ve hızlı bir artış göstermiştir. 1961 yılında 25 milyon ton olan üretim, yaklaşık 7 kat artarak 2023 yılında 169 milyon tona ulaşmıştır. Bu üretim hacmiyle turunçgiller dünyada en fazla üretilen meyve grubunu oluşturmaktadır. Dünyada toplam turunçgil üretim miktarının %41,23'ünü portakal oluştururken; portakalı sırasıyla mandarin (%31,03), limon (%13,96), greyfurt (%5,86) ve diğer

turunçgil türleri (%7,92) takip etmektedir. Bu retim %28,14' Çin'de, %12,09'u Brezilya'da, %8,62'si Hindistan'da yapılmıştır. Dünya turunçgil üretiminin %4,65'ini karşılayan Türkiye ise beşinci sırada yer almaktadır (FAO, 2025).

Dünya turunçgil üretim alanlarının en kuzey sınırında yer alan Türkiye'de turunçgil en fazla Akdeniz (%90,56) ve Ege (%8,80) bölgelerinde, kısmen de Güney Marmara (%0,51) ve Doğu Karadeniz (%0,14) bölümlerinde yetiştirilmektedir. Portakal retiminde Antalya, mandarin retiminde Adana ve Hatay, limon retiminde Mersin, greyfurt ve turunç retiminde Adana illeri lider konumdadır. Ege Bölgesi'nde turunçgil retiminde Muğla ne çıkmakta, Karadeniz Bölgesi'nde ise soğuğa dayanıklılığı sayesinde ağırlıklı olarak mandarin üretimi yapılmaktadır (TK, 2025).

Bu çalışmada; dünyada ve Türkiye'de turunçgil sektörünün üretim, dış ticaret, fiyat bakımından incelenmesi, turunçgil üretiminde karşılaşılan sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda kurum ve kuruluşlardan elde edilen veriler (Gıda ve Tarım rgt (FAO), Türkiye İstatistik Kurumu (TK) vb.) ile konuyla ilgili daha önce yapılan tez, makale, rapor vb. yayınlardan yararlanılmıştır.

2. DÜNYADA TURUNÇGİL SEKTÖRÜ

Turunçgiller, dünya üzerinde çok geniş bir alanda üretimi yapılabilen subtropik ürünlerdir. Özellikle son yıllarda ekolojik olarak isteklerinin karşılandığı ülkelerde ve bölgelerde yetiştiriciliği yaygınlaşmıştır. Tropik ve semitropik bölgelerde meyvede iç ve dış renklenme iyi olmamakta, aroma ve koku yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle bu bölgelerde sanayiye yönelik üretim yapılırken, sofralık üretim subtropik bölgelerde yapılmaktadır. Akdeniz Havzası ülkelerinde ise çoğunlukla sofralık turunçgil üretimi yapılmakta ve bu ülkelerde değişik tür ve çeşitler yetiştirilmektedir (Uzun ve ark., 2005; Bülbül, 2011). Dünya üzerinde Akdeniz Havzası dışında Kuzey ve Güney Amerika, Çin, Hindistan gibi ülkelerde çok büyük miktarlarda üretim yapılmaktadır (Bülbül, 2011).

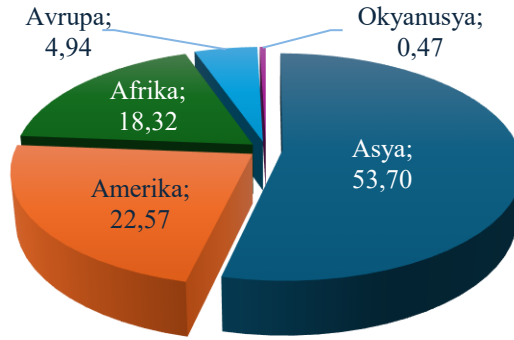
2.1. Dünyada Turunçgil Üretimi

Dünyada 2023 yılında 68 milyon hektar tarım arazisi üzerinde yaklaşık 952 milyon ton yaş meyve üretimi yapılmıştır. Yaş meyve üretimi içerisinde yer alan turunçgil üretimi ise dünyada toplam 137 ülkede, yaklaşık 10,6 milyon hektar alanda yapılmış ve bu alanlardan 169 milyon ton turunçgil elde edilmiştir. Bu üretim hacmiyle toplam yaş meyve üretiminin %17,79'unu karşılayan turunçgiller dünyada en fazla üretilen meyve grubunu oluşturmaktadır. Dünyada toplam turunçgil üretiminin neredeyse yarısını portakal oluştururken; portakalı sırasıyla mandarin, limon, greyfurt ve diğer turunçgil türleri takip etmektedir. Dünyada turunçgil üretim ve tüketimi özellikle 1980'lerden sonra büyük artış göstermiştir. Dünya turunçgil üretimindeki bu artışın nedenleri; yetiştirme alanlarının artışı, ulaştırma ve paketlemedeki gelişmeler, kişi başına gelirlerdeki artışlar ve tüketici tercihlerinin sağlıklı gıdalar yönünde değişmesi şeklinde belirtilebilir (Güney ve Ören, 2012). Turunçgillerin insan sağlığı üzerindeki olumlu etkisi ve geniş

kitlelerce sevilen bir tada sahip olması da son yıllarda turunçgillere olan talebin artmasına neden olmuştur. Turunçgil ihtiyacını birçok ülke kendi öz tarımıyla karşılarken, bazı ülkeler turunçgil tarımına elverişsiz coğrafyalarından dolayı ithalatla bu talebi karşılamaktadır. Bu durum turunçgillerin küresel bir ekonomik hacme sahip olmasını sağlamıştır.

Dünyada turunçgil tarımı yapılan alanların; %53,70'i Asya, %22,57'si Amerika, %18,32'si Afrika, %4,94'ü Avrupa ve %0,47'si Okyanusya kıtasında yer almaktadır (Şekil 1).

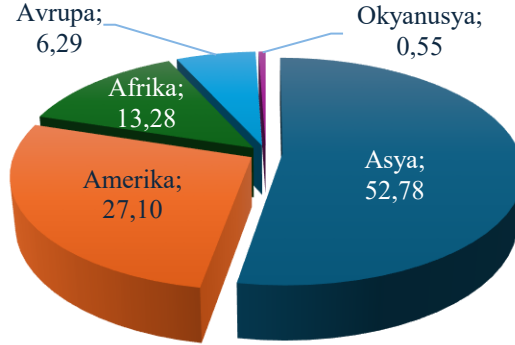
Şekil 1. Dünyada Kıtalar Bazında Turunçgil Üretim Alanları

Kaynak: FAO, 2025

Dünyada kıtalar bazında turunçgil üretim miktarlarına bakıldığında ise; toplam üretimin %52,78'inin Asya, %27,10'unun Amerika, %13,28'inin Afrika, %6,29'unun Avrupa ve %0,55'inin Okyanusya kıtasında gerçekleştiği görülmektedir (Şekil 2).

Şekil 2. Dünyada Kıtalar Bazında Turunçgil Üretim Miktarları

Kaynak: FAO, 2025

Dünya turunçgil üretimi incelendiğinde; 1980 yılında 4 milyon hektar alanda yapılan üretimin %255’lik artışla 2023 yılında 10,6 milyon hektar alana ulaştığı görülmektedir. Turunçgil türlerinin tamamında üretim alanları artmasına rağmen toplam üretim alanı içerisinde portakal ve greyfurtun payında yıllar itibariyle azalma meydana gelmiştir. Mandarin ve limonun toplam üretim alanları içerisindeki payı artmış, diğer turunçgil türlerinin payında ise değişim olmamıştır (Çizelge 1).

Dünya turunçgil üretim alanlarında Çin %30,44’lük pay ile lider ülke konumundadır. Çin’i sırasıyla Hindistan (%10,42), Nijerya (%8,06), Brezilya (%6,65) ve Meksika (%6,42) izlemekte, Türkiye ise %1,71’lik pay ile dokuzuncu sırada yer almaktadır. 2003 yılında dünyadaki toplam turunçgil alanlarının %5,89’una sahip olan Hindistan’ın payı 2023 yılında %10,42’ye yükselmiş, 2003 yılında turunçgil üretim alanlarının %12,47’sine sahip olan Brezilya’nın payı ise %6,65’e gerilemiştir (Çizelge 2).

Çizelge 1. Dünya Turunçgil Üretim Alanları (Ha)

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Diğer Turunçgil Türleri		Toplam	
	Alan	%	Alan	%	Alan	%	Alan	%	Alan	%	Alan	%
1980	2.254.874	54,41	647.129	15,62	393.630	9,50	178.174	4,30	670.123	16,17	4.143.930	100,00
1985	2.581.579	52,47	893.886	18,17	499.080	10,14	199.077	4,05	746.210	15,17	4.919.832	100,00
1990	3.159.602	51,57	1.307.592	21,34	563.643	9,20	236.200	3,86	859.387	14,03	6.126.425	100,00
1995	3.393.441	49,68	1.651.181	24,17	620.015	9,08	263.614	3,86	902.461	13,21	6.830.712	100,00
2000	3.529.207	47,37	1.803.980	24,21	788.479	10,58	286.847	3,85	1.041.459	13,98	7.449.973	100,00
2005	3.632.133	45,91	2.119.910	26,80	760.657	9,62	302.185	3,82	1.096.126	13,86	7.911.011	100,00
2010	4.049.842	44,59	2.339.143	25,75	1.037.453	11,42	321.661	3,54	1.335.009	14,70	9.083.107	100,00
2015	3.485.090	37,58	2.977.254	32,10	1.059.411	11,42	356.489	3,84	1.395.430	15,05	9.273.675	100,00
2016	3.447.038	36,80	3.041.778	32,47	1.059.321	11,31	363.888	3,88	1.455.401	15,54	9.367.426	100,00
2017	3.382.462	36,02	3.071.633	32,71	1.105.732	11,78	348.022	3,71	1.482.571	15,79	9.390.420	100,00
2018	3.282.628	34,38	3.228.214	33,81	1.167.157	12,22	385.251	4,03	1.485.164	15,55	9.548.415	100,00
2019	3.336.489	33,05	3.635.753	36,02	1.246.960	12,35	372.455	3,69	1.502.498	14,88	10.094.156	100,00
2020	3.338.615	33,24	3.599.404	35,83	1.278.191	12,72	377.994	3,76	1.450.553	14,44	10.044.757	100,00
2021	3.340.986	32,36	3.814.916	36,95	1.345.569	13,03	387.857	3,76	1.435.820	13,91	10.325.148	100,00
2022	3.376.342	32,07	3.934.086	37,36	1.360.337	12,92	398.437	3,78	1.459.963	13,87	10.529.165	100,00
2023	3.413.880	32,34	3.893.358	36,89	1.388.251	13,15	401.810	3,81	1.457.547	13,81	10.554.846	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 2. Dünya Turunçgil Üretim Alanlarında Lider Ülkeler (Ha)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Alan	%	Alan	%	Alan	%	Alan	%	Alan	%
1. Çin, Anakara	1.505.700	19,64	2.001.000	23,09	2.422.200	26,33	2.689.347	28,17	3.213.384	30,44
2. Hindistan	451.239	5,89	865.800	9,99	969.403	10,54	1.002.000	10,49	1.100.000	10,42
3. Nijerya	726.690	9,48	720.658	8,31	795.000	8,64	830.199	8,69	850.278	8,06
4. Brezilya	955.775	12,47	938.681	10,83	802.862	8,73	700.067	7,33	701.788	6,65
5. Meksika	524.563	6,84	564.832	6,52	556.979	6,05	632.647	6,63	677.929	6,42
6. İspanya	304.365	3,97	323.995	3,74	306.477	3,33	297.620	3,12	297.120	2,82
7. ABD	413.215	5,39	344.468	3,97	320.188	3,48	283.560	2,97	239.180	2,27
8. Mısır	135.720	1,77	149.666	1,73	184.581	2,01	187.397	1,96	236.609	2,24
9. Türkiye	108.853	1,42	113.137	1,31	127.464	1,39	143.655	1,50	180.452	1,71
10. Pakistan	176.900	2,31	199.400	2,30	193.986	2,11	182.585	1,91	171.136	1,62
11. Vietnam	66.700	0,87	95.900	1,11	81.116	0,88	147.466	1,54	161.614	1,53
12. İtalya	169.577	2,21	172.201	1,99	152.975	1,66	136.191	1,43	147.380	1,40
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>2.127.668</i>	<i>27,75</i>	<i>2.177.561</i>	<i>25,12</i>	<i>2.286.160</i>	<i>24,85</i>	<i>2.315.681</i>	<i>24,25</i>	<i>2.577.976</i>	<i>24,42</i>
Dünya Toplamı	7.666.965	100,00	8.667.299	100,00	9.199.391	100,00	9.548.415	100,00	10.554.846	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Dünya turunçgil üretim miktarı; 1980 yılından 2023 yılına kadar %158'lik artışla 61 milyon tondan yaklaşık 169 milyon tona yükselmiştir. Tüm turunçgil türlerinin üretim miktarında artış olmasına karşın özellikle mandarin ve limon üretiminde büyük bir artış gerçekleşmiştir. Mandarin üretimi 1980 yılında 8,7 milyon ton iken 2023 yılında 52,6 milyon tona yükselmiş, aynı şekilde 1980'de 5,1 milyon ton olan limon üretimi, 2023'te 23,6 milyon ton olmuştur. Mandarin ve limon üretiminin artmasıyla birlikte portakal ve greyfurt üretiminin toplam turunçgil üretimi içerisindeki payında azalma meydana gelmiştir (Çizelge 3).

2023 yılında 169 milyon ton gerçekleşen turunçgil üretiminde %28,14'lük pay ile Çin ilk sırada yer almaktadır. Çin'i %12,09'luk pay ile Brezilya, %8,62'lik pay ile Hindistan ve %5,61'lik pay ile Meksika izlemektedir. 2023 yılında 7,9 milyon ton ile toplam turunçgil üretiminin %4,65'ini karşılayan Türkiye ise beşinci sırada yer almaktadır. 2003 yılında turunçgil üretiminin %12,78'ini karşılayan ABD'nin payı 2023 yılında %2,64'e gerilemiştir (Çizelge 4).

Çizelge 3. Dünya Turunçgil Üretim Miktarları (Ton)

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Diğer Turunçgil Türleri		Toplam	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1980	40.008.341	65,44	8.661.389	14,17	5.136.744	8,40	4.548.730	7,44	2.778.383	4,54	61.133.587	100,00
1985	40.868.713	63,60	10.026.789	15,60	6.299.496	9,80	3.864.758	6,01	3.198.912	4,98	64.258.668	100,00
1990	49.697.967	63,66	12.550.086	16,08	7.251.153	9,29	4.134.077	5,30	4.434.867	5,68	78.068.150	100,00
1995	57.090.105	61,16	17.678.847	18,94	8.187.669	8,77	5.298.817	5,68	5.094.465	5,46	93.349.902	100,00
2000	62.498.219	59,00	19.942.678	18,83	10.825.703	10,22	5.775.334	5,45	6.888.713	6,50	105.930.647	100,00
2005	61.413.362	54,96	25.899.043	23,18	12.334.762	11,04	4.557.541	4,08	7.534.980	6,74	111.739.690	100,00
2010	69.185.056	53,46	25.732.826	19,88	14.717.746	11,37	7.581.242	5,86	12.204.419	9,43	129.421.290	100,00
2015	67.640.363	46,59	38.553.508	26,56	17.011.559	11,72	8.883.331	6,12	13.084.145	9,01	145.172.906	100,00
2016	67.499.449	46,39	38.125.658	26,20	17.099.877	11,75	8.998.691	6,18	13.779.085	9,47	145.502.759	100,00
2017	67.623.510	46,09	38.914.353	26,52	17.479.322	11,91	8.674.556	5,91	14.016.909	9,55	146.708.649	100,00
2018	66.822.925	44,34	41.127.310	27,29	19.500.619	12,94	9.040.363	6,00	14.228.880	9,44	150.720.097	100,00
2019	68.575.511	43,27	46.880.918	29,58	19.474.663	12,29	9.493.403	5,99	14.047.682	8,86	158.472.178	100,00
2020	68.281.504	43,04	46.980.384	29,61	20.269.541	12,78	9.561.182	6,03	13.552.374	8,54	158.644.985	100,00
2021	67.761.055	41,66	50.505.743	31,05	21.450.912	13,19	9.709.122	5,97	13.212.523	8,12	162.639.356	100,00
2022	68.479.157	41,34	51.989.644	31,38	22.042.097	13,31	9.730.073	5,87	13.423.976	8,10	165.664.948	100,00
2023	69.845.564	41,23	52.556.927	31,03	23.644.475	13,96	9.934.627	5,86	13.407.217	7,92	169.388.810	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 4. Dünya Turunçgil Üretim Miktarlarında Lider Ülkeler (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Çin, Anakara	13.453.709	12,59	23.312.522	18,52	33.209.414	23,94	40.191.902	26,67	47.667.790	28,14
2. Brezilya	19.271.195	18,03	20.656.050	16,41	19.734.725	14,22	19.416.497	12,88	20.476.944	12,09
3. Hindistan	3.623.500	3,39	8.015.000	6,37	10.089.800	7,27	12.545.000	8,32	14.605.000	8,62
4. Meksika	6.436.224	6,02	7.485.679	5,95	7.619.703	5,49	8.580.813	5,69	9.494.580	5,61
5. Türkiye	2.487.650	2,33	3.026.936	2,40	3.681.158	2,65	4.902.052	3,25	7.877.982	4,65
6. İspanya	6.277.782	5,87	6.374.595	5,06	306.477	0,22	6.778.000	4,50	5.813.710	3,43
7. Mısır	2.717.165	2,54	3.233.458	2,57	6.373.160	4,59	4.432.843	2,94	5.258.184	3,10
8. ABD	13.657.291	12,78	11.646.440	9,25	10.079.729	7,26	5.554.910	3,69	4.468.729	2,64
9. Nijerya	3.279.441	3,07	3.400.000	2,70	3.800.000	2,74	4.121.163	2,73	4.229.446	2,50
10. İran	3.881.431	3,63	3.426.410	2,72	4.293.041	3,09	3.936.222	2,61	4.190.740	2,47
11. Güney Afrika	1.961.554	1,84	2.244.240	1,78	2.690.595	1,94	3.014.186	2,00	3.554.240	2,10
12. Arjantin	2.672.493	2,50	2.959.056	2,35	2.824.147	2,04	3.541.671	2,35	3.513.643	2,07
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>27.148.537</i>	<i>25,40</i>	<i>30.110.953</i>	<i>23,92</i>	<i>34.041.848</i>	<i>24,54</i>	<i>33.704.839</i>	<i>22,36</i>	<i>38.237.823</i>	<i>22,57</i>
Dünya Toplamı	106.867.972	100,00	125.891.338	100,00	138.743.797	100,00	150.720.097	100,00	169.388.810	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Dünyada turunçgil sektöründe söz sahibi olan ülkelerin önemli derecede bir hafıza ve tarihsel birikime sahip olduğu görülmektedir. Hem üretim hem ticaret hem de Ar-Ge birikimleri ve tecrübeleri bakımından bu ülkelerin çok iyi noktalarda oldukları bilinmektedir. Fakat dünya turunçgil üreticisi diğer ülkelerin de dünya turunçgil sektöründe kendilerine yer açabilmek adına ulusal organizasyonlar oluşturmak ve Ar-Ge faaliyetlerini daha etkili seviyelere çıkarmak amacıyla ciddi hamleler yaptığı da unutulmamalıdır. Bu durum potansiyelini harekete geçirmekte daha etkili davranabilen ülkelerin kısa vadede daha önemli rol oynayan aktörler arasında yer alabilmelerini sağlayacaktır. Özellikle dünyada ticari ve tüketim eğilimlerini karşılamak noktasında çeşitlere sahip küresel firmalar, turunçgil ticaretinde rekabet anlamında makasın gitgide daralmakta olduğunu ifade etmişlerdir. Bölgesel atılımların ilerleyen yıllarda rekabeti daha da artırması durumunda ticaret ve Ar-Ge anlamında küresel işbirliklerinin kaçınılmaz olduğu görülmektedir (Budak ve ark., 2016).

Türkiye, dünyadaki örnekler dikkate alındığında hem ciddi bir organizasyonu gerçekleştirebilme kabiliyeti hem ekolojik hem de Ar-Ge altyapısı anlamında önemli bir potansiyele sahiptir. Ulusal Turunçgil Konseyi (UTK), İhracatçı Birlikleri, yaş sebze-meyve sektöründe faaliyet gösteren kurumlar ve kurulan üretici birlikleri, dünyadaki şartların dayattığı çatı organizasyon yapısının en önemli yapı taşları olarak görülmelidir. Dünya turunçgil üretimi çok hızlı bir çeşit dinamizmine sahne olmaktadır. Ağırlıklı olarak dünyanın farklı ülkelerinde yürütülen Ar-Ge çalışmalarının, yeni çeşit geliştirmeyi merkeze alarak yürütüldüğü görülmektedir. Bunun yanı sıra farklı toprak koşulları, bazı hastalıklar ve iklim kaynaklı sınırlayıcı faktörlere yönelik anaç geliştirme çalışmaları da önemli bir yere sahiptir (Budak ve ark., 2016).

Turunçgillerin yetiştiriciliğini sınırlayan pek çok hastalık ve zararlı bulunmasına karşın; özellikle Göçüren (Tristeza) Hastalığı

(CTV) hala önemli bir risk unsuru olmaya devam ederken, son yıllarda dünyanın önemli turunçgil merkezlerinde epidemi yapan Huanglongbin (HLB) de ciddi bir sorun olma özelliğini korumaktadır. Amerika kıtası, Asya, Avustralya ve Güney Afrika turunçgil bölgelerinde her iki hastalığın yaygınlığı ve yol açtığı zarar, üretimi sıkıntılı hale getirebilmektedir. Türkiye'nin de içerisinde bulunduğu Akdeniz Havzası, dünyada büyük zararlara yol açabilen bu hastalıklar bakımından halen zarara yol açacak bir bulaşıklık ya da epidemiden uzaktır. Akdeniz Havzası ülkelerinin bu avantajı koruyabilmeleri, karantina tedbirlerini en üst seviyede uygulamalarına bağlı görünmektedir. Hastalıklara karşı en önemli tedbirler kontrolsüz bitkisel materyal girişinin engellenmesi ve yeni bahçe tesisi aşamasında arındırılmış fidan kullanımının artırılmasıdır (Budak ve ark., 2016).

2.1.1. Dünyada Portakal Üretimi

Portakallar, yüksek C vitamini ve antioksidan içeriği sayesinde antik çağlardan beri insanlar tarafından sevilen ve üretilen turunçgil meyvelerinin başında gelmektedir. Portakalların gen merkezi; Himalaya'ların güneydoğu etekleri, Assam'ın doğu bölgesi, Myanmar'ın kuzeyi ve Çin'in Yunnan eyaletinin batısını kapsayan bölgelerdir. Yazılı kaynaklarda M.S. 15. yüzyıla kadar Avrupa'da portakal tarımı yapıldığına dair bir belge bulunamasa da portakalların dünyaya dağılımlarının ilk yazılı kaynaklardan çok önce olduğuna inanılmaktadır. Hatta bu dağılımın milattan önceki yıllarda olduğu, Umman, İran, Filistin gibi Ortadoğu ülkelerinde yetiştirildiği bildirilmiştir (Eryılmaz, 2020).

Portakalın tam bir tür olmadığı ve şadok ile mandarin hibriti olduğu görüşü vardır. Ancak bu durum tam olarak kesinlik kazanmamıştır. Dünyada en fazla yetiştirilen ve tüketilen turunçgil türü olan portakallar pomolojik olarak; normal portakallar, göbekli

portakallar, kan portakalları ve şeker portakalları olmak üzere dört grupta sınıflandırılmaktadır.

Dünyada 2023 yılı itibariyle 118 ülkede yaklaşık 3,4 milyon hektar alanda 69,8 milyon ton portakal üretimi yapılmıştır. Portakal üretim alanı bakımından Brezilya (%16,86), Çin (%11,53) ve Meksika (%9,99) lider ülkelerdir. Türkiye 49.482 hektar üretim alanıyla toplam alanların %1,45'ini karşılayarak 15. sırada yer almaktadır. Irak'ta 2003 yılında 26.500 hektar olan portakal üretim alanı 2023 yılında 126.017 hektara çıkmıştır (Çizelge 5).

Portakal üretim miktarına bakıldığında ise %25,22'lik pay ile Brezilya, %10,92'lik pay ile Çin ve %7,08'lik pay ile Meksika lider portakal üreticisi ülkelerdir. Türkiye 2,3 milyon ton üretim ile %3,31'lik paya sahip olup, sekizinci sırada yer almaktadır. 2003 yılında toplam portakal üretiminin %17,87'sini karşılayan ABD'nin payı son 20 yılda %3,23'e gerilemiştir (Çizelge 6).

Portakal üretiminde birinci sırada bulunan Brezilya'nın üretiminin çok önemli bir bölümü ve hatta neredeyse tamamı sanayiye yönelik çeşitlerden oluşmaktadır. Brezilya'da en yaygın sanayilik portakal çeşidi Pera portakalıdır. İkinci sırada bulunan Çin hem sanayi hem de sofralık karakterde çeşitlerin yetiştiriciliğini yapmaktadır. Çin turunçgillerin anavatanı olması nedeniyle de ciddi üretim değerlerine sahiptir. Çin'de yapılan Ar-Ge çalışmaları dünya pazarlarındaki nabızı tutmaya yönelik ve güncel olması sebebiyle yakın gelecekte daha etkili bir konuma yükselebilir. Fakat Çin'de yapılan üretimin, artan nüfus ve iç tüketimde hayat kalitesi, artan sosyal kitlenin varlığı düşünüldüğünde dünya sofralık portakal ticaretinde belirleyici konuma yükselmesinin kuvvetli bir ihtimal kabul edilemeyeceğini düşündürmektedir. Üçüncü ve dördüncü sırada yer alan Meksika ve Hindistan'ın tropik iklim yapısı sebebiyle ağırlıklı olarak sanayiye yönelik bir üretim modeli olsa da sofralık portakal üretimleri de bulunmaktadır (Budak ve ark., 2016).

Çizelge 5. Dünya Portakal Üretim Alanlarında Lider Ülkeler (Ha)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Alan	%	Alan	%	Alan	%	Alan	%	Alan	%
1. Brezilya	836.041	23,65	836.602	21,50	702.200	19,16	589.329	17,95	575.437	16,86
2. Çin, Anakara	290.000	8,20	380.000	9,76	485.000	13,23	474.597	14,46	393.620	11,53
3. Meksika	332.000	9,39	338.337	8,69	320.655	8,75	326.689	9,95	340.905	9,99
4. Hindistan	288.900	8,17	518.300	13,32	323.000	8,81	185.000	5,64	231.000	6,77
5. ABD	320.391	9,06	268.347	6,90	245.726	6,71	209.420	6,38	170.051	4,98
6. Mısır	83.052	2,35	93.339	2,40	125.597	3,43	124.577	3,80	164.010	4,80
7. İspanya	136.757	3,87	153.429	3,94	150.800	4,11	139.630	4,25	143.860	4,21
8. Irak	26.500	0,75	34.500	0,89	54.638	1,49	54.331	1,66	126.017	3,69
9. İtalya	105.289	2,98	102.301	2,63	88.784	2,42	82.800	2,52	85.260	2,50
10. Endonezya	56.290	1,59	68.673	1,76	48.545	1,32	66.909	2,04	76.477	2,24
11. Vietnam	50.700	1,43	63.900	1,64	43.383	1,18	61.096	1,86	72.198	2,11
12. Fas	49.200	1,39	63.000	1,62	51.760	1,41	57.817	1,76	62.775	1,84
15. Türkiye	47.400	1,34	51.635	1,33	54.759	1,49	50.806	1,55	49.482	1,45
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>912.430</i>	<i>25,81</i>	<i>919.376</i>	<i>23,62</i>	<i>969.929</i>	<i>26,47</i>	<i>859.627</i>	<i>26,19</i>	<i>922.788</i>	<i>27,03</i>
Dünya Toplamı	3.534.950	100,00	3.891.739	100,00	3.664.776	100,00	3.282.628	100,00	3.413.880	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 6. Dünya Portakal Üretim Miktarlarında Lider Ülkeler (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Brezilya	16.917.558	28,87	18.538.084	27,37	17.549.536	25,46	16.841.549	25,20	17.615.667	25,22
2. Çin, Anakara	1.808.557	3,09	3.936.915	5,81	7.306.000	10,60	7.980.178	11,94	7.630.000	10,92
3. Meksika	3.846.000	6,56	4.297.238	6,35	4.409.968	6,40	4.737.990	7,09	4.942.659	7,08
4. Hindistan	1.921.900	3,28	4.860.300	7,18	3.520.000	5,11	3.266.000	4,89	3.927.000	5,62
5. Mısır	1.767.710	3,02	2.138.425	3,16	2.855.022	4,14	3.085.986	4,62	3.700.000	5,30
6. Endonezya	1.529.824	2,61	2.467.632	3,64	1.654.745	2,40	2.510.420	3,76	2.923.349	4,19
7. İspanya	3.052.175	5,21	3.410.288	5,04	3.394.100	4,92	3.639.850	5,45	2.714.960	3,89
8. Türkiye	1.250.000	2,13	1.427.156	2,11	1.781.258	2,58	1.900.000	2,84	2.311.335	3,31
9. ABD	10.473.451	17,87	9.140.790	13,50	7.500.604	10,88	3.535.340	5,29	2.256.170	3,23
10. İran	2.018.616	3,44	2.015.587	2,98	2.547.166	3,70	2.184.676	3,27	2.246.848	3,22
11. İtalya	1.733.676	2,96	2.166.900	3,20	3.394.100	4,92	1.592.400	2,38	1.835.970	2,63
12. Vietnam	497.300	0,85	678.600	1,00	531.958	0,77	855.087	1,28	1.823.772	2,61
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>11.792.031</i>	<i>20,12</i>	<i>12.641.986</i>	<i>18,67</i>	<i>12.480.839</i>	<i>18,11</i>	<i>14.693.450</i>	<i>21,99</i>	<i>15.917.834</i>	<i>22,79</i>
Dünya Toplamı	58.608.798	100,00	67.719.901	100,00	68.925.296	100,00	66.822.925	100,00	69.845.564	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.1.2. Dünyada Mandarin Üretimi

Mandarin; Rutaceae familyasının Aurantioideae alt familyasının *Citrus* cinsi içerisinde yer almakta olan bir türdür. Pomolojik olarak; satsuma grubu mandarinler, Akdeniz grubu mandarinler, normal mandarinler ve küçük meyveli mandarinler olmak üzere 4 grupta toplanmaktadır (Turgutoğlu, 2020a).

Mandarinin Avrupa'ya getirilmesi diğer turunçgil türlerine göre daha sonra olmuştur. Güneydoğu Asya'da mandarin yetiştiriciliğinin M.Ö. 12. yüzyıla dayandığı bildirilmektedir. 1805 yılında İngilizler tarafından Malta Adasına getirilen mandarinin, asıl gelişimini Akdeniz Bölgesi'nde gösterdiği bildirilmektedir. Mandarinin diğer turunçgil türlerine göre soğuklara daha dirençli olması geniş adaptasyon yeteneği sağlamıştır (Turgutoğlu, 2020a).

2023 yılı itibariyle dünyada 70 ülkede mandarin üretimi yapılmaktadır. Mandarin üretim alanları yaklaşık 3,9 milyon hektar olup, bu alanların %62,39'u sadece Çin'de bulunmaktadır. Çin'i sırasıyla Hindistan (%11,81) ve Pakistan (%3,72) izlemekte, Türkiye ise 69.261 hektarlık üretim alanı ve %1,78'lik payla beşinci sırada yer almaktadır. Hindistan'da 2011 yılına kadar mandarin üretimine ait veri bulunmamakla birlikte 2013 yılında 311 bin hektar olan üretim alanı son 10 yılda 460 bin hektara yükselmiştir (Çizelge 7).

Dünyada mandarin üretimi 2023 yılında 52,6 milyon ton gerçekleşmiştir. Üretimin %51,18'i Çin'de, %11,75'i Hindistan'da, %5,62'si Türkiye'de yapılmıştır. İspanya'nın mandarin üretimindeki payı 2008 yılında %9,62 iken 2023 yılında %3,54'e gerilemiştir. Güney Afrika'da ise 2003 yılında 112 bin ton olan mandarin üretimi son 20 yılda 710 bin tona yükselmiştir (Çizelge 8).

Dünya toplam mandarin üretimi özellikle 1990'lı yılların başından itibaren ciddi bir yükseliş göstermiştir. Söz konusu yükseliş, mandarinlerin uluslararası sofralık turunçgil pazarlarında tüketici eğilimlerine paralel olarak değer kazanması ile ilgilidir.

Mandarinin kolay soyulma özelliği tüketimi ve tüketimi gerçekleştiren kitle ile farklı yaş grupları üzerinde etkilidir. Gerçekten de mandarin dünyada en fazla kadın ve çocuklar tarafından tercih edilmekte ve tüketilmektedir. Tüketici istekleri doğrultusunda yapılan çeşit geliştirme çalışmalarının da mandarin üretim ve pazar değerlerine etkisi büyüktür. Çünkü yapılan çalışmalar ile turunçgil sezonunun neredeyse her döneminde hasat edilebilen ve dolayısı ile ticarete konu olan çeşit zenginliği mevcuttur. Dünya mandarin pazarında önemli rol üstlenen ölkelerin üretim yapılarına bakıldığında, üretimin yarıdan fazlasını gerçekleştiren Çin'in anavatan olmasından kaynaklanan bir çeşit zenginliğine sahip olduğu görölmektedir. Çin'de yürütölen Ar-Ge çalışmalarının dünya pazarlarına yön veren talepler doğrultusunda yeni çeşitlerin geliştirilmesine odaklandığı düşünöldüğünde uluslararası pazarlarda rekabetçi bir konuma yükselmesi olasılığı oldukça yüksek görünmektedir (Budak ve ark., 2016).

Çizelge 7. Dünya Mandarin Üretim Alanlarında Lider Ülkeler (Ha)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Alan	%	Alan	%	Alan	%	Alan	%	Alan	%
1. Çin, Anakara	1.055.000	54,04	1.296.000	58,93	1.586.000	55,72	1.830.426	56,70	2.429.029	62,39
2. Hindistan	-	-	-	-	311.000	10,93	428.000	13,26	460.000	11,81
3. Pakistan	169.900	8,70	191.424	8,70	186.226	6,54	170.648	5,29	145.000	3,72
4. İspanya	118.639	6,08	119.875	5,45	114.100	4,01	108.610	3,36	97.060	2,49
5. Türkiye	32.000	1,64	30.782	1,40	38.693	1,36	51.590	1,60	69.261	1,78
6. Fas	26.200	1,34	27.000	1,23	55.206	1,94	64.102	1,99	58.181	1,49
7. Brezilya	64.999	3,33	53.892	2,45	50.672	1,78	52.445	1,62	55.374	1,42
8. Mısır	37.481	1,92	39.724	1,81	44.553	1,57	47.605	1,47	53.382	1,37
9. İtalya	31.842	1,63	38.000	1,73	35.868	1,26	25.840	0,80	35.450	0,91
10. Japonya	53.800	2,76	48.300	2,20	43.700	1,54	39.600	1,23	35.400	0,91
11. Meksika	29.948	1,53	35.270	1,60	35.717	1,25	33.589	1,04	34.309	0,88
12. ABD	14.812	0,76	16.390	0,75	22.136	0,78	28.850	0,89	30.756	0,79
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>317.515</i>	<i>16,27</i>	<i>302.556</i>	<i>13,76</i>	<i>322.720</i>	<i>11,34</i>	<i>346.909</i>	<i>10,75</i>	<i>390.156</i>	<i>10,02</i>
Dünya Toplamı	1.952.136	100,00	2.199.213	100,00	2.846.591	100,00	3.228.214	100,00	3.893.358	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 8. Dünya Mandarin Üretim Miktarlarında Lider Ülkeler (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Çin, Anakara	9.839.181	42,13	8.792.483	37,96	15.442.000	46,21	19.035.444	46,28	26.900.000	51,18
2. Hindistan	-	-	-	-	2.906.000	8,70	5.101.000	12,40	6.178.000	11,75
3. Türkiye	550.000	2,35	756.473	3,27	942.226	2,82	1.650.000	4,01	2.952.775	5,62
4. Pakistan	1.690.000	7,24	2.201.820	9,51	1.921.618	5,75	2.124.574	5,17	1.961.910	3,73
5. İspanya	2.060.375	8,82	2.227.916	9,62	2.198.900	6,58	1.978.590	4,81	1.862.300	3,54
6. Mısır	612.556	2,62	758.105	3,27	936.755	2,80	985.298	2,40	1.186.205	2,26
7. Brezilya	1.304.743	5,59	1.079.697	4,66	937.819	2,81	990.719	2,41	1.052.222	2,00
8. ABD	346.545	1,48	478.090	2,06	618.700	1,85	729.380	1,77	880.880	1,68
9. İtalya	496.884	2,13	765.100	3,30	642.803	1,92	453.710	1,10	836.990	1,59
10. Fas	478.500	2,05	337.000	1,45	664.127	1,99	1.208.789	2,94	819.429	1,56
11. İran	668.271	2,86	515.865	2,23	650.223	1,95	534.751	1,30	729.801	1,39
12. Güney Afrika	112.179	0,48	140.861	0,61	169.469	0,51	307.323	0,75	710.000	1,35
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>5.195.825</i>	<i>22,25</i>	<i>5.110.164</i>	<i>22,06</i>	<i>5.382.940</i>	<i>16,11</i>	<i>6.027.733</i>	<i>14,66</i>	<i>6.486.415</i>	<i>12,34</i>
Dünya Toplamı	23.355.059	100,00	23.163.574	100,00	33.413.580	100,00	41.127.310	100,00	52.556.927	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.1.3. Dünyada Limon Üretimi

Köken olarak limonun anavatanı Himalaya Dağları'nın güney etekleridir. Anavatan olarak belirtilen bu bölgede bildiğimiz limonlara rastlanılmamakta ve daha çok limon benzerleri ya da melezleri bulunmaktadır. Limon (*Citrus limon*) aslında Akdeniz Havzası ve Ortadoğu'da oluşmuş bir türdür. Çok eski tarihlerde oluşmuş bir göz mutasyonu ya da tesadüf çöğüründen ortaya çıkmış olduğu kabul edilmektedir. Limon genellikle kuzey ve güney yarı kürenin subtropik iklim bölgelerinde yetiştirilen bir türdür (Kafa, 2015; Tezel, 2020).

Limon çeşitleri; ekşi limonlar, tatlı limonlar ve farklı grup (limon benzerleri) olmak üzere üç grupta incelenir. Ticari anlamda yetiştirilen limon çeşitleri çoğunlukla ekşi limonlar grubundan oluşmaktadır (Sancak ve Aygören, 2010).

Dünyada 2023 yılı itibariyle 106 ülkede yaklaşık 1,4 milyon hektar alan üzerinde 23,6 milyon ton limon üretimi gerçekleşmiştir. Limon üretim alanlarına bakıldığında Hindistan (%22,47), Meksika (%15,18) ve Çin (%7,21) lider ülkeler konumundadır. Türkiye ise 56.439 hektar limon üretim alanıyla, toplam limon üretim alanlarının %4,07'sini karşılayarak yedinci sırada yer almaktadır. 2003 yılında 5 bin hektar üretim alanına sahip olan Bangladeş'te son 20 yılda üretim alanı 63 bin hektara yükselmiştir (Çizelge 9).

Dünyada 2023 yılında limon üretim miktarı bakımından da yine ilk üç ülke Hindistan (%16,02), Meksika (%13,74) ve Çin (%10,07) olmuştur. Türkiye ise 2,3 milyon ton limon üretimi ile dördüncü sıradadır. İspanya ve ABD'nin üretim miktarları ortalama aynı seviyelerde seyretmesine rağmen yıllar içinde toplam üretimdeki payları düşmüştür. Kolombiya'da 2003 yılında 80 bin ton olan üretim 2023 yılında 541 bin tona yükselmiştir (Çizelge 10).

Çin’de limon yetiştiriciliği konusunda araştırma çalışmalarının, limon araştırma enstitülerinin bünyesinde yürütölmekte olduğu göz önüne alınırsa yakın gelecekte Çin’in limon pazarlarında rekabetçi ölkeler sınıfına adım atacağı olasıılığı da dikkat çekmektedir (Budak ve ark., 2016).

Çizelge 9. Dünya Limon Üretim Alanlarında Lider Ülkeler (Ha)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Alan	%	Alan	%	Alan	%	Alan	%	Alan	%
1. Hindistan	146.200	17,92	302.800	28,15	255.200	25,53	286.000	24,50	312.000	22,47
2. Meksika	131.668	16,14	149.653	13,91	151.765	15,18	175.826	15,06	210.735	15,18
3. Çin, Anakara	47.500	5,82	124.000	11,53	97.000	9,70	99.624	8,54	100.106	7,21
4. Brezilya	50.950	6,25	43.922	4,08	45.690	4,57	53.859	4,61	66.399	4,78
5. Bangladeş	5.927	0,73	16.880	1,57	20.234	2,02	17.900	1,53	63.385	4,57
6. Arjantin	44.000	5,39	53.000	4,93	41.000	4,10	57.665	4,94	58.368	4,20
7. Türkiye	24.500	3,00	25.161	2,34	27.425	2,74	35.911	3,08	56.439	4,07
8. İspanya	47.368	5,81	46.809	4,35	38.400	3,84	46.010	3,94	51.670	3,72
9. Dominik Cumhuriyeti	2.000	0,25	5.000	0,46	6.251	0,63	25.617	2,19	44.735	3,22
10. Kolombiya	5.362	0,66	4.632	0,43	8.868	0,89	21.857	1,87	41.479	2,99
11. Güney Afrika	9.869	1,21	12.000	1,12	13.200	1,32	22.625	1,94	36.909	2,66
12. Sudan	10.920	1,34	14.280	1,33	16.968	1,70	32.000	2,74	32.247	2,32
Diğer Ülkeler	289.371	35,48	277.406	25,79	277.641	27,77	292.263	25,04	313.779	22,60
Dünya Toplamı	815.635	100,00	1.075.543	100,00	999.642	100,00	1.167.157	100,00	1.388.251	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 10. Dünya Limon Üretim Miktarlarında Lider Ülkeler (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Hindistan	1.439.600	11,63	2.501.700	14,86	2.523.500	16,34	3.148.000	16,14	3.787.000	16,02
2. Meksika	1.761.552	14,23	2.242.539	13,32	2.138.737	13,85	2.547.834	13,07	3.249.217	13,74
3. Çin, Anakara	565.000	4,56	4.128.500	24,52	2.014.000	13,04	2.482.884	12,73	2.381.337	10,07
4. Türkiye	550.000	4,44	672.452	3,99	726.283	4,70	1.100.000	5,64	2.325.726	9,84
5. Arjantin	1.236.280	9,99	1.362.190	8,09	1.485.963	9,62	1.989.400	10,20	1.998.273	8,45
6. Brezilya	981.339	7,93	965.333	5,73	1.169.370	7,57	1.501.783	7,70	1.724.330	7,29
7. İspanya	1.129.594	9,12	687.936	4,09	715.300	4,63	1.087.230	5,58	1.148.870	4,86
8. ABD	930.772	7,52	561.550	3,33	827.352	5,36	805.580	4,13	1.012.420	4,28
9. Güney Afrika	191.571	1,55	229.934	1,37	257.046	1,66	474.149	2,43	809.888	3,43
10. Kolombiya	79.798	0,64	65.137	0,39	122.033	0,79	276.132	1,42	541.236	2,29
11. İran	571.319	4,61	355.607	2,11	427.715	2,77	501.351	2,57	492.926	2,08
12. İtalya	520.128	4,20	518.500	3,08	327.282	2,12	424.630	2,18	472.960	2,00
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>2.423.155</i>	<i>19,57</i>	<i>2.547.997</i>	<i>15,13</i>	<i>2.710.707</i>	<i>17,55</i>	<i>3.161.645</i>	<i>16,21</i>	<i>3.700.293</i>	<i>15,65</i>
Dünya Toplamı	12.380.108	100,00	16.839.375	100,00	15.445.288	100,00	19.500.619	100,00	23.644.475	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.1.4. Dünyada Greyfurt Üretimi

Greyfurt, Rutaceae familyasının Aurantioideae alt familyasının *Citrus* cinsi içerisinde yer almakta olan bir türdür. Orijini tam olarak bilinmemekle birlikte, son çalışmalar doğal bir portakal-şadok (pummelo) melezi olduğunu ortaya koymuştur. Barbados adasında bir şans çöğürü olarak ortaya çıktığı sanılmaktadır. “Grapefruit” olarak isimlendirilmesinin nedeni tam olarak bilinmemekle birlikte bunun nedeni olarak, bir görüşe göre tadının üzüme benzemesi, diğer görüşe göre ağaç üzerinde salkım şeklinde meyve bağlaması gösterilmektedir. 1880’li yıllarda ABD’de ticari olarak üretilmeye başlanmıştır (Turgutoğlu, 2020b).

Portakaldan hacimce büyük olan bu meyvenin dış kabuk rengi açık sarıdan kırmızı rene kadar değişen benekli bir yapıya sahiptir. Kullanım alanı limon, portakal ve mandarin kadar geniş değildir. Greyfurt tadının acımsı olmasından dolayı sofralık tüketimden çok meyve suyu ve reçel yapımında kullanılmaktadır. Kuzey Amerika ve Avrupa ülkelerinde, greyfurt dilim konservesi şeklinde yoğun olarak tüketilirken, ülkemizde ise greyfurtun sofralık tüketimi ve sanayi mamul maddesi olarak kullanımı oldukça sınırlı düzeyde kalmaktadır (Tezel, 2020).

2023 yılında dünyada 74 ülkede 401.810 hektar alanda 9,9 milyon ton greyfurt üretimi yapılmıştır. 2023 yılı itibarıyla greyfurt üretim alanlarının %29,97’si Çin’de, %22,25’i Vietnam’da bulunmaktadır. Bu ülkeleri sırasıyla Sudan (%6,98) ve Meksika (%5,19) izlemekte, Türkiye ise 4.945 hektar üretim alanıyla toplam alanların %1,23’ünü karşılayarak 12. sırada yer almaktadır. 2003 yılında greyfurt üretim alanlarının %17,93’üne sahip olan ABD’nin payı son 20 yılda %3,28’e düşmüştür. 2003 yılında 1.000 hektar üretim alanına sahip olan Suriye’nin payı 2023 yılında 9.532 hektara, 636 hektar üretim alanına sahip olan Haiti’nin payı 2023 yılında 5.503 hektara yükselmiştir (Çizelge 11).

Dünya greyfurt üretim miktarının %52,34'ü sadece Çin'e aittir. Dünyada greyfurt üreticisi ülkeler arasında birinci sırada yer alan Çin, söz konusu üretim değerine; greyfurt ve benzerlerinden oluşan yeni plantasyonların yanı sıra doğal popülasyondan elde edilen üretimi de ticarete konu edilebilir hale getirerek ulaşmıştır (Budak ve ark., 2016). Çin'i %12,10'luk pay ile Vietnam, %4,91'lik pay ile Meksika ve %4,13'lük pay ile Güney Afrika izlemektedir. Türkiye ise toplam üretimin %2,86'sını karşılayarak yedinci sırada bulunmaktadır. 2003 yılında toplam üretimin %35,25'ini karşılayan ABD'nin payı son 20 yılda %2,99'a düşmüştür. 2003 yılında 18 bin ton üretimin gerçekleştiği Suriye'de ise 2023 yılında greyfurt üretim miktarı 206 bin tona yükselmiştir (Çizelge 12).

Greyfurt, turuncgiller içerisinde sıcaklık toplamı en yüksek tür olarak öne çıkmaktadır. Bu da kaliteli bir üretim için en belirleyici özelliğin ekolojik faktörler olduğunu ortaya koymaktadır. Sıcaklık toplamının karşılanamadığı yerlerde yetiştirilen greyfurt meyvelerinde acılık ve ekşilik baskın olarak görülmektedir. Acılık ve ekşilik dünyada ticarete konu olan greyfurtlarda arzu edilen bir özellik değildir. Bu anlamda kaliteli olarak nitelendirilemeyen greyfurt meyvelerinin sadece uluslararası ticarete oluşan zamansal arz boşluğu durumunda pazarlarda yer bulabildiği de bilinmektedir. (Tuzcu, 1999; Budak ve ark., 2016).

Dünya turuncgil ticaretinde başrol rol oynayan Akdeniz Havzası ülkelerinden sadece Türkiye ve İsrail'in ilk on greyfurt üreticisi ülkeler arasında yer aldığı görülmektedir. Sıcaklık toplam isteği bakımından Akdeniz Havzasının birçok yerinde bu isteği karşılayacak ekolojik şartlar oldukça sınırlıdır. Türkiye'de bu sıcaklık toplamı değerleri yıldan yıla değişim göstermekle birlikte yaklaşık olarak 2.200 (Karadeniz-Rize) ile 2.500 (Akdeniz Bölgesi) dereceler arasında seyretmektedir. Bu sebeple Türkiye'de yetiştirilen greyfurtlar uluslararası ticaretin öngördüğü yeterli kaliteye ulaşamamaktadır. Her ne kadar Türkiye greyfurtta ihracat kabiliyeti

ve başarısı gösteriyor olsa da greyfurtun bitkisel gereksinimleri ve sahip olunan ekolojik şartlar göz önüne alındığında; sıcaklık toplamı yüksek olan çeşitlerle kurulu mevcut üretim alanlarının daha fazla artırılmaması yönünde tedbirler alınmalıdır. Aksi takdirde ciddi ticari risklerin üreticileri zor duruma düşüreceği açıktır (Budak ve ark., 2016).

Çizelge 11. Dünya Greyfurt Üretim Alanlarında Lider Ülkeler (Ha)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Alan	%	Alan	%	Alan	%	Alan	%	Alan	%
1. Çin, Anakara	43.200	14,90	55.000	17,63	72.600	22,53	104.714	27,18	120.439	29,97
2. Vietnam	16.000	5,52	32.000	10,26	37.733	11,71	86.370	22,42	89.416	22,25
3. Sudan	7.980	2,75	11.550	3,70	13.574	4,21	22.000	5,71	28.053	6,98
4. Meksika	15.147	5,22	16.382	5,25	16.835	5,22	18.823	4,89	20.870	5,19
5. Tayland	26.478	9,13	32.500	10,42	27.264	8,46	17.244	4,48	17.760	4,42
6. Güney Afrika	11.000	3,79	11.000	3,53	14.648	4,55	14.392	3,74	13.258	3,30
7. ABD	52.002	17,93	33.751	10,82	28.895	8,97	22.180	5,76	13.193	3,28
8. Suriye	1.000	0,34	1.100	0,35	1.590	0,49	1.412	0,37	9.532	2,37
9. Haiti	636	0,22	1.300	0,42	2.948	0,91	6.984	1,81	5.503	1,37
10. Filipinler	4.730	1,63	5.306	1,70	5.176	1,61	5.074	1,32	5.461	1,36
11. Bangladeş	5.666	1,95	4.810	1,54	6.210	1,93	9.059	2,35	5.182	1,29
12. Türkiye	4.750	1,64	5.389	1,73	6.420	1,99	5.182	1,35	4.945	1,23
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>101.417</i>	<i>34,97</i>	<i>101.801</i>	<i>32,64</i>	<i>88.326</i>	<i>27,41</i>	<i>71.817</i>	<i>18,64</i>	<i>68.198</i>	<i>16,97</i>
Dünya Toplamı	290.006	100,00	311.889	100,00	322.219	100,00	385.251	100,00	401.810	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 12. Dünya Greyfurt Üretim Miktarlarında Lider Ülkeler (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Çin, Anakara	290.971	5,48	2.517.709	33,57	3.717.324	43,77	4.900.000	54,20	5.200.000	52,34
2. Vietnam	210.000	3,96	360.000	4,80	439.602	5,18	657.660	7,27	1.202.170	12,10
3. Meksika	361.494	6,81	394.865	5,27	425.433	5,01	459.610	5,08	488.141	4,91
4. Güney Afrika	323.369	6,09	340.928	4,55	442.847	5,21	445.385	4,93	410.794	4,13
5. Sudan	129.000	2,43	165.000	2,20	197.960	2,33	238.076	2,63	299.069	3,01
6. ABD	1.871.523	35,25	1.404.320	18,73	1.092.250	12,86	461.760	5,11	296.650	2,99
7. Türkiye	135.000	2,54	167.765	2,24	228.799	2,69	250.000	2,77	284.565	2,86
8. Tayland	265.750	5,01	320.122	4,27	247.080	2,91	261.451	2,89	268.324	2,70
9. Suriye	18.230	0,34	25.140	0,34	44.570	0,52	47.280	0,52	205.996	2,07
10. İsrail	255.900	4,82	241.082	3,21	210.681	2,48	148.896	1,65	156.573	1,58
11. Tunus	71.636	1,35	83.989	1,12	96.312	1,13	102.114	1,13	102.563	1,03
12. Arjantin	184.162	3,47	243.695	3,25	113.549	1,34	114.118	1,26	100.616	1,01
Diğer Ülkeler	1.191.700	22,45	1.234.208	16,46	1.236.363	14,56	954.013	10,55	919.167	9,25
Dünya Toplamı	5.308.735	100,00	7.498.823	100,00	8.492.770	100,00	9.040.363	100,00	9.934.627	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.1.5. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin Üretimi

Rutaceae familyasında yer alan ve portakal, mandarin, limon, greyfurt gibi yaygın bilinen türlerin dışında, turunç, kamkat, ağaç kavunu, bergamot vb. türler diğer turunçgil türleri başlığı altında ele alınmıştır.

Turunç; kendine özgü aroması ve kokusu olan bir türdür. Bitki olarak portakala benzemekle birlikte meyvelerinin portakal kadar iri olmaması, çok çekirdekli olması ve daha fazla dikenli olmasıyla farklılık göstermektedir. Meyve kabukları ve çiçekleri özel kokuludur. Meyve eti tatlıdan acıya kadar değişim göstermektedir. Bu nedenle de esans sanayinin en önemli hammaddelerindendir. Turunçlar, anaç ve süs bitkisi olarak kullanmanın dışında, parfümeri ve gıda sanayine hammadde olarak kullanılmaktadır. Pomolojik açıdan; normal turunçlar, farklı turunçlar, mirtifolia grubu (Çin turuncu) ve atlı turunçlar olmak üzere 4 gruba ayrılmaktadırlar (Özcan, 2020).

Kamkatlar; küçük ağaççıklar veya çalımsı ağaççıklar oluşturan herdemyeşil bitkilerdir. Yaprakları kalın olup alt yüzü üst yüzüne göre daha koyu renklidir. Dalları köşelidir. Çiçekleri küçük ve hoş kokuludur (Özcan, 2020).

Ağaç kavunu; turunçgiller içinde soğuklara en duyarlı türdür. Meyveleri taze tüketimden daha çok reçel ve pasta sanayinde kullanılmaktadır. Meyve kabuğu çok kalın, pürüzlü ve tatlımsıdır. Sürgünleri mor renklidir. Turunçgiller içinde en ağır meyvelere sahip türdür. Meyveleri 9-12 dilimli ve kabuk üzeri tüylüdür. Çeşitleri; meyve eti tatlı olanlar, meyve eti ekşi olanlar ve farklı grup olmak üzere 3 farklı grupta toplanmaktadır (Özcan, 2020).

Bergamot; sahip olduğu özel kokusuyla dikkati çeken bir tür olup esans sanayinde hammadde olarak kullanılmaktadır. Ancak, bergamot esansının sentetik olarak da üretilebilmesi bu amaçla

kullanımını kısmen azaltmıştır. Meyveleri aynı zamanda reçel yapımında da kullanılmaktadır. Meyveleri kirli sarı renkte olup, meyve üzerinde stil kalabilmektedir (Özcan, 2020).

Diğer turunçgil türlerinin üretimi 2023 yılında 61 ülkede, 1,5 milyon hektar alanda yapılmış ve 13,4 milyon ton ürün elde edilmiştir. Diğer turunçgil türlerinde Nijerya (%58,34), Çin (%11,68) ve Hindistan (%6,66) lider ülkeler konumundadır. Türkiye ise 325 hektar üretim alanıyla %0,02 paya sahip olup, 42. sırada yer almaktadır. Diğer turunçgil türlerinin üretim alanı Meksika’da 2003 yılında 16 bin hektarken, 2023 yılında 71 bin hektara, Angola’da ise 2008 yılında 9 bin hektarken, 2023 yılında 41 bin hektara yükselmiştir (Çizelge 13).

Diğer turunçgil türlerinin üretim miktarlarında da ilk üç sırayı Çin (%41,44), Nijerya (%31,55) ve Hindistan (%5,32) almaktadır. Üretim alanının %11,68’ine sahip olan Çin’in, üretim miktarındaki payının %41,44 olması verimin ne kadar yüksek olduğunu göstermektedir. Türkiye ise 3.581 ton üretim ve %0,03’lük pay ile 36. sıradadır. Angola’da 2003 yılında 102.286 ton olan üretim, 2023 yılında 488.133 tona yükselmiştir (Çizelge 14).

Çizelge 13. Dünya Diğer Turunçgil Türlerinin Üretim Alanlarında Lider Ülkeler (Ha)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Alan	%	Alan	%	Alan	%	Alan	%	Alan	%
1. Nijerya	726.690	67,65	720.658	60,61	795.000	58,19	830.199	55,90	850.278	58,34
2. Çin, Anakara	70.000	6,52	146.000	12,28	181.600	13,29	179.984	12,12	170.191	11,68
3. Hindistan	9.600	0,89	36.200	3,04	68.000	4,98	103.000	6,94	97.000	6,66
4. Meksika	15.800	1,47	25.190	2,12	32.007	2,34	77.720	5,23	71.111	4,88
5. Gine	42.038	3,91	42.573	3,58	43.787	3,21	44.053	2,97	44.618	3,06
6. Angola	14.250	1,33	8.967	0,75	37.570	2,75	38.412	2,59	41.296	2,83
7. İran	27.332	2,54	24.055	2,02	26.046	1,91	23.891	1,61	23.709	1,63
8. Sierra Leone	15.000	1,40	16.500	1,39	18.140	1,33	19.634	1,32	20.091	1,38
9. Filipinler	19.947	1,86	20.956	1,76	20.262	1,48	19.778	1,33	19.506	1,34
10. Tanzanya	8.722	0,81	10.846	0,91	13.000	0,95	14.356	0,97	14.121	0,97
11. Tunus	7.200	0,67	8.600	0,72	12.034	0,88	13.580	0,91	13.565	0,93
12. Kenya	19.335	1,80	12.110	1,02	13.750	1,01	13.178	0,89	12.743	0,87
42. Türkiye	203	0,02	170	0,01	167	0,01	166	0,01	325	0,02
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>98.122</i>	<i>9,13</i>	<i>116.090</i>	<i>9,76</i>	<i>104.800</i>	<i>7,67</i>	<i>107.213</i>	<i>7,22</i>	<i>78.993</i>	<i>5,42</i>
Dünya Toplamı	1.074.239	100,00	1.188.915	100,00	1.366.163	100,00	1.485.164	100,00	1.457.547	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 14. Dünya Diğer Turunçgil Türlerinin Üretim Miktarlarında Lider Ülkeler (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Çin, Anakara	950.000	13,17	3.936.915	36,90	4.730.090	37,94	5.793.396	40,72	5.556.453	41,44
2. Nijerya	3.279.441	45,45	3.400.000	31,87	3.800.000	30,48	4.121.163	28,96	4.229.446	31,55
3. Hindistan	120.000	1,66	453.000	4,25	855.000	6,86	1.030.000	7,24	713.000	5,32
4. İran	577.610	8,01	472.849	4,43	580.996	4,66	629.254	4,42	632.998	4,72
5. Angola	102.286	1,42	106.419	1,00	304.407	2,44	417.255	2,93	488.133	3,64
6. Meksika	80.000	1,11	126.038	1,18	151.922	1,22	327.500	2,30	304.222	2,27
7. Gine	217.734	3,02	223.473	2,09	232.858	1,87	236.806	1,66	241.823	1,80
8. Tunus	71.200	0,99	83.600	0,78	126.339	1,01	142.001	1,00	141.924	1,06
9. Suudi Arabistan	150.640	2,09	150.387	1,41	99.019	0,79	40.428	0,28	121.845	0,91
10. Sierra Leone	85.000	1,18	95.000	0,89	103.055	0,83	111.775	0,79	114.371	0,85
11. Filipinler	180.923	2,51	199.675	1,87	164.091	1,32	113.552	0,80	102.222	0,76
12. Kenya	129.532	1,80	94.632	0,89	95.041	0,76	90.847	0,64	88.732	0,66
36. Türkiye	2.650	0,04	3.090	0,03	2.592	0,02	2.052	0,01	3.581	0,03
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>1.268.257</i>	<i>17,58</i>	<i>1.324.587</i>	<i>12,41</i>	<i>1.221.452</i>	<i>9,80</i>	<i>1.172.850</i>	<i>8,24</i>	<i>668.468</i>	<i>4,99</i>
Dünya Toplamı	7.215.273	100,00	10.669.665	100,00	12.466.863	100,00	14.228.880	100,00	13.407.217	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.2. Dünyada Turunçgil Verimi

2.2.1. Dünyada Portakal Verimi

2023 yılında dünyada ortalama portakal verimi hektara 20.459 kg olmuştur. Tunus 87.799 kg/ha ile portakal veriminin en yüksek olduğu ülkedir ve dünya portakal verimi ortalamasının yaklaşık 4 katı verim gerçekleştirmiştir. Tunus'u; Guyana (63.481 kg/ha), Arnavutluk (59.615 kg/ha) ve Paraguay (48.547 kg/ha) izlemekte ve Türkiye hektara 46.711 kg verim ile beşinci sırada yer almaktadır. 2003 yılında portakal verimi 6.732 kg/ha olan Zimbabve'de son 20 yılda verim yaklaşık 7 kat artarak 42.507 kg/ha olmuştur (Çizelge 15).

Çizelge 15. Dünyada Portakal Verimi (kg/ha)

Ülkeler	2003	2008	2013	2018	2023
1. Tunus	11.018	10.962	11.324	40.706	87.799
2. Guyana	5.510	7.251	5.162	24.785	63.481
3. Arnavutluk	7.201	8.182	48.570	47.485	59.615
4. Paraguay	13.851	30.146	30.000	28.960	48.547
5. Türkiye	26.371	27.639	32.529	37.397	46.711
6. Güney Afrika	26.501	35.406	38.505	42.008	45.407
7. Saint Lucia	10.888	10.889	10.874	23.846	43.600
8. Zimbabve	6.732	16.921	24.033	32.000	42.507
9. İran	16.733	15.426	17.276	33.313	39.523
10. Gana	9.389	35.032	39.010	38.036	39.138
11. Endonezya	27.178	35.933	34.087	37.520	38.225
12. Guatemala	23.239	26.463	26.250	31.694	33.553
<i>Dünya Ortalaması</i>	<i>16.580</i>	<i>17.401</i>	<i>18.808</i>	<i>20.357</i>	<i>20.459</i>

Kaynak: FAO, 2025

2.2.2. Dünyada Mandarin Verimi

Dünyada mandarin verimi 2023 yılında ortalama 13.499 kg/ha olarak gerçekleşmiştir. Mandarin veriminin en yüksek olduğu ülke ise 42.633 kg/ha ile Türkiye'dir. Türkiye'yi sırasıyla İran (40.382 kg/ha), Arnavutluk (32.808 kg/ha), El Salvador (30.997 kg/ha) ve Güney Afrika (29.646 kg/ha) takip etmiştir. 2003 yılında mandarin veriminin 17.730 kg/ha olduğu İsrail'de verim 2023 yılında 26.974 kg/ha olmuştur. Filistin'de ise son 20 yılda mandarin verimi hektarda 6 bin ton azalma göstermiştir (Çizelge 16).

Çizelge 16. Dünyada Mandarin Verimi (kg/ha)

Ülkeler	2003	2008	2013	2018	2023
1. Türkiye	17.188	24.575	24.351	31.983	42.633
2. İran	16.501	16.359	18.198	44.131	40.382
3. Arnavutluk	-	9.167	21.025	38.142	32.808
4. El Salvador	11.197	12.077	15.023	13.105	30.997
5. Güney Afrika	26.071	27.322	28.642	28.653	29.646
6. Peru	20.855	18.908	25.008	28.585	29.636
7. Kore	25.693	29.979	30.716	28.795	29.370
8. ABD	23.396	29.170	27.950	25.282	28.641
9. İsrail	17.730	24.163	15.717	18.645	26.974
10. Lübnan	20.091	20.234	19.759	25.236	26.355
11. Filistin	30.817	25.089	26.216	25.754	24.088
12. Avustralya	19.765	22.468	22.220	23.343	23.959
<i>Dünya Ortalaması</i>	<i>11.964</i>	<i>10.533</i>	<i>11.738</i>	<i>12.740</i>	<i>13.499</i>

Kaynak: FAO, 2025

2.2.3. Dünyada Limon Verimi

Dünyada 2023 yılında limon verimi hektara yaklaşık 17 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Limon veriminin en yüksek olduğu ülke 68.158 kg/ha ile Arnavutluk'tur. Arnavutluk'u sırasıyla Guyana

(46.174 kg/ha), Bileşik Arap Emirlikleri (44.253 kg/ha), ABD (42.116 kg/ha) takip etmiştir. Türkiye ise 41.208 kg/ha limon verimiyle beşinci sırada yer almıştır. Cook Adaları'nda 2003 yılında hektara 3 bin ton olan limon verimi 10 kat artarak 2023 yılında yaklaşık 31 bin tona, Honduras'ta ise son 20 yıl içinde 8 bin tondan 32 bin tona yükselmiştir (Çizelge 17).

Çizelge 17. Dünyada Limon Verimi (kg/ha)

Ülkeler	2003	2008	2013	2018	2023
1. Arnavutluk	-	7.100	4.345	26.245	68.158
2. Guyana	5.000	5.108	3.944	27.656	46.174
3. Birleşik Arap Emirlikleri	17.831	14.207	7.795	32.099	44.253
4. ABD	37.216	23.519	37.860	36.667	42.116
5. Türkiye	22.449	26.726	26.483	30.631	41.208
6. Zimbabve	11.919	20.322	39.974	42.586	40.059
7. Arjantin	28.097	25.702	36.243	34.499	34.236
8. Honduras	8.304	8.118	7.980	30.000	32.372
9. Cook Adaları	3.000	2.706	3.088	19.640	30.941
10. Filistin	25.707	20.811	29.254	38.000	30.519
11. Lübnan	23.443	27.805	26.798	28.553	29.836
12. Şili	23.188	21.013	22.088	25.705	27.697
<i>Dünya Ortalaması</i>	<i>15.179</i>	<i>15.657</i>	<i>15.451</i>	<i>16.708</i>	<i>17.032</i>

Kaynak: FAO, 2025

2.2.4. Dünyada Greyfurt Verimi

Dünyada greyfurt verimi 2023 yılında ortalama 24.725 kg/ha olarak gerçekleşmiştir. Greyfurt veriminin en yüksek olduğu ülke hektara yaklaşık 104 bin ton greyfurt üretimi yapılan İsrail'dir. Türkiye ise 57.546 kg/ha greyfurt verimiyle ikinci sırada bulunmaktadır. Türkiye'yi Çin (43.176 kg/ha), Bahamalar (38.980 kg/ha) ve Kıbrıs (38.667) izlemiştir. Çin'de 2003 yılında hektara

yaklaşık 7 bin ton olan greyfurt verimi 2023 yılında 43 bin tona yükselmiş, Kıbrıs'ta ise 2003 yılında hektara 71 bin ton olan verim son 20 yılda 39 bin tona düşmüştür. Fas'ta 2013 yılında hektara 9 bin ton gerçekleşen greyfurt verimi ise 10 yılda yaklaşık 3 kat artarak 26 bin tona ulaşmıştır (Çizelge 18).

Çizelge 18. Dünyada Greyfurt Verimi (kg/ha)

Ülkeler	2003	2008	2013	2018	2023
1. İsrail	61.220	55.936	68.336	65.912	103.759
2. Türkiye	28.421	31.131	35.639	48.244	57.546
3. Çin, Anakara	6.735	45.777	51.203	46.794	43.176
4. Bahamalar	25.510	36.508	39.958	41.180	38.980
5. Kıbrıs	70.889	61.720	52.717	39.220	38.667
6. Güney Afrika	29.397	30.994	30.233	30.947	30.985
7. Filistin	29.700	25.884	30.063	29.966	28.399
8. Jamaika	14.034	18.469	24.054	26.702	27.155
9. Fas	21.000	10.000	8.966	15.739	26.250
10. Paraguay	48.223	44.539	41.905	45.473	26.216
11. Arjantin	15.347	17.407	22.105	24.239	26.004
12. Arnavutluk	18.837	11.226	22.882	22.877	25.720
<i>Dünya Ortalaması</i>	<i>18.306</i>	<i>24.043</i>	<i>26.357</i>	<i>23.466</i>	<i>24.725</i>

Kaynak: FAO, 2025

2.2.5. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin Verimi

Turunç, kamkat, bergamot, şadok gibi diğer turunçgil türlerinin verimi dünyada 2023 yılında 9.199 kg/ha olmuştur. Diğer turunçgil türlerinde verimin en yüksek olduğu ülkeler Güney Afrika (43.698 kg/ha), Çin (32.648 kg/ha), Arnavutluk (27.581 kg/ha) ve İran'dır (26.698 kg/ha). Türkiye hektara 11 bin ton verimle 21. sırada bulunmaktadır. 2013 yılında hektara verimin 9 bin ton olduğu Suudi Arabistan'da son 10 yılda verim yaklaşık üç kat artarak 24 bin tona ulaşmıştır. Birleşik Arap Emirlikleri ve Özbekistan'da da yine 2013

yılında 6 bin ton civarında olan diğer turunçgil türlerinin verimi 2023 yılında yaklaşık üç kat artarak 19 bin ton olmuştur (Çizelge 19).

Çizelge 19. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin Verimi (kg/ha)

Ülkeler	2003	2008	2013	2018	2023
1. Güney Afrika	31.539	34.706	37.387	41.713	43.698
2. Çin, Anakara	13.571	26.965	26.047	32.188	32.648
3. Arnavutluk	-	10.000	20.231	25.110	27.581
4. İran	21.133	19.657	22.306	26.338	26.698
5. Kırgızistan	20.000	30.000	24.000	25.888	24.838
6. Suudi Arabistan	13.664	10.104	8.978	9.010	24.197
7. ABD	35.000	29.320	25.870	20.044	19.812
8. Birleşik Arap Emirlikleri	13.320	11.567	6.409	20.043	19.325
9. Özbekistan	10.000	15.000	6.417	16.476	18.822
10. Japonya	17.246	19.333	18.190	18.262	18.261
11. Peru	18.000	18.214	17.871	18.261	18.259
12. İtalya	15.598	17.933	22.687	19.900	17.805
21. Türkiye	13.054	18.177	15.521	12.332	11.007
<i>Dünya Ortalaması</i>	<i>6.717</i>	<i>8.974</i>	<i>9.126</i>	<i>9.581</i>	<i>9.199</i>

Kaynak: FAO, 2025

2.3. Dünya’da Turunçgil Ticareti

Üretimi kadar ticareti de büyük öneme sahip olan turunçgiller depolama, işleme ve taşıma teknolojilerindeki gelişmeler başta olmak üzere diğer gelişmeler sonucunda daha küresel bir yapı kazanmış, dünya pazarlarında ticarete mevsimselliği yenmiş bir ürün grubu haline gelmiştir (Zenginoğlu, 2007; Oral, 2014). Turunçgil ürünlerinin çok büyük bir payı taze olarak işlenmekte ve pazarlanmaktadır. Dünya pazarında ülkeler; üretim kapasitesi paralelinde pazarda söz sahibi olmaktadır. Ülkeler iç pazar ve dış pazar hedeflerine göre yeni turunçgil bahçeleri kurmuşlardır

(Bülbül, 2011). Akdeniz Havzası ülkeleri, dünya ülkeleri içerisinde turunçgiller ticareti açısından ihracat pazarlarına yakın olmaları nedeniyle ayrıcalıklı bir konuma sahiplerdir (Karahocagil ve ark., 2003; Budak ve ark., 2016).

Sofralık turunçgillerin ticareti günümüzden 200 yıl kadar önce başlamıştır. İlk dönemlerden bu yana İspanya; Akdeniz bölgesinde etkin bir rol oynamış ve Almanya, Fransa ve Birleşik Krallığın ihtiyacını tedarik etmiştir. Bununla beraber turunçgillerin işleme sanayisinin en önemli ürünü olan portakal suyu üretimi ve ticareti ancak 1940’larda İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra gelişmeye başlamıştır. Bu gelişmenin gerçekleşmesinde turunçgillerde işleme teknolojilerinde yaşanan yeniliklerin etkisi büyük olmuştur. Bu bağlamda Brezilya turunçgil ürünleri üretimi içerisinde özellikle portakal suyunda en önemli ülke konumundadır. Ülkede üretim 1930/40’larda başlamış ve 1930’larda yaşanan kahve krizinden sonra ülke ekonomisinin gelişmesinde çok önemli bir rol oynamıştır. Brezilya’da turunçgiller sektörü özellikle 1960’larda büyük bir gelişme göstermiştir. Bu gelişmenin yaşanmasında o dönemlerdeki diğer büyük üretici bölge olan Florida’daki turunçgil bahçelerinin don olayından zarar görmesi etkili olmuş ve bu durum Brezilya için üretim artışı sağlayarak Kuzey Amerika ve Avrupa portakal suyu talebini karşılamada ülkenin alternatif bir arz bölgesi olmasını sağlamıştır. 1980’lerde ise Brezilya dünyanın en büyük turunçgil üreticisi ve portakal suyu ihracatçısı konumuna gelmiştir (UNCTAD, 2010; Budak ve ark., 2016).

2.3.1. Dünya’da Turunçgil İhracatı

Dünyada 2023 yılında 17,7 milyon ton turunçgil ihracatı gerçekleşmiştir. Turunçgil ihracatının %36,74’ü portakal, %34,02’si mandarin, %23,50’si limon, %5,36’sı greyluft ve %0,38’i diğer turunçgil türlerine aittir. Portakalın ihracat miktarı son 20 yıldır

sürekli artmasına karşın, diğer turunçgil türlerinde de ihracat miktarının artmasıyla, ihracattaki payı azalma eğilimi göstermektedir. Mandarin ve limonun ihracat miktarları ve toplam turunçgil ihracatındaki payları düzenli olarak artmaktadır. Greyfurtun ise ihracat miktarı ortalama aynı seviyelerde seyretmesine rağmen, ihracattaki payı azalmaktadır (Çizelge 20).

Turunçgilden elde edilen ihracat değeri 2023 yılında 16,7 milyar USD olmuştur. İhracat değerindeki payı en yüksek tür mandarin (%36,74) olurken, mandarinin sırasıyla portakal (%32,70), limon (%24,68), greyfurt (%5,30) ve diğer turunçgil türleri (%0,59) takip etmektedir. İhracat miktarındaki payı en yüksek olan tür portakal olmasına karşın, ihracat değeri içinde mandarinin gerisinde kalmıştır (Çizelge 21).

Çizelge 20. Dünya Turunçgil İhracat Miktarları (Ton)

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Diğer Turunçgil Türleri		Toplam	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
2000	4.537.388	46,74	2.535.622	26,12	1.598.085	16,46	1.037.487	10,69	-	-	9.708.581	100,00
2005	4.953.291	43,25	3.359.931	29,34	2.160.573	18,87	977.626	8,54	-	-	11.451.421	100,00
2010	6.524.169	44,65	4.476.227	30,63	2.439.755	16,70	1.171.921	8,02	-	-	14.612.072	100,00
2015	7.296.975	44,96	4.805.095	29,60	2.984.846	18,39	1.032.776	6,36	111.007	0,68	16.230.699	100,00
2016	7.431.647	44,06	5.064.454	30,02	3.143.272	18,63	1.113.551	6,60	115.610	0,69	16.868.534	100,00
2017	7.552.199	44,24	4.832.319	28,31	3.409.552	19,97	1.131.229	6,63	145.923	0,85	17.071.222	100,00
2018	7.497.859	42,06	5.327.890	29,88	3.592.708	20,15	1.264.117	7,09	146.081	0,82	17.828.654	100,00
2019	7.815.681	43,11	5.334.680	29,43	3.674.436	20,27	1.197.370	6,61	105.765	0,58	18.127.931	100,00
2020	7.871.233	41,30	5.810.046	30,49	4.043.352	21,22	1.192.004	6,25	141.929	0,74	19.058.564	100,00
2021	7.724.884	40,58	5.951.386	31,26	4.168.344	21,90	1.071.528	5,63	119.527	0,63	19.035.669	100,00
2022	7.541.661	41,16	5.597.179	30,54	4.151.206	22,65	962.710	5,25	72.074	0,39	18.324.831	100,00
2023	6.490.762	36,74	6.009.642	34,02	4.151.664	23,50	947.253	5,36	67.220	0,38	17.666.540	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 21. Dünya Turunçgil İhracat Değerleri (1.000 USD)

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Diğer Turunçgil Türleri		Toplam	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
2000	1.716.149	39,87	1.404.628	32,63	726.024	16,87	457.304	10,62	-	-	4.304.105	100,00
2005	2.580.911	37,24	2.512.044	36,25	1.220.488	17,61	617.285	8,91	-	-	6.930.728	100,00
2010	4.515.875	40,05	3.799.412	33,69	2.071.022	18,37	890.392	7,90	-	-	11.276.701	100,00
2015	4.443.907	35,45	4.345.800	34,66	2.865.399	22,85	785.569	6,27	96.671	0,77	12.537.346	100,00
2016	4.647.443	34,24	4.470.917	32,94	3.518.551	25,93	844.958	6,23	89.342	0,66	13.571.211	100,00
2017	5.116.517	36,13	4.487.341	31,69	3.470.417	24,50	923.325	6,52	164.604	1,16	14.162.204	100,00
2018	5.444.134	36,10	4.800.633	31,83	3.738.522	24,79	971.569	6,44	125.633	0,83	15.080.491	100,00
2019	4.847.281	34,12	4.871.737	34,29	3.441.560	24,22	935.827	6,59	112.233	0,79	14.208.638	100,00
2020	5.697.402	34,24	5.885.768	35,37	3.980.032	23,92	954.116	5,73	122.464	0,74	16.639.782	100,00
2021	5.532.389	33,54	6.029.106	36,55	3.932.805	23,84	894.951	5,42	107.760	0,65	16.497.011	100,00
2022	4.929.745	32,37	5.383.632	35,35	4.035.902	26,50	795.732	5,22	84.737	0,56	15.229.748	100,00
2023	5.459.753	32,70	6.134.373	36,74	4.120.380	24,68	884.112	5,30	98.379	0,59	16.696.997	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.3.1.1. Dünyada Portakal İhracatı

Dünya portakal ihracatı 2023 yılında 6,5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Portakal üretiminin en çok yapıldığı ülkeler Brezilya, Çin, Meksika ve Hindistan olmasına rağmen portakal ihracatını en çok yapan ülkeler sırasıyla Mısır (%19,72), İspanya (%19,32) ve Güney Afrika (%18,98) olmuştur. Türkiye ise 213.527 ton portakal ihracatıyla %3,29'luk paya sahip olup, yedinci sırada yer almıştır. 2003 yılında 991 ton portakal ihracatı yapan Portekiz'de son 20 yılda ihracat miktarı 141 bin tona, 2003 yılında 8 bin ton ihracatın yapıldığı Şili'de ihracat miktarı 2023 yılında 93 bin tona yükselmiştir (Çizelge 22).

2023 yılında dünyada portakal ihracat değeri 5,4 milyon USD olarak gerçekleşmiş ve portakal ihracat değeri içerisinde lider ülkeler yine İspanya (%23,88), Mısır (%14,62) ve Güney Afrika (%14,50) olmuştur. Portakal ihracat değeri 114 milyon USD olan Türkiye ise %2,09 paya sahip olup, 11. sırada yer almıştır. 2003 yılında portakal ihracatından elde ettiği değer 537 bin USD olan Portekiz, 2023 yılında portakal ihracatından 137 milyon USD gelir elde etmiştir (Çizelge 23).

Çizelge 22. Dünyada Portakal İhracat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Mısır	166.774	3,35	454.401	8,05	1.108.895	15,55	1.200.000	16,00	1.280.028	19,72
2. İspanya	1.442.788	29,00	1.298.171	23,00	1.811.409	25,40	1.528.224	20,38	1.254.326	19,32
3. Güney Afrika	723.280	14,54	970.799	17,20	1.173.359	16,45	1.278.379	17,05	1.231.813	18,98
4. Hollanda	224.961	4,52	210.167	3,72	204.297	2,86	355.678	4,74	373.316	5,75
5. Yunanistan	285.572	5,74	215.152	3,81	345.301	4,84	313.772	4,18	356.590	5,49
6. ABD	661.694	13,30	585.788	10,38	694.937	9,75	504.338	6,73	350.504	5,40
7. Türkiye	175.908	3,54	161.751	2,87	280.569	3,93	449.763	6,00	213.527	3,29
8. Avustralya	99.265	1,99	106.485	1,89	135.333	1,90	185.205	2,47	153.652	2,37
9. Portekiz	991	0,02	24.817	0,44	77.850	1,09	137.932	1,84	140.681	2,17
10. İtalya	81.731	1,64	127.777	2,26	125.226	1,76	138.338	1,85	107.757	1,66
11. Şili	7.979	0,16	41.235	0,73	69.979	0,98	100.277	1,34	93.214	1,44
12. Birleşik Arap Emirlikleri	18.412	0,37	37.677	0,67	16.316	0,23	57.563	0,77	73.564	1,13
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>1.086.497</i>	<i>21,84</i>	<i>1.410.988</i>	<i>24,99</i>	<i>1.087.532</i>	<i>15,25</i>	<i>1.248.389</i>	<i>16,65</i>	<i>861.791</i>	<i>13,28</i>
Dünya Toplamı	4.975.852	100,00	5.645.208	100,00	7.131.003	100,00	7.497.859	100,00	6.490.762	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 23. Dünyada Portakal İhracat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. İspanya	968.812	39,68	1.236.921	32,47	1.469.593	30,25	1.322.783	24,30	1.303.633	23,88
2. Mısır	39.185	1,60	238.935	6,27	493.063	10,15	666.304	12,24	798.480	14,62
3. Güney Afrika	213.471	8,74	434.848	11,42	591.713	12,18	811.649	14,91	791.432	14,50
4. ABD	358.192	14,67	437.537	11,49	663.673	13,66	625.002	11,48	521.349	9,55
5. Hollanda	129.689	5,31	213.184	5,60	212.952	4,38	329.397	6,05	449.724	8,24
6. Yunanistan	130.864	5,36	143.026	3,75	183.919	3,79	162.009	2,98	244.322	4,47
7. Avustralya	72.568	2,97	102.711	2,70	131.731	2,71	229.613	4,22	173.308	3,17
8. İtalya	51.438	2,11	106.795	2,80	126.062	2,59	137.515	2,53	146.708	2,69
9. Portekiz	537	0,02	22.060	0,58	62.714	1,29	113.772	2,09	137.495	2,52
10. Şili	4.478	0,18	29.432	0,77	66.559	1,37	84.108	1,54	117.853	2,16
11. Türkiye	58.494	2,40	95.679	2,51	183.815	3,78	161.405	2,96	114.359	2,09
12. Birleşik Arap Emirlikleri	6.481	0,27	13.682	0,36	9.767	0,20	48.613	0,89	90.817	1,66
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>407.624</i>	<i>16,69</i>	<i>734.432</i>	<i>19,28</i>	<i>663.169</i>	<i>13,65</i>	<i>751.964</i>	<i>13,81</i>	<i>570.273</i>	<i>10,45</i>
Dünya Toplamı	2.441.833	100,00	3.809.242	100,00	4.858.730	100,00	5.444.134	100,00	5.459.753	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.3.1.2. Dünyada Mandarin İhracatı

Dünyada 2023 yılında 6 milyon ton mandarin ihracatı gerçekleşmiştir. Mandarin üretiminde Çin, Hindistan ve Türkiye ilk üç sırada yer alan ülkeler olmasına karşın, mandarin ihracatında %17,47'lik pay ile İspanya ilk sırada yer almıştır. İspanya'yı %16,14'lük pay ile Türkiye, %15,03'lük pay ile Çin ve %10,35'lik pay ile Güney Afrika izlemiştir. 2003 yılında 1.330 ton mandarin ihraç eden Mısır'da son 20 yılda ihracat miktarı 258.695 tona yükselmiştir. Fas ve Pakistan'da ise son 5 yılda mandarin ihracat miktarında azalma olmuştur (Çizelge 24).

Dünyada mandarin ihracatından elde edilen değer 2023 yılında 6 milyar USD olarak gerçekleşmiştir. Mandarin ihracat değerinde en çok paya sahip olan ülke İspanya (%26,04) olup, İspanya'yı sırasıyla Çin (%15,17), Türkiye (%9,48) ve Güney Afrika (%9,47) izlemektedir. Mısır'da 2003 yılında mandarin ihracatından elde edilen değer 335 bin USD iken, 2023 yılında 123 milyon USD olmuştur (Çizelge 25).

Çizelge 24. Dünyada Mandarin İhracat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. İspanya	1.437.649	50,98	1.471.381	38,19	1.567.869	32,58	1.367.754	25,67	1.050.068	17,47
2. Türkiye	198.711	7,05	301.319	7,82	530.965	11,03	740.026	13,89	969.849	16,14
3. Çin, Anakara	244.810	8,68	606.853	15,75	773.365	16,07	647.285	12,15	903.422	15,03
4. Güney Afrika	74.620	2,65	111.954	2,91	133.587	2,78	260.884	4,90	622.008	10,35
5. Fas	200.538	7,11	296.097	7,68	399.969	8,31	566.023	10,62	421.930	7,02
6. Pakistan	94.896	3,37	214.816	5,57	358.179	7,44	392.080	7,36	278.354	4,63
7. Mısır	1.330	0,05	5.628	0,15	24.758	0,51	69.714	1,31	258.695	4,30
8. Şili	5.461	0,19	19.473	0,51	63.791	1,33	170.230	3,20	236.816	3,94
9. Peru	12.003	0,43	50.223	1,30	81.460	1,69	159.061	2,99	197.045	3,28
10. Hollanda	74.463	2,64	89.382	2,32	62.635	1,30	107.247	2,01	136.749	2,28
11. Yunanistan	25.234	0,89	28.533	0,74	86.796	1,80	106.351	2,00	132.879	2,21
12. İsrail	48.178	1,71	17.519	0,45	48.313	1,00	102.809	1,93	124.156	2,07
Diğer Ülkeler	402.155	14,26	640.074	16,61	680.950	14,15	638.425	11,98	677.670	11,28
Dünya Toplamı	2.820.048	100,00	3.853.252	100,00	4.812.637	100,00	5.327.890	100,00	6.009.642	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 25. Dünyada Mandarin İhracat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. İspanya	1.285.170	64,80	1.766.225	52,85	1.704.161	36,67	1.476.024	30,75	1.597.644	26,04
2. Çin, Anakara	61.752	3,11	304.749	9,12	893.326	19,22	864.909	18,02	930.619	15,17
3. Türkiye	85.703	4,32	196.086	5,87	355.892	7,66	311.170	6,48	581.672	9,48
4. Güney Afrika	36.223	1,83	70.196	2,10	126.953	2,73	269.147	5,61	580.768	9,47
5. Fas	133.928	6,75	209.341	6,26	332.064	7,14	355.610	7,41	418.999	6,83
6. Hollanda	64.928	3,27	112.142	3,36	82.773	1,78	135.151	2,82	229.136	3,74
7. Şili	3.654	0,18	18.774	0,56	84.505	1,82	187.415	3,90	225.081	3,67
8. Peru	8.146	0,41	41.272	1,24	87.830	1,89	184.208	3,84	224.546	3,66
9. İsrail	11.262	0,57	23.539	0,70	64.045	1,38	124.767	2,60	186.028	3,03
10. Avustralya	28.711	1,45	27.540	0,82	54.499	1,17	101.133	2,11	153.853	2,51
11. Mısır	335	0,02	3.398	0,10	14.910	0,32	61.761	1,29	123.486	2,01
12. Yunanistan	14.732	0,74	22.261	0,67	55.052	1,18	57.410	1,20	109.143	1,78
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>248.763</i>	<i>12,54</i>	<i>546.179</i>	<i>16,34</i>	<i>791.648</i>	<i>17,03</i>	<i>671.928</i>	<i>14,00</i>	<i>773.398</i>	<i>12,61</i>
Dünya Toplamı	1.983.307	100,00	3.341.702	100,00	4.647.658	100,00	4.800.633	100,00	6.134.373	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.3.1.3. Dünyada Limon İhracatı

2023 yılında dünyada 4 milyon ton limon ihracatı yapılmıştır. Limon üretiminde Hindistan, Meksika ve Çin lider ülkeler olmalarına karşın, Hindistan ve Çin limon ihracatında önemli konumda bulunmamaktadır. Meksika ise en fazla limon ihracatı yapan ülke olup, %17,09'luk paya sahiptir. Meksika'yı %15,78'lik pay ile Türkiye, %14,82'lik pay ile İspanya ve %13,62'lik pay ile Güney Afrika izlemektedir. Vietnam'da 2003 yılında sadece 2 ton yapılan limon ihracatı, 2023 yılında 70.046 tona yükselmiştir. Arjantin'de ise 2003 yılında 337 bin ton olan limon ihracatı, 2023 yılında 218 bin tona düşmüştür (Çizelge 26).

Dünyada 2023 yılında limon ihracatından elde edilen değer 4 milyar USD olmuştur. Limon ihracat değerlerinde ilk sırada %20,97'lik pay ile İspanya yer almaktadır. İspanya'yı %19,56'lık pay ile Meksika, %10,30'luk pay ile Hollanda takip etmektedir. Türkiye ise 357 milyon USD limon ihracat değeri ile %8,65'lik paya sahip olup beşinci sıradadır. Kolombiya'nın limon ihracatından elde ettiği gelir 2003 yılında 955 bin USD iken, son 20 yılda hızlı bir artış yaşamış ve 95 milyon USD olmuştur (Çizelge 27).

Çizelge 26. Dünyada Limon İhracat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Meksika	332.754	17,56	487.085	20,88	531.543	19,76	733.655	20,42	709.476	17,09
2. Türkiye	163.041	8,60	221.798	9,51	537.911	20,00	625.269	17,40	655.297	15,78
3. İspanya	499.300	26,35	315.314	13,51	409.803	15,23	603.060	16,79	615.177	14,82
4. Güney Afrika	102.437	5,41	141.087	6,05	175.991	6,54	315.247	8,77	565.295	13,62
5. Hollanda	70.633	3,73	117.613	5,04	136.103	5,06	227.113	6,32	247.850	5,97
6. Arjantin	336.815	17,77	402.028	17,23	282.797	10,51	268.651	7,48	218.446	5,26
7. Mısır	17.795	0,94	6.558	0,28	18.237	0,68	25.360	0,71	178.231	4,29
8. Brezilya	34.012	1,79	60.335	2,59	78.603	2,92	97.502	2,71	166.618	4,01
9. ABD	117.204	6,18	147.424	6,32	141.882	5,27	115.793	3,22	109.849	2,65
10. Vietnam	2	0,00	1.465	0,06	2.456	0,09	32.110	0,89	70.046	1,69
11. Kolombiya	1.410	0,07	3.510	0,15	2.724	0,10	20.407	0,57	68.931	1,66
12. Şili	16.461	0,87	41.127	1,76	33.837	1,26	88.315	2,46	64.008	1,54
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>203.114</i>	<i>10,72</i>	<i>387.912</i>	<i>16,63</i>	<i>338.200</i>	<i>12,57</i>	<i>440.226</i>	<i>12,25</i>	<i>482.440</i>	<i>11,62</i>
Dünya Toplamı	1.894.978	100,00	2.333.256	100,00	2.690.087	100,00	3.592.708	100,00	4.151.664	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 27. Dünyada Limon İhracat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. İspanya	320.487	33,02	409.841	19,17	619.800	24,71	853.678	22,83	863.969	20,97
2. Meksika	117.145	12,07	242.315	11,33	282.069	11,25	552.052	14,77	806.114	19,56
3. Hollanda	58.201	6,00	192.442	9,00	251.067	10,01	411.791	11,01	424.393	10,30
4. Güney Afrika	37.826	3,90	77.314	3,62	129.976	5,18	267.468	7,15	361.554	8,77
5. Türkiye	76.883	7,92	202.874	9,49	299.410	11,94	328.521	8,79	356.554	8,65
6. ABD	87.572	9,02	157.793	7,38	200.665	8,00	202.448	5,42	187.055	4,54
7. Brezilya	16.949	1,75	48.177	2,25	73.924	2,95	89.490	2,39	174.036	4,22
8. Arjantin	130.793	13,48	388.017	18,15	234.190	9,34	258.602	6,92	123.131	2,99
9. Kolombiya	955	0,10	2.989	0,14	2.095	0,08	24.331	0,65	95.096	2,31
10. İtalya	22.198	2,29	101.756	4,76	51.634	2,06	87.221	2,33	83.835	2,03
11. Şili	10.808	1,11	33.621	1,57	40.259	1,61	104.763	2,80	76.941	1,87
12. Mısır	2.448	0,25	5.840	0,27	16.423	0,65	29.854	0,80	71.495	1,74
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>88.348</i>	<i>9,10</i>	<i>274.862</i>	<i>12,86</i>	<i>306.742</i>	<i>12,23</i>	<i>528.303</i>	<i>14,13</i>	<i>496.207</i>	<i>12,04</i>
Dünya Toplamı	970.613	100,00	2.137.841	100,00	2.508.254	100,00	3.738.522	100,00	4.120.380	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.3.1.4. Dünyada Greyfurt İhracatı

2023 yılında dünyada 947.253 ton greyfurt ihracatı yapılmıştır. Greyfurt üretiminde önde gelen ülkeler Çin ve Vietnam olmakla birlikte, ihracatın en çok yapıldığı ülke Güney Afrika (%22,86) olmuştur. Güney Afrika'yı %20,15 pay ile Çin, %12,17 pay ile Hollanda ve %10,97 pay ile Türkiye izlemiştir. 2003 yılında 75 ton greyfurt ihracatının gerçekleştiği Mısır'da, 2023 yılında yapılan greyfurt ihracatı 20 bin tona yükselmiştir. Tayland'da 2003 yılında 7.609 ton olan ihracat son 20 yılda 25.296 tona yükselmiş, İsrail'de ise 2003 yılında 89 bin ton olan ihracat 2023 yılında 62 bin tona düşmüştür (Çizelge 28).

Dünyada greyfurt ihracatından elde edilen gelir 2023 yılında 884 milyon USD olmuştur. Çin; 171 milyon USD ile toplam greyfurt ihracat gelirinin %19,39'unu karşılamaktadır. Çin'i %17,25 pay ile Hollanda, %14,12 pay ile Güney Afrika ve %9,33 pay ile İsrail takip etmektedir. Türkiye ise 67 milyon USD ile greyfurt ihracat gelirinin %7,63'üne sahip olarak altıncı sırada yer almaktadır. ABD'de 2003 yılında 214 milyon USD olan greyfurt ihracat geliri büyük bir azalış göstererek 2023 yılında 33 milyon USD olmuştur. Mısır'da 44 bin USD olan greyfurt ihracat geliri son 20 yılda 19 milyon USD, Vietnam'da ise 35 bin USD olan greyfurt ihracat geliri 2023 yılında 13 milyon USD olmuştur (Çizelge 29).

Çizelge 28. Dünyada Greyfurt İhracat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Güney Afrika	177.453	16,51	184.235	16,02	262.939	23,16	288.118	22,79	216.569	22,86
2. Çin, Anakara	14.201	1,32	98.879	8,60	157.864	13,90	230.548	18,24	190.850	20,15
3. Hollanda	69.336	6,45	102.897	8,95	128.543	11,32	161.013	12,74	115.254	12,17
4. Türkiye	86.703	8,07	130.226	11,32	137.154	12,08	193.064	15,27	103.895	10,97
5. İspanya	32.810	3,05	33.371	2,90	54.895	4,83	47.485	3,76	66.340	7,00
6. İsrail	88.986	8,28	51.282	4,46	64.892	5,71	61.116	4,83	62.383	6,59
7. Tayland	7.609	0,71	11.218	0,98	14.776	1,30	26.694	2,11	25.296	2,67
8. ABD	387.302	36,04	271.730	23,63	161.251	14,20	57.372	4,54	25.296	2,67
9. Mısır	75	0,01	443	0,04	1.502	0,13	15.749	1,25	20.035	2,12
10. Laos Demokratik Halk Cumhuriyeti	-	-	-	-	-	-	4.983	0,39	17.688	1,87
11. Vietnam	63	0,01	1.009	0,09	1.029	0,09	5.276	0,42	9.878	1,04
12. Çin, Hong Kong SAR	3.188	0,30	1.644	0,14	6.619	0,58	31.470	2,49	9.601	1,01
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>206.876</i>	<i>19,25</i>	<i>263.222</i>	<i>22,89</i>	<i>144.029</i>	<i>12,68</i>	<i>141.230</i>	<i>11,17</i>	<i>84.168</i>	<i>8,89</i>
Dünya Toplamı	1.074.602	100,00	1.150.156	100,00	1.135.493	100,00	1.264.117	100,00	947.253	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 29. Dünyada Greyfurt İhracat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. Çin, Anakara	2.398	0,45	68.287	8,27	137.123	15,60	193.285	19,89	171.425	19,39
2. Hollanda	60.357	11,28	112.704	13,64	131.926	15,01	163.181	16,80	152.520	17,25
3. Güney Afrika	47.841	8,94	82.459	9,98	125.776	14,31	178.637	18,39	124.797	14,12
4. İsrail	32.054	5,99	46.154	5,59	64.855	7,38	60.338	6,21	82.530	9,33
5. İspanya	23.467	4,39	34.508	4,18	51.932	5,91	49.942	5,14	76.821	8,69
6. Türkiye	32.143	6,01	81.776	9,90	92.157	10,48	87.455	9,00	67.477	7,63
7. Tayland	2.612	0,49	3.283	0,40	7.761	0,88	17.296	1,78	34.978	3,96
8. ABD	213.887	39,98	194.402	23,54	134.720	15,33	66.626	6,86	32.622	3,69
9. Laos Demokratik Halk Cumhuriyeti	-	-	-	-	-	-	3.261	0,34	22.103	2,50
10. Mısır	44	0,01	322	0,04	838	0,10	11.872	1,22	18.997	2,15
11. Vietnam	35	0,01	900	0,11	935	0,11	4.759	0,49	13.008	1,47
12. Çin, Hong Kong SAR	1.491	0,28	1.186	0,14	6.572	0,75	27.604	2,84	9.156	1,04
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>118.691</i>	<i>22,18</i>	<i>200.015</i>	<i>24,22</i>	<i>124.431</i>	<i>14,16</i>	<i>107.313</i>	<i>11,05</i>	<i>77.678</i>	<i>8,79</i>
Dünya Toplamı	535.020	100,00	825.996	100,00	879.026	100,00	971.569	100,00	884.112	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.3.1.5. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin İhracatı

Diğer turunçgil türlerinin üretiminde Çin, Nijerya, Hindistan ve İran önde gelen ülkeler olmasına karşın bu ülkelerin ihracattaki değerleri oldukça düşüktür. 2023 yılında dünyada gerçekleşen 67.220 ton diğer turunçgil türleri ihracatının %16,48'ini Güney Afrika, %13,98'ini ABD, %13,90'ını Pakistan ve %12,63'ünü Hollanda yapmıştır. Türkiye ise 234 ton ihracat ile diğer turunçgil türleri ihracatının %0,35'ini karşılayarak 23. sırada yer almıştır. Diğer turunçgil türlerine ait ihracat verileri 2014 yılından itibaren bulunmaktadır. Pakistan'da 2014 yılında 71 bin ton olan diğer turunçgil türleri ihracatı, 2023 yılında 9 bin tona, Hindistan'da 2021 yılında 14.831 ton olan ihracat, sadece 2 yılda 2.290 tona düşmüştür. Yunanistan'da 2014 yılında 355 ton olan ihracat ise 2023 yılında 7.553 tona yükselmiştir (Çizelge 30).

2023 yılında diğer turunçgil türlerinin ihracatından elde edilen gelir 98 milyon USD olmuştur. İhracat değerinin %56,16'sı sadece Hollanda, ADB ve Meksika'ya aittir. Diğer turunçgil türleri ihracatının en çok yapıldığı Güney Afrika 4 milyon USD ihracat değeri ile %4,20'lik paya sahip olup altıncı sırada bulunmaktadır. Türkiye ise 297 bin USD ihracat geliriyle 30. sırada yer almaktadır. 2021 yılında ihracat geliri 1 milyon USD olan Meksika, bu değeri 2 yılda 16 milyon USD yapmıştır. İspanya'da diğer turunçgil türlerinin ihracatından elde edilen gelir 2019 yılında 18 milyon USD iken gerileyerek 2023 yılında 5 milyon USD olmuştur (Çizelge 31).

Çizelge 30. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin İhracat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2014		2017		2019		2021		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Güney Afrika	7.640	5,82	11.628	7,97	6.679	6,32	6.899	5,77	11.079	16,48
2. ABD	7.373	5,62	10.193	6,98	15.564	14,72	15.592	13,04	9.397	13,98
3. Pakistan	70.758	53,91	32.655	22,38	28.260	26,72	40.281	33,70	9.345	13,90
4. Hollanda	6.347	4,84	10.766	7,38	6.926	6,55	5.624	4,71	8.492	12,63
5. Yunanistan	355	0,27	855	0,59	2.842	2,69	3.570	2,99	7.553	11,24
6. İspanya	2.927	2,23	5.605	3,84	10.989	10,39	5.745	4,81	2.924	4,35
7. Hindistan	6.778	5,16	13.954	9,56	2.355	2,23	14.831	12,41	2.290	3,41
8. Meksika	-	-	86	0,06	-	-	1.670	1,40	1.965	2,92
9. Almanya	991	0,75	2.579	1,77	6.777	6,41	1.270	1,06	1.963	2,92
10. Slovenya	1.495	1,14	1.136	0,78	1.372	1,30	1.834	1,53	1.462	2,17
11. İsrail	6.192	4,72	1.672	1,15	1.713	1,62	2.494	2,09	1.116	1,66
12. Mısır	283	0,22	488	0,33	1.789	1,69	1.943	1,63	1.042	1,55
23. Türkiye	1	0,00	123	0,08	290	0,27	111	0,09	234	0,35
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>20.112</i>	<i>15,32</i>	<i>54.184</i>	<i>37,13</i>	<i>20.208</i>	<i>19,11</i>	<i>17.663</i>	<i>14,78</i>	<i>8.358</i>	<i>12,43</i>
Dünya Toplamı	131.252	100,00	145.923	100,00	105.765	100,00	119.527	100,00	67.220	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 31. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin İhracat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2014		2017		2019		2021		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. Hollanda	13.172	13,96	20.364	12,37	19.166	17,08	14.863	13,79	20.471	20,81
2. ABD	8.810	9,34	13.432	8,16	23.115	20,60	25.528	23,69	18.517	18,82
3. Meksika	2	0,00	88	0,05	-	-	1.380	1,28	16.264	16,53
4. Yunanistan	294	0,31	737	0,45	1.861	1,66	2.688	2,49	6.168	6,27
5. İspanya	4.638	4,92	11.092	6,74	17.579	15,66	10.106	9,38	4.859	4,94
6. Güney Afrika	5.255	5,57	7.833	4,76	2.735	2,44	3.859	3,58	4.132	4,20
7. Slovenya	1.670	1,77	1.383	0,84	1.670	1,49	2.423	2,25	2.918	2,97
8. İsrail	9.667	10,25	3.170	1,93	3.054	2,72	3.770	3,50	2.858	2,91
9. Almanya	1.288	1,37	3.481	2,11	6.263	5,58	2.573	2,39	2.776	2,82
10. Sri Lanka	1.508	1,60	2.495	1,52	2.523	2,25	2.099	1,95	2.212	2,25
11. Fransa	1.081	1,15	1.176	0,71	608	0,54	1.569	1,46	1.691	1,72
12. İtalya	634	0,67	1.012	0,61	1.093	0,97	1.403	1,30	1.494	1,52
30. Türkiye	1	0,00	110	0,07	356	0,32	324	0,30	297	0,30
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>46.306</i>	<i>49,09</i>	<i>98.231</i>	<i>59,68</i>	<i>32.210</i>	<i>28,70</i>	<i>35.175</i>	<i>32,64</i>	<i>13.722</i>	<i>13,95</i>
Dünya Toplamı	94.326	100,00	164.604	100,00	112.233	100,00	107.760	100,00	98.379	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.3.2. Dünya’da Turunçgil İthalatı

Dünyada 2023 yılında 17,5 milyon ton turunçgil ithalatı gerçekleşmiştir. Turunçgil ithalatının %37,54’ü portakal, %33,88’i mandarin, %22,85’i limon, %5,36’sı greyfurt ve %0,37’si diğer turunçgil türlerine aittir. Portakalda ithalat miktarı artmasına rağmen, diğer turunçgil türlerinin de ithal edilen miktarlarının artmasıyla, ithalattaki payı azalma eğilimi göstermektedir. Mandarin ve limonun ithalat miktarı düzenli olarak artmakta, greyfurtun ise ithalat miktarı ortalama aynı seviyelerde seyretmesine rağmen, ithalattaki payı azalmaktadır (Çizelge 32).

Turunçgil ithalat değeri 2023 yılında 18,7 milyar USD olmuştur. Mandarin; ithalat değeri en yüksek tür olup, toplam ithalat değerindeki payı %36,76’dır. Mandarin %33,01 pay ile portakal, %24,39 pay ile limon, %5,40 pay ile greyfurt ve %0,44 pay ile diğer turunçgil türleri takip etmektedir (Çizelge 33).

Çizelge 32. Dünya Turunçgil İthalat Miktarları (Ton)

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Diğer Turunçgil Türleri		Toplam	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
2000	4.682.525	48,95	2.380.461	24,89	1.449.549	15,15	1.052.550	11,00	-	-	9.565.084	100,00
2005	5.202.693	47,17	2.905.100	26,34	1.956.936	17,74	964.029	8,74	-	-	11.028.758	100,00
2010	6.120.249	45,73	3.857.727	28,83	2.290.194	17,11	1.114.259	8,33	-	-	13.382.429	100,00
2015	7.004.525	44,54	4.631.671	29,45	2.955.934	18,80	1.050.156	6,68	83.477	0,53	15.725.764	100,00
2016	7.082.773	43,68	4.860.248	29,97	3.124.596	19,27	1.058.828	6,53	90.227	0,56	16.216.672	100,00
2017	7.236.681	43,81	4.592.378	27,80	3.376.491	20,44	1.115.009	6,75	198.069	1,20	16.518.627	100,00
2018	7.492.869	43,10	4.983.750	28,67	3.550.149	20,42	1.231.527	7,08	127.798	0,74	17.386.093	100,00
2019	7.269.432	42,32	4.898.796	28,52	3.634.324	21,16	1.148.305	6,68	227.968	1,33	17.178.826	100,00
2020	7.438.834	41,02	5.403.848	29,80	3.967.097	21,88	1.181.432	6,52	142.235	0,78	18.133.447	100,00
2021	7.394.341	40,52	5.618.156	30,79	4.022.991	22,04	1.092.380	5,99	121.770	0,67	18.249.637	100,00
2022	7.040.983	40,29	5.397.176	30,89	3.978.579	22,77	980.031	5,61	77.757	0,44	17.474.525	100,00
2023	6.580.297	37,54	5.939.345	33,88	4.006.199	22,85	940.003	5,36	64.173	0,37	17.530.018	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 33. Dünya Turunçgil İthalat Değerleri (1.000 USD)

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Diğer Turunçgil Türleri		Toplam	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
2000	1.986.212	40,53	1.480.737	30,22	808.901	16,51	624.509	12,74	-	-	4.900.359	100,00
2005	3.126.889	41,28	2.289.600	30,23	1.383.668	18,27	773.924	10,22	-	-	7.574.081	100,00
2010	4.676.335	39,96	3.809.980	32,56	2.224.708	19,01	990.725	8,47	-	-	11.701.748	100,00
2015	4.919.371	36,20	4.469.491	32,89	3.190.293	23,47	937.994	6,90	73.310	0,54	13.590.459	100,00
2016	5.174.231	35,39	4.534.681	31,02	3.881.560	26,55	957.840	6,55	71.403	0,49	14.619.715	100,00
2017	5.697.109	37,53	4.593.258	30,25	3.709.958	24,44	1.088.676	7,17	92.894	0,61	15.181.895	100,00
2018	6.050.390	36,88	4.972.597	30,31	4.135.001	25,21	1.141.999	6,96	104.241	0,64	16.404.228	100,00
2019	5.464.279	35,70	4.914.510	32,11	3.761.713	24,58	1.071.752	7,00	92.253	0,60	15.304.507	100,00
2020	6.312.026	35,96	5.671.468	32,31	4.328.698	24,66	1.130.521	6,44	110.895	0,63	17.553.608	100,00
2021	6.055.080	34,25	6.087.118	34,43	4.311.704	24,39	1.118.704	6,33	105.415	0,60	17.678.021	100,00
2022	5.483.386	32,86	5.776.466	34,62	4.362.479	26,15	973.673	5,84	89.131	0,53	16.685.135	100,00
2023	6.177.244	33,01	6.880.607	36,76	4.564.378	24,39	1.010.791	5,40	82.504	0,44	18.715.524	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.3.2.1. Dünyada Portakal İthalatı

2023 yılında dünya portakal ithalatı 6,6 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Portakal ithalatını en çok yapan ülkeler sırasıyla Hollanda (%9,15), Fransa (%6,57) ve Almanya (%6,40) olmuştur. Türkiye ise 31.598 ton portakal ithalatıyla %0,48'lik paya sahip olup, 42. sırada yer almıştır. 2003 yılında 1.479 ton portakal ithalatı yapan Irak'ta 2023 yılında ithalat miktarı 230 bin tona yükselmiştir. Rusya, Suudi Arabistan ve Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı'nın portakal ithalat miktarlarında ise nispi bir azalma yaşanmıştır (Çizelge 34).

Dünyada portakal ithalat değeri 2023 yılında 6,2 milyar USD olarak gerçekleşmiş ve Hollanda (%9,85), Almanya (%7,97) ve Fransa (%7,86) portakal ithalat değeri bakımından lider ülkeler olmuştur. Portakal ithalat değeri 16 milyon USD olan Türkiye ise %0,26 paya sahip olup, 52. sırada yer almıştır. Çin'de (Anakara) 2003 yılında portakal ithalat değeri 39 milyon USD iken 2023 yılında 229 milyon USD olmuştur. Rusya'nın 2013 yılında 480 milyon USD olan portakal ithalat değeri ise 2023 yılında 244 milyon USD olmuştur (Çizelge 35).

Çizelge 34. Dünyada Portakal İthalat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Hollanda	375.516	6,95	485.178	8,30	490.967	7,13	589.138	7,86	602.050	9,15
2. Fransa	449.968	8,32	423.274	7,25	486.468	7,07	489.302	6,53	432.327	6,57
3. Almanya	564.352	10,44	524.493	8,98	558.216	8,11	472.653	6,31	421.028	6,40
4. Rusya	403.789	7,47	501.983	8,59	504.390	7,33	465.431	6,21	362.061	5,50
5. Suudi Arabistan	320.157	5,92	294.332	5,04	374.289	5,44	402.797	5,38	245.516	3,73
6. İspanya	150.610	2,79	170.616	2,92	126.150	1,83	177.894	2,37	234.527	3,56
7. Irak	1.479	0,03	32.613	0,56	184.943	2,69	300.611	4,01	230.000	3,50
8. Çin, Anakara	60.565	1,12	58.182	1,00	87.733	1,27	390.109	5,21	214.464	3,26
9. ABD	54.391	1,01	76.604	1,31	139.361	2,03	222.942	2,98	211.974	3,22
10. Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı	325.978	6,03	298.600	5,11	290.866	4,23	266.228	3,55	211.451	3,21
11. Birleşik Arap Emirlikleri	105.839	1,96	164.108	2,81	211.929	3,08	199.839	2,67	198.717	3,02
12. İtalya	118.941	2,20	100.776	1,72	220.634	3,21	176.733	2,36	187.072	2,84
42. Türkiye	41.160	0,76	29.783	0,51	33.472	0,49	33.232	0,44	31.598	0,48
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>2.433.414</i>	<i>45,01</i>	<i>2.681.702</i>	<i>45,90</i>	<i>3.171.774</i>	<i>46,09</i>	<i>3.305.960</i>	<i>44,12</i>	<i>2.997.512</i>	<i>45,55</i>
Dünya Toplamı	5.406.159	100,00	5.842.244	100,00	6.881.192	100,00	7.492.869	100,00	6.580.297	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 35. Dünyada Portakal İthalat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. Hollanda	214.029	7,56	386.115	8,68	414.360	7,48	446.445	7,38	608.259	9,85
2. Almanya	317.915	11,23	439.570	9,89	466.691	8,42	431.245	7,13	492.391	7,97
3. Fransa	295.938	10,45	437.654	9,84	448.199	8,09	455.662	7,53	485.840	7,86
4. ABD	58.854	2,08	84.313	1,90	176.731	3,19	244.074	4,03	255.728	4,14
5. Rusya	138.521	4,89	353.844	7,96	479.781	8,66	313.892	5,19	244.496	3,96
6. Çin, Anakara	38.662	1,37	47.365	1,07	107.011	1,93	436.798	7,22	228.623	3,70
7. Kanada	110.203	3,89	146.074	3,28	182.059	3,29	213.802	3,53	222.868	3,61
8. Çin, Hong Kong SAR	145.438	5,14	147.569	3,32	196.926	3,55	368.434	6,09	216.516	3,51
9. İspanya	72.429	2,56	134.069	3,01	117.592	2,12	143.433	2,37	203.669	3,30
10. Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı	183.600	6,49	232.742	5,23	246.532	4,45	225.998	3,74	197.422	3,20
11. Suudi Arabistan	88.229	3,12	168.091	3,78	184.114	3,32	212.934	3,52	184.235	2,98
12. İtalya	73.942	2,61	88.808	2,00	166.781	3,01	137.381	2,27	183.269	2,97
52. Türkiye	6.414	0,23	9.595	0,22	10.437	0,19	7.551	0,12	15.943	0,26
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>1.086.859</i>	<i>38,39</i>	<i>1.771.021</i>	<i>39,83</i>	<i>2.343.034</i>	<i>42,29</i>	<i>2.412.741</i>	<i>39,88</i>	<i>2.637.985</i>	<i>42,70</i>
Dünya Toplamı	2.831.033	100,00	4.446.830	100,00	5.540.248	100,00	6.050.390	100,00	6.177.244	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.3.2.2. Dünyada Mandarin İthalatı

2023 yılında dünyada 5,9 milyon ton mandarin ithalatı gerçekleşmiştir. Mandarin ithalatının %15,56'sı Rusya, %7,71'i ABD, %5,73'  Almanya ve %5,72'si Vietnam'a aittir. Türkiye'nin mandarin ithalat miktarı 56.586 ton olup, toplam ithalatın %0,95'ini karşılamaktadır. 2003 yılında 15 bin ton mandarin ithalatı yapan Afganistan'da son 20 yılda ithalat miktarı 143 bin tona yükselmiştir. Irak'ta ise 2018 yılında 229.612 ton olan mandarin ithalatı, 2023 yılında 155.698 tona düşmüştür ( izelge 36).

Dünyada mandarin ithalat değeri 2023 yılında 6,9 milyar USD olarak gerçekleşmiştir. Mandarin ithalat değerinde en çok paya sahip olan  lke ABD (%10,76) olup, ABD'yi sırasıyla Rusya (%9,11), Almanya (%8,32) ve Fransa (%8,06) izlemektedir. Türkiye ise 34 milyon USD ile toplam mandarin ithalat değerinin %0,50'sini karşılayarak 36. sırada yer almaktadır. Endonezya'da mandarin ithalat değeri 2018 yılında 93 milyon USD iken 2023 yılında 185 milyon USD olmuştur ( izelge 37).

Çizelge 36. Dünyada Mandarin İthalat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Rusya	188.492	7,33	510.184	14,51	838.795	19,40	843.788	16,93	924.208	15,56
2. ABD	98.649	3,84	110.791	3,15	154.900	3,58	340.696	6,84	457.865	7,71
3. Almanya	353.542	13,75	332.342	9,45	361.610	8,37	363.358	7,29	340.171	5,73
4. Vietnam	-	-	-	-	-	-	9.542	0,19	339.854	5,72
5. Fransa	334.079	13,00	327.369	9,31	333.973	7,73	333.890	6,70	338.000	5,69
6. Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı	268.307	10,44	275.554	7,83	274.533	6,35	282.504	5,67	296.993	5,00
7. Hollanda	141.782	5,52	180.707	5,14	186.426	4,31	198.424	3,98	249.068	4,19
8. Kanada	94.115	3,66	122.061	3,47	129.653	3,00	149.581	3,00	167.588	2,82
9. Polonya	111.982	4,36	157.873	4,49	146.876	3,40	147.128	2,95	164.254	2,77
10. Irak	-	-	-	-	-	-	229.612	4,61	155.698	2,62
11. Afganistan	14.885	0,58	407	0,01	138.428	3,20	104.068	2,09	142.778	2,40
12. Ukrayna	43.508	1,69	132.551	3,77	215.709	4,99	164.606	3,30	142.562	2,40
26. Türkiye	522	0,02	1.056	0,03	10.696	0,25	28.300	0,57	56.586	0,95
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>920.828</i>	<i>35,82</i>	<i>1.366.374</i>	<i>38,85</i>	<i>1.531.081</i>	<i>35,42</i>	<i>1.788.254</i>	<i>35,88</i>	<i>2.163.720</i>	<i>36,43</i>
Dünya Toplamı	2.570.691	100,00	3.517.269	100,00	4.322.680	100,00	4.983.750	100,00	5.939.345	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 37. Dünyada Mandarin İthalat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. ABD	195.185	9,57	212.356	6,10	260.044	5,60	555.970	11,18	740.270	10,76
2. Rusya	67.337	3,30	406.245	11,67	810.655	17,45	613.283	12,33	626.635	9,11
3. Almanya	290.715	14,25	379.078	10,89	440.045	9,47	441.661	8,88	572.777	8,32
4. Fransa	308.332	15,12	434.095	12,47	439.675	9,46	426.831	8,58	554.447	8,06
5. Vietnam	-	-	-	-	-	-	9.432	0,19	418.155	6,08
6. Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı	236.780	11,61	324.111	9,31	363.981	7,84	376.356	7,57	399.060	5,80
7. Hollanda	119.299	5,85	192.836	5,54	230.898	4,97	239.620	4,82	359.859	5,23
8. Kanada	89.845	4,41	156.560	4,50	172.612	3,72	222.127	4,47	299.019	4,35
9. Polonya	79.449	3,90	155.041	4,45	133.741	2,88	134.089	2,70	207.409	3,01
10. Endonezya	29.214	1,43	94.299	2,71	92.585	1,99	92.836	1,87	184.727	2,68
11. Ukrayna	9.006	0,44	72.209	2,07	216.635	4,66	105.140	2,11	137.163	1,99
12. Belçika	65.495	3,21	88.135	2,53	112.002	2,41	91.394	1,84	114.411	1,66
36. Türkiye	50	0,00	571	0,02	3.784	0,08	10.265	0,21	34.466	0,50
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>548.832</i>	<i>26,91</i>	<i>965.589</i>	<i>586,61</i>	<i>1.368.847</i>	<i>29,47</i>	<i>1.653.593</i>	<i>33,25</i>	<i>2.232.209</i>	<i>32,44</i>
Dünya Toplamı	2.039.539	100,00	3.481.125	2114,85	4.645.504	100,00	4.972.597	100,00	6.880.607	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.3.2.3. Dünyada Limon İthalatı

Dünyada 2023 yılında yapılan 4 milyon ton limon ithalatının %22,10'u ABD'ye aittir. ABD'yi sırasıyla Hollanda (%8,09), Rusya (%6,46), Almanya (%5,71) ve Irak (%5,62) izlemektedir. Türkiye toplam limon ithalatının %0,10'unu karşılayarak 66. sırada yer almıştır. Irak'ta 2003 yılında 1.024 ton yapılan limon ithalatı son 20 yılda 225.012 tona yükselmiş, İtalya'da ise 2018 yılında 124 bin ton yapılan ithalat, 2023 yılında 99 bin tona düşmüştür (Çizelge 38).

2023 yılında dünyada limon ithalat değeri 4,6 milyar USD olmuştur. Limon ithalat değerinin %23,82'si sadece ABD'ye aittir. ABD'yi %8,84'lük pay ile Almanya, %8,72'lik pay ile Hollanda ve %5,27'lik pay ile Fransa takip etmektedir. Türkiye ise 3 milyon USD limon ithalat değeri ile %0,07'lik paya sahip olup, 68. sırada yer almaktadır. Irak'ın limon ithalatı değeri 2003 yılında 1 milyon USD iken, 2023 yılında 130 milyon USD, Rusya'da 2018 yılında 227 milyon USD olan ithalat değeri ise 2023 yılında 175 milyon USD olmuştur (Çizelge 39).

Çizelge 38. Dünyada Limon İthalat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. ABD	274.640	15,71	398.203	18,57	486.652	18,85	730.552	20,58	885.366	22,10
2. Hollanda	98.596	5,64	154.729	7,21	181.141	7,02	274.727	7,74	323.990	8,09
3. Rusya	155.446	8,89	185.166	8,63	210.390	8,15	222.115	6,26	258.800	6,46
4. Almanya	134.533	7,70	137.459	6,41	151.757	5,88	198.812	5,60	228.686	5,71
5. Irak	1.024	0,06	3.123	0,15	54.558	2,11	162.597	4,58	225.012	5,62
6. Fransa	118.582	6,78	115.440	5,38	134.355	5,20	162.486	4,58	160.340	4,00
7. Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı	78.467	4,49	97.621	4,55	115.991	4,49	154.811	4,36	148.756	3,71
8. Polonya	99.441	5,69	91.660	4,27	94.385	3,66	123.228	3,47	137.779	3,44
9. Suudi Arabistan	43.774	2,50	60.461	2,82	68.275	2,64	122.637	3,45	122.597	3,06
10. Birleşik Arap Emirlikleri	18.707	1,07	51.838	2,42	85.100	3,30	110.130	3,10	118.067	2,95
11. Kanada	52.657	3,01	58.989	2,75	102.029	3,95	106.107	2,99	111.959	2,79
12. İtalya	93.653	5,36	97.627	4,55	95.712	3,71	124.037	3,49	98.853	2,47
66. Türkiye	5.801	0,33	3.137	0,15	1.983	0,08	3.185	0,09	4.172	0,10
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>572.725</i>	<i>32,76</i>	<i>689.425</i>	<i>32,14</i>	<i>799.014</i>	<i>30,95</i>	<i>1.054.724</i>	<i>29,71</i>	<i>1.181.823</i>	<i>29,50</i>
Dünya Toplamı	1.748.046	100,00	2.144.878	100,00	2.581.342	100,00	3.550.149	100,00	4.006.199	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 39. Dünyada Limon İthalat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. ABD	117.659	10,84	212.563	8,80	283.278	10,29	651.462	15,75	1.087.150	23,82
2. Almanya	105.079	9,68	232.527	9,63	247.335	8,98	377.039	9,12	403.689	8,84
3. Hollanda	72.765	6,71	208.349	8,63	247.465	8,99	375.838	9,09	398.128	8,72
4. Fransa	97.136	8,95	196.708	8,14	186.302	6,77	270.677	6,55	240.353	5,27
5. Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı	59.827	5,51	143.895	5,96	144.636	5,25	144.636	3,50	179.716	3,94
6. Rusya	57.492	5,30	128.760	5,33	226.708	8,23	226.708	5,48	174.687	3,83
7. Polonya	64.488	5,94	136.080	5,63	106.059	3,85	106.059	2,56	167.275	3,66
8. Kanada	30.862	2,84	72.717	3,01	91.596	3,33	91.596	2,22	158.237	3,47
9. Irak	1.246	0,11	2.682	0,11	39.226	1,42	39.226	0,95	129.934	2,85
10. İtalya	67.790	6,25	132.030	5,47	119.003	4,32	119.003	2,88	119.833	2,63
11. Japonya	105.355	9,71	116.388	4,82	89.172	3,24	89.172	2,16	90.294	1,98
12. Birleşik Arap Emirlikleri	8.254	0,76	39.411	1,63	60.068	2,18	60.068	1,45	88.988	1,95
68. Türkiye	988	0,09	2.342	0,10	1.971	0,07	2275,0	0,06	3.257	0,07
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>296.033</i>	<i>27,28</i>	<i>790.930</i>	<i>32,75</i>	<i>911.002</i>	<i>33,08</i>	<i>1.581.242</i>	<i>38,24</i>	<i>1.322.837</i>	<i>28,98</i>
Dünya Toplamı	1.084.974	100,00	2.415.382	100,00	2.753.821	100,00	4.135.001	100,00	4.564.378	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.3.2.4. Dünyada Greyfurt İthalatı

Dünyada 2023 yılında 940 bin ton greyfurt ithalatı yapılmıştır. Greyfurt ithalatında Hollanda (%19,31) ve Rusya (%12,07) önde gelen ülkelerdir. Türkiye 643 ton greyfurt ithalatıyla toplam greyfurt ithalatının %0,07'sini karşılayarak 63. sırada yer almaktadır. Son yıllarda çoğu ülkenin greyfurt ithalatında azalma yaşanmıştır. Japonya'da 2018 yılında 72 bin ton olan greyfurt ithalatı, 2023 yılında 36 bin tona, Romanya'da 2018 yılında 35.735 ton olan ithalat son 5 yılda 23.005 tona düşmüştür (Çizelge 40).

2023 yılında dünyada greyfurt ithalat değeri 1 milyar USD olmuştur. Hollanda; 193 milyon USD ile toplam greyfurt ithalat değerinin %19,13'ünü karşılamaktadır. Hollanda'yı %9,56 pay ile Rusya, %9,14 pay ile Çin ve %7,66 pay ile Almanya takip etmektedir. Türkiye ise 335 bin USD ile greyfurt ithalat değerinin %0,03'ünü karşılayarak 77. sırada bulunmaktadır. Japonya 2003 yılında greyfurt ithalat değerinin %30,73'ünü tek başına karşılar, bu oran 2023 yılında %4,47'ye düşmüştür (Çizelge 41).

Çizelge 40. Dünyada Greyfurt İthalat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Hollanda	105.287	10,18	146.859	13,06	181.212	15,55	257.039	20,87	181.501	19,31
2. Rusya	32.446	3,14	89.483	7,95	147.526	12,66	147.501	11,98	113.476	12,07
3. Çin, Anakara	2.716	0,26	3.504	0,31	18.813	1,61	79.441	6,45	75.835	8,07
4. Almanya	64.406	6,23	80.978	7,20	68.609	5,89	50.946	4,14	56.463	6,01
5. Fransa	101.117	9,77	92.387	8,21	79.406	6,81	69.906	5,68	51.519	5,48
6. Japonya	274.328	26,52	184.038	16,36	127.301	10,92	72.386	5,88	36.442	3,88
7. Polonya	30.076	2,91	34.742	3,09	45.329	3,89	58.880	4,78	35.916	3,82
8. ABD	20.710	2,00	14.257	1,27	12.224	1,05	11.239	0,91	29.784	3,17
9. Kanada	50.696	4,90	51.263	4,56	42.987	3,69	36.073	2,93	28.892	3,07
10. Romanya	12.804	1,24	33.851	3,01	23.300	2,00	35.735	2,90	23.005	2,45
11. Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı	60.263	5,83	43.732	3,89	33.975	2,92	30.825	2,50	22.032	2,34
12. İtalya	36.665	3,54	29.680	2,64	29.143	2,50	28.696	2,33	20.005	2,13
63. Türkiye	10.267	0,99	4.411	0,39	4.908	0,42	1.462	0,12	643	0,07
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>232.776</i>	<i>22,50</i>	<i>315.730</i>	<i>28,07</i>	<i>350.741</i>	<i>30,09</i>	<i>351.398</i>	<i>28,53</i>	<i>264.491</i>	<i>28,14</i>
Dünya Toplamı	1.034.557	100,00	1.124.915	683,41	1.165.474	100,00	1.231.527	100,00	940.003	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 41. Dünyada Greyfurt İthalat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. Hollanda	90.661	12,16	145.092	14,58	173.213	15,98	249.500	21,85	193.331	19,13
2. Rusya	10.351	1,39	61.013	6,13	152.254	14,04	112.810	9,88	96.647	9,56
3. Çin, Anakara	1.353	0,18	3.320	0,33	23.843	2,20	87.033	7,62	92.371	9,14
4. Almanya	54.587	7,32	93.608	9,41	75.423	6,96	58.260	5,10	77.468	7,66
5. Fransa	82.058	11,01	90.422	9,09	78.039	7,20	75.058	6,57	60.301	5,97
6. Japonya	229.075	30,73	180.197	18,11	131.883	12,17	86.447	7,57	45.180	4,47
7. Polonya	19.655	2,64	36.491	3,67	40.873	3,77	46.767	4,10	41.121	4,07
8. Kanada	27.283	3,66	31.771	3,19	33.872	3,12	36.730	3,22	36.476	3,61
9. ABD	1.958	0,26	2.138	0,21	5.729	0,53	12.774	1,12	35.901	3,55
10. Ukrayna	1.006	0,13	10.805	1,09	34.348	3,17	19.071	1,67	23.033	2,28
11. Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı	46.358	6,22	39.306	3,95	31.846	2,94	31.734	2,78	22.000	2,18
12. Romanya	3.991	0,54	16.308	1,64	16.985	1,57	23.611	2,07	21.513	2,13
77. Türkiye	1.248	0,17	1.080	0,11	1.464	0,14	461	0,04	335	0,03
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>175.930</i>	<i>23,60</i>	<i>283.380</i>	<i>28,48</i>	<i>284.319</i>	<i>26,23</i>	<i>301.743</i>	<i>26,42</i>	<i>265.114</i>	<i>26,23</i>
Dünya Toplamı	745.514	100,00	994.931	100,00	1.084.091	100,00	1.141.999	100,00	1.010.791	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.3.2.5. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin İthalatı

Diğer turunçgil türlerinin ithalatı 2023 yılında 64.173 ton olarak gerçekleşmiştir. Diğer turunçgil türlerinin ithalatında Afganistan (%14,55), Almanya (%9,02) ve Zambiya (%7,78) önde gelen ülkelerdir. Türkiye diğer turunçgil türlerinden 2023 yılında 4 ton ithal etmiş ve toplam ithalatın %0,01'ini karşılayarak 94. sırada yer almıştır. Afganistan'ın 2013 yılında 151 bin ton olan ithalatı 2023 yılında 9 bin tona, Bangladeş'in 2018 yılında 13 bin ton olan ithalatı 2023 yılında 2 bin tona düşmüştür. Macaristan ise 2003 yılında diğer turunçgil türleri ithalatının %0,06'sını karşılarken, bu oran 2023 yılında %7,21'e yükselmiştir (Çizelge 42).

Dünyada 2023 yılında diğer turunçgil türlerinin ithalat değeri 83 milyon USD olmuştur. İthalat değeri en yüksek olan ülke Kore olup, diğer turunçgil türlerinin ithalat değeri içerisindeki payı %14,31'dir. Kore'yi Hollanda (%11,44), Almanya (%11,31) ve Fransa (%6,63) takip etmiş, Türkiye ise 8 bin USD ithalat değeri ile 95. sırada yer almıştır. Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı 2018 yılında ithalat değerinin %14,71'ini karşılarken, bu oran 2023 yılında %2,52'ye düşmüştür (Çizelge 43).

Çizelge 42. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin İthalat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Afganistan	70.610	52,15	133.226	67,26	150.626	66,07	40.006	32,85	9.339	14,55
2. Almanya	2.312	1,71	3.411	1,72	6.244	2,74	4.833	3,97	5.792	9,02
3. Zambiya	1.391	1,03	1.406	0,71	2.384	1,05	3.194	2,62	4.990	7,78
4. Kore	-	-	-	-	-	-	-	-	4.771	7,43
5. Macaristan	81	0,06	107	0,05	4.495	1,97	8.751	7,19	4.626	7,21
6. Hollanda	2.694	1,99	3.470	1,75	1.945	0,85	5.725	4,70	3.954	6,16
7. Fransa	2.970	2,19	3.164	1,60	3.450	1,51	4.390	3,60	2.733	4,26
8. Avusturya	412	0,30	900	0,45	2.160	0,95	2.253	1,85	2.356	3,67
9. Çekya	582	0,43	1.307	0,66	1.997	0,88	839	0,69	2.045	3,19
10. Slovenya	1.609	1,19	1.771	0,89	1.790	0,79	2.294	1,88	1.966	3,06
11. Birleşik Arap Emirlikleri	399	0,29	1.199	0,61	2.188	0,96	1.175	0,96	1.730	2,70
12. Bangladeş	3.940	2,91	3.643	1,84	1.492	0,65	12.733	10,46	1.679	2,62
94. Türkiye	0	0,00	2	0,00	156	0,07	88	0,07	4	0,01
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>48.406</i>	<i>35,75</i>	<i>44.463</i>	<i>22,45</i>	<i>49.043</i>	<i>21,51</i>	<i>35.488</i>	<i>29,14</i>	<i>18.189</i>	<i>28,34</i>
Dünya Toplamı	135.405	100,00	198.069	100,00	227.968	100,00	121.770	100,00	64.173	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 43. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin İthalat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. Kore	-	-	-	-	-	-	-	-	11.808	14,31
2. Hollanda	5.739	5,60	6.590	7,09	4.959	5,38	7.013	6,65	9.437	11,44
3. Almanya	3.977	3,88	5.801	6,24	8.602	9,32	8.066	7,65	9.335	11,31
4. Fransa	6.169	6,02	6.050	6,51	5.860	6,35	8.077	7,66	5.469	6,63
5. Macaristan	120	0,12	216	0,23	4.412	4,78	6.918	6,56	4.742	5,75
6. Avusturya	977	0,95	1.487	1,60	2.616	2,84	2.812	2,67	3.531	4,28
7. Çekya	724	0,71	1.531	1,65	2.231	2,42	1.768	1,68	3.485	4,22
8. Kanada	3.482	3,40	2.650	2,85	4.291	4,65	2.989	2,84	3.335	4,04
9. ABD	1.844	1,80	1.551	1,67	943	1,02	1.066	1,01	3.040	3,68
10. Slovenya	1.861	1,81	1.933	2,08	2.516	2,73	3.051	2,89	2.541	3,08
11. Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı	4.913	4,79	3.678	3,96	3.160	3,43	15.504	14,71	2.081	2,52
12. Rusya	8.119	7,92	4.648	5,00	4.899	5,31	6.845	6,49	1.713	2,08
95. Türkiye	1	0,00	4	0,00	141	0,15	125	0,12	8	0,01
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>64.625</i>	<i>63,02</i>	<i>56.755</i>	<i>61,10</i>	<i>47.623</i>	<i>51,62</i>	<i>41.181</i>	<i>39,07</i>	<i>21.979</i>	<i>26,64</i>
Dünya Toplamı	102.551	100,00	92.894	56,43	92.253	100,00	105.415	100,00	82.504	100,00

Kaynak: FAO, 2025

2.4. Dünyada Turunçgil Fiyatları

Dünyada turunçgil fiyatları incelendiğinde; 2023 yılında ton başına en yüksek fiyata sahip olan tür 4.286 USD ile portakaldır. Limon 3.709 USD/ton ile ikinci, mandarin 3.169 USD/ton ile üçüncü, greyfurt 2.493 USD/ton ile dördüncü ve diğer turunçgil türleri ortalama 2.299 USD/ton ile beşinci sırada yer almaktadır. Cook Adaları, Saint Lucia ve Butan 2023 yılında portakal fiyatlarının en yüksek olduğu ülkelerdir. Mandarin fiyatlarının en yüksek olduğu ülkeler Cook Adaları, Malta ve Japonya'dır. Limonda en yüksek fiyatlar Cook Adaları, Antigua ve Barbuda ve Saint Lucia'da iken, greyfurtta Cook Adaları, Brunei Darüsselam ve Saint Lucia'dır. Diğer turunçgil türleri için 2023 yılında 7 ülkeye ait veri bulunmakla birlikte, fiyatın en yüksek olduğu ülke Çin (Hong Kong SAR) olmuştur (Çizelge 44).

Çizelge 44. Dünyada Turunçgil Fiyatlarının En Yüksek Olduğu Ülkeler (2023, USD/Ton)

Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Diğer Turunçgil Türleri	
Ülkeler	Fiyat	Ülkeler	Fiyat	Ülkeler	Fiyat	Ülkeler	Fiyat	Ülkeler	Fiyat
1. Cook Adaları	4.286,3	1. Cook Adaları	3.168,7	1. Cook Adaları	3.709,1	1. Cook Adaları	2.493,2	1. Çin, Hong Kong SAR	2.299,0
2. Saint Lucia	1.961,5	2. Malta	2.178,3	2. Antigua ve Barbuda	3.241,3	2. Brunei Darüsselam	1.709,4	2. İsrail	1.246,1
3. Butan	1.812,8	3. Japonya	2.109,7	3. Saint Lucia	2.524,1	3. Saint Lucia	1.578,9	3. Grenada	1.128,5
4. Malta	1.229,2	4. Portekiz	1.502,1	4. Brunei Darüsselam	2.250,1	4. Tayland	1.185,3	4. Katar	686,8
5. Saint Vincent ve Grenadinler	1.177,8	5. Saint Lucia	1.448,9	5. Irak	2.183,6	5. Avustralya	1.177,2	5. Filipinler	657,2
6. Grenada	1.087,7	6. Avustralya	1.233,2	6. Tayland	1.665,4	6. Şili	1.159,7	6. İran	567,6
7. Zambiya	1.015,7	7. İsrail	1.049,7	7. İtalya	1.515,9	7. Vietnam	1.042,5	7. Güney Afrika	375,7
8. Fiji	962,2	8. Bosna-Hersek	1.011,5	8. Kuveyt	1.464,9	8. Malta	1.011,9		
9. İtalya	932,5	9. Kolombiya	973,1	9. Avustralya	1.396,5	9. Ürdün	750,6		
10. Japonya	912,5	10. ABD	910,9	10. Bosna-Hersek	1.370,2	10. Saint Vincent ve Grenadinler	668,9		
11. Hırvatistan	834,5	11. Şili	884,9	11. Umman	1.342,7	11. İsrail	581,5		
12. Şili	780,0	12. Tayland	762,0	12. Güney Afrika	1.289,6	12. Grenada	571,1		

Kaynak: FAO, 2025

2.4.1. Dünyada Portakal Fiyatları

Dünyada 2023 yılında önemli portakal üreticisi ülkeler içerisinde ton başına 933 USD ile en yüksek üretici fiyatına sahip ülke İtalya'dır. İtalya'yı 714 USD/ton ile Vietnam ve 672 USD/ton ile Endonezya izlemektedir. Türkiye ise 263 USD/ton ile altıncı sırada yer almaktadır. Portakal fiyatlarında yıllar itibarıyla genel olarak dikkate değer bir fiyat artışı yaşanmıştır. Son 5 yılda fiyat değişiminin oransal olarak en çok yer ülke Meksika'dır (Çizelge 45).

Çizelge 45. Dünyada Önemli Portakal Üreticisi Ülkelerde Üretici Fiyatları (USD/Ton)

Ülkeler	2003	2008	2013	2018	2023
1. İtalya	383,7	449,4	622,3	728,0	932,5
2. Vietnam	471,1	494,6	806,1	911,0	713,7
3. Endonezya	413,4	509,8	598,4	656,7	671,7
4. ABD	92,0	175,0	214,0	521,0	435,7
5. İspanya	220,1	339,1	246,3	274,0	372,9
6. Türkiye	242,8	497,1	299,8	162,4	262,8
7. Mısır	-	169,5	183,5	106,0	256,3
8. Meksika	82,4	85,3	97,9	111,7	224,4
9. İran	261,3	368,6	382,4	211,7	191,9
10. Çin, Anakara	206,6	392,9	574,6	468,4	-
11. Brezilya	-	-	-	153,4	-

Kaynak: FAO, 2025

2.4.2. Dünyada Mandarin Fiyatları

2023 yılında dünyada önemli mandarin üreticisi ülkeler içerisinde ton başına 2.110 USD ile en yüksek üretici fiyatına sahip ülke Japonya'dır. Türkiye ise önemli mandarin üreticisi ülkeler arasında 278 USD/ton ile beşinci sırada bulunmaktadır. Mandarin fiyatlarında genel olarak artış yaşanmış, son 5 yılda oransal olarak fiyat değişiminin en çok olduğu ülke ise Fas olmuştur (Çizelge 46).

Çizelge 46. Dünyada Önemli Mandarin Üreticisi Ülkelerde Üretici Fiyatları (USD/Ton)

Ülkeler	2003	2008	2013	2018	2023
1. Japonya	1.009,2	1.430,0	1.905,8	2.659,8	2.109,7
2. ABD	261,0	370,0	582,0	790,0	910,9
3. İspanya	301,3	375,4	337,0	309,2	513,9
4. Fas	256,9	550,9	518,7	151,4	378,6
5. Türkiye	334,6	567,0	346,0	169,2	278,4
6. Meksika	82,8	84,6	93,2	140,9	209,9
7. Brezilya	-	-	-	239,5	-
8. Çin, Anakara	-	213,7	726,3	-	-
9. İtalya	519,4	-	-	-	-

Kaynak: FAO, 2025

2.4.3. Dünyada Limon Fiyatları

Dünyada önemli limon üreticisi ülkeler arasında 2023 yılında limon fiyatlarının en yüksek olduğu ülke 1.516 USD/ton ile İtalya'dır. İtalya'dan sonra fiyatların en yüksek olduğu ülke 1.290 USD/ton ile Güney Afrika olup, Türkiye 225 USD/ton ile sekizinci sırada bulunmaktadır. Son 5 yılda oransal olarak fiyat artışını en çok yaşayan ülke Güney Afrika olmuştur. İran'da ise son 5 yılda limon fiyatlarında ciddi oranda düşüş gerçekleşmiştir (Çizelge 47).

Çizelge 47. Dünyada Önemli Limon Üreticisi Ülkelerde Üretici Fiyatları (USD/Ton)

Ülkeler	2003	2008	2013	2018	2023
1. İtalya	568,8	908,8	746,6	759,3	1.515,9
2. Güney Afrika	229,4	354,7	525,7	505,9	1.289,6
3. Kolombiya	219,1	591,8	312,3	646,4	721,2
4. ABD	189,0	771,0	349,0	889,0	607,4
5. Meksika	161,6	194,7	240,3	284,6	541,8
6. İspanya	284,4	704,4	438,8	595,8	414,8
7. İran	296,7	517,6	1798,4	1.255,9	263,2
8. Türkiye	490,6	850,7	419,4	292,6	224,7
9. Brezilya	-	-	-	284,3	-
10. Çin, Anakara	902,5	1.703,9	2.291,9	-	-
11. Arjantin	179,3	-	161,0	-	-

Kaynak: FAO, 2025

2.4.4. Dünyada Greyfurt Fiyatları

Dünyada 2023 yılında önemli greyfurt üreticisi ülkeler içerisinde ton başına en yüksek üretici fiyatına sahip ülkeler 1.185 USD/ton ile Tayland ve 1.043 USD/ton ile Vietnam'dır. Türkiye'de 2023 yılında greyfurt üretici fiyatı 333 USD/ton olarak gerçekleşmiştir. Son 5 yılda greyfurt fiyatlarının oransal olarak en çok değiştiği ülke de Türkiye'dir. İsrail'de ise son 5 yılda greyfurt fiyatlarında düşüş yaşanmıştır (Çizelge 48).

Çizelge 48. Dünyada Önemli Greyfurt Üreticisi Ülkelerde Üretici Fiyatları (USD/Ton)

Ülkeler	2003	2008	2013	2018	2023
1. Tayland	573,0	175,6	1023,9	793,9	1.185,3
2. Vietnam	-	320,4	576,4	895,2	1.042,5
3. İsrail	210,8	384,6	787,9	901,8	581,5
4. ABD	83,0	132,0	179,0	451,0	568,0
5. Güney Afrika	151,6	263,2	320,7	396,2	374,3
6. Türkiye	196,6	318,6	246,5	183,8	333,1
7. Meksika	110,8	105,2	119,1	148,6	251,5
8. Çin, Anakara	-	482,1	936,1	-	-
9. Sudan	651,4	956,8	-	-	-
10. Tunus	471,9	378,2	272,1	-	-
11. Arjantin	237,9	-	128,2	-	-

Kaynak: FAO, 2025

2.4.5. Dünyada Diğer Turunçgil Türlerinin Fiyatları

Dünyada diğer turunçgil türlerinin fiyatlarına ait sürekli bir veri bulunmamaktadır. Bununla birlikte, önemli diğer turunçgil türleri üreticisi ülkeler arasında 2023 yılında fiyatları en yüksek ülkeler 657 USD/ton ile Filistin ve 568 USD/ton ile İran'dır. Suudi Arabistan'da 2018 yılında diğer turunçgil türlerinin ortalama üretici fiyatı 1.068 USD/ton olarak kaydedilmiştir (Çizelge 49).

Çizelge 49. *Dünyada Önemli Diğer Turunçgil Türlerinin Üreticisi Ülkelerde Üretici Fiyatları (USD/Ton)*

Ülkeler	2003	2008	2013	2018	2023
1. Filipinler	160,7	299,6	417,7	539,3	657,2
2. İran	228,7	334,4	526,2	468,0	567,6
3. Suudi Arabistan	666,7	-	-	1.066,7	-
4. Çin, Anakara	437,4	637,5	-	539,2	-
5. Tunus	471,9	523,5	-	316,6	-
6. Sierra Leone	-	-	603,1	-	-
7. Nijerya	-	-	484,5	-	-
8. Meksika	199,3	231,4	123,2	-	-

Kaynak: FAO, 2025

3. TÜRKİYE’DE TURUNÇGİL SEKTÖRÜ

Türkiye 36-42 kuzey enlemleri arasında yer alır. Orta kuşakta yer alması ve sahip olduğu topoğrafya şartlarına bağlı olarak çok çeşitli iklim tipleri görülmektedir. İklim farklılıklarına bağlı olarak tarım ürünleri çeşitliliği de oldukça fazladır. Bu tarım ürünleri çeşitliliğinden birini de turunçgiller oluşturmaktadır. Turunçgil tarımı için uygun ekolojiye sahip Türkiye’nin orta kuşakta yer alması bu tarım faaliyetinin sulamaya bağlı olarak belirli sahalarda yapılabilmesine imkân vermektedir (Tezel, 2020).

Türkiye genel olarak kış mevsiminde polar, yaz mevsiminde tropikal olmak üzere iki ana hava kütesinin etkisi altındadır. Polar hava kütesinin etkili olduğu kış dönemlerinde karasallığın da etkisiyle Türkiye’nin iç bölgelerinde uzun süreli düşük sıcaklıklar ve donlu günler görülür. Bu durum düşük sıcaklıklara karşı hassas olan turunçgillerin iç bölgelerde yetiştiriciliğinin yapılmasına imkân vermemektedir. Bu nedenle İç Anadolu Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde turunçgil yetiştiriciliği yapılamamaktadır. Yükseltinin az olduğu kıyı kesimlerinde denizin de etkisine bağlı olarak iç kesimlere nazaran daha ılıman bir iklim karakterize olmuştur. Turunçgil tarım alanlarının; sulama imkânlarına sahip, genel olarak eğimin az olduğu, düz ve düze yakın arazilerde, daha çok kumlu-tınlı topraklarda yayılış gösterdiği bilinmektedir. Türkiye’nin Akdeniz ve Ege kıyıları uygun toprak ve iklim koşulları yönünden diğer kıyı bölgelerine göre turunçgil tarımı için daha elverişli sahaları oluşturmaktadır (Tezel, 2020).

Akdeniz Bölgesi’nde turunçgil tarım alanları sulama olanaklarına sahip verimli düz alüvyal ovalar üzerinde yoğunluk göstermektedir. Hatay-Antalya arasında yer alan denize açık kıyı kuşağında, Toros Dağları’nın güneye bakan eteklerinde 300-400 metre yükseltiye kadar turunçgiller yetiştirme olanağı bulunmaktadır. Ege Bölgesi’nde ise turunçgil tarım alanları daha çok kıyı kuşağında,

graben ovalarının düzlüklerinde yoğunluk gösterir. Muğla'dan Çanakkale'ye kadar olan Ege kıyı kuşağında Akdeniz Bölgesi'ne göre turunçgil yetiştirme sahasının yükselti değeri enlemin etkisine bağlı olarak daha da düşmektedir. Bu durum Ege Bölgesi sahil kuşağında turunçgil tarımında soğuğa dayanıklı türlerin ve çeşitlerin seçimini zorunlu kılmaktadır. Ayrıca Marmara Bölgesi'nin güneyinde Akdeniz iklim tipinin hâkim olduğu sahalarda az da olsa turunçgil yetiştiriciliğinin yapıldığı lokal sahalar mevcuttur. Yetiştiriciliği yapılan tek tür ise soğuğa dayanıklılığıyla bilinen mandarindir (Tezel, 2020).

Karadeniz Bölgesi'nde çoğunlukla Doğu Karadeniz kıyı kuşağındaki sınırlı alanlarda turunçgil tarımı yapılmaktadır. Bu bölgede turunçgil tarımı Doğu Karadeniz Dağları'nın kıyıya yakın, nispeten kuzey sektörlü soğuk hava akımlarına karşı korunaklı bölgelerinde yapılmaktadır. Her ne kadar Karadeniz kıyı kuşağında turunçgil tarımı yapılıyor olsa da düşük sıcaklıklar bu bölgede yetiştirilen turunçgillerin soğuğa dayanıklı türlerden ve çeşitlerden oluşmasını zorunlu kılmaktadır. Bu duruma bağlı olarak Karadeniz Bölgesi'nde daha çok soğuğa dayanıklılığıyla bilinen Satsuma mandarini yoğunluk kazanmıştır. Ayrıca Doğu Karadeniz kıyılarındaki; Akdeniz ve Ege kıyılarına göre daha düşük sıcaklıkların görülmesi anaç türlerinin seçiminin bu bölgede farklılık göstermesine neden olmuştur. Akdeniz Bölgesi'nde daha çok turunç anacı kullanılırken Karadeniz Bölgesi'nde soğuğa dayanıklı üç yaprak anacı kullanılması bu durumun sonucudur. Tüm bu nedenler turunçgil tarım alanlarının hemen hemen tamamının Akdeniz ve Ege kıyı kuşağında toplanmasına neden olmuştur (Tezel, 2020).

Türkiye'de turunçgil tarımı için ideal iklime sahip bölgeler olmasına rağmen soğuk subtropik karakterinin yanı sıra yetiştiricilik bölgelerinin hemen hemen en sınır noktasında olması sebebiyle şiddetli soğukların yaşandığı bazı yıllarda, ciddi ürün ve ağaç kayıpları meydana gelmiştir. Örneğin; 1985, 1997 ve 2007 yıllarına

ait, özellikle portakal, limon ve mandarin üretim değerlerinde çok keskin düşüşler ve takip eden yıllarda tekrar bir sıçrama görülmektedir. Belirtilen yıllarda turunçgil alanlarının bulunduğu yörelerde (özellikle Doğu Akdeniz alt bölgesinde) çok şiddetli soğukların hatta don olaylarının yaşandığı kışlar söz konusudur. Böyle yıllarda büyük kayıplar meydana geldiği için, sürdürülebilirlik anlamında tür ve çeşit planlamalarının yeniden gözden geçirilmesi, teknik ve ekolojik anlamda üretim desenini daha sağlıklı hale getirecek tedbirlerin alınması önemlidir (Budak ve ark., 2016).

3.1. Türkiye’de Turunçgil Üretimi

Türkiye’de turunçgil üretimi çok eski yıllardan beri yapılmakla birlikte ekonomik üretimi cumhuriyetten sonra önem kazanmıştır. Türkiye’de 2024 yılı itibariyle toplam tarım alanlarının %15,20’sinde meyve yetiştirilmekte olup, meyve alanlarının da sadece %5,09’unda turunçgil üretimi yapılmaktadır. Türkiye’de yetiştirilen turunçgil türleri ve çeşitlerinin üretim dönemleri türlere göre de farklılık göstermekle birlikte genellikle eylül ayında başlayıp mayıs ayına kadar devam edebilmektedir. Ticarete konu olan başlıca dört türde de hasat sezonunun eylül-ocak aylarında bir yoğunlaşma yaşadığı bilinmektedir. Bu durum, çeşit yelpazesinin kısıtlı ve herhangi bir planlamaya dayanmayan yapıda olmasının bir sonucu olarak düşünülmelidir. Uluslararası ticarete sağlanan başarılar mevcut üretim yapısındaki sorunların da çözüldüğü anlamına gelmemektedir (Budak ve ark., 2016).

Türkiye’deki turunçgil üretimi 2024 yılı itibariyle toplam 19 ilde yapılmaktadır. Türkiye’de 2024 yılında 50,6 milyon adet meyve veren yaşıta turunçgil ağacı bulunmaktadır. Meyve veren yaştaki turunçgil ağaçlarının %41,39’u mandarine, %29,95’i limona, %26,40’ı portakala, %2,11’i greyfurta ve %0,14’ü turunca aittir. Son 20 yılda portakal ağacı sayısı ortalama aynı seviyelerde kalırken

-mandarin ve limon ağacı sayılarının artmasıyla- toplam turunçgil ağacı sayısı içindeki payı düşmüştür. Tüketicilerin değişen talepleri, fiyatlar, saklama koşulları uygunluğu gibi faktörlerin de etkili olmasıyla mandarin ağacı sayısı yaklaşık 2 katına, limon ağacı sayısı ise yaklaşık 3 katına yükselmiştir. Greyfurt ve turunç ağaçlarında ise yıllar itibariyle dikkate değer değişimler olmamıştır (Çizelge 50).

2024 yılında Türkiye’de meyve vermeyen yaştaki turunçgil ağacı sayısı ise 13,4 milyon adet olarak kaydedilmiştir. Meyve vermeyen yaştaki turunçgil ağaçlarının %46,47’si mandarine, %35,54’ü limona, %16,99’u portakala, %0,93’ü greyfurta ve %0,06’sı turunca aittir. 2004 yılından bu yana meyve vermeyen yaştaki mandarin ağaçlarında yaklaşık 5 kat, limon ağaçlarında ise yaklaşık 6 kat artış yaşanmıştır (Çizelge 51).

Toplu turunçgil alanı; tarım işletmeleri düzeyinde planlı ve ekonomik nitelikte kurulan turunçgil bahçelerinin toplam yüzölçümünü yansıtmaktadır. Türkiye’deki toplu turunçgil üretim alanları da 2024 yılında 1,9 milyon dekadır. Bu alanların %40,07’sinde mandarin, %29,22’sinde limon, %27,90’ında portakal ve %2,80’inde greyfurt yetiştiriciliği yapılmaktadır. Mandarin üretim alanı 2004 yılında 310 bin dekar iken, 2024 yılında 744 bin dekara yükselmiştir. Turunç üretim alanı ise 2004 yılında 1.050 dekar iken, 2024 yılında 3 dekar düşmüştür (Çizelge 52).

2024 yılında Türkiye’de turunçgil üretimi 5,5 milyon ton olmuştur. Üretimi en çok yapılan tür mandarin olup toplam üretimdeki payı %36,27’dir. Mandarinin sırasıyla limon (%31,56), portakal (%29,37), greyfurt (%2,74) ve turunç (%0,07) izlemektedir. Dünyada yaşanan küresel salgın döneminde bağışıklığı destekleyici gıdalara olan talebin (özellikle limon ve mandarin) artmasıyla doğrudan ilişkili olarak 2020 sonrasında turunçgil üretimi çok daha hızlı artmış ve 2023 yılında bir zirve yaparak 7,9 milyon tona ulaşmıştır (Çizelge 53).

Çizelge 50. Türkiye’de Meyve Veren Yaşta Turunçgil Ağacı Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	12.400.000	43,61	9.100.000	32,01	5.900.000	20,75	972.000	3,42	60.000	0,21	28.432.000	100,00
2005	12.071.000	42,58	9.230.000	32,56	6.000.000	21,16	985.000	3,47	63.000	0,22	28.349.000	100,00
2006	12.275.042	42,27	9.455.848	32,56	6.229.211	21,45	1.016.020	3,50	60.860	0,21	29.036.981	100,00
2007	12.221.071	42,92	8.936.922	31,39	6.246.496	21,94	1.015.063	3,56	54.081	0,19	28.473.633	100,00
2008	13.044.404	44,43	8.977.147	30,57	6.267.979	21,35	1.019.663	3,47	51.991	0,18	29.361.184	100,00
2009	13.394.008	44,58	9.231.868	30,73	6.336.221	21,09	1.029.076	3,43	52.536	0,17	30.043.709	100,00
2010	13.418.340	44,17	9.488.398	31,24	6.276.480	20,66	1.145.526	3,77	46.861	0,15	30.375.605	100,00
2011	12.948.212	42,99	9.690.659	32,17	6.245.393	20,73	1.190.024	3,95	46.686	0,15	30.120.974	100,00
2012	13.270.161	43,05	9.829.355	31,89	6.387.089	20,72	1.290.794	4,19	46.044	0,15	30.823.443	100,00
2013	13.522.562	42,92	10.153.258	32,23	6.478.723	20,56	1.302.347	4,13	49.944	0,16	31.506.834	100,00
2014	13.861.780	42,48	10.756.935	32,96	6.643.508	20,36	1.313.682	4,03	58.866	0,18	32.634.771	100,00
2015	14.055.384	40,90	11.785.890	34,30	7.030.243	20,46	1.434.733	4,18	57.141	0,17	34.363.391	100,00
2016	13.861.098	37,02	13.304.834	35,54	8.819.861	23,56	1.394.675	3,73	56.852	0,15	37.437.320	100,00
2017	13.123.510	35,47	14.211.128	38,41	8.312.417	22,47	1.298.108	3,51	54.657	0,15	36.999.820	100,00
2018	13.150.076	34,99	14.396.446	38,31	8.733.338	23,24	1.248.985	3,32	53.173	0,14	37.582.018	100,00
2019	12.985.240	33,08	15.182.621	38,68	9.797.735	24,96	1.228.758	3,13	54.483	0,14	39.248.837	100,00
2020	12.306.807	30,29	15.925.776	39,20	11.139.123	27,42	1.184.454	2,92	69.322	0,17	40.625.482	100,00
2021	12.624.837	28,43	16.987.276	38,25	13.539.702	30,49	1.189.348	2,68	68.757	0,15	44.409.920	100,00
2022	12.966.139	26,77	19.620.421	40,51	14.698.790	30,35	1.073.250	2,22	69.862	0,14	48.428.462	100,00
2023	13.177.723	26,39	20.172.572	40,40	15.443.029	30,93	1.067.088	2,14	69.938	0,14	49.930.350	100,00
2024	13.372.175	26,40	20.963.499	41,39	15.170.778	29,95	1.069.593	2,11	70.003	0,14	50.646.048	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 51. Türkiye’de Meyve Vermeyen Yaşta Turunçgil Ağacı Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	975.000	31,77	1.250.000	40,73	735.000	23,95	65.000	2,12	44.000	1,43	3.069.000	100,00
2005	972.000	31,30	1.346.800	43,36	692.000	22,28	45.000	1,45	50.000	1,61	3.105.800	100,00
2006	910.544	33,65	1.137.585	42,04	565.155	20,88	48.015	1,77	44.800	1,66	2.706.099	100,00
2007	917.057	35,42	1.064.461	41,11	491.050	18,96	67.742	2,62	48.990	1,89	2.589.300	100,00
2008	1.047.300	33,89	1.169.167	37,83	590.518	19,11	234.917	7,60	48.820	1,58	3.090.722	100,00
2009	1.064.886	33,35	1.261.345	39,50	566.567	17,74	250.583	7,85	49.740	1,56	3.193.121	100,00
2010	1.747.378	34,10	1.776.814	34,67	1.177.199	22,97	381.793	7,45	41.560	0,81	5.124.744	100,00
2011	1.740.032	35,90	1.664.832	34,35	937.788	19,35	468.627	9,67	36.070	0,74	4.847.349	100,00
2012	1.529.240	29,93	1.885.935	36,91	1.397.605	27,35	261.233	5,11	35.750	0,70	5.109.763	100,00
2013	1.378.866	27,87	1.778.976	35,96	1.522.829	30,78	234.624	4,74	31.735	0,64	4.947.030	100,00
2014	1.133.675	20,57	2.565.194	46,55	1.552.027	28,17	227.665	4,13	31.735	0,58	5.510.296	100,00
2015	889.224	18,99	2.229.805	47,61	1.444.024	30,83	97.323	2,08	22.710	0,48	4.683.086	100,00
2016	700.422	14,22	2.901.321	58,88	1.224.866	24,86	77.852	1,58	22.765	0,46	4.927.226	100,00
2017	916.523	14,01	3.522.031	53,83	2.018.623	30,85	63.682	0,97	22.570	0,34	6.543.429	100,00
2018	680.658	9,20	3.726.198	50,35	2.910.419	39,33	61.046	0,82	22.569	0,30	7.400.890	100,00
2019	865.945	10,40	4.158.096	49,93	3.238.003	38,88	42.449	0,51	22.804	0,27	8.327.297	100,00
2020	1.051.873	9,28	5.841.434	51,53	4.391.163	38,73	44.059	0,39	8.373	0,07	11.336.902	100,00
2021	1.210.500	11,07	5.571.460	50,97	4.112.456	37,62	27.984	0,26	8.170	0,07	10.930.570	100,00
2022	1.786.219	15,41	5.053.798	43,59	4.676.516	40,34	68.607	0,59	8.164	0,07	11.593.304	100,00
2023	1.652.709	13,86	5.231.715	43,87	4.967.681	41,66	64.431	0,54	8.351	0,07	11.924.887	100,00
2024	2.282.282	16,99	6.240.654	46,47	4.772.979	35,54	125.360	0,93	8.346	0,06	13.429.621	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 52. Türkiye’de Toplu Turunçgil Alanları

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	496.000	44,89	310.000	28,06	250.000	22,63	47.900	4,34	1.050	0,10	1.104.950	100,00
2005	495.100	44,74	312.270	28,22	250.000	22,59	47.800	4,32	1.330	0,12	1.106.500	100,00
2006	505.655	45,15	312.258	27,88	251.641	22,47	49.200	4,39	1.275	0,11	1.120.029	100,00
2007	508.841	46,00	302.742	27,37	245.349	22,18	48.194	4,36	1.026	0,09	1.106.152	100,00
2008	516.353	45,67	307.822	27,23	251.608	22,25	53.889	4,77	942	0,08	1.130.614	100,00
2009	524.533	45,70	316.957	27,61	250.827	21,85	54.628	4,76	902	0,08	1.147.847	100,00
2010	532.362	45,11	332.886	28,21	253.603	21,49	60.634	5,14	642	0,05	1.180.127	100,00
2011	548.170	45,54	345.351	28,69	245.521	20,40	64.272	5,34	474	0,04	1.203.788	100,00
2012	562.472	44,76	362.982	28,88	265.628	21,14	65.143	5,18	471	0,04	1.256.696	100,00
2013	547.587	43,00	386.920	30,38	274.252	21,54	64.195	5,04	472	0,04	1.273.426	100,00
2014	546.534	41,88	417.453	31,99	276.653	21,20	63.875	4,89	458	0,04	1.304.973	100,00
2015	542.984	40,91	435.097	32,78	285.701	21,52	63.476	4,78	152	0,01	1.327.410	100,00
2016	526.958	38,90	465.690	34,38	300.326	22,17	61.554	4,54	132	0,01	1.354.660	100,00
2017	513.396	36,72	506.992	36,26	324.284	23,19	53.592	3,83	51	0,00	1.398.315	100,00
2018	508.063	35,41	515.902	35,95	359.112	25,03	51.818	3,61	-	-	1.434.895	100,00
2019	502.464	33,68	535.536	35,90	401.545	26,92	52.222	3,50	-	-	1.491.767	100,00
2020	460.122	29,15	598.328	37,91	469.352	29,74	50.515	3,20	-	-	1.578.317	100,00
2021	481.765	28,99	607.195	36,54	522.333	31,43	50.394	3,03	-	-	1.661.687	100,00
2022	495.356	27,86	678.539	38,16	554.264	31,17	49.823	2,80	2	0,00	1.777.984	100,00
2023	494.817	27,47	692.613	38,45	564.389	31,33	49.450	2,75	3	0,00	1.801.272	100,00
2024	518.351	27,90	744.328	40,07	542.788	29,22	52.086	2,80	3	0,00	1.857.556	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 53. Türkiye’de Turunçgil Üretim Miktarları

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	1.300.000	48,01	670.000	24,75	600.000	22,16	135.000	4,99	2.500	0,09	2.707.500	100,00
2005	1.445.000	49,61	715.000	24,55	600.000	20,60	150.000	5,15	3.000	0,10	2.913.000	100,00
2006	1.535.806	47,69	791.255	24,57	710.401	22,06	179.988	5,59	2.985	0,09	3.220.435	100,00
2007	1.426.965	47,75	744.339	24,91	651.767	21,81	162.621	5,44	2.972	0,10	2.988.664	100,00
2008	1.427.156	47,15	756.473	24,99	672.452	22,22	167.765	5,54	3.090	0,10	3.026.936	100,00
2009	1.689.921	48,09	846.390	24,09	783.587	22,30	190.973	5,43	2.901	0,08	3.513.772	100,00
2010	1.710.500	47,88	858.699	24,04	787.063	22,03	213.768	5,98	2.346	0,07	3.572.376	100,00
2011	1.730.146	47,88	872.251	24,14	790.211	21,87	218.988	6,06	2.170	0,06	3.613.766	100,00
2012	1.661.111	47,80	874.832	25,17	710.211	20,44	226.738	6,52	2.132	0,06	3.475.024	100,00
2013	1.781.258	48,39	942.226	25,60	726.283	19,73	228.799	6,22	2.592	0,07	3.681.158	100,00
2014	1.779.675	47,04	1.046.899	27,67	725.230	19,17	229.555	6,07	2.158	0,06	3.783.517	100,00
2015	1.816.798	45,70	1.156.365	29,08	750.550	18,88	250.025	6,29	2.135	0,05	3.975.873	100,00
2016	1.850.000	43,09	1.337.037	31,14	850.600	19,81	253.120	5,90	2.250	0,05	4.293.007	100,00
2017	1.950.000	40,88	1.550.469	32,51	1.007.133	21,12	260.000	5,45	2.124	0,04	4.769.726	100,00
2018	1.900.000	38,76	1.650.000	33,66	1.100.000	22,44	250.000	5,10	2.052	0,04	4.902.052	100,00
2019	1.700.000	39,52	1.400.000	32,55	950.000	22,09	249.185	5,79	2.230	0,05	4.301.415	100,00
2020	1.333.975	30,67	1.585.629	36,46	1.188.517	27,33	238.012	5,47	2.609	0,06	4.348.742	100,00
2021	1.742.000	32,48	1.819.000	33,92	1.550.000	28,90	249.000	4,64	2.615	0,05	5.362.615	100,00
2022	1.322.000	28,06	1.865.000	39,59	1.323.000	28,08	198.000	4,20	2.808	0,06	4.710.808	100,00
2023	2.311.335	29,34	2.952.775	37,48	2.325.726	29,52	284.565	3,61	3.581	0,05	7.877.982	100,00
2024	1.610.000	29,37	1.988.000	36,27	1.730.000	31,56	150.000	2,74	3.576	0,07	5.481.576	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Türkiye’de ağaç başına turunçgil meyve veriminin en çok olduğu tür greyfurtur. Greyfurtu sırasıyla limon, portakal ve mandarin izlemektedir. 2024 yılında greyfurt verimi 140 kg/ağaç, portakal verimi 119 kg/ağaç, limon verimi 114 kg/ağaç, mandarin verimi 99 kg/ağaç ve turunç verimi 51 kg/ağaç olarak gerçekleşmiştir (Çizelge 54).

Çizelge 54. Türkiye’de Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	102	74	102	139	42
2005	113	78	100	152	48
2006	109	81	114	177	49
2007	107	84	104	160	55
2008	103	85	107	165	59
2009	116	101	124	186	55
2010	115	99	125	187	50
2011	128	102	127	184	46
2012	119	95	111	176	46
2013	126	99	112	176	52
2014	119	103	109	175	37
2015	123	101	107	174	37
2016	129	105	96	181	40
2017	140	108	121	200	39
2018	140	114	126	200	39
2019	123	93	97	203	41
2020	110	107	107	201	38
2021	132	111	114	209	38
2022	101	95	90	184	40
2023	164	143	151	267	51
2024	119	99	114	140	51

Kaynak: TÜİK, 2025

Türkiye’de turunçgil üretimi ağırlıklı olarak Akdeniz bölgesinde, kısmi olarak Ege bölgesinde ve çok düşük miktarlarda da olsa Marmara ve Karadeniz bölgelerine yapılmaktadır. 2024 yılında meyve veren yaştaki turunçgil ağaçlarının %86,38’i Akdeniz bölgesinde, %12,44’ü Ege bölgesinde ve %0,56’sı Marmara bölgesinde yer almaktadır. Karadeniz bölgesinde ise 960 adet meyve veren yaştaki turunçgil ağacı bulunmakla birlikte oransal olarak değer ifade etmemektedir. Geçtiğimiz son 5 yılda Akdeniz bölgesinde bulunan meyve veren yaştaki ağaçların sayısı yaklaşık 10 milyon adet artmıştır (Çizelge 55).

Türkiye’de 2024 yılında meyve vermeyen yaştaki 13,4 milyon adet turunçgil ağacının %96,52’si sadece Akdeniz bölgesinde, %3,21’i Ege bölgesinde, %0,27’si ise Karadeniz bölgesinde yer almaktadır. Marmara bölgesinde ise 2024 yılında 145 adet meyve vermeyen yaştaki turunçgil ağaç vardır (Çizelge 56).

Çizelge 55. Türkiye’de Bölgelere Göre Meyve Veren Yaşta Turunçgil Ağacı Sayısı

Yıl	Akdeniz		Ege		Marmara		Karadeniz		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2020	33.754.140	83,09	6.323.075	15,56	251.950	0,62	900	0,00	40.625.482	100,00
2021	37.519.298	84,48	6.333.314	14,26	247.400	0,56	1.005	0,00	44.409.920	100,00
2022	41.554.355	85,81	6.286.678	12,98	281.649	0,58	1.015	0,00	48.428.462	100,00
2023	43.002.975	86,13	6.332.968	12,68	284.824	0,57	1.020	0,00	49.930.350	100,00
2024	43.748.353	86,38	6.302.897	12,44	283.404	0,56	960	0,00	50.646.048	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 56. Türkiye’de Bölgelere Göre Meyve Vermeyen Yaşta Turunçgil Ağacı Sayısı

Yıl	Akdeniz		Ege		Marmara		Karadeniz		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2020	10.833.422	95,56	469.122	4,14	224	0,00	34.134	0,30	11.336.902	100,00
2021	10.417.558	95,31	474.804	4,34	192	0,00	38.016	0,35	10.930.570	100,00
2022	11.071.737	95,50	482.682	4,16	161	0,00	38.724	0,33	11.593.304	100,00
2023	11.457.173	96,08	430.038	3,61	150	0,00	37.526	0,31	11.924.887	100,00
2024	12.961.985	96,52	431.642	3,21	145	0,00	35.849	0,27	13.429.621	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Türkiye’de 2024 yılında 1,9 milyon dekar olan toplu turunçgil alanlarının %88,94’ü Akdeniz bölgesinde, %10,53’ü Ege bölgesinde, %0,49’u Marmara bölgesinde ve %0,04’ü Karadeniz bölgesinde yer almaktadır. Karadeniz bölgesinde 2020 yılında 1.435 dekar olan toplu turunçgil alanı son 5 yılda nerdeyse yarı yarıya azalarak 704 dekara kadar düşmüştür (Çizelge 57).

2024 yılında Türkiye’de yapılan turunçgil üretiminin %90,56’sı Akdeniz bölgesinde, %8,80’i Ege bölgesinde, %0,51’i Marmara bölgesinde ve %0,14’ü Karadeniz bölgesinde gerçekleştirilmiştir (Çizelge 58).

Çizelge 57. Türkiye’de Bölgelere Göre Toplu Turunçgil Meyvelik Alanları

Yıl	Akdeniz		Ege		Marmara		Karadeniz		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2020	1.372.856	86,98	195.817	12,41	8.209	0,52	1.435	0,09	1.578.317	100,00
2021	1.454.903	87,56	197.225	11,87	8.121	0,49	1.438	0,09	1.661.687	100,00
2022	1.570.350	88,32	197.814	11,13	9.063	0,51	757	0,04	1.777.984	100,00
2023	1.594.707	88,53	196.653	10,92	9.160	0,51	752	0,04	1.801.272	100,00
2024	1.652.042	88,94	195.688	10,53	9.122	0,49	704	0,04	1.857.556	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

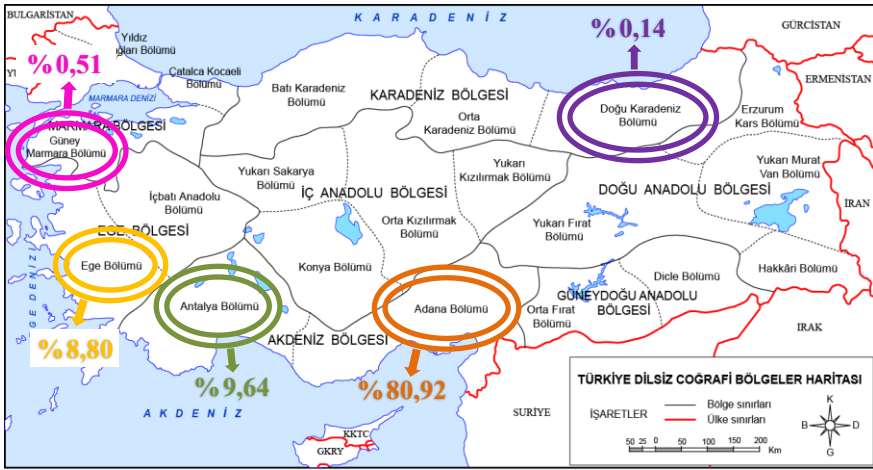
Çizelge 58. Türkiye’de Bölgelere Göre Turunçgil Üretim Miktarları

Yıl	Akdeniz		Ege		Marmara		Karadeniz		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2020	3.808.666	87,58	524.456	12,06	9.281	0,21	6.339	0,15	4.348.742	100,00
2021	4.836.295	90,19	513.704	9,58	5.885	0,11	6.731	0,13	5.362.615	100,00
2022	4.106.794	87,18	569.507	12,09	27.555	0,58	6.952	0,15	4.710.808	100,00
2023	7.115.824	90,33	745.406	9,46	9.494	0,12	7.258	0,09	7.877.982	100,00
2024	4.964.106	90,56	482.190	8,80	27.844	0,51	7.436	0,14	5.481.576	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Türkiye’de 2024 yılında toplam 19 ilde yapılan turunçgil üretiminin %80,92’si Adana bölümünde (*Adana, Mersin, Hatay, Osmaniye, Kahramanmaraş*), %9,64’ü Antalya bölümünde (*Antalya, Burdur*), %8,80’i Ege bölümünde (*Muğla, İzmir, Aydın, Çanakkale*), %0,51’i Güney Marmara bölümünde (*Balıkesir, Bursa*) ve %0,14’ü Doğu Karadeniz bölümünde (*Rize, Artvin, Trabzon, Giresun, Ordu*) bölümünde gerçekleşmiştir (Şekil 3). Portakal üretiminde Antalya, mandarin üretiminde Adana ve Hatay, limon üretiminde Mersin, greyfurt ve turunç üretiminde Adana illeri lider konumdadır. Karadeniz Bölgesi’nde soğuğa dayanıklılığı sayesinde ağırlıklı olarak mandarin üretimi tercih edilmektedir (TÜİK, 2025).

Şekil 3. Türkiye’de Turunçgil Üretim Bölgeleri (2024)

Kaynak: TÜİK, 2025

Türkiye’de 2024 yılında turunçgil üretiminde Adana, Mersin ve Hatay önde gelen illerdir. Meyve veren yaştaki ağaçların %37,88’i Adana’da, %20,80’i Mersin’de ve %18,88’i Hatay’da bulunmaktadır. Meyve vermeyen yaştaki ağaçların ise %69,27’si sadece Adana’da yer almaktadır (Çizelge 59).

Çizelge 59. Türkiye’de İllere Göre Meyve Veren ve Vermeyen Yaşta Turunçgil Ağacı Sayısı (2024)

İller	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı		Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	
	Adet	%	Adet	%
1. Adana	19.183.326	37,88	9.303.021	69,27
2. Mersin	10.535.772	20,80	2.034.517	15,15
3. Hatay	9.562.536	18,88	1.277.898	9,52
4. Antalya	4.057.764	8,01	257.288	1,92
5. Muğla	3.141.484	6,20	227.998	1,70
6. İzmir	1.772.988	3,50	56.309	0,42
7. Aydın	1.388.425	2,74	147.335	1,10
8. Osmaniye	362.450	0,72	73.217	0,55
9. Balıkesir	278.724	0,55	10	0,00
10. Kahramanmaraş	44.000	0,09	14.900	0,11
<i>Diğer İller</i>	<i>318.579</i>	<i>0,63</i>	<i>37.128</i>	<i>0,28</i>
Toplam	50.646.048	100,00	13.429.621	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

2024 yılında Türkiye’de toplu turunçgil meyvelik alanlarının %43,11’i Adana’da, %20,34’ü Mersin’de ve %16,75’i Hatay’da yer almaktadır. Turunçgil meyvelik alanlarında diğer önemli iller Antalya (%8,13), Muğla (%5,66), İzmir (%2,56) ve Aydın (%2,31) olarak sıralanabilir. Turunçgil üretiminde ise söz sahibi il, üretimin %36,42’sinin gerçekleştiği Adana’dır. Adana’yı sırasıyla Mersin (%26,10), Hatay (%17,31) ve Antalya (%9,64) takip etmektedir (Çizelge 60).

Çizelge 60. Türkiye’de İllere Göre Toplu Meyveliklerin Alanı ve Turunçgil Üretimi (2024)

İller	Toplu Meyveliklerin Alanı		Üretim Miktarı	
	Dekar	%	Dekar	%
1. Adana	800.772	43,11	1.996.560	36,42
2. Mersin	377.863	20,34	1.430.456	26,10
3. Hatay	311.223	16,75	948.639	17,31
4. Antalya	151.029	8,13	528.467	9,64
5. Muğla	105.198	5,66	231.035	4,21
6. İzmir	47.588	2,56	157.352	2,87
7. Aydın	42.902	2,31	93.803	1,71
8. Osmaniye	9.570	0,52	54.939	1,00
9. Balıkesir	9.010	0,49	27.521	0,50
10. Kahramanmaraş	1.470	0,08	4.911	0,09
Diğer İller	931	0,05	7.893	0,14
Toplam	1.857.556	100,00	5.481.576	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Türkiye’de 2008/09 döneminde yaklaşık 3 milyon ton gerçekleşen turunçgil üretimi 2022/23 döneminde 4,7 milyon tona yükselmiştir. Üretimin %2,02’sini üretim kayıpları oluştururken, insan tüketimi 2,6 milyon ton olmuştur. 2008/09 döneminde 164 bin ton olan ithalat miktarı son 15 yılda 219 bin tona yükselmiştir. 2022/23 döneminde gerçekleşen üretimin 2 milyon tonu ihraç edilmekte, 2,8 milyon tonu ise yurtiçi kullanımda değerlendirilmektedir. Kişi başına tüketim son 15 yılda ortalama 27 kg olurken, turunçgillerin yeterlilik derecesi ortalama %170 civarındadır (Çizelge 61).

Çizelge 61. Turunçgil Denge Tablosu

Piyasa Yılı	Üretim (Ton)	Üretim Kayıpları (Ton)	Arz (Kullanım) (Ton)	Kullanılabilir Üretim (Ton)	İthalat (Ton)	Yurt İçi Kullanım (Ton)	İnsan Tüketimi (Ton)	Kayıplar (Ton)	İhracat (Ton)	Kişi Başına Tüketim (Kg)	Yeterlilik Derecesi (%)
2022/'23	4.710.808	95.016	4.834.662	4.615.792	218.870	2.796.528	2.571.821	224.707	2.038.134	30,2	165,1
2021/'22	5.362.615	114.607	5.464.643	5.248.008	216.635	2.647.142	2.434.315	212.827	2.817.501	28,7	198,3
2020/'21	4.348.742	90.963	4.496.125	4.257.779	238.346	2.249.902	2.068.876	181.025	2.246.223	24,7	189,2
2019/'20	4.301.415	98.281	4.408.388	4.203.134	205.254	2.326.220	2.139.061	187.159	2.082.168	25,7	180,7
2018/'19	4.902.052	110.795	4.961.578	4.791.257	170.321	2.690.432	2.474.267	216.165	2.271.146	30,2	178,1
2017/'18	4.769.726	110.143	4.837.319	4.659.583	177.736	2.281.948	2.098.327	183.621	2.555.371	26,0	204,2
2016/'17	4.293.007	101.386	4.425.279	4.191.621	233.658	2.298.432	2.113.209	185.223	2.126.847	26,5	182,4
2015/'16	3.975.873	96.432	4.037.525	3.879.441	158.084	2.296.504	2.111.517	184.987	1.741.021	26,8	168,9
2014/'15	3.783.517	93.011	3.921.317	3.690.506	230.811	2.231.373	2.051.656	179.717	1.689.944	26,4	165,4
2013/'14	3.681.158	91.927	3.770.571	3.589.231	181.340	2.171.837	1.996.540	175.297	1.598.734	26,0	165,3
2012/'13	3.475.024	86.532	3.562.485	3.388.492	173.993	2.309.038	2.123.030	186.008	1.253.447	28,1	146,7
2011/'12	3.613.766	90.179	3.689.154	3.523.587	165.567	2.057.944	1.892.353	165.591	1.631.210	25,3	171,2
2010/'11	3.572.376	89.158	3.644.360	3.483.218	161.142	2.096.085	1.927.721	168.364	1.548.275	26,1	166,2
2009/'10	3.513.772	87.734	3.566.365	3.426.038	140.327	2.340.500	2.152.658	187.843	1.225.865	29,7	146,4
2008/'09	3.026.936	74.889	3.115.559	2.952.047	163.513	1.894.128	1.741.563	152.565	1.221.431	24,4	155,9

Kaynak: TÜİK, 2025

3.1.1. Türkiye’de Turunçgil Üretiminde Önemli Yeri Olan İller

3.1.1.1. Adana

Türkiye’de turunçgil üretiminin en çok yapıldığı il olan Adana’da 2024 yılında 19 milyon adet meyve veren yaşıta turunçgil ağacı bulunmaktadır. Meyve veren yaştaki turunçgil ağaçlarının %38,38’i Yüreğir, %28,32’si Karataş ve %14,84’ü Seyhan ilçelerinde yer almaktadır. Meyve veren yaştaki portakal ağaçlarının %30,20’si Yüreğir, %27,56’sı Kozan ve %20,29’u Seyhan’da bulunmaktadır. Meyve veren mandarin ağaçlarında Yüreğir (%40,85), Karataş (%27,44) ve Seyhan (%17,75) ilçeleri ön plana çıkmaktadır. Meyve veren yaştaki limon ağaçlarının %38,10’u Karataş ve %34,14’ü Yüreğir’de bulunurken, greylort ağaçlarının %67,16’sı sadece Yüreğir ilçesindedir. Meyve veren yaşıta turunç ağaçları ise sadece Yüreğir (%37,50), Kozan (%37,50) ve Seyhan (%25,00) ilçelerinde bulunmaktadır (Çizelge 62).

2024 yılında Adana ilinde 9,3 milyon adet meyve vermeyen yaşıta turunçgil ağacı bulunmaktadır. Meyve vermeyen yaştaki turunçgil ağaçlarının %48,64’ü Yüreğir, %12,65’i Kozan, %11,62’si Karataş ve %10,50’si Yumurtalık ilçelerindedir. Portakal ağaçları yoğun olarak Yüreğir (%31,20), Kozan (%27,53) ve Karataş (%22,05) ilçelerinde yer almaktadır. Meyve vermeyen yaştaki mandarin ağaçlarının %52,81’i, limon ağaçlarının ise %51,44’ü sadece Yüreğir ilçesinde bulunmaktadır. Meyve vermeyen yaştaki greylort ağaçlarında Karataş (%37,34) ilçesi ön plana çıkarken, meyve vermeyen yaşıta turunç ağacı ise sadece Yüreğir ilçesinde yer almaktadır (Çizelge 63).

Adana ilinde 2024 yılında toplam 800.772 dekar toplu turunçgil alanı bulunmaktadır. Bu alanların %44,74’ü Yüreğir, %18,19’u Karataş, %12,83’ü Kozan ve %12,11’i Seyhan ilçelerinde yer almaktadır. Portakal alanlarında Yüreğir (%31,68) ve Kozan

(%30,68), mandarin alanlarında Yüreğir (%48,53) ve Karataş (%19,44), limon alanlarında Yüreğir (%42,20) ve Karataş (%21,02) ön plana çıkmaktadır. Greyfurt alanlarının ise %70,38'i sadece Yüreğir'de bulunmaktadır (Çizelge 64).

Türkiye'de 2024 yılında yaklaşık 2 milyon ton turunçgil üretimiyle ilk sırada yer alan Adana'da, üretimin %37,53'ünün gerçekleştiği Yüreğir ve %26,58'inin gerçekleştiği Karataş ilçeleri ön plana çıkmaktadır. Portakal üretiminin %37,61'i Kozan, %32,17'si Yüreğir ilçelerinde yapılmıştır. Mandarin üretiminde Yüreğir (%38,64), Karataş (%27,48) ve Seyhan (%16,79) ilçeleri ilk sıralarda yer almaktadır. Limon üretiminin %71,31'i Karataş ve Yüreğir ilçelerinde gerçekleşirken, greyfurt üretiminin %70,79'u sadece Yüreğir ilçesinde olmuştur. Turunç üretimi ise Yüreğir (%39,34), Kozan (%34,43) ve Seyhan (%26,23) ilçelerinde yapılmaktadır (Çizelge 65).

Çizelge 62. Adana'da İlçelere Göre Meyve Veren Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1. Yüreğir	824.700	30,20	3.940.808	40,85	2.029.786	34,14	556.100	67,16	12.000	37,50	7.363.394	38,38
2. Karataş	399.200	14,62	2.647.000	27,44	2.265.000	38,10	122.475	14,79	-	-	5.433.675	28,32
3. Seyhan	554.163	20,29	1.711.887	17,75	473.110	7,96	98.962	11,95	8.000	25,00	2.846.122	14,84
4. Kozan	752.750	27,56	465.400	4,82	400.000	6,73	28.000	3,38	12.000	37,50	1.658.150	8,64
5. Yumurtalık	72.000	2,64	474.800	4,92	321.950	5,42	6.300	0,76	-	-	875.050	4,56
6. Ceyhan	53.831	1,97	276.858	2,87	283.469	4,77	2.300	0,28	-	-	616.458	3,21
7. Sarıçam	45.000	1,65	53.750	0,56	50.150	0,84	13.500	1,63	-	-	162.400	0,85
8. İmamoğlu	20.906	0,77	46.955	0,49	58.363	0,98	400	0,05	-	-	126.624	0,66
9. Çukurova	108	0,00	11.509	0,12	46.933	0,79	-	-	-	-	58.550	0,31
10. Karaisalı	8.200	0,30	18.110	0,19	16.593	0,28	-	-	-	-	42.903	0,22
Toplam	2.730.858	100,00	9.647.077	100,00	5.945.354	100,00	828.037	100,00	32.000	100,00	19.183.326	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 63. Adana'da İlçelere Göre Meyve Vermeyen Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1. Yüreğir	457.059	31,20	2.253.310	52,81	1.777.945	51,44	36.500	31,70	56	100,00	4.524.870	48,64
2. Kozan	403.280	27,53	339.000	7,95	431.500	12,48	3.000	2,61	-	-	1.176.780	12,65
3. Karataş	323.000	22,05	275.000	6,45	440.000	12,73	43.000	37,34	-	-	1.081.000	11,62
4. Yumurtalık	102.000	6,96	608.000	14,25	260.000	7,52	7.000	6,08	-	-	977.000	10,50
5. Seyhan	56.283	3,84	399.129	9,35	250.232	7,24	7.000	6,08	-	-	712.644	7,66
6. Sarıçam	36.000	2,46	140.725	3,30	215.000	6,22	11.500	9,99	-	-	403.225	4,33
7. Ceyhan	59.480	4,06	184.800	4,33	62.440	1,81	6.555	5,69	-	-	313.275	3,37
8. İmamoğlu	26.086	1,78	51.645	1,21	9.871	0,29	600	0,52	-	-	88.202	0,95
9. Çukurova	81	0,01	12.291	0,29	2.044	0,06	-	-	-	-	14.416	0,15
10. Karaisalı	1.520	0,10	2.700	0,06	7.389	0,21	-	-	-	-	11.609	0,12
Toplam	1.464.789	100,00	4.266.600	100,00	3.456.421	100,00	115.155	100,00	56	100,00	9.303.021	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 64. Adana'da İlçelere Göre Toplu Turunçgil Alanı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
1. Yüreğir	47.268	31,68	183.940	48,53	97.000	42,20	30.025	70,38	2	100,00	358.235	44,74
2. Karataş	18.650	12,50	73.667	19,44	48.320	21,02	5.000	11,72	-	-	145.637	18,19
3. Kozan	45.776	30,68	26.050	6,87	29.500	12,83	1.400	3,28	-	-	102.726	12,83
4. Seyhan	25.235	16,91	46.794	12,35	20.582	8,95	4.391	10,29	-	-	97.002	12,11
5. Yumurtalık	4.807	3,22	25.800	6,81	15.000	6,53	390	0,91	-	-	45.997	5,74
6. Ceyhan	3.000	2,01	11.973	3,16	8.500	3,70	385	0,90	-	-	23.858	2,98
7. Sarıçam	2.700	1,81	6.700	1,77	7.000	3,05	1.000	2,34	-	-	17.400	2,17
8. İmamoğlu	1.500	1,01	2.200	0,58	1.500	0,65	70	0,16	-	-	5.270	0,66
9. Karaisali	258	0,17	1.229	0,32	920	0,40	-	-	-	-	2.407	0,30
10. Çukurova	7	0,00	680	0,18	1.553	0,68	-	-	-	-	2.240	0,28
Toplam	149.201	100,00	379.033	100,00	229.875	100,00	42.661	100,00	2	100,00	800.772	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 65. Adana'da İlçelere Göre Turunçgil Üretim Miktarı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
1. Yüreğir	119.582	32,17	335.019	38,64	213.199	33,23	80.550	70,79	960	39,34	749.310	37,53
2. Karataş	39.920	10,74	238.280	27,48	237.904	37,08	14.647	12,87	-	-	530.751	26,58
3. Seyhan	55.416	14,91	145.560	16,79	52.059	8,11	12.330	10,84	640	26,23	266.005	13,32
4. Kozan	139.777	37,61	60.825	7,01	54.018	8,42	4.180	3,67	840	34,43	259.640	13,00
5. Yumurtalık	5.765	1,55	49.870	5,75	37.036	5,77	940	0,83	-	-	93.611	4,69
6. Ceyhan	4.845	1,30	27.686	3,19	31.192	4,86	230	0,20	-	-	63.953	3,20
7. İmamoğlu	1.882	0,51	4.696	0,54	6.422	1,00	40	0,04	-	-	13.040	0,65
8. Sarıçam	3.825	1,03	3.494	0,40	4.515	0,70	873	0,77	-	-	12.707	0,64
9. Çukurova	3	0,00	576	0,07	4.225	0,66	-	-	-	-	4.804	0,24
10. Karaisalı	656	0,18	1.087	0,13	996	0,16	-	-	-	-	2.739	0,14
Toplam	371.671	100,00	867.093	100,00	641.566	100,00	113.790	100,00	2.440	100,00	1.996.560	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Adana’da 2024 yılında ortalama portakal verimi 98 kg/ağaç, mandarin verimi 86 kg/ağaç, limon verimi 103 kg/ağaç, greyfurt verimi 119 kg/ağaç, turunç verimi 77 kg/ağaç olarak hesaplanmıştır. Portakalda 185 kg/ağaç, mandarinde 133 kg/ağaç, limonda 135 kg/ağaç ile Kozan ilçesi verimin en yüksek olduğu ilçedir. Greyfurtta Kozan ve Yumurtalık ilçeleri, turunçta ise Seyhan ve Yüreğir ilçeleri ön plana çıkmaktadır (Çizelge 66).

Çizelge 66. Adana’da İlçelere Göre Turunçgil Verimi
(Kg/Ağaç, 2024)

İlçeler	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
Ceyhan	90	100	110	100	-
Karaisalı	80	60	60	-	-
Karataş	100	90	105	120	-
Kozan	185	133	135	149	70
Sarıçam	85	65	90	65	-
Seyhan	100	85	110	125	80
Yumurtalık	77	91	115	149	-
Yüreğir	145	85	105	145	80
Çukurova	28	50	90	-	-
İmamoğlu	90	100	110	100	-
Ortalama	98	86	103	119	77

Kaynak: TÜİK, 2025

3.1.1.2. Mersin

Türkiye’de turunçgil üretiminde ikinci sırada yer alan Mersin ilinde 2024 yılında 10,5 milyon adet meyve veren yaşıta turunçgil ağacı bulunmaktadır. Meyve veren yaştaki turunçgil ağaçlarının %40,46’sı Tarsus, %28,87’si Erdemli ve %10,25’i Akdeniz ilçelerinde yer almaktadır. Meyve veren yaştaki portakal ağaçlarının %45,21’i Tarsus, %25,95’i Akdeniz ve %10,90’ı Yenişehir

ilçelerindedir. Mandarin ağaçlarının %74,53'ü, greyfurt ağaçlarının %83,45'i ve turunç ağaçlarının %69,52'si sadece Tarsus ilçesinde bulunmaktadır. Meyve veren yaştaki limon ağaçlarının %46,10'u Erdemli ve %26,56'sı Tarsus ilçelerinde yer almaktadır (Çizelge 67).

2024 yılında Mersin ilinde bulunan 2 milyon adet meyve vermeyen yaştaki turunçgil ağacının %58,06'sı Tarsus, %14,87'si Erdemli, %11,85'i Akdeniz ilçelerinde yer almaktadır. Meyve vermeyen yaştaki portakal ağaçlarının %72,00'si ve mandarin ağaçlarının %86,26'sı sadece Tarsus ilçelerinde bulunmaktadır. Limon ağaçlarında Tarsus (%34,62) ve Erdemli (%30,02) ilçeleri ön plana çıkmaktadır. Meyve vermeyen yaştaki greyfurt ağaçlarının ise neredeyse tamamı Akdeniz ilçesinde yer almaktadır (Çizelge 68).

Mersin'de 2024 yılında 378 bin dekar toplu turunçgil alanı bulunmaktadır. Toplu turunçgil alanlarının %37,73'ü Tarsus, %29,42'si Erdemli ve %13,42'si Akdeniz ilçelerindedir. Portakal alanlarının %43,66'sı Erdemli, %32,99'u Akdeniz ilçelerinde bulunmaktadır. Limon alanlarında Erdemli (%46,93) ve Tarsus (%23,55) ilçeleri ön plana çıkmaktadır. Mandarin alanlarının %71,73'ü ve greyfurt alanlarının %77,57'si sadece Tarsus ilçesinde yer almaktadır (Çizelge 69).

2024 yılında 1,4 milyon ton turunçgil üretiminin yapıldığı Mersin'de, üretimin %45,02'si Tarsus, %26,52'si Erdemli ilçelerinde gerçekleşmiştir. Portakal (%50,19), mandarin (%75,92) greyfurt (%84,80) ve turunç (%74,56) türlerinde Tarsus ilçesi ilk sırada yer alırken, limon üretiminde Erdemli (%44,02) ilçesi ön plana çıkmaktadır (Çizelge 70).

Çizelge 67. Mersin’de İlçelere Göre Meyve Veren Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1. Tarsus	830.937	45,21	1.641.902	74,53	1.695.283	26,56	92.906	83,45	1.300	69,52	4.262.328	40,46
2. Erdemli	62.795	3,42	30.150	1,37	2.941.794	46,10	6.500	5,84	570	30,48	3.041.809	28,87
3. Akdeniz	477.000	25,95	365.665	16,60	225.600	3,54	11.600	10,42	-	-	1.079.865	10,25
4. Silifke	11.628	0,63	14.116	0,64	748.870	11,73	184	0,17	-	-	774.798	7,35
5. Mezitli	145.900	7,94	36.020	1,64	535.000	8,38	-	-	-	-	716.920	6,80
6. Yenişehir	200.321	10,90	28.011	1,27	134.426	2,11	-	-	-	-	362.758	3,44
7. Toroslar	74.850	4,07	82.822	3,76	41.850	0,66	135	0,12	-	-	199.657	1,90
8. Anamur	28.000	1,52	3.000	0,14	30.800	0,48	-	-	-	-	61.800	0,59
9. Bozyazı	5.320	0,29	1.131	0,05	13.150	0,21	-	-	-	-	19.601	0,19
10. Aydıncık	1.280	0,07	56	0,00	14.900	0,23	-	-	-	-	16.236	0,15
Toplam	1.838.031	100,00	2.202.873	100,00	6.381.673	100,00	111.325	100,00	1.870	100,00	10.535.772	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 68. Mersin’de İlçelere Göre Meyve Vermeyen Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1. Tarsus	287.869	72,00	548.202	86,26	345.213	34,62	-	-	-	-	1.181.284	58,06
2. Erdemli	75	0,02	3.150	0,50	299.306	30,02	-	-	40	100,00	302.571	14,87
3. Akdeniz	90.000	22,51	45.355	7,14	103.800	10,41	2.000	98,72	-	-	241.155	11,85
4. Silifke	1.108	0,28	17.340	2,73	157.504	15,80	11	0,54	-	-	175.963	8,65
5. Mezitli	2.080	0,52	2.180	0,34	80.550	8,08	-	-	-	-	84.810	4,17
6. Toroslar	16.426	4,11	17.674	2,78	6.550	0,66	15	0,74	-	-	40.665	2,00
7. Anamur	1.000	0,25	-	-	2.650	0,27	-	-	-	-	3.650	0,18
8. Aydıncık	755	0,19	81	0,01	803	0,08	-	-	-	-	1.639	0,08
9. Bozyazı	495	0,12	250	0,04	750	0,08	-	-	-	-	1.495	0,07
10. Yenişehir	-	-	1.273	0,20	12	0,00	-	-	-	-	1.285	0,06
Toplam	399.808	100,00	635.505	100,00	997.138	100,00	2.026	100,00	40	100,00	2.034.517	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 69. Mersin’de İlçelere Göre Toplu Turunçgil Alanı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
1. Tarsus	27.526	43,66	56.981	71,73	54.300	23,55	3.742	77,57	-	-	142.549	37,73
2. Erdemli	2.140	3,39	620	0,78	108.200	46,93	223	4,62	-	-	111.183	29,42
3. Akdeniz	20.800	32,99	16.860	21,22	12.200	5,29	850	17,62	-	-	50.710	13,42
4. Silifke	422	0,67	1.100	1,38	33.340	14,46	5	0,10	-	-	34.867	9,23
5. Mezitli	3.790	6,01	815	1,03	16.350	7,09	-	-	-	-	20.955	5,55
6. Yenişehir	5.068	8,04	732	0,92	3.394	1,47	-	-	-	-	9.194	2,43
7. Toroslar	1.713	2,72	2.274	2,86	1.569	0,68	4	0,08	-	-	5.560	1,47
8. Anamur	1.440	2,28	35	0,04	500	0,22	-	-	-	-	1.975	0,52
9. Bozyazı	115	0,18	20	0,03	400	0,17	-	-	-	-	535	0,14
10. Aydıncık	32	0,05	3	0,00	300	0,13	-	-	-	-	335	0,09
Toplam	63.046	100,00	79.440	100,00	230.553	100,00	4.824	100,00	-	-	377.863	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 70. Mersin’de İlçelere Göre Turunçgil Üretim Miktarı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
1. Tarsus	124.640	50,19	246.336	75,92	254.378	30,44	18.531	84,80	85	74,56	643.970	45,02
2. Erdemli	6.908	2,78	3.618	1,12	367.846	44,02	970	4,44	29	25,44	379.371	26,52
3. Akdeniz	66.780	26,89	54.850	16,90	27.081	3,24	2.300	10,52	-	-	151.011	10,56
4. Silifke	1.396	0,56	1.694	0,52	97.386	11,65	28	0,13	-	-	100.504	7,03
5. Mezitli	18.238	7,34	4.322	1,33	64.221	7,69	-	-	-	-	86.781	6,07
6. Yenişehir	20.032	8,07	3.361	1,04	14.792	1,77	-	-	-	-	38.185	2,67
7. Toroslar	7.485	3,01	9.940	3,06	5.024	0,60	24	0,11	-	-	22.473	1,57
8. Anamur	2.240	0,90	270	0,08	2.619	0,31	-	-	-	-	5.129	0,36
9. Bozyazı	532	0,21	85	0,03	1.118	0,13	-	-	-	-	1.735	0,12
10. Aydıncık	102	0,04	3	0,00	1.192	0,14	-	-	-	-	1.297	0,09
Toplam	248.353	100,00	324.479	100,00	835.657	100,00	21.853	100,00	114	100,00	1.430.456	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Mersin ilinde 2024 yılında portakalda (150 kg/ağaç), limonda (150 kg/ağaç), greyfurtta (199 kg/ağaç) ve turunçta (65 kg/ağaç) Tarsus, mandarinde Akdeniz ve Tarsus (150 kg/ağaç) ilçeleri turunçgil veriminin en yüksek olduğu ilçelerdir (Çizelge 71).

Çizelge 71. Mersin’de İlçelere Göre Turunçgil Verimi
(Kg/Ağaç, 2024)

İlçeler	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
Akdeniz	140	150	120	198	-
Anamur	80	90	85	-	-
Aydıncık	80	54	80	-	-
Bozyazı	100	76	85	-	-
Erdemli	110	120	125	149	51
Mezitli	125	120	120	-	-
Silifke	120	120	130	152	-
Tarsus	150	150	150	199	65
Toroslar	100	120	120	178	-
Yenişehir	100	119	110	-	-
Ortalama	111	112	113	175	58

Kaynak: TÜİK, 2025

3.1.1.3. Hatay

Türkiye’de turunçgil üretiminde üçüncü sırada yer alan Hatay’da 2024 yılında 9,6 milyon adet meyve veren yaşıta turunçgil ağacı bulunmaktadır. Meyve veren yaştaki turunçgil ağaçlarının %40,40’ı Erzin ve %27,55’i Dört Yol ilçelerinde yer almaktadır. Portakal ağaçlarının %43,43’ü Erzin, %27,32’si Dört Yol ve %18,94’ü Samandağ ilçelerindedir. Meyve veren yaştaki mandarin ağaçlarının %77,64’ü ve greyfurt ağaçlarının %89,63’ü sadece Erzin ve Dört Yol ilçelerinde bulunmaktadır. Limon ağaçlarında Arsuz (%68,21) ilçesi ön plana çıkarken, turunçta Samandağ (%73,17) ve

Defne (%16,26) meyve veren yaştaki ağaçların yoğun olduğu ilçelerdir. Payas ve Hassa ilçelerinde meyve vermeyen yaşta turunçgil ağacı bulunmazken, meyve veren yaşta 3.100 adet turunçgil ağacı bulunmaktadır (Çizelge 72).

2024 yılında Hatay'da bulunan 1,3 milyon adet meyve vermeyen yaştaki turunçgil ağacının %51,93'ü Erzin, %23,68'i Arsuz ve %18,88'i Dörttyol ilçelerindedir. Portakal ağaçlarında Erzin (%67,85) ve Arsuz (%13,95) ilçeleri, mandarin ağaçlarında Erzin (%54,86) ve Dörttyol (%21,54), limon ağaçlarında Arsuz (%68,04) ilçeleri ön plana çıkmaktadır. Meyve vermeyen yaştaki greyluft ağaçlarının %91,60'ı sadece Antakya ilçesinde yer alırken, turunç ağaçlarının %52,17'si Arsuz, %47,83'ü Samandağ ilçesinde bulunmaktadır (Çizelge 73).

Hatay'da 2024 yılında 311.223 dekar olan toplu turunçgil alanlarının %40,22'si Erzin ve %31,50'si Dörttyol ilçelerinde bulunmaktadır. Portakal alanlarının %51,51'i Erzin, %24,83'ü Dörttyol ve %15,72'si Samandağ ilçelerinde yer almaktadır. Mandarin ve greyluft üretim alanlarında Erzin ve Dörttyol ilçeleri ön plana çıkarken, limon alanlarının %78,75'i sadece Arsuz ilçesinde bulunmaktadır. Hatay'da sadece 1 dekar olarak kayıtlara geçen turunç alanı Arsuz ilçesinde yer almaktadır. Hassa ve Reyhanlı ilçelerinde ise toplu turunçgil alanı bulunmamaktadır (Çizelge 74).

2024 yılında Hatay'da 948.639 ton gerçekleşen turunçgil üretiminin %34,25'i Dörttyol, %31,62'si Erzin ilçelerinde yapılmıştır. Portakal üretiminin %37,73'ü Erzin, %32,73'ü Dörttyol, %19,68'i Samandağ ilçelerinde gerçekleşmiştir. Dörttyol ve Erzin ilçeleri mandarin üretiminin %72,73'ünü, greyluft üretiminin de %89,41'ini karşılamaktadır. Limon üretiminde Arsuz (%71,13), turunç üretiminde ise Samandağ (%83,33) ilçeleri üretimin en çok yapıldığı ilçelerdir (Çizelge 75).

Çizelge 72. Hatay’da İlçelere Göre Meyve Veren Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1. Erzin	1.049.195	43,43	2.396.692	43,34	398.252	25,23	19.694	49,96	250	10,16	3.864.083	40,40
2. Dört Yol	659.900	27,32	1.896.360	34,30	63.550	4,03	15.636	39,67	-	-	2.635.446	27,55
3. Arsuz	193.338	8,00	228.756	4,14	1.076.700	68,21	1.012	2,57	10	0,41	1.499.816	15,68
4. Samandağ	457.500	18,94	796.500	14,40	16.500	1,05	2.105	5,34	1.800	73,17	1.274.405	13,32
5. Payas	200	0,01	124.000	2,24	250	0,02	-	-	-	-	124.450	1,30
6. Defne	33.075	1,37	71.980	1,30	13.350	0,85	250	0,63	400	16,26	119.055	1,24
7. Kırıkhan	12.870	0,53	1.200	0,02	1.100	0,07	-	-	-	-	15.170	0,16
8. İskenderun	4.403	0,18	4.405	0,08	4.560	0,29	-	-	-	-	13.368	0,14
9. Antakya	1.500	0,06	2.800	0,05	3.750	0,24	719	1,82	-	-	8.769	0,09
10. Hassa	2.900	0,12	1.170	0,02	250	0,02	-	-	-	-	4.320	0,05
11. Altınözü	700	0,03	2.800	0,05	-	-	-	-	-	-	3.500	0,04
12. Yayladağı	-	-	2.680	0,05	-	-	-	-	-	-	2.680	0,03
13. Reyhanlı	-	-	60	0,00	214	0,01	-	-	-	-	274	0,00
Toplam	2.415.581	100,00	5.529.403	100,00	1.578.476	100,00	39.416	100,00	2.460	100,00	9.565.336	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 73. Hatay'da İlçelere Göre Meyve Vermeyen Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1. Erzin	62.320	67,85	579.666	54,86	21.660	16,88	-	-	-	-	663.646	51,93
2. Arsuz	12.812	13,95	202.223	19,14	87.300	68,04	10	1,53	240	52,17	302.585	23,68
3. Dörtöyol	7.100	7,73	227.640	21,54	6.550	5,11	-	-	-	-	241.290	18,88
4. Samandağ	6.120	6,66	39.180	3,71	470	0,37	45	6,87	220	47,83	46.035	3,60
5. İskenderun	2.326	2,53	4.762	0,45	3.085	2,40	-	-	-	-	10.173	0,80
6. Kırıkhan	-	-	-	-	6.000	4,68	-	-	-	-	6.000	0,47
7. Defne	-	-	-	-	2.275	1,77	-	-	-	-	2.275	0,18
8. Antakya	15	0,02	1.600	0,15	-	-	600	91,60	-	-	2.215	0,17
9. Belen	950	1,03	150	0,01	836	0,65	-	-	-	-	1.936	0,15
10. Yayladağı	-	-	1.400	0,13	50	0,04	-	-	-	-	1.450	0,11
11. Altınözü	200	0,22	-	-	-	-	-	-	-	-	200	0,02
12. Reyhanlı	-	-	15	0,00	78	0,06	-	-	-	-	93	0,01
Toplam	91.843	100,00	1.056.636	100,00	128.304	100,00	655	100,00	460	100,00	1.277.898	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 74. Hatay’da İlçelere Göre Toplu Turunçgil Alanı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
1. Erzin	43.256	51,51	76.027	40,22	5.185	14,03	700	55,29	-	-	125.168	40,22
2. Dört Yol	20.850	24,83	75.180	39,77	1.500	4,06	500	39,49	-	-	98.030	31,50
3. Arsuz	5.104	6,08	10.737	5,68	29.100	78,75	25	1,97	1	100,00	44.967	14,45
4. Samandağ	13.200	15,72	20.260	10,72	400	1,08	-	-	-	-	33.860	10,88
5. Payas	10	0,01	4.000	2,12	10	0,03	-	-	-	-	4.020	1,29
6. Defne	690	0,82	2.155	1,14	125	0,34	-	-	-	-	2.970	0,95
7. İskenderun	240	0,29	340	0,18	320	0,87	-	-	-	-	900	0,29
8. Kırıkhan	500	0,60	30	0,02	180	0,49	-	-	-	-	710	0,23
9. Antakya	86	0,10	190	0,10	110	0,30	41	3,24	-	-	427	0,14
10. Yayladağı	-	-	102	0,05	-	-	-	-	-	-	102	0,03
11. Belen	25	0,03	5	0,00	24	0,06	-	-	-	-	54	0,02
12. Altınözü	15	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	15	0,00
Toplam	83.976	100,00	189.026	100,00	36.954	100,00	1.266	100,00	1	100,00	311.223	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 75. Hatay'da İlçelere Göre Turunçgil Üretim Miktarı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
1. Dört Yol	98.935	32,73	218.131	42,58	4.768	3,70	3.112	59,48	-	-	324.946	34,25
2. Erzin	114.052	37,73	154.402	30,14	29.879	23,21	1.566	29,93	16	7,41	299.915	31,62
3. Samandağ	59.475	19,68	103.553	20,22	660	0,51	253	4,84	180	83,33	164.121	17,30
4. Arsuz	25.134	8,32	14.869	2,90	91.551	71,13	202	3,86	-	-	131.756	13,89
5. Payas	40	0,01	13.220	2,58	33	0,03	-	-	-	-	13.293	1,40
6. Defne	3.133	1,04	7.162	1,40	935	0,73	20	0,38	20	9,26	11.270	1,19
7. İskenderun	462	0,15	463	0,09	456	0,35	-	-	-	-	1.381	0,15
8. Kırıkhan	901	0,30	84	0,02	50	0,04	-	-	-	-	1.035	0,11
9. Antakya	30	0,01	130	0,03	372	0,29	79	1,51	-	-	611	0,06
10. Yayladağı	-	-	188	0,04	-	-	-	-	-	-	188	0,02
11. Hassa	73	0,02	28	0,01	5	0,00	-	-	-	-	106	0,01
12. Altınözü	10	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	10	0,00
13. Reyhanlı	-	-	3	0,00	4	0,00	-	-	-	-	7	0,00
Toplam	302.245	100,00	512.233	100,00	128.713	100,00	5.232	100,00	216	100,00	948.639	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

2024 yılında Hatay’da; portakalda (200 kg/ağaç) ve limonda (132 kg/ağaç) Payas, mandarinde (130 kg/ağaç) ve turunçta (100 kg/ağaç) Samandağ, greyfurtta ise Arsuz (200 kg/ağaç) ilçeleri, turunçgil veriminin en yüksek olduğu ilçelerdir (Çizelge 76).

Çizelge 76. Hatay’da İlçelere Göre Turunçgil Verimi
(Kg/Ağaç, 2024)

İlçeler	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
Altınözü	14	-	-	-	-
Antakya	10	45	99	110	-
Arsuz	130	65	85	200	-
Defne	93	90	70	80	50
Dört Yol	150	115	75	199	-
Erzin	97	65	75	80	64
Hassa	25	24	20	-	-
Kırıkhan	70	70	45	-	-
Payas	200	108	132	-	-
Reyhanlı	-	50	19	-	-
Samandağ	130	130	40	120	100
Yayladağı	-	70	-	-	-
İskenderun	105	105	100	-	-
Ortalama	85	72	58	132	54

Kaynak: TÜİK, 2025

3.1.1.4. Antalya

Türkiye’de 2024 yılında turunçgil üretiminde dördüncü sırada bulunan Antalya’da 4 milyon adet meyve veren yaşıta turunçgil ağacı vardır. Turunçgil ağaçlarının %21,46’sı Finike’de, %18,43’ü Kumluca’da, %15,60’ı Manavgat’ta ve %13,94’ü Aksu’da yer almaktadır. Meyve veren yaşıta portakal ağaçları yoğun olarak Finike (%23,85) ve Kumluca (%21,49), mandarin ağaçları Konyaaltı

(%24,76) ve Manavgat (%20,97) ilçelerinde bulunmaktadır. Limon ağaçlarının %24,00'ü Aksu, %21,06'sı Serik ilçelerindedir. Meyve vermeyen yaştaki greyfurt ağaçlarında Aksu (%38,10) ve Serik (%27,74) ilçeleri ön plana çıkmaktadır. Meyve veren yaştaki turunç ağaçlarının tamamı ise Manavgat'ta bulunmaktadır (Çizelge 77).

Antalya'da meyve vermeyen yaştaki 257.288 adet turunçgil ağacının %30,66'sı Aksu, %20,75'i Konyaaltı ilçelerinde bulunmaktadır. Meyve vermeyen yaştaki portakal ağaçlarının %32,89'u Aksu, %25,61'i Konyaaltı ve %25,57'si Finike ilçelerinde, mandarin ağaçlarının %39,22'si Manavgat, %27,02'si Konyaaltı ilçelerindedir. Limon ağaçlarının %37,95'i Serik ve %36,51'i Aksu ilçelerinde yer almaktadır. Meyve vermeyen yaştaki greyfurt ağaçlarının %52,81'i sadece Aksu ilçesinde bulunurken, turunç ağacı bulunmamaktadır. Alanya, Kaş ve Muratpaşa ilçelerinde ise meyve vermeyen yaştaki turunçgil ağacına ait hiçbir veri yoktur (Çizelge 78).

2024 yılında Antalya'da toplu turunçgil alanlarının %23,30'u Finike, %18,29'u Kumluca, %15,14'ü Aksu ilçelerinde yer almaktadır. Portakal alanlarının %25,97'si Finike ve %21,03'ü Kumluca'da bulunmaktadır. Mandarin alanlarında Konyaaltı (%23,21) ve Manavgat (%19,37) ilçeleri, limon alanlarında Aksu (%30,51) ve Serik (%28,99) ilçeleri ön plana çıkmaktadır. Greyfurt alanının ise %42,92'si Aksu ilçesinde bulunmaktadır (Çizelge 79).

Antalya'da 2024 yılında 528 bin ton yapılan turunçgil üretiminin %27,78'i Finike ve %23,87'si Kumluca ilçelerinde gerçekleşmiştir. Portakal üretiminde Finike (%29,48) ve Kumluca (%26,56), mandarin üretiminde Konyaaltı (%27,11), limon üretiminde Aksu (%25,37) ve Serik (%21,01), greyfurt üretiminde ise Aksu (%40,03) önemli ilçelerdir (Çizelge 80).

Çizelge 77. Antalya’da İlçelere Göre Meyve Veren Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1. Finike	813.250	23,85	22.833	8,63	33.510	9,95	1.035	2,81	-	-	870.628	21,46
2. Kumluca	732.560	21,49	9.500	3,59	4.545	1,35	1.240	3,36	-	-	747.845	18,43
3. Manavgat	533.700	15,65	55.480	20,97	28.270	8,39	5.450	14,78	10.000	100,00	632.900	15,60
4. Aksu	446.445	13,09	24.387	9,22	80.832	24,00	14.049	38,10	-	-	565.713	13,94
5. Konyaaltı	343.434	10,07	65.490	24,76	2.620	0,78	1.215	3,30	-	-	412.759	10,17
6. Serik	275.123	8,07	27.854	10,53	70.950	21,06	10.230	27,74	-	-	384.157	9,47
7. Kemer	117.380	3,44	38.938	14,72	18.600	5,52	2.630	7,13	-	-	177.548	4,38
8. Alanya	41.670	1,22	8.910	3,37	42.000	12,47	400	1,08	-	-	92.980	2,29
9. Demre	54.021	1,58	240	0,09	1.044	0,31	-	-	-	-	55.305	1,36
10. Döşemealtı	20.961	0,61	4.365	1,65	17.970	5,33	160	0,43	-	-	43.456	1,07
11. Gazipaşa	12.800	0,38	5.515	2,08	12.050	3,58	-	-	-	-	30.365	0,75
12. Kepez	9.271	0,27	531	0,20	19.552	5,80	-	-	-	-	29.354	0,72
13. Muratpaşa	2.844	0,08	500	0,19	3.386	1,01	464	1,26	-	-	7.194	0,18
14. Kaş	2.970	0,09	-	-	1.365	0,41	-	-	-	-	4.335	0,11
15. Gündoğmuş	3.070	0,09	-	-	155	0,05	-	-	-	-	3.225	0,08
Toplam	3.409.499	100,00	264.543	100,00	336.849	100,00	36.873	100,00	10.000	100,00	4.057.764	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 78. Antalya'da İlçelere Göre Meyve Vermeyen Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1. Aksu	56.216	32,89	2.571	7,86	18.510	36,51	1.579	52,81	-	-	78.876	30,66
2. Konyaaltı	43.766	25,61	8.835	27,02	530	1,05	252	8,43	-	-	53.383	20,75
3. Finike	43.700	25,57	1.150	3,52	650	1,28	-	-	-	-	45.500	17,68
4. Manavgat	19.160	11,21	12.825	39,22	5.870	11,58	550	18,39	-	-	38.405	14,93
5. Serik	4.020	2,35	3.696	11,30	19.240	37,95	60	2,01	-	-	27.016	10,50
6. Gazipaşa	1.560	0,91	1.820	5,57	2.750	5,42	-	-	-	-	6.130	2,38
7. Kumluca	-	-	1.400	4,28	1.266	2,50	510	17,06	-	-	3.176	1,23
8. Kepez	1.355	0,79	350	1,07	1.450	2,86	-	-	-	-	3.155	1,23
9. Gündoğmuş	885	0,52	-	-	37	0,07	-	-	-	-	922	0,36
10. Döşemealtı	215	0,13	31	0,09	119	0,23	39	1,30	-	-	404	0,16
11. Kemer	26	0,02	20	0,06	175	0,35	-	-	-	-	221	0,09
12. Demre	-	-	-	-	100	0,20	-	-	-	-	100	0,04
Toplam	170.903	100,00	32.698	100,00	50.697	100,00	2.990	100,00	-	-	257.288	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 79. Antalya’da İlçelere Göre Toplu Turunçgil Alanı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
1. Finike	33.344	25,97	800	9,90	1.005	7,77	48	3,01	-	-	35.197	23,30
2. Kumluca	27.000	21,03	325	4,02	240	1,86	65	4,07	-	-	27.630	18,29
3. Aksu	17.475	13,61	753	9,32	3.946	30,51	685	42,92	-	-	22.859	15,14
4. Manavgat	19.100	14,87	1.565	19,37	920	7,11	190	11,90	-	-	21.775	14,42
5. Serik	11.950	9,31	1.175	14,54	3.750	28,99	450	28,20	-	-	17.325	11,47
6. Konyaaltı	11.050	8,60	1.875	23,21	50	0,39	8	0,50	-	-	12.983	8,60
7. Kemer	4.075	3,17	1.160	14,36	500	3,87	105	6,58	-	-	5.840	3,87
8. Alanya	1.560	1,21	300	3,71	2.000	15,46	25	1,57	-	-	3.885	2,57
9. Demre	1.637	1,27	8	0,10	22	0,17	-	-	-	-	1.667	1,10
10. Döşemealtı	340	0,26	44	0,54	155	1,20	-	-	-	-	539	0,36
11. Gazipaşa	320	0,25	75	0,93	110	0,85	-	-	-	-	505	0,33
12. Muratpaşa	276	0,21	-	-	19	0,15	20	1,25	-	-	315	0,21
13. Kepez	91	0,07	-	-	145	1,12	-	-	-	-	236	0,16
14. Kaş	110	0,09	-	-	65	0,50	-	-	-	-	175	0,12
15. Gündoğmuş	90	0,07	-	-	8	0,06	-	-	-	-	98	0,06
Toplam	128.418	100,00	8.080	100,00	12.935	100,00	1.596	100,00	-	-	151.029	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 80. Antalya'da İlçelere Göre Turunçgil Üretim Miktarı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
1. Finike	138.203	29,48	3.425	15,75	5.029	14,89	166	3,96	-	-	146.823	27,78
2. Kumluca	124.485	26,56	950	4,37	591	1,75	143	3,42	-	-	126.169	23,87
3. Manavgat	56.910	12,14	3.483	16,02	2.828	8,37	540	12,90	-	-	63.761	12,07
4. Aksu	49.109	10,48	2.195	10,09	8.571	25,37	1.676	40,03	-	-	61.551	11,65
5. Konyaaltı	39.495	8,43	5.894	27,11	341	1,01	97	2,32	-	-	45.827	8,67
6. Serik	33.015	7,04	1.866	8,58	7.097	21,01	1.274	30,43	-	-	43.252	8,18
7. Kemer	9.747	2,08	2.563	11,79	1.488	4,40	210	5,02	-	-	14.008	2,65
8. Demre	9.184	1,96	24	0,11	157	0,46	-	-	-	-	9.365	1,77
9. Alanya	4.167	0,89	713	3,28	3.361	9,95	30	0,72	-	-	8.271	1,57
10. Kepez	1.020	0,22	58	0,27	2.152	6,37	-	-	-	-	3.230	0,61
11. Döşemealtı	1.371	0,29	229	1,05	1.078	3,19	9	0,21	-	-	2.687	0,51
12. Gazipaşa	1.408	0,30	304	1,40	663	1,96	-	-	-	-	2.375	0,45
13. Muratpaşa	256	0,05	40	0,18	305	0,90	42	1,00	-	-	643	0,12
14. Kaş	234	0,05	-	-	111	0,33	-	-	-	-	345	0,07
15. Gündoğmuş	152	0,03	-	-	8	0,02	-	-	-	-	160	0,03
Toplam	468.756	100,00	21.744	100,00	33.780	100,00	4.187	100,00	-	-	528.467	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Antalya’da 2024 yılında ortalama portakal verimi 109 kg/ağaç, mandarin verimi 85 kg/ağaç, limon verimi 98 kg/ağaç, greyfurt verimi ise 100 kg/ağaç olmuştur. Portakal veriminde Demre, Finike ve Kumluca (170 kg/ağaç), mandarin veriminde Finike (150 kg/ağaç) limon veriminde Demre ve Finike (150 kg/ağaç), greyfurt veriminde Finike (160 kg/ağaç) ilçeleri verimin en yüksek olduğu ilçelerdir (Çizelge 81).

Çizelge 81. Antalya’da İlçelere Göre Turunçgil Verimi
(Kg/Ağaç, 2024)

İlçeler	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt
Aksu	110	90	106	119
Alanya	100	80	80	75
Demre	170	100	150	-
Döşemealtı	65	51	60	56
Finike	170	150	150	160
Gazipaşa	110	55	55	-
Gündoğmuş	50	-	52	-
Kaş	78	-	81	-
Kemer	79	63	80	80
Kepez	110	109	110	-
Konyaaltı	115	90	130	80
Kumluca	170	100	130	115
Manavgat	105	65	100	99
Muratpaşa	90	80	90	91
Serik	120	72	100	125
Ortalama	109	85	98	100

Kaynak: TÜİK, 2025

3.1.1.5. Muğla

2024 yılında Türkiye'deki turunçgil üretiminde beşinci sırada yer alan Muğla'da 3,1 milyon adet meyve veren yaşıta turunçgil ağacı bulunmaktadır. Meyve veren yaştaki turunçgil ağaçlarının %49,65'i Köyceğiz'de, %26,62'si Ortaca'da yer almaktadır. Portakal ağaçlarında Köyceğiz (%70,21), mandarin ağaçlarında Köyceğiz (%42,50) ve Bodrum (%33,05), limon ağaçlarında Ortaca (%67,83) ilçeleri ön plana çıkmaktadır. Meyve veren yaştaki greyluft ağaçlarının %42,07'si Ortaca'da, turunç ağaçlarının ise %41,03'ü Fethiye'de yer almaktadır (Çizelge 82).

Muğla'da 2024 yılında meyve vermeyen yaştaki 227.998 adet turunçgil ağacının %49,87'si Ortaca'da, %36,21'i Köyceğiz'de bulunmaktadır. Meyve vermeyen yaştaki portakal ağaçlarının %75,53'ü sadece Köyceğiz'de, limon ağaçlarının %89,24'ü ise sadece Ortaca'da bulunmaktadır. Mandarin (%55,39) ve turunç ağaçlarında (%53,33) Köyceğiz, greyluft ağaçlarında ise Fethiye (%34,20) ilçeleri ön plana çıkmaktadır (Çizelge 83).

2024 yılında Muğla'da 105 bin dekar toplu turunçgil alanının %45,82'si Köyceğiz, %29,83'ü Ortaca ilçelerinde yer almaktadır. Portakal alanlarının %67,99'u Köyceğiz, mandarin alanlarının %44,45'i Köyceğiz ve %35,78'i Bodrum, limon alanlarının %70,39'u Ortaca'da bulunmaktadır. Greyluft alanlarının %45,05'i Dalaman ve %41,83'ü Ortaca ilçelerinde yer almaktadır. Toplu turunçgil alanına ait bir veri bulunmamaktadır (Çizelge 84).

Muğla'da 2024 yılında gerçekleşen turunçgil üretiminin %43,46'sını Köyceğiz ve %31,97'sini Ortaca ilçeleri karşılamıştır. Portakal üretiminde Köyceğiz (%69,34), mandarin üretiminde Köyceğiz (%45,68) ve Bodrum (%35,88) ilçeleri ön plana çıkmaktadır. Ortaca ilçesi limon (%65,96), greyluft (%49,29) ve turunç (%42,68) üretiminin en çok yapıldığı ilçedir (Çizelge 85).

Çizelge 82. Muğla'da İlçelere Göre Meyve Veren Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1. Köyceğiz	1.350.340	70,21	148.625	42,50	55.570	6,71	4.330	12,18	1.000	23,45	1.559.865	49,65
2. Ortaca	248.650	12,93	9.350	2,67	562.120	67,83	14.951	42,07	1.315	30,83	836.386	26,62
3. Dalaman	155.200	8,07	14.500	4,15	159.750	19,28	11.400	32,07	-	-	340.850	10,85
4. Bodrum	6.610	0,34	115.575	33,05	6.055	0,73	385	1,08	-	-	128.625	4,09
5. Fethiye	50.589	2,63	20.763	5,94	14.496	1,75	2.890	8,13	1.750	41,03	90.488	2,88
6. Ula	35.871	1,87	12.332	3,53	9.213	1,11	50	0,14	-	-	57.466	1,83
7. Milas	29.000	1,51	18.300	5,23	9.600	1,16	-	-	-	-	56.900	1,81
8. Seydikemer	31.740	1,65	3.712	1,06	3.335	0,40	1.176	3,31	200	4,69	40.163	1,28
9. Marmaris	8.800	0,46	4.100	1,17	3.500	0,42	-	-	-	-	16.400	0,52
10. Datça	6.170	0,32	2.390	0,68	5.040	0,61	360	1,01	-	-	13.960	0,44
11. Menteşe	306	0,02	35	0,01	1	0,00	-	-	-	-	342	0,01
12. Yatağan	-	-	-	-	39	0,00	-	-	-	-	39	0,00
Toplam	1.923.276	100,00	349.682	100,00	828.719	100,00	35.542	100,00	4.265	100,00	3.141.484	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 83. Muğla'da İlçelere Göre Meyve Vermeyen Yaşta Turunçgil Ağaç Sayısı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1. Ortaca	9.640	12,17	7.470	19,75	95.540	89,24	1.014	28,90	45	12,00	113.709	49,87
2. Köyceğiz	59.850	75,53	20.945	55,39	1.090	1,02	480	13,68	200	53,33	82.565	36,21
3. Fethiye	4.147	5,23	3.749	9,91	2.232	2,08	1.200	34,20	90	24,00	11.418	5,01
4. Seydikemer	2.213	2,79	1.603	4,24	2.947	2,75	593	16,90	40	10,67	7.396	3,24
5. Dalaman	1.400	1,77	1.750	4,63	2.950	2,76	200	5,70	-	-	6.300	2,76
6. Milas	560	0,71	600	1,59	850	0,79	-	-	-	-	2.010	0,88
7. Datça	594	0,75	821	2,17	225	0,21	12	0,34	-	-	1.652	0,72
8. Marmaris	200	0,25	100	0,26	1.100	1,03	-	-	-	-	1.400	0,61
9. Bodrum	225	0,28	735	1,94	15	0,01	10	0,28	-	-	985	0,43
10. Menteşe	283	0,36	15	0,04	40	0,04	-	-	-	-	338	0,15
11. Ula	123	0,16	28	0,07	63	0,06	-	-	-	-	214	0,09
12. Yatağan	-	-	-	-	11	0,01	-	-	-	-	11	0,00
Toplam	79.235	100,00	37.816	100,00	107.063	100,00	3.509	100,00	375	100,00	227.998	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 84. Muğla'da İlçelere Göre Toplu Turunçgil Alanı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
1. Köyceğiz	41.500	67,99	5.280	44,45	1.290	4,16	130	10,46	-	-	48.200	45,82
2. Ortaca	8.500	13,93	510	4,29	21.850	70,39	520	41,83	-	-	31.380	29,83
3. Dalaman	5.800	9,50	600	5,05	6.800	21,91	560	45,05	-	-	13.760	13,08
4. Bodrum	170	0,28	4.250	35,78	145	0,47	10	0,80	-	-	4.575	4,35
5. Ula	1.550	2,54	455	3,83	320	1,03	-	-	-	-	2.325	2,21
6. Milas	1.150	1,88	420	3,54	190	0,61	-	-	-	-	1.760	1,67
7. Fethiye	1.311	2,15	114	0,96	114	0,37	3	0,24	-	-	1.542	1,47
8. Seydikemer	640	1,05	53	0,45	105	0,34	20	1,61	-	-	818	0,78
9. Marmaris	330	0,54	116	0,98	150	0,48	-	-	-	-	596	0,57
10. Datça	70	0,11	80	0,67	76	0,24	-	-	-	-	226	0,21
11. Menteşe	13	0,02	1	0,01	1	0,00	-	-	-	-	15	0,01
12. Yatağan	-	-	-	-	1	0,00	-	-	-	-	1	0,00
Toplam	61.034	100,00	11.879	100,00	31.042	100,00	1.243	100,00	-	-	105.198	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 85. Muğla'da İlçelere Göre Turunçgil Üretim Miktarı (2024)

İlçeler	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
1. Köyceğiz	81.020	69,34	11.036	45,68	7.783	9,13	517	11,41	59	23,98	100.415	43,46
2. Ortaca	14.919	12,77	374	1,55	56.230	65,96	2.233	49,29	105	42,68	73.861	31,97
3. Dalaman	7.760	6,64	290	1,20	17.579	20,62	1.358	29,98	-	-	26.987	11,68
4. Bodrum	661	0,57	8.669	35,88	606	0,71	19	0,42	-	-	9.955	4,31
5. Fethiye	2.530	2,17	1.039	4,30	1.160	1,36	289	6,38	70	28,46	5.088	2,20
6. Ula	3.507	3,00	725	3,00	829	0,97	3	0,07	-	-	5.064	2,19
7. Milas	2.900	2,48	1.373	5,68	384	0,45	-	-	-	-	4.657	2,02
8. Seydikemer	2.589	2,22	296	1,23	284	0,33	94	2,08	12	4,88	3.275	1,42
9. Marmaris	704	0,60	322	1,33	245	0,29	-	-	-	-	1.271	0,55
10. Datça	246	0,21	36	0,15	151	0,18	17	0,38	-	-	450	0,19
11. Menteşe	9	0,01	1	0,00	-	-	-	-	-	-	10	0,00
12. Yatağan	-	-	-	-	2	0,00	-	-	-	-	2	0,00
Toplam	116.845	100,00	24.161	100,00	85.253	100,00	4.530	100,00	246	100,00	231.035	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Muğla ilinde ortalama turunçgil verimi diğer illere göre daha düşük olmakla birlikte, 2024 yılında portakalda 67 kg/ağaç, mandarinde 54 kg/ağaç, limonda 75 kg/ağaç, greylurttu 90 kg/ağaç ve turunçta 60 kg/ağaç olmuştur. Portakal veriminde Bodrum ve Milas (100 kg/ağaç), mandarin veriminde Marmaris (78 kg/ağaç), limon veriminde Köyceğiz (140 kg/ağaç), greylurt (149 kg/ağaç) ve turunç (80 kg/ağaç) veriminde Ortaca ilçeleri verimin en yüksek olduğu ilçelerdir (Çizelge 86).

Çizelge 86. Muğla'da İlçelere Göre Turunçgil Verimi
(Kg/Ağaç, 2024)

İlçeler	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
Bodrum	100	75	100	49	-
Dalaman	50	20	110	119	-
Datça	40	15	30	47	-
Fethiye	50	50	80	100	40
Köyceğiz	60	74	140	119	59
Marmaris	80	78	70	-	-
Menteşe	29	29	-	-	-
Milas	100	75	40	-	-
Ortaca	60	40	100	149	80
Seydikemer	87	77	85	80	60
Ula	80	55	90	60	-
Yatağan	-	-	51	-	-
Ortalama	67	54	75	90	60

Kaynak: TÜİK, 2025

3.1.2. Turunçgillerin Türkiye’de Bilinen Bazı Türleri

3.1.2.1. Portakal

Türkiye’de portakal üretimi büyük çoğunlukla orta mevsim göbekli portakal çeşitlerinden oluşmakta, bir miktar da geççi normal portakal çeşitleri bulunmaktadır (Budak ve ark., 2016). Sofralık tüketim için çoğunlukla Washington Navel grubu portakallar üretilirken, meyve suyu sanayisi için Valencia grubu portakallar üretilmektedir. Washington Navel grubu portakalların üretim öncesi ve sonrası kaliteli portakal çeşitleri olmadığı için portakal üretim sezonu bu grupla açılıp, Valencia grubuyla kapanmaktadır (Sancak ve Aygören, 2010).

Türkiye portakal üretimi genellikle kasım sonu ile ocak ayı ortalarına sıkışmış bir durumdadır. Dolayısı ile portakal üretiminin sağlıklı bir yapıya erişmesi, ürün arzının, aktif ticaretin yaşandığı eylül ve mayıs ayları arasına dağılacak şekilde yeniden şekillenmesi büyük önem arz etmektedir. Yurt dışında geliştirilen bazı yeni portakal çeşitleri, klasik hasat periyodu dışında da ürün arzı oluşturmak adına üreticiler tarafından yeni bahçe tesisi kapsamında Türkiye’de yükseliş eğilimindedir. Farklı ülkelerde geliştirilen çeşitlerin Türkiye ekolojisine adaptasyon geliştirme kabiliyetleri çoğu defa sınırlı kalmakta, verim ve ekonomiklik açısından yetersiz bulunmaktadır. Ayrıca özellikle geççi karakterli çeşitlerin zaman olarak yüksek fiyatlarla ticarete konu olmalarına rağmen, rekolte ve verimlilik bakımından çok büyük sıkıntılara sahip olabilmektedir.

Türkiye’de 2024 yılında 16 ilde, 518 bin dekar alanda, yaklaşık 1,6 milyon ton portakal üretimi gerçekleşmiştir. Bu üretim içerisinde en büyük pay %29,12 ile Antalya’ya aittir. Antalya’yı ise %23,09’luk pay ile Adana, %18,77’lik pay ile Hatay ve %15,43’lük pay ile Mersin izlemektedir. Meyve veren yaşta turunçgil ağaçları en

çok Antalya’da (%25,50) bulunurken, toplu portakal meyvelik alanında ise Adana (%28,78) ilk sırada yer almaktadır (Çizelge 87).

Türkiye’de portakal üretimi 2017/18 döneminde 2 milyon ton iken, 2022/23 döneminde 1,3 milyon tona gerilemiştir. 2022/23 döneminde üretimin %3,60’ını üretim kayıpları oluştururken, insan tüketimi 827 bin ton olmuştur. Portakalda ithalat miktarı ortalama aynı seviyelerde kalırken, ihracat miktarında son yıllarda azalma yaşanmıştır. 2017/18 dönemi portakal ihracatının en yüksek olduğu dönem olup, 1 milyon ton ihracat gerçekleşmiştir. Portakalda kendine yeterlilik derecesi son 15 yılda ortalama %137 olurken, kişi başına tüketim ortalama 14 kg olarak kaydedilmiştir (Çizelge 88).

Çizelge 87. Türkiye’de İllere Göre Portakal Üretim Verileri (2024)

İller	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı		Toplu Meyveliklerin Alanı		Üretim Miktarı	
	Adet	%	Dekar	%	Ton	%
1. Antalya	3.409.499	25,50	128.418	24,77	468.756	29,12
2. Adana	2.730.858	20,42	149.201	28,78	371.671	23,09
3. Hatay	2.415.581	18,06	83.976	16,20	302.245	18,77
4. Mersin	1.838.031	13,75	63.046	12,16	248.353	15,43
5. Muğla	1.923.276	14,38	61.034	11,77	116.845	7,26
6. Aydın	845.869	6,33	29.477	5,69	74.005	4,60
7. Osmaniye	133.095	1,00	2.672	0,52	25.392	1,58
8. Rize	25.969	0,19	-	-	656	0,04
9. İzmir	8.923	0,07	247	0,05	612	0,04
10. Kahramanmaraş	3.650	0,03	50	0,01	420	0,03
<i>Diğer İller</i>	37.424	0,28	230	0,04	1.045	0,06
Toplam	13.372.175	100,00	518.351	100,00	1.610.000	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 88. Portakal Denge Tablosu

Piyasa Yılı	Üretim (Ton)	Üretim Kayıpları (Ton)	Arz (Kullanım) (Ton)	Kullanılabilir Üretim (Ton)	İthalat (Ton)	Yurt İçi Kullanım (Ton)	İnsan Tüketimi (Ton)	Kayıplar (Ton)	İhracat (Ton)	Kişi Başına Tüketim (Kg)	Yeterlilik Derecesi (%)
2022/23	1.322.000	47.592	1.389.712	1.274.408	115.304	898.648	826.756	71.892	491.064	9,7	141,8
2021/22	1.742.000	62.712	1.850.323	1.679.288	171.035	975.348	897.320	78.028	874.975	10,6	172,2
2020/21	1.333.975	48.023	1.436.782	1.285.952	150.830	894.134	822.603	71.531	542.648	9,8	143,8
2019/20	1.700.000	61.200	1.769.849	1.638.800	131.049	1.113.948	1.024.832	89.116	655.901	12,3	147,1
2018/19	1.900.000	68.400	1.932.602	1.831.600	101.002	1.200.873	1.104.803	96.070	731.729	13,5	152,5
2017/18	1.950.000	70.200	1.995.574	1.879.800	115.774	949.643	873.672	75.971	1.045.931	10,8	197,9
2016/17	1.850.000	66.600	1.944.361	1.783.400	160.961	1.228.815	1.130.510	98.305	715.546	14,2	145,1
2015/16	1.816.798	65.405	1.859.048	1.751.393	107.655	1.348.151	1.240.299	107.852	510.897	15,8	129,9
2014/15	1.779.675	64.068	1.877.701	1.715.607	162.094	1.451.682	1.335.547	116.135	426.019	17,2	118,2
2013/14	1.781.258	64.125	1.828.581	1.717.133	111.448	1.411.564	1.298.639	112.925	417.017	16,9	121,7
2012/13	1.661.111	59.800	1.742.431	1.601.311	141.120	1.436.899	1.321.947	114.952	305.532	17,5	111,4
2011/12	1.730.146	62.285	1.792.816	1.667.861	124.955	1.356.991	1.248.431	108.559	435.825	16,7	122,9
2010/11	1.710.500	61.578	1.775.296	1.648.922	126.374	1.373.871	1.263.961	109.910	401.425	17,2	120,0
2009/10	1.689.921	60.837	1.732.155	1.629.084	103.071	1.468.067	1.350.621	117.445	264.088	18,6	111,0
2008/09	1.427.156	51.378	1.476.772	1.375.778	100.994	1.171.435	1.077.720	93.715	305.338	15,1	117,4

Kaynak: TÜİK, 2025

3.1.2.2. Mandarin

Türkiye'nin içerisinde bulunduğu subtropik bölgelerde kaliteli sofralık üretim yapılmakta, diğer bölgelerdeki üretim genellikle meyve suyu sanayisine yönelik olmaktadır (Turgutoğlu, 2020a). Türkiye'de mandarin üretimi ağırlıklı olarak Satsuma grubu çeşitlerle gerçekleşmekte, bu da özellikle eylül-kasım ayları arasında yoğun bir ihracatın gerçekleşmesine sebep olmaktadır. Orta mevsim tabir edilen kasım-ocak ayları arasında Nova, Klemantin ve Robinson gibi çeşitlerin varlığı, sezonun başında yakalanan ticari ritmi koruyor gibi görünse de dünya pazarlarının yükselen tüketici isteklerini karşılamak noktasında yetersiz kalmaktadır. Türkiye'de mevcut mandarin üretim yapısı, dünya çapında tüketicilerin özellikle istediği çekirdeksizlik niteliğine sahip değildir. Özellikle mandarinde uluslararası piyasalarda çekirdeksizlik, en önde gelen tüketici talebidir. Mandarin üretiminde ve ihracatında sürdürülebilir bir rekabetçi ülke olabilmek için sezonun 7-8 ayına yayılabilen ve çekirdeksizlik özelliğine sahip çeşitlerle üretim yapılması gerekir. Ekolojik anlamda soğuk riskinin minimum olduğu bölgeler geççi mandarin yetiştiriciliğine yönlendirilmelidir (Budak ve ark., 2016).

2024 yılında Türkiye'de 19 ilde, yaklaşık 2 milyon ton mandarin üretimi yapılmıştır. Mandarin üretiminin %43,62'si sadece Adana'da gerçekleşmiştir. Adana'yı %25,77'lik pay ile Hatay ve %16,32'lik pay ile Mersin takip etmektedir. Meyve veren yaştaki yaklaşık 21 milyon adet mandarin ağacının %46,02'si ve 744 bin dekar toplu meyvelik alanın %50,92'si de sadece Adana'da yer almaktadır (Çizelge 89).

Türkiye'de mandarin üretimi son 15 yılda düzenli olarak artmış, 2008/09 döneminde 756 bin ton olan üretim, 2022/23 döneminde 1,9 milyon tona ulaşmıştır. Üretim kayıpları toplam üretimin sadece %1,10'unu oluşturmaktadır. Hem ithalat hem de ihracat değerleri son 15 yılda büyük artış göstermiştir. 2008/09

döneminde 379 bin ton olan ihracat, son 15 yılda 3 kat artarak 907 bin tona çıkmıştır. 2022/23 döneminde insan tüketimi 914 bin ton olurken, kişi başına tüketim 10,7 kg olarak gerçekleşmiştir. Mandarinde kendine yeterlilik derecesi ise ortalama %187 civarındadır (Çizelge 90).

Çizelge 89. Türkiye’de İllere Göre Mandarin Üretim Verileri (2024)

İller	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı		Toplu Meyveliklerin Alanı		Üretim Miktarı	
	Adet	%	Dekar	%	Ton	%
1. Adana	9.647.077	46,02	379.033	50,92	867.093	43,62
2. Hatay	5.526.603	26,36	189.026	25,40	512.233	25,77
3. Mersin	2.202.873	10,51	79.440	10,67	324.479	16,32
4. İzmir	1.755.223	8,37	47.071	6,32	156.470	7,87
5. Balıkesir	278.724	1,33	9.010	1,21	27.521	1,38
6. Osmaniye	209.485	1,00	6.393	0,86	27.499	1,38
7. Muğla	349.682	1,67	11.879	1,60	24.161	1,22
8. Antalya	264.543	1,26	8.080	1,09	21.744	1,09
9. Aydın	466.230	2,22	12.379	1,66	16.747	0,84
10. Kahramanmaraş	38.700	0,18	1.360	0,18	4.334	0,22
Diğer İller	224.359	1,07	657	0,09	5.719	0,29
Toplam	20.963.499	100,00	744.328	100,00	1.988.000	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 90. Mandarin Denge Tablosu

Piyasa Yılı	Üretim (Ton)	Üretim Kayıpları (Ton)	Arz (Kullanım) (Ton)	Kullanılabilir Üretim (Ton)	İthalat (Ton)	Yurt İçi Kullanım (Ton)	İnsan Tüketimi (Ton)	Kayıplar (Ton)	İhracat (Ton)	Kişi Başına Tüketim (Kg)	Yeterlilik Derecesi (%)
2022/'23	1.865.000	20.515	1.900.951	1.844.485	56.466	993.722	914.224	79.498	907.229	10,7	185,6
2021/'22	1.819.000	20.009	1.851.891	1.798.991	52.900	854.807	786.422	68.385	997.084	9,3	210,5
2020/'21	1.585.629	17.442	1.607.241	1.568.187	39.054	699.033	643.110	55.923	908.208	7,7	224,3
2019/'20	1.400.000	15.400	1.427.075	1.384.600	42.475	594.829	547.243	47.586	832.246	6,6	232,8
2018/'19	1.650.000	18.150	1.664.851	1.631.850	33.001	958.490	881.811	76.679	706.361	10,8	170,3
2017/'18	1.550.469	17.055	1.558.905	1.533.414	25.491	788.285	725.222	63.063	770.620	9,0	194,5
2016/'17	1.337.037	14.707	1.347.288	1.322.330	24.958	630.635	580.184	50.451	716.653	7,3	209,7
2015/'16	1.156.365	12.720	1.166.436	1.143.645	22.791	586.755	539.815	46.940	579.681	6,9	194,9
2014/'15	1.046.899	11.516	1.054.079	1.035.383	18.696	440.431	405.197	35.234	613.648	5,2	235,1
2013/'14	942.226	10.364	948.385	931.862	16.523	413.200	380.144	33.056	535.185	5,0	225,5
2012/'13	874.832	9.623	875.331	865.209	10.122	465.891	428.620	37.271	409.440	5,7	185,7
2011/'12	872.251	9.595	872.383	862.656	9.727	394.669	363.096	31.574	477.714	4,9	218,6
2010/'11	858.699	9.446	856.700	849.253	7.447	405.875	373.405	32.470	450.825	5,1	209,2
2009/'10	846.390	9.310	841.440	837.080	4.360	512.029	471.066	40.962	329.411	6,5	163,5
2008/'09	756.473	8.321	750.815	748.152	2.663	371.593	341.866	29.727	379.222	4,8	201,3

Kaynak: TÜİK, 2025

3.1.2.3. Limon

TDK limonu dilimize Rumcadan geçmiş; “turunçgillerden, 3-5 metre yüksekliğinde, kışın yapraklarını dökmeyen, beyaz çiçekli bir ağaç (*Citrus limonum*)” olarak tanımlamaktadır. Bazı çeşitlerinin dalları dikenli yapıya sahiptir. Ticari değeri oldukça yüksek olup taze olarak sofralık tüketimden ziyade suyunun asitli ve ekşi olmasından dolayı çeşitli endüstri dallarında hammadde olarak kullanılmaktadır. Akdeniz Bölgesi’nde hemen hemen her müstakil evin bahçesinde öz tüketimi karşılamak için limon ağacı bulunmaktadır (Tezel, 2020).

Türkiye’de limon üretimi, portakal ve mandarine kıyasla ticari anlamda daha uzun bir periyodu kapsamaktadır. Bunun en büyük nedeni ağırlıklı olarak üretilen Kütdiken çeşidinin sahip olduğu üstün kalite ve yaklaşık 9 aya varan muhafaza edilebilme özelliğidir. Ayrıca yeni geliştirilen çekirdeksiz limon çeşitlerinin uluslararası anlamda vadettiği yüksek potansiyel de Türkiye’nin limon üretiminin kırılğan yapısını daha güvenli bir yapıya dönüştürebilecektir. Limonda erkencilik son yıllarda daha da önem kazanmış bir konudur. Bu önemin bir sonucu olarak İnterdonato çeşidi ile yapılan üretime ilave olarak Meyer çeşidi ile üretim ciddi bir yükseliş göstermektedir. Bunların dışında daha da erken hasat edilebilecek çeşitlerin üretime girmesi limon tarımını daha iyi noktalara taşımak konusunda önemlidir (Budak ve ark., 2016).

Türkiye’de 2024 yılında limon üretimi yapılan 15 il içinde, %48,30’luk pay ile Mersin ve %37,08’lik pay ile Adana üretimin en çok yapıldığı illerdir. Meyve veren yaştaki yaklaşık 15 milyon adet limon ağacının %42,07’si, toplu limon meyvelik alanlarının da %42,48’i sadece Mersin ilinde yer almaktadır (Çizelge 91).

Limon üretimi Türkiye’de 2008/09 döneminde 672 bin ton olurken, son 15 yılda 1,3 milyon tona yükselmiştir. 2022/23 döneminde üretim kayıpları toplam üretimin %1,70’ini oluşturmuş,

insan tüketimi ise 643 bin ton olmuştur. İthalat oranında dönem dönem artış azalışlar yaşansa da 2018/19 döneminde en düşük seviyeyi görerek, 1.921 ton gerçekleşmiştir. İhracat ve yurt içi kullanım düzenli olarak artış gösterirken, kişi başına tüketim son 15 yılda ortalama 4,75 kg'dır. Limonda kişi başına yeterlilik derecesi 2022/23 döneminde %186 olarak kaydedilmiştir (Çizelge 92).

Çizelge 91. Türkiye’de İllere Göre Limon Üretim Verileri (2024)

İller	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı		Toplu Meyveliklerin Alanı		Üretim Miktarı	
	Adet	%	Dekar	%	Ton	%
1. Mersin	6.381.673	42,07	230.553	42,48	835.657	48,30
2. Adana	5.945.354	39,19	229.875	42,35	641.566	37,08
3. Hatay	1.578.476	10,40	36.954	6,81	128.713	7,44
4. Muğla	828.719	5,46	31.042	5,72	85.253	4,93
5. Antalya	336.849	2,22	12.935	2,38	33.780	1,95
6. Aydın	40.668	0,27	591	0,11	2.353	0,14
7. Osmaniye	19.070	0,13	465	0,09	1.808	0,10
8. İzmir	8.842	0,06	269	0,05	270	0,02
9. Rize	15.560	0,10	-	-	254	0,01
10. Kahramanmaraş	1.650	0,01	60	0,01	157	0,01
Diğer İller	13.917	0,09	44	0,01	189	0,01
Toplam	15.170.778	100,00	542.788	100,00	1.730.000	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 92. Limon Denge Tablosu

Piyasa Yılı	Üretim (Ton)	Üretim Kayıpları (Ton)	Arz (Kullanım) (Ton)	Kullanılabilir Üretim (Ton)	İthalat (Ton)	Yurt İçi Kullanım (Ton)	İnsan Tüketimi (Ton)	Kayıplar (Ton)	İhracat (Ton)	Kişi Başına Tüketim (Kg)	Yeterlilik Derecesi (%)
2022/'23	1.323.000	22.491	1.306.373	1.300.509	5.864	699.217	643.280	55.937	607.156	7,5	186,0
2021/'22	1.550.000	26.350	1.529.412	1.523.650	5.762	865.870	796.600	69.270	663.542	9,4	176,0
2020/'21	1.188.517	20.205	1.172.136	1.168.312	3.824	530.011	487.610	42.401	642.125	5,8	220,4
2019/'20	950.000	16.150	936.819	933.850	2.969	519.451	477.895	41.556	417.368	5,7	179,8
2018/'19	1.100.000	18.700	1.083.221	1.081.300	1.921	540.469	497.231	43.238	542.752	6,1	200,1
2017/'18	1.007.133	17.121	999.886	990.012	9.874	409.724	376.946	32.778	590.162	4,7	241,6
2016/'17	850.600	14.460	841.550	836.140	5.410	338.966	311.849	27.117	502.584	3,9	246,7
2015/'16	750.550	12.759	741.375	737.791	3.584	295.441	271.805	23.635	445.934	3,5	249,7
2014/'15	725.230	12.329	720.918	712.901	8.017	272.155	250.383	21.772	448.763	3,2	261,9
2013/'14	726.283	12.347	717.073	713.936	3.137	261.721	240.783	20.938	455.352	3,1	272,8
2012/'13	710.211	12.074	707.351	698.137	9.214	311.950	286.994	24.956	395.401	3,8	223,8
2011/'12	790.211	13.434	783.215	776.777	6.438	309.516	284.755	24.761	473.699	3,8	251,0
2010/'11	787.063	13.380	776.477	773.683	2.794	261.713	240.776	20.937	514.764	3,3	295,6
2009/'10	783.587	13.321	776.341	770.266	6.075	293.195	269.739	23.456	483.146	3,7	262,7
2008/'09	672.452	11.432	673.373	661.020	12.353	289.337	266.190	23.147	384.037	3,7	228,5

Kaynak: TÜİK, 2025

3.1.2.4. Greyfurt

Türkiye greyfurt üretiminin büyük bir bölümü renkli greyfurt çeşitleri ile gerçekleştirilmektedir. Fakat Türkiye ekolojisinin, greyfurtun ihtiyacı olan sıcaklık toplamını karşılayamaması sebebiyle, uluslararası pazarlarda kabul görmüş olan kalite parametrelerine ulaşamaması, acı ve ekşi bir meyve oluşumu söz konusudur. Bu nedenle her ne kadar ihracatı yapıyor olsa da Türk greyfurtunun iklim kaynaklı kalite düşüklüğü sebebiyle rekabetçi bir yapıya bürünmesi zor görünmektedir (Budak ve ark., 2016).

Türkiye’de 2024 yılında 9 ilde 150 bin ton greyfurt üretimi yapılmıştır. Greyfurt üretiminde en önemli il Adana’dır. Meyve veren yaştaki greyfurt ağaçlarının %77,42’sinin, toplu greyfurt meyvelik alanlarının %81,90’ının bulunduğu Adana’da, Türkiye’deki toplam greyfurt üretiminin %75,86’sı gerçekleşmiştir. Adana’dan sonra ise Mersin önemli bir konumdadır (Çizelge 93).

Türkiye’de greyfurt üretimi son 15 yılda ortalama 228 bin ton civarlarında gerçekleşmiştir. 2022/23 döneminde toplam üretimin %2,20’sini üretim kayıpları oluşturmuştur. Kullanılabilir üretim yaklaşık olarak 194 bin ton iken, insan tüketimi 87 bin ton olmuştur. Turunçgil türleri arasında kendine yeterlilik derecesi %205 ile en yüksek tür greyfurt olmasına rağmen kişi başına tüketim 1 kg ile sınırlı kalmaktadır (Çizelge 94).

Çizelge 93. Türkiye’de İllere Göre Greyfurt Üretim Verileri (2024)

İller	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı		Toplu Meyveliklerin Alanı		Üretim Miktarı	
	Adet	%	Dekar	%	Ton	%
1. Adana	828.037	77,42	42.661	81,90	113.790	75,86
2. Mersin	111.325	10,41	4.824	9,26	21.853	14,57
3. Hatay	39.416	3,69	1.266	2,43	5.232	3,49
4. Muğla	35.542	3,32	1.243	2,39	4.530	3,02
5. Antalya	36.873	3,45	1.596	3,06	4.187	2,79
6. Osmaniye	800	0,07	40	0,08	240	0,16
7. Aydın	16.250	1,52	455	0,87	138	0,09
8. Artvin	900	0,08	-	-	22	0,01
9. Rize	450	0,04	-	-	8	0,01
Toplam	1.069.593	100,00	52.086	100,00	150.000	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

Çizelge 94. Greyfurt Denge Tablosu

Piyasa Yılı	Üretim (Ton)	Üretim Kayıpları (Ton)	Arz (Kullanım) (Ton)	Kullanılabilir Üretim (Ton)	İthalat (Ton)	Yurt İçi Kullanım (Ton)	İnsan Tüketimi (Ton)	Kayıplar (Ton)	İhracat (Ton)	Kişi Başına Tüketim (Kg)	Yeterlilik Derecesi (%)
2022/'23	198.000	4.356	197.867	193.644	4.223	94.341	86.794	7.547	103.526	1,0	205,3
2021/'22	249.000	5.478	251.454	243.522	7.932	93.618	86.129	7.489	157.836	1,0	260,1
2020/'21	238.012	5.236	237.593	232.776	4.817	70.591	64.943	5.647	167.002	0,8	329,8
2019/'20	249.185	5.482	245.538	243.703	1.835	57.349	52.761	4.588	188.189	0,6	424,9
2018/'19	250.000	5.500	246.438	244.500	1.938	97.213	89.436	7.777	149.225	1,1	251,5
2017/'18	260.000	5.720	256.356	254.280	2.076	52.853	48.625	4.228	203.503	0,6	481,1
2016/'17	253.120	5.569	251.366	247.551	3.815	118.444	108.969	9.476	132.922	1,4	209,0
2015/'16	250.025	5.501	247.508	244.524	2.984	49.401	45.449	3.952	198.107	0,6	495,0
2014/'15	229.555	5.050	228.075	224.505	3.570	75.524	69.482	6.042	152.551	0,9	297,3
2013/'14	228.799	5.034	230.507	223.765	6.742	45.581	41.935	3.647	184.926	0,6	490,9
2012/'13	226.738	4.988	228.989	221.750	7.239	87.707	80.690	7.017	141.282	1,1	252,8
2011/'12	218.988	4.818	219.504	214.170	5.334	29.623	27.253	2.370	189.881	0,4	723,0
2010/'11	213.768	4.703	217.840	209.065	8.775	51.669	47.536	4.134	166.171	0,7	404,6
2009/'10	190.973	4.201	193.785	186.772	7.013	29.890	27.498	2.391	163.895	0,4	624,9
2008/'09	167.765	3.691	170.994	164.074	6.919	32.999	30.359	2.640	137.994	0,4	497,2

Kaynak: TÜİK, 2025

3.1.2.5. Turunç

Türkiye’de 2024 yılında yaklaşık 3,6 bin ton turunç üretimi gerçekleşmiştir. Turunç üretimine ait kayıtlar 2024 yılı için sadece Adana (%68,23), Aydın (%15,66), Muğla (%6,88), Hatay (%6,04) ve Mersin (%3,19) illerinde bulunmaktadır. Bununla birlikte üretim olmamasına karşın Antalya’da meyve veren yaşıta 10 bin adet turunç ağacı kayıtlara geçmiştir. Turunç ağaçlarının %45,71’i Adana’da ve %27,72’si Aydın’da yer almaktadır. Toplu turunç meyvelik alanları ise Türkiye’de toplam 3 dekar olup, Adana (%66,67) ve Hatay’da (%33,33) yer almaktadır (Çizelge 95).

Çizelge 95. Türkiye’de İllere Göre Turunç Üretim Verileri (2024)

İller	Meyve Veren Yaşıta Ağaç Sayısı		Toplu Meyveliklerin Alanı		Üretim Miktarı	
	Adet	%	Dekar	%	Ton	%
1. Adana	32.000	45,71	2	66,67	2.440	68,23
2. Aydın	19.408	27,72	-	-	560	15,66
3. Muğla	4.265	6,09	-	-	246	6,88
4. Hatay	2.460	3,51	1	33,33	216	6,04
5. Mersin	1.870	2,67	-	-	114	3,19
6. Antalya	10.000	14,29	-	-	-	-
Toplam	70.003	100,00	3	100,00	3.576	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

3.1.2.6. Kamkat

Kamkat (*Citrus fortunella*) “turunçgiller ailesinin küçük mücevheri” olarak adlandırılmaktadır. Dünyada Çin, Japonya, Amerika’da yaygın olarak; daha küçük ölçekte Porto Riko, Guatemala, Kolombiya, Brezilya; Güney Hindistan’da da yalnızca deniz seviyesinden yüksek yerlerde yetiştirilmektedir. Avustralya ve

Güney Afrika’da sınırlı olarak yetiştirilmektedir (Hocagil, 2015; Tezel, 2020).

Türkiye’de 2000’li yılların başında yeni yeni tanınmaya başlamış turunçgil türü olan kamkat; hacimce mandarinden küçük, şekil itibariyle limona benzeyen, parlak turuncu renkli bir meyveye sahiptir. Ağaç formundan çok çalı formuna benzerdir. Ülkemizde ilk tanındığında peyzaj mimarisinde saksı ve süs bitkisi olarak kullanılmıştır. Günümüzde bu şekilde kullanımı devam etmesinin yanında ekonomik getirisinin yüksek olmasından dolayı Türkiye’de ticari anlamda yetiştiriciliği az da olsa yapılmaya başlanmıştır. Diğer turunçgil türlerinden en büyük farkı ise bu meyvenin kabuğuyla tüketilmesidir (Tezel, 2020).

3.2. Türkiye’de Turunçgil Pazarlama Yapısı

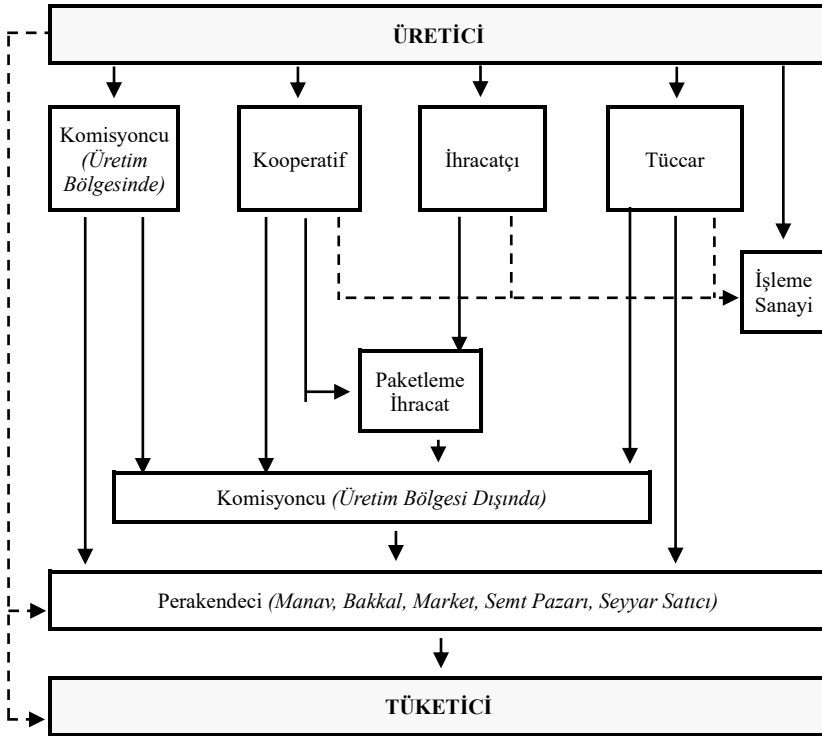
Turunçgiller dalından koparıldığı anda tüketime hazır ürünlerdir. Çabuk bozulabilir nitelikteki bu ürünleri, tüketicinin istediği tazelik, biçim ve zamanda, istediği yerde hazır bulundurmak gerekir. Bu tür ürünlerin tüketiciye ulaştırılmasında pazarlama oldukça önemli bir aşamadır (Akgün, 2006).

Tarımsal pazarlama tarımsal ürünün üreticiden tüketiciye ulaştırılmasına kadar olan aşamaların tümünü içine alan bir sistemdir. Tarımsal pazarlama; gerek üretimin zayı olmadan tüketiciye ulaştırılması ve işlenmesi, gerekse iyi bir şekilde pazara sunulması, aracılara uygun kâr oranları içinde yapılması ve fiyatın ayarlanması ile üretici ve tüketici gelirleri üzerine ve dolayısıyla ülke ekonomisine önemli derecede etkili olmaktadır (Dere, 2006; Kızılaslan ve Yalçın, 2012).

Ülkemizde turunçgillerin pazarlaması yaş meyve sistemi içinde değerlendirilmekte olup, yaş sebze ve meyve ticareti; 26 Mart 2010 tarih, 27533 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 5957 sayılı

“Sebze ve Meyveler İle Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun” hükümlerine göre yapılmaktadır. Yeni yasada da ürünler tüketiciye ulaşıncaya kadar üretici, komisyoncu, perakendeci kanalından geçerek tüketiciye ulaşmaktadır (TZOB, 2019). Turunçgillerin ülkemizdeki dağıtım kanalları aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Şekil 4. Türkiye’de Turunçgillerde Pazarlama Kanalları

Kaynak: Emeksiz, 1987; Güven, 2010

Bu organizasyonun işlerliği bir sistem dâhilinde olmadığı için çoğu kez ihracatçı ve üreticilerin kişisel yaptırımları ile sınırlı kalmaktadır. Üretici anlamında Antalya Pamuk ve Narenciye Tarım Satış Kooperatifleri Birliği’nden başka gelişmiş bir organizasyon

yoktur. Mahalli ölçekli kooperatiflerin etkinliği ise yeterli olmamaktadır. Türkiye’de diğer birçok tarım ürününde olduğu gibi iletişim ve bilgi eksikliği nedeniyle turunçgillerde de sorunların çözümü uzamakta ve zorlaşmaktadır. Turunçgil ürünleri, devlet desteklemesinin başladığı 60’lı yılların başından bu yana bu kapsamda değerlendirilmemiş sadece ihracata verilen ve sürekli olmayan teşviklerle günü kurtarma politikası izlenmiştir (Karahocagil ve ark., 2003, Güven, 2010).

Ülkemizde turunçgil üretim ve pazarlamasında İspanya, İsrail ve Hollanda gibi ülkelerde uygulanan modellerden bahsetmek mümkün değildir. Turunçgil ürünlerinin dış pazara yönelik pazarlamasını Ticaret Bakanlığı bünyesinde İhracat Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak faaliyet gösteren İhracatçı Birlikleri sağlamaktadır. İhracatçı Birlikleri’ne üye olmayan özel ve tüzel kişi ve tüccarlar ihracat yapamamaktadırlar. Turunçgillerle ilgili olarak yoğun çalışan İhracatçı Birlikleri; Akdeniz, Batı Akdeniz ve Ege İhracatçı Birlikleri’dir. İhracata yönelik olarak bu konuda çalışan diğer bir kuruluşta İGEME’dir (Güven, 2010).

3.3. Türkiye’de Turunçgil Dış Ticareti

Turunçgil üreticileri gerek yurt içi gerekse yurt dışı pazarların ihtiyaçlarını zamanında ve istenen kalitede karşılayabilmek için sürekli arayış içerisinde (Güven, 2010). Üretimin yoğun olarak yapıldığı Akdeniz Havzası ülkeleri bir araya gelerek 1950 yılında CLAM’ı (Akdeniz Narenciye İrtibat Komitesi) kurmuşlardır. İtalya’da kurulan CLAM’ın merkezi İspanya’nın Madrid şehrinde (Güven, 2010). Türkiye bu komiteye 1989 yılında üye olmuştur. Diğer üyeler ise İspanya, İtalya, Fas, Mısır, Yunanistan, İsrail, Cezayir, Tunus ve Kıbrıs’tır. CLAM, 2005 yılındaki bir toplantısında Güney Afrika’yı da ortak üye olarak kabul etmiştir, ancak çekirdek

üye ülkeler Akdeniz Bölgesi'nde yer alanlardır. Fransa da Akdeniz'de yer almasına rağmen, büyük bir ticari ihracatçı olmadığı için CLAM raporlarında ana üye ülkeler arasında aktif olarak listelenmez. Komite her ay olağan toplantı yaparak turunçgil sezonu hakkında istatistik bilgi alışverişinde bulunulmakta, yasal uygulamalar ve pazar şartlarına bağlı sorunlar ile çözüm önerileri üzerinde durmaktadır (Hasdemir, 2007; Bülbül, 2011).

3.3.1. Türkiye’de Turunçgil İhracatı

Turunçgil ihracatı, Türkiye yaş meyve sebze ihracatında önemli bir paya sahiptir. Türkiye’de 2023 yılında 4,3 milyon ton gerçekleşen meyve ihracatının 1,9 milyon tonu (%45,40) sadece turunçgillere aittir. Bu ihracat miktarı Türkiye’de 2023 yılındaki turunçgil üretim miktarının %24,66’sına tekabül etmektedir. Meyve ihracat değeri ise 2023 yılında 5,1 milyon USD olarak gerçekleşmiş ve bu değerin %21,98’i turunçgil ihracatından elde edilmiştir. Son 20 yılda toplam meyve ihracatında turunçgilin payı ortalama aynı seviyelerde kalmıştır (Çizelge 96).

Çizelge 96. Türkiye’de Turunçgil İhracatı

Yıl	İhracat Miktarı (Ton)			İhracat Değeri (1.000 USD)		
	Toplam Meyve	Turunçgil	%	Toplam Meyve	Turunçgil	%
2003	1.401.656	624.363	44,54	1.101.530	253.223	22,99
2008	1.757.953	815.094	46,37	2.341.299	576.415	24,62
2013	2.698.878	1.358.491	50,34	3.247.995	931.274	28,67
2018	3.933.562	2.008.187	51,05	3.447.631	888.622	25,77
2019	3.785.732	1.601.588	42,31	3.727.858	750.889	20,14
2020	4.095.378	1.804.737	44,07	4.215.571	937.975	22,25
2021	4.539.573	1.949.783	42,95	4.682.173	930.700	19,88
2022	4.461.858	1.917.435	42,97	4.634.480	897.399	19,36

2023	4.279.564	1.942.801	45,40	5.098.033	1.120.359	21,98
------	-----------	-----------	-------	-----------	-----------	-------

Kaynak: FAO, 2025

3.3.1.1. Türkiye’de Portakal İhracatı

Türkiye 2023 yılında 70 ülkeye 213.527 ton portakal ihracatı gerçekleştirmiştir. İhracatın yoğun olarak yapıldığı ülkeler Rusya (%38,18), Irak (%18,33) ve Ukrayna (%9,38) olmuştur. Suriye’ye ait düzenli ihracat verileri 2007 yılından sonra başlamış, yaşanan iç savaş nedeniyle ihracat miktarında dalgalanmalar olsa da 2008 yılında 171 ton olan portakal ihracatı, 2023 yılında 8.665 tona ulaşmıştır. Romanya’ya yapılan portakal ihracatı ise 2008 yılında 15.852 ton iken 2023 yılında 7.497 tona düşmüştür (Çizelge 97).

2023 yılında Türkiye’nin portakal ihracatından elde ettiği gelirin %39,75’i Rusya’ya, %13,80’i Irak’a ve %10,16’sı Ukrayna’ya aittir. Kanada’ya yapılan portakal ihracatı süreklilik göstermese de 2023 yılında ihracat gelirindeki payı %2,24 olup, beşinci sırada yer almıştır. Polonya’nın 2003 yılında ihracat gelirindeki payı %0,15 iken 2023 yılında %1,98’e yükselmiştir. Gürcistan’ın ise 2013 yılında 10,6 milyon USD olan portakal ihracat değeri, azalarak son 10 yılda 1,9 milyon USD olmuştur (Çizelge 98).

Çizelge 97. Türkiye'nin Portakal İhracat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Rusya	-	-	47.403	29,56	68.843	24,66	105.042	23,36	81.515	38,18
2. Irak	420	0,26	30.808	19,21	111.585	39,96	197.407	43,89	39.145	18,33
3. Ukrayna	30.858	19,03	20.008	12,48	43.304	15,51	39.029	8,68	20.027	9,38
4. Suriye	-	-	171	0,11	765	0,27	1.885	0,42	8.665	4,06
5. Gürcistan	-	-	7.904	4,93	15.623	5,60	14.160	3,15	7.822	3,66
6. Romanya	13.262	8,18	15.852	9,89	4.961	1,78	9.819	2,18	7.497	3,51
7. Azerbaycan	-	-	5.422	3,38	8.870	3,18	14.634	3,25	3.778	1,77
8. Hollanda	2.475	1,53	967	0,60	192	0,07	2.182	0,49	3.299	1,54
9. Sırbistan	3.211	1,98	-	-	-	-	8.361	1,86	3.219	1,51
10. Polonya	190	0,12	547	0,34	1.656	0,59	2.151	0,48	3.145	1,47
11. Belarus	181	0,11	631	0,39	1.717	0,61	4.635	1,03	3.115	1,46
12. Moldova	1.461	0,90	2.284	1,42	2.368	0,85	3.693	0,82	2.845	1,33
Diğer Ülkeler	110.125	67,90	28.364	17,69	19.328	6,92	46.764	10,40	29.453	13,79
Türkiye Toplamı	162.183	100,00	160.361	100,00	279.212	100,00	449.762	100,00	213.527	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 98. Türkiye'nin Portakal İhracat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. Rusya	-	-	30.868	32,59	43.607	23,82	47.683	29,54	45.461	39,75
2. Irak	394	0,75	16.498	17,42	74.796	40,86	52.686	32,64	15.787	13,80
3. Ukrayna	10.567	20,21	12.545	13,25	28.080	15,34	16.514	10,23	11.623	10,16
4. Romanya	4.394	8,41	8.993	9,50	2.970	1,62	5.044	3,13	4.903	4,29
5. Kanada	-	-	-	-	-	-	74	0,05	2.560	2,24
6. Hollanda	873	1,67	611	0,65	168	0,09	450	0,28	2.473	2,16
7. Almanya	1.603	3,07	838	0,88	1.677	0,92	1.253	0,78	2.343	2,05
8. Polonya	79	0,15	303	0,32	1.107	0,60	1.102	0,68	2.269	1,98
9. Sırbistan	1.015	1,94	-	-	-	-	3.798	2,35	2.242	1,96
10. Japonya	-	-	-	-	-	-	-	-	2.010	1,76
11. Gürcistan	-	-	4.317	4,56	10.563	5,77	4.855	3,01	1.900	1,66
12. Belarus	77	0,15	418	0,44	1.115	0,61	1.970	1,22	1.897	1,66
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>33.274</i>	<i>63,65</i>	<i>19.313</i>	<i>20,39</i>	<i>18.950</i>	<i>10,35</i>	<i>25.977</i>	<i>16,09</i>	<i>18.892</i>	<i>16,52</i>
<i>Türkiye Toplamı</i>	<i>52.276</i>	<i>100,00</i>	<i>94.704</i>	<i>100,00</i>	<i>183.033</i>	<i>100,00</i>	<i>161.406</i>	<i>100,00</i>	<i>114.360</i>	<i>100,00</i>

Kaynak: FAO, 2025

3.3.1.2. Türkiye’de Mandarin İhracatı

2023 yılında Türkiye 60 ÷lkeye yaklaşık 970 bin ton mandarin ihraç etmiştir. Bu ihracatın %52,67’si Rusya’ya, %14,55’i Irak’a ve %10,72’si Ukrayna’ya yapılmıştır. Polonya’ya 2008 yılında 317 ton yapılan ihracat miktarı 2023 yılında 24 bin tona, Gürcistan’a 2008 yılında 250 ton yapılan ihracat miktarı 15 yılda 14 bin tona yükselmiştir. Suudi Arabistan’ın mandarin ihracatındaki payı 2003 yılında %11,90 iken 2023 yılında %0,97’ye düşmüştür (Çizelge 99).

Türkiye’nin 2023 yılında mandarin ihracat değeri 582 milyon USD olmuştur. İhracat değerinin %49,36’sı sadece Rusya’ya aittir. Mandarin ihracat değeriinde Irak’ın payı %15,41, Ukrayna’nın payı %10,90’dır. Belarus’un 2003 yılında 122 bin USD olan ihracat değeri, 2023 yılında 7,7 milyon USD, Moldova’nın 2003 yılında 526 bin USD olan ihracat değeri 2023 yılında 8,2 milyon USD olmuştur (Çizelge 100).

Çizelge 99. Türkiye'nin Mandarin İhracat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Rusya	-	-	115.920	40,38	205.054	38,91	304.380	41,13	510.774	52,67
2. Irak	80	0,05	25.975	9,05	116.608	22,13	180.687	24,42	141.134	14,55
3. Ukrayna	30.089	17,11	53.422	18,61	126.617	24,02	105.759	14,29	104.005	10,72
4. Polonya	1.578	0,90	317	0,11	698	0,13	3.999	0,54	23.780	2,45
5. Suriye	-	-	-	-	299	0,06	7.081	0,96	19.686	2,03
6. Romanya	15.401	8,76	25.573	8,91	10.720	2,03	15.042	2,03	18.071	1,86
7. Sırbistan	8.827	5,02	-	-	-	-	11.982	1,62	16.622	1,71
8. Gürcistan	-	-	250	0,09	587	0,11	3.417	0,46	14.421	1,49
9. Moldova	1.486	0,84	4.552	1,59	4.908	0,93	9.160	1,24	11.059	1,14
10. Bulgaristan	3.330	1,89	6.202	2,16	2.044	0,39	9.718	1,31	10.614	1,09
11. Belarus	280	0,16	1.007	0,35	1.661	0,32	8.691	1,17	9.904	1,02
12. Suudi Arabistan	20.936	11,90	15.522	5,41	16.186	3,07	28.096	3,80	9.451	0,97
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>93.876</i>	<i>53,37</i>	<i>38.336</i>	<i>13,35</i>	<i>41.646</i>	<i>7,90</i>	<i>52.014</i>	<i>7,03</i>	<i>80.329</i>	<i>8,28</i>
<i>Türkiye Toplamı</i>	<i>175.883</i>	<i>100,00</i>	<i>287.076</i>	<i>100,00</i>	<i>527.028</i>	<i>100,00</i>	<i>740.026</i>	<i>100,00</i>	<i>969.849</i>	<i>100,00</i>

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 100. Türkiye'nin Mandarin İhracat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. Rusya	-	-	78.532	41,99	139.950	39,63	153.549	49,35	287.110	49,36
2. Irak	77	0,11	14.866	7,95	74.562	21,12	41.724	13,41	89.631	15,41
3. Ukrayna	13.305	18,15	35.109	18,77	84.056	23,80	43.876	14,10	63.431	10,90
4. Polonya	680	0,93	223	0,12	576	0,16	3.266	1,05	22.141	3,81
5. Romanya	5.756	7,85	15.977	8,54	6.996	1,98	8.263	2,66	13.383	2,30
6. Sırbistan	4.067	5,55	-	-	-	-	6.865	2,21	13.369	2,30
7. Bulgaristan	1.285	1,75	2.825	1,51	1.394	0,39	5.447	1,75	8.978	1,54
8. Moldova	526	0,72	2.525	1,35	3.197	0,91	4.185	1,34	8.158	1,40
9. Japonya	-	-	-	-	-	-	-	-	8.073	1,39
10. Belarus	122	0,17	813	0,43	1.221	0,35	3.968	1,28	7.674	1,32
11. Almanya	1.649	2,25	3.498	1,87	4.652	1,32	1.831	0,59	5.457	0,94
12. Suudi Arabistan	7.046	9,61	10.436	5,58	11.391	3,23	10.469	3,36	4.795	0,82
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>38.782</i>	<i>52,91</i>	<i>22.225</i>	<i>11,88</i>	<i>25.110</i>	<i>7,11</i>	<i>27.726</i>	<i>8,91</i>	<i>49.472</i>	<i>8,51</i>
<i>Türkiye Toplamı</i>	<i>73.295</i>	<i>100,00</i>	<i>187.029</i>	<i>100,00</i>	<i>353.105</i>	<i>100,00</i>	<i>311.169</i>	<i>100,00</i>	<i>581.672</i>	<i>100,00</i>

Kaynak: FAO, 2025

3.3.1.3. Türkiye’de Limon İhracatı

Türkiye 2023 yılında 65 ülkeye 655.255 ton limon ihraç etmiştir. Limon ihracatının %26,76’sı Irak’a ve %21,47’si Rusya’ya yapılmıştır. Irak’a 2003 yılında 91 ton yapılan ihracat son 20 yılda 175 bin tona yükselmiştir. Birleşik Arap Emirlikleri’ne yapılan ihracat miktarı 2003 yılında 148 ton iken 2023 yılında 15 bin tona yükselmiştir. Suudi Arabistan’a 2018 yılında yapılan 57 bin ton ihracat ise son 5 yılda 26 bin tona düşmüştür (Çizelge 101).

Türkiye’nin limon ihracatından elde ettiği gelir 2023 yılında 357 milyon USD olmuştur. İhracattan elde edilen gelirin %25,27’si Irak’a, %21,51’i Rusya’ya aittir. Bulgaristan’a yapılan ihracattan elde edilen gelir 2003 yılında 831 bin USD iken 2018 yılında 18 milyon USD olmuş, son 5 yılda ise azalarak 12 milyon USD olarak kaydedilmiştir. Suriye’ye yapılan limon ihracatından elde edilen gelir ise 2013 yılında 93 bin USD iken 2023 yılında 6 milyon USD olmuştur (Çizelge 102).

Çizelge 101. Türkiye'nin Limon İhracat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Irak	91	0,06	1.974	0,89	46.053	11,27	130.826	20,92	175.348	26,76
2. Rusya	-	-	69.398	31,41	111.504	27,29	130.835	20,92	140.702	21,47
3. Romanya	10.721	7,05	13.042	5,90	24.735	6,05	38.062	6,09	37.121	5,67
4. Polonya	4.788	3,15	8.165	3,70	13.555	3,32	26.493	4,24	35.486	5,42
5. Ukrayna	22.646	14,89	27.753	12,56	41.989	10,28	37.992	6,08	33.329	5,09
6. Suriye	-	-	-	-	152	0,04	9.879	1,58	29.225	4,46
7. Suudi Arabistan	33.010	21,70	26.400	11,95	44.415	10,87	57.350	9,17	26.468	4,04
8. Sırbistan	4.906	3,23	-	-	-	-	20.226	3,23	20.485	3,13
9. Bulgaristan	1.994	1,31	7.450	3,37	11.348	2,78	26.290	4,20	19.951	3,04
10. Azerbaycan	-	-	2.174	0,98	4.664	1,14	11.788	1,89	16.377	2,50
11. Birleşik Arap Emirlikleri	148	0,10	1.186	0,54	11.630	2,85	17.597	2,81	14.689	2,24
12. Bosna Hersek	1.327	0,87	2.632	1,19	3.698	0,91	9.106	1,46	10.588	1,62
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>72.458</i>	<i>47,64</i>	<i>60.747</i>	<i>27,50</i>	<i>94.854</i>	<i>23,21</i>	<i>108.825</i>	<i>17,40</i>	<i>95.485</i>	<i>14,57</i>
Türkiye Toplamı	152.089	100,00	220.921	100,00	408.597	100,00	625.269	100,00	655.255	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 102. Türkiye'nin Limon İhracat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. Irak	50	0,07	1.180	0,58	30.604	10,25	39.445	12,01	90.089	25,27
2. Rusya	-	-	63.930	31,64	83.677	28,02	77.750	23,67	76.694	21,51
3. Romanya	4.717	6,66	11.061	5,47	17.917	6,00	27.702	8,43	24.122	6,77
4. Polonya	2.746	3,88	9.677	4,79	10.453	3,50	17.663	5,38	23.955	6,72
5. Ukrayna	10.652	15,03	24.601	12,17	29.877	10,01	17.923	5,46	21.097	5,92
6. Suudi Arabistan	13.315	18,79	23.075	11,42	31.619	10,59	26.674	8,12	13.005	3,65
7. Sırbistan	2.248	3,17	-	-	-	-	13.327	4,06	12.728	3,57
8. Bulgaristan	831	1,17	5.404	2,67	7.692	2,58	17.759	5,41	12.076	3,39
9. Birleşik Arap Emirlikleri	67	0,09	861	0,43	8.033	2,69	8.882	2,70	8.273	2,32
10. Azerbaycan	-	-	1.543	0,76	3.378	1,13	4.567	1,39	7.478	2,10
11. Suriye	-	-	-	-	93	0,03	1.872	0,57	5.932	1,66
12. Hırvatistan	975	1,38	8.303	4,11	10.604	3,55	2.630	0,80	4.646	1,30
Diğer Ülkeler	35.254	49,76	52.451	25,95	64.634	21,65	72.326	22,02	56.430	15,83
Türkiye Toplamı	70.855	100,00	202.086	100,00	298.581	100,00	328.520	100,00	356.525	100,00

Kaynak: FAO, 2025

3.3.1.4. Türkiye’de Greyfurt İhracatı

2023 yılında Türkiye 59 ülkeye 103.895 ton greyfurt ihraç etmiştir. Greyfurt ihracatının en çok yapıldığı ülke %29,13 paya sahip olan Rusya’dır. Rusya’yı %10,71 pay ile Polonya, %8,48 pay ile Romanya ve %7,12 pay ile Ukrayna takip etmektedir. Japonya’ya 2018 yılında 823 ton yapılan greyfurt ihracatı 2023 yılında 5 bin tona, Kanada’ya 2018 yapılan 810 ton ihracat 2023 yılında 3 bin tona yükselmiştir. Ukrayna’ya 2013 yılında yapılan 21 bin ton greyfurt ihracatı ise son 10 yılda 7 bin tona gerilemiştir (Çizelge 103).

Türkiye’nin 2023 yılında greyfurt ihracatı değeri 67 milyon USD olmuştur. Greyfurt ihracat değeriinin %24,84’ü Rusya’ya aittir. Romanya’nın ihracat değeriindeki payı 2008 yılında %17,92 iken 2013 yılında %5,69’a düşse de son 10 yılda artarak devam etmektedir. Almanya’nın greyfurt ihracat değeriindeki payı 2003 yılında %9,61 iken 2023 yılında %2,51’e düşmüş, Kanada’nın 2018 yılında %0,55 olan payı ise 2023 yılında %3,53’e yükselmiştir (Çizelge 104).

Çizelge 103. Türkiye'nin Greyfurt İhracat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Rusya	-	-	32.705	25,41	44.139	32,66	48.322	25,03	30.260	29,13
2. Polonya	8.009	10,47	10.643	8,27	9.029	6,68	21.155	10,96	11.131	10,71
3. Romanya	10.974	14,35	24.320	18,89	8.037	5,95	17.287	8,95	8.806	8,48
4. Ukrayna	3.258	4,26	9.738	7,57	20.834	15,42	17.252	8,94	7.401	7,12
5. Bulgaristan	2.351	3,07	6.962	5,41	5.733	4,24	13.110	6,79	6.089	5,86
6. Japonya	-	-	-	-	1.667	1,23	823	0,43	5.280	5,08
7. Hollanda	5.309	6,94	5.839	4,54	3.928	2,91	9.383	4,86	3.145	3,03
8. Irak	25	0,03	732	0,57	4.281	3,17	9.011	4,67	3.134	3,02
9. Kanada	-	-	-	-	-	-	810	0,42	2.754	2,65
10. Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı	6.112	7,99	1.317	1,02	898	0,66	2.852	1,48	2.729	2,63
11. Sırbistan	671	0,88	-	-	-	-	4.586	2,38	2.497	2,40
12. Almanya	5.607	7,33	6.378	4,95	9.856	7,29	4.606	2,39	2.342	2,25
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>34.177</i>	<i>44,68</i>	<i>30.090</i>	<i>23,38</i>	<i>26.741</i>	<i>19,79</i>	<i>43.866</i>	<i>22,72</i>	<i>18.325</i>	<i>17,64</i>
<i>Türkiye Toplamı</i>	<i>76.493</i>	<i>100,00</i>	<i>128.724</i>	<i>100,00</i>	<i>135.143</i>	<i>100,00</i>	<i>193.064</i>	<i>100,00</i>	<i>103.895</i>	<i>100,00</i>

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 104. Türkiye'nin Greyfurt İhracat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. Rusya	-	-	24.083	29,82	29.712	32,68	22.174	25,36	16.758	24,84
2. Polonya	3.042	10,97	6.740	8,34	5.838	6,42	9.749	11,15	7.934	11,76
3. Romanya	3.293	11,87	14.476	17,92	5.178	5,69	7.777	8,89	6.140	9,10
4. Japonya	-	-	-	-	1.366	1,50	738	0,84	5.457	8,09
5. Ukrayna	1.010	3,64	6.322	7,83	14.108	15,52	7.318	8,37	4.762	7,06
6. Bulgaristan	769	2,77	2.879	3,56	3.541	3,89	5.838	6,68	3.721	5,51
7. Hollanda	1.837	6,62	3.207	3,97	2.790	3,07	5.002	5,72	2.405	3,56
8. Kanada	-	-	-	-	-	-	481	0,55	2.380	3,53
9. Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı	2.082	7,51	379	0,47	569	0,63	1.620	1,85	1.914	2,84
10. Sırbistan	220	0,79	-	-	-	-	2.112	2,42	1.780	2,64
11. Almanya	2.664	9,61	4.266	5,28	7.321	8,05	2.492	2,85	1.693	2,51
12. İtalya	270	0,97	1.174	1,45	1.408	1,55	3.087	3,53	1.632	2,42
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>12.547</i>	<i>45,24</i>	<i>17.244</i>	<i>21,35</i>	<i>19.098</i>	<i>21,00</i>	<i>19.065</i>	<i>21,80</i>	<i>10.898</i>	<i>16,15</i>
<i>Türkiye Toplamı</i>	<i>27.734</i>	<i>100,00</i>	<i>80.770</i>	<i>100,00</i>	<i>90.929</i>	<i>100,00</i>	<i>87.453</i>	<i>100,00</i>	<i>67.474</i>	<i>100,00</i>

Kaynak: FAO, 2025

3.3.2. Türkiye’de Turunçgil İthalatı

Türkiye 2023 yılında 484.157 ton yaş meyve ithal etmiş ve bu ithalata 780 milyon USD ödemiştir. Yaş meyve ithalatının %19,21’i turunçgil türlerine aittir. 2019-2021 arasında turunçgil türlerinin ithalattaki payı %10 civarında olsa da bu oran son 2 yılda yeniden yükselmiştir. Turunçgil türlerinin yaş meyve ithalat değerindeki payı ise ortalama %6 civarındadır (Çizelge 105).

Çizelge 105. Türkiye’de Turunçgil İthalatı

Yıl	İthalat Miktarı (Ton)			İthalat Değerleri (1.000\$)		
	Toplam Meyve	Turunçgil	%	Toplam Meyve	Turunçgil	%
2003	175.896	57.750	32,83	66.262	8.700	13,13
2008	327.375	38.387	11,73	218.026	13.588	6,23
2013	392.676	51.059	13,00	244.704	17.656	7,22
2018	404.267	66.183	16,37	216.049	20.561	9,52
2019	763.338	78.676	10,31	566.610	22.886	4,04
2020	744.672	99.985	13,43	566.278	32.687	5,77
2021	743.954	88.534	11,90	598.483	32.614	5,45
2022	505.669	107.756	21,31	641.521	36.825	5,74
2023	484.157	93.003	19,21	780.224	54.009	6,92

Kaynak: FAO, 2025

3.3.2.1. Türkiye’de Portakal İthalatı

Türkiye 2023 yılında 14 ülkeden 31.598 ton portakal ithal etmiştir. Portakal ithalatının %95,86’sı sadece Kıbrıs’tan yapılmıştır. Diğer portakal ithalatı yapılan ülkelere ait düzenli veriler olmamakla birlikte 2023 yılında Mısır’dan 944 ton, Romanya’dan 145 ton, Almanya’dan 49 ton, Güney Afrika’dan 47 ton portakal ithalatı gerçekleşmiştir (Çizelge 106).

2023 yılında Türkiye'nin portakal ithalat değeri 16 milyon USD olmuştur. Portakal ithalat değerinin %94,34'ü Kıbrıs'a, %3,88'i Mısır'a, %0,68'i Romanya'ya aittir (Çizelge 107).

Çizelge 106. Türkiye'nin Portakal İthalat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Kıbrıs	40.613	98,67	29.507	99,08	33.267	99,39	33.096	99,59	30.290	95,86
2. Mısır	-	-	-	-	-	-	-	-	944	2,99
3. Romanya	-	-	-	-	-	-	-	-	145	0,46
4. Almanya	-	-	-	-	-	-	-	-	49	0,15
5. Güney Afrika	99	0,24	2	0,01	205	0,61	-	-	47	0,15
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>447</i>	<i>1,09</i>	<i>273</i>	<i>0,92</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>136</i>	<i>0,41</i>	<i>123</i>	<i>0,39</i>
Türkiye Toplamı	41.159	100,00	29.782	100,00	33.472	100,00	33.232	100,00	31.598	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 107. Türkiye'nin Portakal İthalat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. Kıbrıs	6.251	97,46	9.430	98,28	10.363	99,29	7.491	99,19	15.038	94,34
2. Mısır	-	-	-	-	-	-	-	-	618	3,88
3. Romanya	-	-	-	-	-	-	-	-	109	0,68
4. Almanya	-	-	-	-	-	-	-	-	49	0,31
5. Japonya	-	-	-	-	-	-	-	-	24	0,15
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>163</i>	<i>2,54</i>	<i>165</i>	<i>1,72</i>	<i>74</i>	<i>0,71</i>	<i>61</i>	<i>0,81</i>	<i>103</i>	<i>0,65</i>
Türkiye Toplamı	6.414	100,00	9.595	100,00	10.437	100,00	7.552	100,00	15.941	100,00

Kaynak: FAO, 2025

3.3.2.2. Türkiye’de Mandarin İthalatı

2023 yılında Türkiye 10 ülkeden 56.586 ton mandarin ithal etmiştir. Mandarin ithalatının da %98,48’i sadece Kıbrıs’tan yapılmıştır. Mandarin ithalatının yapıldığı diğer ülkelere ait sürekli bir veri olmamakla birlikte ithalatta Rusya’nın payı %0,71, Bulgaristan’ın payı %0,21, Polonya’nın payı %0,16 olmuştur. 2003 yılında mandarin ithalatının tamamı Kıbrıs’tan yapılırken yıllar içerisinde diğer ülkelerden de mandarin ithalatı gerçekleştirilmiştir (Çizelge 108).

Türkiye’nin mandarin ithalatı değeri 2023 yılında 34 milyon USD olmuştur. Mandarin ithalat değeri içerisinde Kıbrıs’ın payı %97,77 olurken, Rusya’nın payı %0,89, Bulgaristan’ın payı %0,39, Polonya’nın payı %0,36 olarak gerçekleşmiştir (Çizelge 109).

Çizelge 108. Türkiye'nin Mandarin İthalat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Kıbrıs	522	100,00	765	72,44	10.572	98,85	25.470	90,00	55.724	98,48
2. Rusya	-	-	190	17,99	23	0,22	2.758	9,75	404	0,71
3. Bulgaristan	-	-	-	-	-	-	13	0,04	120	0,21
4. Polonya	-	-	-	-	-	-	-	-	92	0,16
5. Almanya	-	-	2	0,19	-	-	-	-	80	0,14
<i>Diğer Ülkeler</i>	-	-	99	9,38	100	0,94	59	0,21	166	0,29
Türkiye Toplamı	522	100,00	1.056	100,00	10.695	100,00	28.300	100,00	56.586	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 109. Türkiye'nin Mandarin İthalat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. Kıbrıs	50	100,00	352,0	61,65	3.717	98,20	8.880	86,52	33.699	97,77
2. Rusya	-	-	153,0	26,80	17	0,45	1.355	13,20	306	0,89
3. Bulgaristan	-	-	-	-	-	-	5	0,05	135	0,39
4. Polonya	-	-	-	-	-	-	-	-	124	0,36
5. Almanya	-	-	3,0	0,53	-	-	-	-	86	0,25
<i>Diğer Ülkeler</i>	-	-	63	11,03	51	1,35	24	0,23	117	0,34
Türkiye Toplamı	50	100,00	571	100,00	3.785	100,00	10.264	100,00	34.467	100,00

Kaynak: FAO, 2025

3.3.2.3. Türkiye’de Limon İthalatı

Türkiye 2023 yılında 23 ülkeden 4.172 ton limon ithal etmiştir. Limon ithalatının %27,36’sı Kıbrıs’tan, %20,11’i Romanya’dan, %19,99’u Brezilya’dan ve %10,45’i Bulgaristan’dan yapılmıştır. Bulgaristan’dan yapılan limon ithalatı 2011 yılında başlamış olmasına rağmen 2023 yılında limon ithal edilen ülkeler arasında dördüncü sırada yer almıştır. Kıbrıs’ın limon ithalatındaki payı 2003 yılında %81,23 olmasına rağmen diğer ülkelerden de limon ithal edilmeye başlanmasıyla bu pay azalmıştır (Çizelge 110).

2023 yılında Türkiye’nin limon ithalat değeri 3 milyon USD olmuştur. Limon ithalat değeri içerisinde en yüksek paya sahip olan ülke %25,07 pay ile Brezilya’dır. Romanya’nın ithalat değerindeki payı %21,97 olmuştur. Kıbrıs ise limon ithalatının en çok yapıldığı ülke olmasına karşın %19,58 pay ile üçüncü sırada yer almıştır (Çizelge 111).

Çizelge 110. Türkiye'nin Limon İthalat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Kıbrıs	4.707	81,23	1.274	40,63	1.515	76,36	1.639	51,47	1.142	27,36
2. Romanya	-	-	6	0,19	-	-	277	8,70	839	20,11
3. Brezilya	-	-	22	0,70	46	2,32	470	14,75	834	19,99
4. Bulgaristan	-	-	-	-	-	-	14	0,44	436	10,45
5. Polonya	-	-	-	-	-	-	-	-	374	8,96
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>1.088</i>	<i>18,77</i>	<i>1.834</i>	<i>58,48</i>	<i>423</i>	<i>21,32</i>	<i>785</i>	<i>24,65</i>	<i>548</i>	<i>13,13</i>
Türkiye Toplamı	5.795	100,00	3.136	100,00	1.984	100,00	3.185	100,00	4.172	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 111. Türkiye'nin Limon İthalat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. Brezilya	-	-	26	1,11	49	2,49	475	20,89	817	25,07
2. Romanya	-	-	4	0,17	-	-	276	12,14	716	21,97
3. Kıbrıs	693	70,36	909	38,81	1.521	77,17	603	26,52	638	19,58
4. Bulgaristan	-	-	-	-	-	-	15	0,66	345	10,59
5. Polonya	-	-	-	-	-	-	-	-	292	8,96
<i>Diğer Ülkeler</i>	<i>292</i>	<i>29,64</i>	<i>1.403</i>	<i>59,91</i>	<i>401</i>	<i>20,35</i>	<i>905</i>	<i>39,80</i>	<i>451</i>	<i>13,84</i>
Türkiye Toplamı	985	100,00	2.342	100,00	1.971	100,00	2.274	100,00	3.259	100,00

Kaynak: FAO, 2025

3.3.2.4. Türkiye’de Greyfurt İthalatı

2023 yılında Türkiye, 12 ülkeden 643 ton greyfurt ithalatı gerçekleştirmiştir. Greyfurt ithalatının %47,97’si Güney Afrika’dan, %27,47’si Çin’den yapılmıştır. 2003 yılında 10.268 ton greyfurt ithal edilirken bu miktar son 20 yılda giderek azalmıştır. Bununla birlikte Güney Afrika’nın 2003 yılında greyfurt ithalatındaki payı %0,06 iken 2023 yılında bu oran %47,97’ye, Çin’in 2008 yılında %0,41 olan payı ise 2023 yılında %27,47’ye yükselmiştir (Çizelge 112).

Türkiye’nin 2023 yılında gerçekleştirdiği greyfurt ithalat değeri 335 bin USD olmuştur. Greyfurt ithalat değerinin %35,22’si Güney Afrika’ya, %25,97’si Çin’e ve %13,73’ü Romanya’ya aittir. Almanya’nın ithalat değerindeki payı 2018 yılında 0,43 iken 2023 yılında %8,66’ya yükselmiştir (Çizelge 113).

Çizelge 112. Türkiye'nin Greyfurt İthalat Miktarları (Ton)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1. Güney Afrika	6	0,06	4	0,09	788	16,06	-	-	309	47,97
2. Çin, Anakara	-	-	18	0,41	134	2,73	325	22,23	177	27,47
3. Romanya	-	-	16	0,36	-	-	-	-	55	8,55
4. Bosna Hersek	-	-	-	-	-	-	-	-	26	4,04
5. Lübnan	-	-	-	-	-	-	-	-	25	3,96
Diğer Ülkeler	10.262	99,94	4.357	99,14	3.986	81,21	1.137	77,77	52	8,01
Türkiye Toplamı	10.268	100,00	4.395	100,00	4.908	100,00	1.462	100,00	643	100,00

Kaynak: FAO, 2025

Çizelge 113. Türkiye'nin Greyfurt İthalat Değerleri (1.000 USD)

Ülkeler	2003		2008		2013		2018		2023	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
1. Güney Afrika	1	0,08	1	0,09	405	27,65	-	0,00	118	35,22
2. Çin, Anakara	-	-	18	1,68	65	4,44	143	31,02	87	25,97
3. Romanya	-	-	11	1,03	-	-	-	-	46	13,73
4. Almanya	-	-	-	-	-	-	2	0,43	29	8,66
5. Bosna Hersek	-	-	-	-	-	-	-	-	23	6,87
Diğer Ülkeler	1.248	99,92	1.042	97,20	995	67,92	316	68,55	32	9,55
Türkiye Toplamı	1.249	100,00	1.072	100,00	1.465	100,00	461	100,00	335	100,00

Kaynak: FAO, 2025

3.4. Türkiye’de Turunçgillerde Fiyatlandırma

Turunçgillerde üreticiden tüketiciye ulaşıncaya kadar olan pazarlama zincirinin uzunluğuna bağlı olarak pazarlama marjı değişmektedir. Pazarlama zincirinin uzaması neticesinde üretici fiyatları ile tüketici fiyatları arasındaki uçurum da artmaktadır (TZOB, 2019). Fiyatlandırma, pazarlama stratejisinde genellikle en kritik aşamadır. Fiyatlandırmanın önemi, pazarlama karmasında geliri oluşturan tek faktör olmasından kaynaklanmaktadır. Fiyat ürünün değerini temsil etmekle birlikte, etkisel olarak maliyetin bir fonksiyonudur ve bu nedenle maliyetlerdeki her değişim genellikle önemli bir şekilde ürünün fiyatını etkiler. Etkin bir fiyatlandırma stratejisi sadece organizasyonun maliyetlerini karşılamakla kalmaz, aynı zamanda satıcının kararını belirler (Güney ve Ören, 2012).

Dönemsellik ve çabuk bozulma özellikleri nedeniyle genelde tarımsal ürünlerin özelde ise turunçgillerin fiyatlandırması diğer tüketim ürünlerinden oldukça farklı yapıdadır. Çoğu üründen farklı olarak turunçgil meyvelerinin perakende fiyatı üreticiler tarafından değil de değişik seviyelerdeki dağıtım kanalları tarafından belirlenir. Turunçgillerde fiyatlandırma ürün daha ağaçta iken meyvenin kalite ve miktarı, hasat masrafları, taşıma ve pazar koşulları dikkate alınarak yapılır. (Ali, 2004; Güney ve Ören, 2012).

Turunçgillerde son yıllarda fiyat, arz ve talep koşullarına göre belirlenmektedir. Birçok tarımsal üründe olduğu gibi turunçgillerde de fiyat konjonktürel bir eğilim gösterir. Bununla beraber bitkinin çok yıllık ve uzun ömürlü olmasından dolayı fiyatta dalgalanmalar diğer bitkilerden daha uzun dönemli olma eğilimindedir. Sert kış koşulları, don, kuraklık, rüzgâr ve fırtınalar ağaçları ciddi şekilde zarara uğratarak üretimi etkilemekte ve bunun sonucu olarak da fiyat artışları yaşanabilmektedir. Dikim alanları, verim, ağaç yaşı, iklim koşulları ve hastalık etkileri arz faktörleri arasında sayılabilir. Gelir seviyesi, nüfus artışı, ikame meyvelerin

pazar içindeki durumu ve bunların fiyatları ve kalite, sağlık, işlevsellik ve tat özellikleri gibi tüketici tercihlerini etkileyici faktörler ise talebin belirleyicileridir. Ayrıca promosyon kampanyaları da yine turunçgil talebini arttırmada önemli bir rol oynayabilir. Buna ek olarak perakende zincirlerinin dağıtım faaliyetleri içindeki yoğunluğu ve gücündeki artış ve yine satın alma güçlerinde meydana gelen artışlar üretici fiyatlarını aşağı çekme yönünde baskı uygulayabilir. Bu olasılık nedeniyle de perakendeciler raflarına ürün tahsisi yaparken tedarik, kalite ve izlenebilirlikle ilgili daha katı taleplerde bulunabilmektedirler Tüm bunların neticesinde turunçgil ürünleri doğrudan destek politikaları, tarifeler, teknik engeller veya ürün farklılaştırması ve promosyonel bazı aktiviteler gibi çeşitli pazara giriş önlemlerine konu olmaktadır (Güney ve Ören, 2012).

Türkiye’de turunçgil fiyatları yıllar itibariyle düzenli bir artış eğilimi içerisindedir. Turunçgil üretici fiyatları 2008’de 1 TL’nin altında iken 2023’te 5-7 TL/kg seviyelerine çıkmıştır. Bu artış nominal olarak yüksek görünse de esasen döviz kurundaki hızlı yükselişin yansımasıdır. 2023 yılında ortalama portakal fiyatı 6,30 TL, ortalama mandarin fiyatı 6,46 TL, limon fiyatı 5,33 TL, greyfurt fiyatı 7,91 TL olmuştur. Aynı dönemde mazot, gübre ve işçilik gibi tarımsal girdi fiyatları da artmış ve üreticinin reel gelirinde erime yaşanmıştır. Turunçgil türleri arasında fiyat artışının en çok yaşandığı ürün greyfurt, fiyat artışından en az etkilenen ürün ise limon olmuştur (Çizelge 114).

Çizelge 114. Türkiye’de Turunçgil Üretici Fiyatları (TL/kg)

Meyveler	2008	2013	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Portakal	0,65	0,58	0,84	1,05	1,37	1,98	3,60	6,30
<i>Portakal (Washington)</i>	<i>0,70</i>	<i>0,58</i>	<i>0,77</i>	<i>1,04</i>	<i>1,49</i>	<i>2,01</i>	<i>3,52</i>	<i>6,11</i>
<i>Portakal (Yafa)</i>	<i>0,60</i>	<i>0,62</i>	<i>0,95</i>	<i>1,09</i>	<i>1,17</i>	<i>1,85</i>	<i>3,12</i>	-
<i>Portakal (Diğer)</i>	<i>0,64</i>	<i>0,53</i>	<i>0,79</i>	<i>1,03</i>	<i>1,44</i>	<i>2,08</i>	<i>4,15</i>	<i>6,49</i>
Mandarin	0,74	0,69	0,81	0,86	1,19	1,50	4,65	6,46
<i>Mandarin (Satsuma)</i>	<i>0,67</i>	<i>0,66</i>	<i>0,71</i>	<i>0,9</i>	<i>1,37</i>	<i>1,75</i>	<i>4,34</i>	<i>5,55</i>
<i>Mandarin (Klementin)</i>	<i>0,79</i>	<i>0,76</i>	<i>0,91</i>	<i>0,89</i>	<i>1,21</i>	<i>1,54</i>	<i>3,97</i>	-
<i>Mandarin (King)</i>	<i>0,76</i>	<i>0,74</i>	<i>0,69</i>	<i>0,76</i>	<i>0,99</i>	<i>1,30</i>	<i>3,92</i>	-
<i>Mandarin (Diğer)</i>	<i>0,72</i>	<i>0,61</i>	<i>0,93</i>	<i>0,87</i>	<i>1,18</i>	<i>1,41</i>	<i>6,36</i>	<i>7,36</i>
Limon	1,11	0,8	1,41	1,69	2,03	1,38	5,85	5,33
Greyfurt	0,41	0,47	0,89	1,05	0,97	1,07	5,13	7,91
Turunç	0,60	0,49	0,50	-	-	-	-	-

Kaynak: TÜİK, 2025

Türkiye’de turunçgil üretici fiyatları dolar kuru üzerinden değerlendirildiğinde fiyatların genel olarak yükselmek yerine düştüğü görülmektedir. Bu durumun, Türkiye’nin genel makroekonomik kırılganlıkları, yüksek enflasyon oranı, tarımsal girdi maliyetlerindeki (mazot, gübre, işçilik vb.) artışlar ve döviz kurundaki dalgalanmalarla doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir. 2008 yılında 0,50 USD/kg olan portakal fiyatı 2023 yılında 0,26 USD/kg, 0,57 USD/kg olan mandarin fiyatı 0,27 USD/kg, 0,85 USD/kg olan limon fiyatı 0,22 USD/kg olmuştur. Fiyat değişiminin en belirgin olduğu tür limondur. Greyfurt ise fiyat değişimlerinden daha az etkilenmiştir (Çizelge 115).

Çizelge 115. Türkiye’de Turunçgil Üretici Fiyatları (USD*/kg)

Meyveler	2008	2013	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Portakal	0,50	0,30	0,17	0,19	0,19	0,22	0,22	0,26
Portakal (Washington)	0,54	0,30	0,16	0,18	0,21	0,23	0,21	0,26
Portakal (Yafa)	0,46	0,33	0,20	0,19	0,17	0,21	0,19	-
Portakal (Diğer)	0,49	0,28	0,16	0,18	0,21	0,23	0,25	0,27
Mandarin	0,57	0,36	0,17	0,15	0,17	0,17	0,28	0,27
Mandarin (Satsuma)	0,52	0,35	0,15	0,16	0,20	0,20	0,26	0,23
Mandarin (Klementin)	0,61	0,40	0,19	0,16	0,17	0,17	0,24	-
Mandarin (King)	0,58	0,39	0,14	0,13	0,14	0,15	0,24	-
Mandarin (Diğer)	0,55	0,32	0,19	0,15	0,17	0,16	0,38	0,31
Limon	0,85	0,42	0,29	0,30	0,29	0,16	0,35	0,22
Greyfurt	0,32	0,25	0,18	0,18	0,14	0,12	0,31	0,33
Turunç	0,46	0,26	0,10	-	-	-	-	-

Kaynak: TÜİK, 2025

***1 Dolar:** 2008: 1,30 TL, 2013: 1,91 TL, 2018: 4,82 TL, 2019: 5,68 TL, 2020: 7,02 TL, 2021: 8,90 TL, 2022: 16,59 TL, 2023: 23,79 TL

3.5. Türkiye’de Turunçgil Sektöründe Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

3.5.1. Üretimde Yaşanan Sorunlar

Tarımsal işletmelerin küçük olması, teknolojiden yeterince yararlanmayı engellemektedir. Türkiye tarım işletmelerinin genelde küçük ve çok parçalı yapısı, turunçgil üretimi yapan işletmeler için de söz konusudur ve ortalama işletme genişliği yaklaşık 50 dekadır. Küçük işletmeler geleneksel yöntemlerle üretime devam etmekte ve yeni gelişmeleri çok uygulayamamaktadırlar (Rad ve Polatöz, 2006).

Turunçgiller çok yıllık meyve türü olması nedeniyle üretime başlarken yani bahçe tesis ederken planlamanın çok iyi yapılması gerekmektedir. Hem arazinin toprak yapısının turunçgil üretimine elverişli olması hem de meyveler özellikle don olayı gibi iklim değişikliklerinden önemli ölçüde etkileneceği için soğuk rüzgârlara açık arazilere karşı gerekli tedbirlerin alınması ile birlikte uygun çeşitlerin seçimi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca turunçgil ağaçlarından kaliteli, bol ürün alabilmek için virüs/virüs benzeri hastalıklardan ve nematod/fungal hastalıklar gibi toprak kökenli patojenlerden arı, doğru ve sağlıklı fidanlar ile bahçelerin kurulması sağlanmalıdır (TZOB, 2019).

Birim alandan elde edilen üretim miktarının yani verimin artırılması, turunçgil ağaçlarının optimum bir gelişme göstermesi bakımından, ihtiyaç duyulan bitki besin maddelerini içeren gübrenin toprağa verilmesi gerekmektedir. Üreticilerin düzenli olarak yaprak ve toprak analizi yaptırmaması sonucu, bilinçsiz şekilde zirai ilaç ve kimyasal gübre kullanımı toprağın fiziksel ve kimyasal yapısını bozduğu gibi meyve miktarını ve kalitesini olumsuz etkilemektedir. Besin maddelerinin yetersizliği ve fazlalığı turunçgilde meyve iriliğini, kabuk kalınlığını, kabuğun düzgünlüğünü ve rengini, meyvenin su oranını etkilemektedir. Örneğin; fazla azot meyvenin

küçük olmasına yol açarken, fazla miktarda verilen fosfor da meyvenin kaba olmasına yol açarak kaliteyi düşürmektedir. Ayrıca gereksiz yapılan gübrelemeler üretim maliyetlerini de artırmaktadır. Yeterli gübreleme yapılmadığında ise ağaçlar ihtiyaç duydukları maddeleri alamamakta, verim ve kalite düşmektedir. Turunçgil ağaçlarında verim ve kalitede yaşanan düşüşlerin bir diğer nedeni de demir, çinko, mangan gibi mikro besin elementlerinin noksanlıklarıdır (TZOB, 2019).

3.5.2. Pazarlamada Yaşanan Sorunlar

Turunçgil üreticileri çeşitli pazarlama sorunları ile karşı karşıya kalmaktadır. Üreticilerin pazarlama problemlerinin üstesinden tek başlarına gelebilmeleri mümkün değildir. Giderek büyük bir gelişme gösteren süpermarketler karşısında rekabet edebilmeleri, kaliteli bir üretim gerçekleştirebilmeleri ve bu üretim karşılığında hak ettikleri geliri elde edebilmeleri için üretimden pazarlamaya kadar örgütlenme şarttır. Turunçgil üretiminde önemli bir yeri olan aynı zamanda da AB ülkesi olan İspanya'ya bakıldığında satışın büyük çoğunluğunun kooperatifler aracılığıyla yapıldığı görülmektedir. Ülkemizde kooperatifler aracılığıyla pazarlama yok denecek kadar azdır. Üreticiler tam olarak örgütlenemedikleri için herhangi bir pazarlık güçleri de bulunmamaktadır. Üreticilerin hak ettikleri geliri elde edebilmeleri bakımından üreticilerin örgütlenmesi için gerekli eğitim ve yayım faaliyetlerine ağırlık verilmeli, üreticiler özellikle pazarlama problemlerini çözmede örgütlenmenin önemi konusunda bilinçlendirilmelidir (TZOB, 2019).

İhracatta düzenli bir pazarlama organizasyonunun olmaması, talep edilen çeşitlerin zamanında, istenen kalite ve miktarda temin edilememesi, iklimsel değişikliklere bağlı olarak üretimde meydana

gelen dalgalanmalar ihracatı olumsuz etkilemektedir. Ayrıca ihracatçıların kendi aralarında rekabete girerek çok parçalı olarak pazara girmeleri ihracat yapılan ülkelerdeki pazar payının yeterince artırılmamasına yol açtığı gibi, mevcut pazarların da kaybedilmesine neden olabilmektedir. Bu olumsuzluklar doğal olarak üreticilere de yansımaktadır. Ayrıca alıcı ülkelerin kararları da ihracatı doğrudan etkilemektedir. Turunçgillerde en önemli pazarlar Rusya ve Irak'tır. Rusya'nın 2016 yılı ocak ayından itibaren portakal ve mandarinde uygulamış olduğu ambargo üreticileri mağdur ettiği gibi ekonomik bir kayba neden olmuştur. Her ne kadar aynı yılın Ekim ayının başında turunçgiller için uygulanan ambargo kaldırılrsa da bir pazarlama sezonu kayıpla kapanmıştır (TZOB, 2019).

Turunçgil ticaretinin geliştirilmesinde ilk aşama standardizasyondur. Türkiye'de turunçgil ile ilgili olarak standartlar bulunmaktadır. Ancak ihracatta, bu standartlara tam anlamıyla uyulmamasından kaynaklanan sorunlar yaşanmaktadır. İhracat periyodunu uzatmaya yönelik olarak farklı çeşitlerin kullanımı yaygın değildir ve pazar isteklerine uygun olmayan kalitedeki üretim ve hasat süresinin kısalığı pazar taleplerini karşılayamamaktadır. Bu, Türkiye'nin pazar kaybına neden olmaktadır (TZOB, 2019).

Son yıllarda gıda güvenliği kapsamında tarladan sofraya kadar, çevre ve insan sağlığına zarar vermeyen, üretimin her aşamasında gerekli kontrolleri yapılmış, sağlıklı ve güvenilir ürünlere olan talep giderek artmaktadır. Artan talep doğrultusunda dünya ticaretinde de gıda güvenliği ve kalitesi gibi unsurların önemi gün geçtikçe artmakta hatta ticaret yapabilmenin ön koşulu haline gelmektedir. Ülkemizin sahip olduğu potansiyelin en iyi şekilde değerlendirilmesi ve ihracat imkânlarının artırılabilmesi bakımından İyi Tarımsal Uygulamalar (GLOBALGAP) gibi gıda güvenliğini sağlamaya yönelik üretim sistemleri yaygınlaştırılmalı, bu standartlar kapsamında üretim yapılması teşvik edilmelidir. Bu tür

gıda güvenliği ve kalitesine yönelik sistemlerin uygulanması ülkemiz için dış pazarlarda rekabet üstünlüğü yaratacağı gibi dünya pazarından pay alma imkânını da artıracaktır (TZOB, 2019).

Dış pazar taleplerindeki değişim de ihracatta önemli olup, direkt olarak üreticiyi etkilemektedir. Son yıllarda dünyada tüketici talepleri çekirdeksiz, kolay soyulabilen meyveler yönünde gelişme göstermektedir. Bu durumda ülkemizin dış pazara daha kolay ürün sunabilmesi bakımından üretimin tüketici talepleri doğrultusunda yönlendirilmesi sağlanmalı, dış pazarlar talepleri dikkate alınarak aranan çeşitlerin kaliteli bir şekilde üretilmesi sağlanmalı ve bu konuda üreticiler yönlendirilmelidir. Ayrıca dış pazarlarda turunçgillerin azaldığı dönemde piyasaya ürün sunabilme ve oluşan bu pazar boşluğunu doldurabilmek için erkenci ve geççi çeşitler üzerinde araştırmalar yapılmalıdır (TZOB, 2019).

Pazarlamada sorunlara yol açan konulardan biri de erken hasattır. Yeterli olgunlaşma gerçekleşmeden yapılan hasat hem iç hem de dış pazarda sorunlara yol açmaktadır. Bu ürünlerin piyasaya sürülmesi durumunda tüketici talebi daralmakta, tüketici tarafından satın alınmayan ürünler nedeniyle ürün fiyatları düşmekte, bu durum daha sonra olgunluğa erişen ürünün fiyatını olumsuz etkilemektedir. Yine bu ürünlerin ihraç edilmesi halinde dış pazarda da sorun yaşanmaktadır. Nitekim 2018’de erken kesim nedeniyle geri dönen ürünler büyük sıkıntı oluşturmuştur. Bu nedenledir ki şeker ve asit oranı yeterli seviyeye gelmemiş turunçgillerin hasat edilmesini engelleyici tedbirler alınmalıdır (TZOB, 2019).

Turunçgiller çabuk bozulabilen ürünler olup, nihai tüketiciye ulaştırılması süreci ve uygulamalar çok önemlidir. Bu çerçevede soğuk zincir lojistik açısından çok önem arz etmektedir. Turunçgil firmalarının yurtiçi ve yurtdışı pazarlara ürünlerin ulaştırılmasında soğuk zincir uygulamasında yaşanan sorunlar kayıplara neden olmaktadır. Firmaların yurtiçi soğuk zincir uygulamalarında en çok

yaşadığı sorunlar; bürokratik işlemlerden kaynaklanan sorunlar nedeniyle soğuk zincirin aksaması, deniz yolu ile taşımada yaşanan aksaklıklar, hasat sonrası kayıplar ve uygun olmayan nakliye koşulları olarak sıralanabilir (Budak ve ark., 2016).

3.5.4. Turunçgil Sektöründe Yaşanan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Turunçgil sektöründe yaşanan sorunların çözümü için de yapılması gerekenler aşağıdaki gibi özetlenebilir (Özcan, 2020):

- Üretimde girdi maliyetlerinin düşürülmesi için çalışılmalıdır.
- Kooperatif, üretici birlikleri, çok ortaklı dış ticaret şirketleri gibi organizasyonlar devlet tarafından özendirilmeli ve desteklenmelidir.
- Üreticilere, daha düşük faizli kredi imkânlarının sağlanmasına yönelik çalışmalarda bulunulmalıdır.
- Hal sistemi, üreticilere daha fazla yarar sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.
- İhracatın artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Üretim ve ihracatta standart, kalite ve ambalaja dikkat edilmelidir.
- Turunçgil üretiminde çeşitliliğin artırılması bir ihtiyaçtır. Dünya pazarlarındaki boşluk dönemlerinin dikkate alınması ülkemiz ihracatına olumlu katkı sağlayacaktır.
- Üretimde sofralık ve sanayilik üretim dengesi kurulmalıdır.
- Marka oluşturulmasında firmalar teşvik edilmelidir.

- Düşük olan yurt içi üretimin artırılması için turunçgil ürünlerinin faydalarını anlatan kampanyalara ağırlık verilmelidir.
- Üretimde verimliliğin artırılması gereklidir. Hastalık ve zararlılarla mücadeleye daha fazla önem verilmeli, kimyasal madde kullanımında çevreye ve insan sağlığına dost, iyi tarım uygulamaları geliştirilmeli ve ülke çapında yaygınlaştırılmalıdır.
- İhracatımızda çok önemli bir sorun olan Akdeniz Meyve Sineği'nin kontrolü için acil önlemler alınmalıdır.
- Virüsten ari sertifikalı fidan üretimi ve bu fidanlarla kurulan bahçelerin artırılmasına özel bir önem verilmelidir.
- Ürünün uygun bir şekilde depolanarak piyasaya arz edilmesi için depolama kapasitesinin arttırılması ve depo koşullarının iyileştirilmesi gereklidir. Ülkemizde, lisanslı depoculuğun geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.
- Ülkemizde turunçgil yetiştirme alanları, aynı zamanda turizm için en uygun alanlar olduğundan, turunçgil bahçelerinin ve bu amaca uygun tarım alanlarının tarım dışı sektörlere açılması engellenmelidir.

SONUÇ

Turunçgil sektörü, dünya genelinde meyvecilik alt sektörünün en dinamik ve stratejik bileşenlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmada, küresel ve ulusal düzeyde turunçgil üretiminin tarihsel gelişimi, mevcut durumu ve geleceğe yönelik potansiyeli çok boyutlu bir yaklaşımla analiz edilmiştir. Özellikle üretim alanlarının genişlemesi, tüketici tercihlerinin sağlıklı ve taze meyve yönünde değişmesi, iklimsel koşulların üretim üzerindeki etkileri ve uluslararası ticaretin artan önemi gibi değişkenler sektörün dönüşümünü belirleyen başlıca unsurlar olmuştur. FAO verilerine göre 2023 yılı itibarıyla 169 milyon ton üretim hacmine ulaşan turunçgil sektörü, bu yönüyle yalnızca tarımsal bir faaliyet alanı olmanın ötesine geçerek ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri olan bütüncül bir kalkınma aracı haline gelmiştir.

Türkiye açısından değerlendirildiğinde, turunçgil üretiminin ülkenin tarımsal üretim sistemi içerisindeki yüksek payı ve dış ticaret gelirlerine katkısı, sektörün stratejik önemini pekiştirmektedir. Akdeniz ikliminin sunduğu avantajlar sayesinde Türkiye, turunçgil üretiminde dünyanın önde gelen ülkelerinden biri olmayı sürdürmektedir. Özellikle Çukurova Bölgesi'nin üretim merkezi olarak ön plana çıkması, hem üretim miktarlarında hem de çeşit deseninde bölgesel yoğunlaşmaya neden olmaktadır. Bu durum, bir yandan üretim verimliliğini artırırken diğer yandan doğal afetler, hastalıklar ve iklim değişikliğine bağlı riskleri artırarak sektörü kırılganlaştırmaktadır. Bölgesel farklılıkların azaltılması ve üretimin daha dengeli bir yapıya kavuşturulması, Türkiye turunçgil sektörünün sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada ele alınan kapsamlı analizler, Türkiye'nin turunçgil ihracatında karşılaştığı temel sorunları da detaylı biçimde

ortaya koymuştur. Başta lojistik ve soğuk zincir altyapısındaki yetersizlikler, ürün kalitesinin standardize edilememesi, paketleme ve markalaşma eksiklikleri olmak üzere birçok yapısal unsur, ihracat potansiyelinin tam anlamıyla kullanılamamasına neden olmaktadır. Ayrıca, üreticilerin pazarlama sürecinde yeterince etkin rol alamamaları, fiyat istikrarsızlıkları ve aracılarn yüksek payları nedeniyle üretici gelirleri düşük seviyelerde kalmaktadır. Hem iç pazarda hem de dış pazarda rekabet avantajı sağlayabilmek için pazarlama kanallarının yeniden yapılandırılması ve üretici birliklerinin etkinliğinin artırılması gerekmektedir.

Çalışmada ortaya konulan bulgular, turunçgil üretiminde iklim değişikliğinin etkilerinin giderek arttığını ve bu etkinin önümüzdeki yıllarda daha da belirginleşeceğini göstermektedir. Kuraklık, sıcaklık dalgalanmaları ve ekstrem hava olayları, özellikle çiçeklenme ve meyve tutumu dönemlerinde verim üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu nedenle, iklim değişikliğine dirençli çeşitlerin yaygınlaştırılması, adaptif üretim tekniklerinin geliştirilmesi ve üreticilerin bu konuda bilinçlendirilmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Aynı zamanda, su yönetimi politikalarının yeniden gözden geçirilmesi ve sürdürülebilir sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması, turunçgil tarımında verimlilik ve kaliteyi korumak adına temel öncelikler arasında yer almalıdır.

Öte yandan, Türkiye'nin sahip olduğu tarımsal potansiyel ve jeopolitik konumu, turunçgil ürünlerinde yüksek katma değerli üretim ve dış ticaret olanaklarını beraberinde getirmektedir. Ancak bu potansiyelin etkin şekilde değerlendirilebilmesi için üretim süreçlerinden pazarlamaya, lojistikten Ar-Ge yatırımlarına kadar çok sayıda alanın eř zamanlı olarak geliştirilmesi gerekmektedir. Tarımsal Ar-Ge faaliyetlerinin sektör ihtiyaçlarına yönelik olarak yönlendirilmesi, yeni pazar arayışlarının desteklenmesi ve uluslararası ticaret anlaşmalarının sektör lehine geliştirilmesi,

Türkiye'nin turunçgildeki küresel payını artırmak adına hayati öneme sahiptir.

Son olarak, turunçgil sektörünün kalkınmacı bir tarım politikası içerisinde yeniden tanımlanması, yalnızca ekonomik değil aynı zamanda sosyal ve çevresel etkiler açısından da bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Kırsal alanda istihdamın desteklenmesi, kadın ve genç üreticilerin sektöre entegrasyonu, gıda güvenliği standartlarının sağlanması ve çevre dostu üretim tekniklerinin yaygınlaştırılması gibi konular, turunçgil sektörünün sürdürülebilir kalkınmaya katkısını güçlendirecek temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. Bu çalışma, turunçgil sektörünün mevcut durumunu ortaya koyarken aynı zamanda geleceğe yönelik kapsamlı bir vizyon sunmakta ve politika yapıcılara, üreticilere, araştırmacılara ve sektörel paydaşlara yol gösterici bir kaynak olma işlevi üstlenmektedir.

KAYNAKLAR

- Akgün, C. (2006). Turunçgiller Sektör Profili. Dış Ticaret Şubesi, Uygulama Servisi.
- Ali, T. (2004). *Marketing of citrus fruit in Pakistan*. PhD Thesis, University of Karachi, Pakistan.
- Budak, D.B., Gültekin, U., Uysal, O., Subaşı, S., Kafa, G. & Aras, Y. (2016). Türkiye Turunçgil Sektörü ve İhracat Yapısı. *Ulusal Turunçgil Konseyi, TAGEM-14 AR-GE 47 Projesi*, Mersin.
- Bülbül, C. (2011). *Finike Portakalı'nın sürdürülebilir rekabetinin araştırılması: Değer zinciri analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Antalya.
- Dere, H.E. (2006). *Tarımsal pazarlama sorunları ve Sultandağı Kirazı üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.
- Doğanay, H. (1998). *Türkiye Ekonomik Coğrafyası*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Doğanay, S., Alım, M. & Altaş, N.T. (2006). Doğu Karadeniz Bölümü'nde turunçgil tarımı. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 11(15): 223-250.
- Emeksiz, F. (1987). *Türkiye'de turunçgil üretimi, pazarlaması ve ihracat olanakları*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Tarım Politikası ve Tarımsal Pazarlama Enstitüsü, Adana.
- Eryılmaz, Z. (2020). Portakal yetiştiriciliği. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel

- Müdürlüğü, Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü, Antalya.
- FAO (2025). Food and Agriculture Organization of the United Nations, <https://www.fao.org/faostat/en/#data> [Son Erişim Tarihi: 01.05.2025].
- Güney, O.İ. & Ören, M.N. (2012). Tarım sistemlerindeki gelişmeler kapsamında dünya turunçgil sektörü. *Çukurova Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 28(1): 101-108.
- Güven, N. (2010). *Adana ilinde turunçgillerin pazarlama yapısı ve sorunları*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Adana.
- Güzel, A. (2023). *Antalya ilinde turunçgil üretiminde kredi kullanımı ve finansman riski yönetiminin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Antalya.
- Hasdemir, M. (2007). Turunçgiller. T.E.A.E.-Bakış, Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, 9(10).
- Hızal, A.Y. (2012). Türkiye turunçgiller (narenciye) bibliyografyası (1935-1990). Tarım, Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Hocagil, M.M. (2015). Kamkat yetiştiriciliği. T.C. Tarım, Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı, Alata Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Mersin.
- Kafa, G. (2015). Türkiye’de yetiştirilen başlıca limon çeşitleri. T.C. Tarım, Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı, Alata Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Mersin.
- Karahocagil, P., Tunahioğlu, R., Taşkaya, B. & Anaç, H. (2003). Turunçgiller durum ve tahmin: 2003/2004. Tarım ve

- Köyişleri Bakanlığı, Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, Yayın No: 111.
- Kızılaslan, H. & Yalçın A. (2012). Avrupa Birliği ve Türkiye’de yaş meyve ve sebze pazarlama sistemleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2012(2): 119-14.
- Küçükoğlu, E. (2019). *Tarımsal kredilerin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Adana.
- Oral, M.A. (2014). Türkiye’de portakal pazarlaması etkinlik analizi. Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Antalya.
- Özcan, M. (2020). Turunçgil ve çay yetiştiriciliği ders notu. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü, Samsun.
- Rad, S.T. & Polatöz S. (2006). Türkiye’de turunçgil üretimi ve geleceği. *7. Tarım Ekonomisi Kongresi*, 13-15 Eylül 2006, Antalya, (ss: 828-835).
- Sancak, A.Z. & Aygören, E. (2010). Turunçgiller durum ve tahmin: 2010/2011. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, Yayın No: 183.
- Tezel, O. (2020). *Adana’da turunçgil yetiştiriciliği ve üretimi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, İstanbul.
- Turgutoğlu, E. (2020a). Mandarin yetiştiriciliği. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü, Antalya.

- Turgutoğlu, E. (2020b). Altıntop yetiştiriciliği. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü, Antalya.
- Tuzcu, Ö. (1999). Turunçgil yetiştiriciliği ders notu. Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü, Adana. (Yayınlanmamış)
- TÜİK (2025). Türkiye İstatistik Kurumu, <https://www.tuik.gov.tr> [Son Erişim Tarihi: 01.03.2025].
- TZOB (2019). Zirai İktisadi Rapor 2015-2018. Türkiye Ziraat Odaları Birliği, 27. Genel Kurul, 17-19 Mayıs 2019, Yayın No: 293.
- UNCTAD (2010). Market Information in the Commodities Area, Agricultural Products Citrus Fruit.
- Uzun, A. (2015). Turunçgil yetiştiriciliği. T.C. Tarım, Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı, Alata Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Mersin.
- Uzun, A., Yeşiloğlu, T. & Tuzcu, Ö. (2005). Seleksiyonla elde edilen Washington Navel portakal tiplerinin Adana koşullarında verim, kalite ve bazı vejetatif özelliklerinin belirlenmesi. *Alata Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 4(1).
- Zenginoğlu, A. (2007). AB sürecinde Türkiye turunçgil ihracatının yapısı, ortaya çıkan sorunlar ve çözüm yolları üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, İzmir.

EKLER

EK tablolarında Türkiye’de turunçgil üretiminin yapıldığı 19 ildeki; meyve veren yaşıta ağaç sayısı, meyve vermeyen yaşıta ağaç sayısı, toplu turunçgil meyvelik alanı, üretim miktarı ve verime ait veriler ürün bazında detaylı olarak sunulmuştur.

EK 1. Adana'da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	2.956.414	44,13	2.155.522	32,17	911.093	13,60	640.090	9,55	36.594	0,55	6.699.713	100,00
2005	3.009.024	44,20	2.179.697	32,02	926.685	13,61	657.142	9,65	35.203	0,52	6.807.751	100,00
2006	3.027.124	43,40	2.251.997	32,29	995.685	14,27	664.370	9,52	35.900	0,51	6.975.076	100,00
2007	3.049.774	43,47	2.271.977	32,38	1.002.185	14,28	664.450	9,47	27.850	0,40	7.016.236	100,00
2008	3.144.991	44,24	2.269.432	31,92	1.004.184	14,13	664.450	9,35	26.100	0,37	7.109.157	100,00
2009	3.143.416	44,11	2.278.527	31,97	1.013.700	14,23	664.350	9,32	26.100	0,37	7.126.093	100,00
2010	2.855.066	40,15	2.360.342	33,19	1.134.350	15,95	740.050	10,41	21.600	0,30	7.111.408	100,00
2011	2.518.031	34,93	2.416.522	33,52	1.465.761	20,33	786.062	10,90	22.000	0,31	7.208.376	100,00
2012	2.618.496	34,95	2.468.918	32,95	1.493.819	19,94	889.712	11,87	22.000	0,29	7.492.945	100,00
2013	2.837.248	34,64	2.839.778	34,67	1.566.125	19,12	925.712	11,30	22.000	0,27	8.190.863	100,00
2014	2.982.183	35,22	2.948.466	34,82	1.589.700	18,77	925.712	10,93	22.000	0,26	8.468.061	100,00
2015	3.178.183	35,69	3.066.466	34,44	1.592.200	17,88	1.045.489	11,74	22.000	0,25	8.904.338	100,00
2016	3.152.842	30,99	4.310.997	42,38	1.666.140	16,38	1.021.044	10,04	22.000	0,22	10.173.023	100,00
2017	2.662.751	24,61	4.966.147	45,90	2.194.446	20,28	975.210	9,01	20.500	0,19	10.819.054	100,00
2018	2.825.702	25,20	5.011.632	44,69	2.416.308	21,55	940.721	8,39	19.000	0,17	11.213.363	100,00
2019	2.722.914	21,77	5.653.928	45,21	3.180.045	25,43	930.490	7,44	19.000	0,15	12.506.377	100,00
2020	2.235.232	17,76	5.785.732	45,97	3.613.796	28,71	920.542	7,31	31.500	0,25	12.586.802	100,00
2021	2.258.335	15,57	6.859.624	47,28	4.440.471	30,61	919.542	6,34	31.000	0,21	14.508.972	100,00
2022	2.481.243	13,98	8.805.905	49,63	5.606.705	31,60	818.987	4,62	32.000	0,18	17.744.840	100,00
2023	2.686.596	14,27	9.213.933	48,93	6.082.705	32,30	816.037	4,33	32.000	0,17	18.831.271	100,00
2024	2.730.858	14,24	9.647.077	50,29	5.945.354	30,99	828.037	4,32	32.000	0,17	19.183.326	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 2. Adana 'da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	124.460	25,36	234.080	47,70	94.150	19,19	25.541	5,20	12.500	2,55	490.731	100,00
2005	95.000	24,04	190.157	48,12	90.850	22,99	7.000	1,77	12.142	3,07	395.149	100,00
2006	70.350	23,40	160.522	53,40	40.375	13,43	16.875	5,61	12.500	4,16	300.622	100,00
2007	192.575	53,91	52.822	14,79	64.875	18,16	34.425	9,64	12.500	3,50	357.197	100,00
2008	232.075	32,59	175.472	24,64	107.545	15,10	184.425	25,90	12.500	1,76	712.017	100,00
2009	217.500	30,77	195.692	27,68	96.755	13,69	184.425	26,09	12.500	1,77	706.872	100,00
2010	706.900	33,87	747.830	35,83	426.110	20,42	193.650	9,28	12.500	0,60	2.086.990	100,00
2011	696.100	39,27	540.005	30,46	231.360	13,05	292.700	16,51	12.500	0,71	1.772.665	100,00
2012	664.190	40,41	536.675	32,65	235.210	14,31	195.200	11,88	12.500	0,76	1.643.775	100,00
2013	530.940	37,43	456.371	32,18	246.300	17,37	172.200	12,14	12.500	0,88	1.418.311	100,00
2014	430.975	25,06	826.983	48,08	272.232	15,83	177.347	10,31	12.500	0,73	1.720.037	100,00
2015	234.975	16,68	757.443	53,75	350.332	24,86	53.870	3,82	12.500	0,89	1.409.120	100,00
2016	87.185	4,48	1.334.348	68,49	512.362	26,30	1.800	0,09	12.500	0,64	1.948.195	100,00
2017	195.385	6,86	1.709.322	59,98	928.255	32,57	4.175	0,15	12.500	0,44	2.849.637	100,00
2018	146.528	4,08	2.048.634	57,01	1.350.422	37,58	35.675	0,99	12.500	0,35	3.593.759	100,00
2019	229.068	6,31	1.873.092	51,59	1.512.282	41,65	3.675	0,10	12.500	0,34	3.630.617	100,00
2020	398.185	6,52	3.025.865	49,51	2.678.303	43,83	8.695	0,14	-	-	6.111.048	100,00
2021	464.950	7,41	3.095.924	49,37	2.701.141	43,07	9.395	0,15	-	-	6.271.410	100,00
2022	810.865	11,06	3.258.391	44,46	3.206.023	43,75	53.270	0,73	56	0,00	7.328.605	100,00
2023	731.831	9,48	3.227.499	41,79	3.711.894	48,07	51.205	0,66	56	0,00	7.722.485	100,00
2024	1.464.789	15,75	4.266.600	45,86	3.456.421	37,15	115.155	1,24	56	0,00	9.303.021	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 3. Adana’da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	129.780	44,55	79.150	27,17	49.810	17,10	32.260	11,07	300	0,10	291.300	100,00
2005	130.050	44,56	79.090	27,10	50.140	17,18	32.260	11,05	300	0,10	291.840	100,00
2006	129.490	44,15	79.755	27,19	50.761	17,31	32.930	11,23	340	0,12	293.276	100,00
2007	135.125	44,84	80.524	26,72	52.001	17,26	33.607	11,15	100	0,03	301.357	100,00
2008	139.956	44,29	83.545	26,44	53.871	17,05	38.607	12,22	50	0,02	316.029	100,00
2009	138.690	43,90	84.705	26,81	53.830	17,04	38.620	12,23	50	0,02	315.895	100,00
2010	142.676	41,22	95.807	27,68	64.150	18,53	43.413	12,54	100	0,03	346.146	100,00
2011	129.493	36,63	107.133	30,30	70.337	19,89	46.494	13,15	100	0,03	353.557	100,00
2012	131.925	36,64	109.097	30,30	71.626	19,89	47.318	13,14	102	0,03	360.068	100,00
2013	132.987	34,10	134.640	34,52	74.281	19,05	48.001	12,31	102	0,03	390.011	100,00
2014	133.650	33,09	146.764	36,33	75.605	18,72	47.818	11,84	102	0,03	403.939	100,00
2015	133.650	32,79	148.502	36,44	77.620	19,05	47.687	11,70	102	0,03	407.561	100,00
2016	126.824	29,92	167.399	39,50	84.377	19,91	45.123	10,65	102	0,02	423.825	100,00
2017	117.607	25,88	192.323	42,32	104.148	22,92	40.282	8,86	51	0,01	454.411	100,00
2018	120.571	25,10	201.106	41,86	118.484	24,66	40.271	8,38	-	-	480.432	100,00
2019	118.723	22,83	214.000	41,16	147.126	28,30	40.122	7,72	-	-	519.971	100,00
2020	101.943	17,85	241.602	42,30	187.590	32,85	39.976	7,00	-	-	571.111	100,00
2021	104.809	16,93	265.477	42,90	208.648	33,71	39.961	6,46	-	-	618.895	100,00
2022	121.299	16,78	324.528	44,90	237.039	32,79	39.930	5,52	2	0,00	722.798	100,00
2023	124.729	16,74	333.358	44,75	247.156	33,18	39.741	5,33	2	0,00	744.986	100,00
2024	149.201	18,63	379.033	47,33	229.875	28,71	42.661	5,33	2	0,00	800.772	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 4. Adana’da Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	390.245	48,75	204.201	25,51	109.345	13,66	95.117	11,88	1.631	0,20	800.539	100,00
2005	426.717	49,33	227.607	26,31	113.178	13,08	95.758	11,07	1.795	0,21	865.055	100,00
2006	436.685	47,03	248.654	26,78	124.424	13,40	116.859	12,59	1.930	0,21	928.552	100,00
2007	357.040	44,79	258.057	32,37	78.257	9,82	101.711	12,76	2.057	0,26	797.122	100,00
2008	312.951	43,14	247.930	34,18	62.373	8,60	99.926	13,78	2.179	0,30	725.359	100,00
2009	445.315	47,30	273.422	29,04	94.164	10,00	126.618	13,45	1.958	0,21	941.477	100,00
2010	387.910	43,89	241.289	27,30	111.900	12,66	141.394	16,00	1.397	0,16	883.890	100,00
2011	353.160	39,76	236.987	26,68	145.948	16,43	150.990	17,00	1.145	0,13	888.230	100,00
2012	307.832	36,52	236.731	28,08	133.918	15,89	163.295	19,37	1.145	0,14	842.921	100,00
2013	370.616	38,77	270.842	28,33	142.591	14,92	170.414	17,83	1.440	0,15	955.903	100,00
2014	390.294	39,86	284.227	29,03	132.953	13,58	170.652	17,43	1.105	0,11	979.231	100,00
2015	410.824	41,62	253.577	25,69	131.955	13,37	189.450	19,19	1.175	0,12	986.981	100,00
2016	435.657	38,13	389.822	34,11	120.823	10,57	195.066	17,07	1.318	0,12	1.142.686	100,00
2017	407.178	30,04	526.468	38,85	216.032	15,94	204.393	15,08	1.178	0,09	1.355.249	100,00
2018	416.102	29,76	549.918	39,33	238.845	17,08	192.266	13,75	1.088	0,08	1.398.219	100,00
2019	370.224	26,92	523.743	38,08	283.786	20,63	196.568	14,29	1.200	0,09	1.375.521	100,00
2020	271.985	21,59	509.279	40,42	288.450	22,89	188.766	14,98	1.512	0,12	1.259.992	100,00
2021	318.990	20,21	652.811	41,36	405.773	25,71	199.414	12,63	1.524	0,10	1.578.512	100,00
2022	330.764	19,81	743.619	44,53	421.307	25,23	172.521	10,33	1.760	0,11	1.669.971	100,00
2023	631.276	20,26	1.323.166	42,47	921.667	29,58	237.184	7,61	2.440	0,08	3.115.733	100,00
2024	371.671	18,62	867.093	43,43	641.566	32,13	113.790	5,70	2.440	0,12	1.996.560	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 5. Adana’da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	128	102	120	149	45
2005	134	110	122	146	51
2006	132	112	125	176	54
2007	106	109	78	153	74
2008	93	108	62	150	83
2009	128	120	93	191	75
2010	123	111	99	191	65
2011	126	109	100	192	52
2012	112	104	90	184	52
2013	122	104	91	184	65
2014	125	106	84	184	50
2015	125	105	83	181	53
2016	133	105	73	191	60
2017	145	118	98	210	57
2018	151	122	99	204	57
2019	137	104	89	211	63
2020	132	100	80	205	48
2021	144	107	91	217	49
2022	144	88	75	211	55
2023	230	146	152	291	76
2024	124	92	108	137	76

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 6. Antalya 'da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	3.011.500	78,93	252.839	6,63	514.570	13,49	36.200	0,95	200	0,01	3.815.309	100,00
2005	3.093.382	79,05	257.399	6,58	525.570	13,43	36.550	0,93	200	0,01	3.913.101	100,00
2006	3.204.272	79,21	254.344	6,29	544.840	13,47	41.380	1,02	240	0,01	4.045.076	100,00
2007	2.320.722	73,80	254.134	8,08	534.230	16,99	35.280	1,12	240	0,01	3.144.606	100,00
2008	3.109.224	78,96	256.779	6,52	535.850	13,61	35.380	0,90	240	0,01	3.937.473	100,00
2009	3.182.868	78,26	267.709	6,58	573.055	14,09	43.345	1,07	240	0,01	4.067.217	100,00
2010	3.147.955	78,00	269.122	6,67	574.890	14,24	43.935	1,09	-	-	4.035.902	100,00
2011	3.196.755	78,39	272.072	6,67	564.377	13,84	44.840	1,10	-	-	4.078.044	100,00
2012	3.302.840	78,29	281.462	6,67	589.682	13,98	44.655	1,06	-	-	4.218.639	100,00
2013	3.348.311	78,72	266.189	6,26	593.298	13,95	45.525	1,07	-	-	4.253.323	100,00
2014	3.429.557	78,75	271.088	6,23	599.143	13,76	45.010	1,03	10.000	0,23	4.354.798	100,00
2015	3.427.600	78,86	273.202	6,29	591.793	13,62	43.605	1,00	10.000	0,23	4.346.200	100,00
2016	3.459.191	78,89	279.456	6,37	594.488	13,56	41.955	0,96	10.000	0,23	4.385.090	100,00
2017	3.402.148	79,99	282.826	6,65	513.808	12,08	44.364	1,04	10.000	0,24	4.253.146	100,00
2018	3.368.468	80,88	285.330	6,85	457.930	11,00	43.119	1,04	10.000	0,24	4.164.847	100,00
2019	3.390.943	81,08	292.095	6,98	452.345	10,82	36.930	0,88	10.000	0,24	4.182.313	100,00
2020	3.632.289	82,74	290.940	6,63	421.673	9,61	35.072	0,80	10.000	0,23	4.389.974	100,00
2021	3.620.561	83,10	276.899	6,36	400.866	9,20	48.470	1,11	10.000	0,23	4.356.796	100,00
2022	3.472.956	83,60	269.222	6,48	360.617	8,68	41.292	0,99	10.000	0,24	4.154.087	100,00
2023	3.432.364	83,14	281.327	6,81	365.499	8,85	39.066	0,95	10.000	0,24	4.128.256	100,00
2024	3.409.499	84,02	264.543	6,52	336.849	8,30	36.873	0,91	10.000	0,25	4.057.764	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 7. Antalya’da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	294.117	67,88	29.920	6,91	97.655	22,54	3.500	0,81	8.100	1,87	433.292	100,00
2005	265.443	68,36	27.512	7,08	84.355	21,72	2.950	0,76	8.060	2,08	388.320	100,00
2006	291.015	73,15	25.552	6,42	71.205	17,90	2.000	0,50	8.060	2,03	397.832	100,00
2007	226.955	68,28	29.077	8,75	65.515	19,71	2.800	0,84	8.060	2,42	332.407	100,00
2008	246.926	70,84	27.298	7,83	63.415	18,19	2.870	0,82	8.060	2,31	348.569	100,00
2009	249.745	69,42	22.882	6,36	69.360	19,28	9.726	2,70	8.060	2,24	359.773	100,00
2010	267.035	70,76	27.042	7,17	72.682	19,26	10.646	2,82	-	-	377.405	100,00
2011	289.365	72,35	26.642	6,66	73.155	18,29	10.810	2,70	-	-	399.972	100,00
2012	310.660	73,21	30.112	7,10	74.830	17,63	8.745	2,06	-	-	424.347	100,00
2013	326.578	77,24	32.289	7,64	55.790	13,19	8.170	1,93	-	-	422.827	100,00
2014	182.571	62,89	50.871	17,52	48.885	16,84	7.990	2,75	-	-	290.317	100,00
2015	222.325	66,67	49.458	14,83	53.801	16,13	7.895	2,37	-	-	333.479	100,00
2016	269.867	70,44	51.888	13,54	53.276	13,91	8.095	2,11	-	-	383.126	100,00
2017	273.322	69,61	54.820	13,96	55.975	14,25	8.555	2,18	-	-	392.672	100,00
2018	242.008	68,49	55.027	15,57	47.165	13,35	9.135	2,59	-	-	353.335	100,00
2019	247.935	69,04	56.287	15,67	48.473	13,50	6.425	1,79	-	-	359.120	100,00
2020	229.210	68,16	50.717	15,08	48.838	14,52	7.505	2,23	-	-	336.270	100,00
2021	240.528	73,05	45.591	13,85	38.596	11,72	4.545	1,38	-	-	329.260	100,00
2022	214.328	67,69	50.593	15,98	48.045	15,17	3.672	1,16	-	-	316.638	100,00
2023	191.758	70,33	33.895	12,43	44.095	16,17	2.899	1,06	-	-	272.647	100,00
2024	170.903	66,42	32.698	12,71	50.697	19,70	2.990	1,16	-	-	257.288	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 8. Antalya'da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	119.500	80,31	8.030	5,40	19.270	12,95	1.680	1,13	320	0,22	148.800	100,00
2005	119.030	80,28	7.990	5,39	19.280	13,00	1.670	1,13	300	0,20	148.270	100,00
2006	123.112	80,94	7.713	5,07	19.070	12,54	1.884	1,24	320	0,21	152.099	100,00
2007	120.983	81,22	7.758	5,21	18.285	12,28	1.634	1,10	300	0,20	148.960	100,00
2008	120.954	81,14	7.840	5,26	18.330	12,30	1.638	1,10	300	0,20	149.062	100,00
2009	122.968	81,10	8.067	5,32	18.112	11,95	2.180	1,44	300	0,20	151.627	100,00
2010	121.793	81,06	8.180	5,44	18.073	12,03	2.210	1,47	-	-	150.256	100,00
2011	124.849	81,64	8.281	5,41	17.548	11,47	2.250	1,47	-	-	152.928	100,00
2012	130.278	81,63	8.785	5,50	18.365	11,51	2.177	1,36	-	-	159.605	100,00
2013	130.762	81,86	8.697	5,44	18.109	11,34	2.161	1,35	-	-	159.729	100,00
2014	128.891	81,42	9.323	5,89	17.966	11,35	2.119	1,34	-	-	158.299	100,00
2015	130.381	81,72	9.323	5,84	17.775	11,14	2.069	1,30	-	-	159.548	100,00
2016	130.780	81,63	9.531	5,95	17.930	11,19	1.979	1,24	-	-	160.220	100,00
2017	128.530	82,69	9.757	6,28	15.146	9,74	2.009	1,29	-	-	155.442	100,00
2018	127.541	82,64	9.837	6,37	14.921	9,67	2.034	1,32	-	-	154.333	100,00
2019	128.207	82,75	10.000	6,45	14.916	9,63	1.809	1,17	-	-	154.932	100,00
2020	131.611	84,04	9.711	6,20	13.508	8,63	1.775	1,13	-	-	156.605	100,00
2021	136.636	84,21	9.141	5,63	14.555	8,97	1.925	1,19	-	-	162.257	100,00
2022	132.358	84,15	9.103	5,79	14.048	8,93	1.773	1,13	-	-	157.282	100,00
2023	130.062	84,05	8.846	5,72	14.167	9,16	1.663	1,07	-	-	154.738	100,00
2024	128.418	85,03	8.080	5,35	12.935	8,56	1.596	1,06	-	-	151.029	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 9. Antalya’da Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	333.275	79,93	23.419	5,62	55.858	13,40	4.400	1,06	10	0,00	416.962	100,00
2005	366.244	80,87	23.900	5,28	58.111	12,83	4.598	1,02	12	0,00	452.865	100,00
2006	370.198	82,17	21.879	4,86	53.399	11,85	5.016	1,11	12	0,00	450.504	100,00
2007	279.203	75,83	27.866	7,57	57.061	15,50	4.052	1,10	12	0,00	368.194	100,00
2008	380.619	81,04	27.777	5,91	57.114	12,16	4.151	0,88	12	0,00	469.673	100,00
2009	401.486	81,74	27.507	5,60	57.182	11,64	5.011	1,02	12	0,00	491.198	100,00
2010	447.588	82,54	31.521	5,81	57.379	10,58	5.801	1,07	-	-	542.289	100,00
2011	470.761	81,21	36.436	6,29	66.725	11,51	5.730	0,99	-	-	579.652	100,00
2012	487.754	80,97	37.514	6,23	71.507	11,87	5.615	0,93	-	-	602.390	100,00
2013	506.588	81,80	34.347	5,55	72.668	11,73	5.714	0,92	-	-	619.317	100,00
2014	500.663	81,52	34.518	5,62	73.369	11,95	5.638	0,92	-	-	614.188	100,00
2015	496.487	81,85	33.750	5,56	71.046	11,71	5.312	0,88	-	-	606.595	100,00
2016	504.655	84,29	33.457	5,59	55.605	9,29	5.003	0,84	-	-	598.720	100,00
2017	549.681	84,20	35.157	5,39	62.065	9,51	5.950	0,91	-	-	652.853	100,00
2018	525.821	85,13	31.594	5,12	54.318	8,79	5.916	0,96	-	-	617.649	100,00
2019	508.903	86,09	26.524	4,49	50.995	8,63	4.674	0,79	-	-	591.096	100,00
2020	522.395	87,57	25.974	4,35	43.915	7,36	4.230	0,71	-	-	596.514	100,00
2021	544.612	87,97	24.962	4,03	43.405	7,01	6.139	0,99	-	-	619.118	100,00
2022	444.903	86,79	24.269	4,73	38.873	7,58	4.551	0,89	-	-	512.596	100,00
2023	578.105	88,67	27.128	4,16	41.897	6,43	4.853	0,74	-	-	651.983	100,00
2024	468.756	88,70	21.744	4,11	33.780	6,39	4.187	0,79	-	-	528.467	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 10. Antalya'da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	104	94	109	122	50
2005	111	94	111	126	60
2006	111	86	98	121	50
2007	123	107	107	115	50
2008	123	106	107	117	50
2009	119	100	100	116	50
2010	128	116	100	132	-
2011	146	128	118	128	-
2012	148	126	121	126	-
2013	154	122	122	126	-
2014	144	121	122	125	-
2015	148	110	120	122	-
2016	151	106	94	119	-
2017	162	116	121	134	-
2018	146	105	119	137	-
2019	135	85	113	127	-
2020	130	82	104	121	-
2021	142	86	108	127	-
2022	124	86	108	110	-
2023	148	93	115	124	-
2024	122	80	100	114	-

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 11. Artvin 'de Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	19.100	25,36	54.025	71,72	2.200	2,92	-	-	-	-	75.325	100,00
2005	21.250	27,10	54.625	69,65	2.350	3,00	200	0,26	-	-	78.425	100,00
2006	21.350	26,95	55.475	70,02	2.400	3,03	-	-	-	-	79.225	100,00
2007	16.200	21,28	58.470	76,81	1.300	1,71	150	0,20	-	-	76.120	100,00
2008	16.400	26,45	43.900	70,81	1.550	2,50	150	0,24	-	-	62.000	100,00
2009	33.400	40,59	46.790	56,86	1.950	2,37	150	0,18	-	-	82.290	100,00
2010	35.600	42,48	46.100	55,01	1.950	2,33	150	0,18	-	-	83.800	100,00
2011	37.200	41,75	49.600	55,67	2.200	2,47	100	0,11	-	-	89.100	100,00
2012	37.200	42,61	47.800	54,75	2.200	2,52	100	0,11	-	-	87.300	100,00
2013	41.000	43,78	50.100	53,49	2.459	2,63	100	0,11	-	-	93.659	100,00
2014	24.400	31,12	51.650	65,88	2.250	2,87	100	0,13	-	-	78.400	100,00
2015	24.400	31,12	51.650	65,88	2.250	2,87	100	0,13	-	-	78.400	100,00
2016	20.950	29,11	48.850	67,87	2.075	2,88	100	0,14	-	-	71.975	100,00
2017	20.604	27,89	50.750	68,69	2.425	3,28	100	0,14	-	-	73.879	100,00
2018	11.000	22,27	32.000	64,78	5.300	10,73	1.100	2,23	-	-	49.400	100,00
2019	11.000	22,27	32.000	64,78	5.300	10,73	1.100	2,23	-	-	49.400	100,00
2020	11.100	22,30	32.250	64,79	5.325	10,70	1.100	2,21	-	-	49.775	100,00
2021	13.784	23,35	38.830	65,77	5.328	9,02	1.100	1,86	-	-	59.042	100,00
2022	13.299	24,00	38.830	70,08	2.176	3,93	1.100	1,99	-	-	55.405	100,00
2023	12.830	23,84	37.661	69,98	2.222	4,13	1.100	2,04	-	-	53.813	100,00
2024	12.837	24,00	37.580	70,27	2.160	4,04	900	1,68	-	-	53.477	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 12. Artvin’de Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	200	10,13	1.575	79,75	200	10,13	-	-	-	-	1.975	100,00
2005	250	9,31	2.125	79,14	300	11,17	10	0,37	-	-	2.685	100,00
2006	300	12,12	1.825	73,74	350	14,14	-	-	-	-	2.475	100,00
2007	350	7,46	3.640	77,61	550	11,73	150	3,20	-	-	4.690	100,00
2008	600	15,79	2.450	64,47	600	15,79	150	3,95	-	-	3.800	100,00
2009	1.400	30,77	2.300	50,55	700	15,38	150	3,30	-	-	4.550	100,00
2010	1.650	34,38	2.300	47,92	700	14,58	150	3,13	-	-	4.800	100,00
2011	2.100	35,00	2.900	48,33	900	15,00	100	1,67	-	-	6.000	100,00
2012	2.100	35,00	2.900	48,33	900	15,00	100	1,67	-	-	6.000	100,00
2013	2.375	36,76	2.950	45,67	1.035	16,02	100	1,55	-	-	6.460	100,00
2014	1.600	28,57	2.900	51,79	1.000	17,86	100	1,79	-	-	5.600	100,00
2015	1.600	28,57	2.900	51,79	1.000	17,86	100	1,79	-	-	5.600	100,00
2016	1.950	30,23	3.250	50,39	1.150	17,83	100	1,55	-	-	6.450	100,00
2017	1.650	35,11	2.100	44,68	850	18,09	100	2,13	-	-	4.700	100,00
2018	1.250	43,10	1.400	48,28	150	5,17	100	3,45	-	-	2.900	100,00
2019	1.250	43,10	1.400	48,28	150	5,17	100	3,45	-	-	2.900	100,00
2020	1.150	42,75	1.300	48,33	140	5,20	100	3,72	-	-	2.690	100,00
2021	1.116	42,07	1.300	49,00	137	5,16	100	3,77	-	-	2.653	100,00
2022	1.116	42,07	1.300	49,00	137	5,16	100	3,77	-	-	2.653	100,00
2023	991	43,93	1.100	48,76	85	3,77	80	3,55	-	-	2.256	100,00
2024	975	45,73	1.005	47,14	82	3,85	70	3,28	-	-	2.132	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 13. Artvin’de Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	-	-	490	100,00	-	-	-	-	-	-	490	100,00
2005	-	-	490	85,96	80	14,04	-	-	-	-	570	100,00
2006	515	24,16	1.542	72,33	75	3,52	-	-	-	-	2.132	100,00
2007	20	3,40	562	95,58	5	0,85	1	0,17	-	-	588	100,00
2008	525	31,25	1.115	66,37	38	2,26	2	0,12	-	-	1.680	100,00
2009	1.030	47,12	1.115	51,01	40	1,83	1	0,05	-	-	2.186	100,00
2010	1.030	47,33	1.105	50,78	40	1,84	1	0,05	-	-	2.176	100,00
2011	1.030	47,36	1.105	50,80	40	1,84	-	-	-	-	2.175	100,00
2012	1.044	47,35	1.121	50,84	40	1,81	-	-	-	-	2.205	100,00
2013	1.128	48,60	1.150	49,55	43	1,85	-	-	-	-	2.321	100,00
2014	580	32,77	1.150	64,97	40	2,26	-	-	-	-	1.770	100,00
2015	580	32,77	1.150	64,97	40	2,26	-	-	-	-	1.770	100,00
2016	580	32,75	1.151	64,99	40	2,26	-	-	-	-	1.771	100,00
2017	570	32,68	1.145	65,65	29	1,66	-	-	-	-	1.744	100,00
2018	150	21,43	550	78,57	-	-	-	-	-	-	700	100,00
2019	150	21,43	550	78,57	-	-	-	-	-	-	700	100,00
2020	150	21,43	550	78,57	-	-	-	-	-	-	700	100,00
2021	151	21,51	551	78,49	-	-	-	-	-	-	702	100,00
2022	151	21,88	539	78,12	-	-	-	-	-	-	690	100,00
2023	151	22,11	532	77,89	-	-	-	-	-	-	683	100,00
2024	151	23,70	486	76,30	-	-	-	-	-	-	637	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 14. Artvin’de Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	482	33,33	947	65,49	17	1,18	-	-	-	-	1.446	100,00
2005	542	30,55	1.207	68,04	20	1,13	5	0,28	-	-	1.774	100,00
2006	864	47,16	955	52,13	13	0,71	-	-	-	-	1.832	100,00
2007	878	42,83	1.150	56,10	19	0,93	3	0,15	-	-	2.050	100,00
2008	466	31,28	999	67,05	22	1,48	3	0,20	-	-	1.490	100,00
2009	871	45,08	1.032	53,42	26	1,35	3	0,16	-	-	1.932	100,00
2010	926	46,77	1.025	51,77	26	1,31	3	0,15	-	-	1.980	100,00
2011	1.084	46,11	1.236	52,57	28	1,19	3	0,13	-	-	2.351	100,00
2012	1.084	47,01	1.191	51,65	28	1,21	3	0,13	-	-	2.306	100,00
2013	1.277	49,90	1.248	48,77	31	1,21	3	0,12	-	-	2.559	100,00
2014	763	36,59	1.287	61,73	32	1,53	3	0,14	-	-	2.085	100,00
2015	763	36,59	1.287	61,73	32	1,53	3	0,14	-	-	2.085	100,00
2016	666	35,56	1.182	63,11	22	1,17	3	0,16	-	-	1.873	100,00
2017	674	33,37	1.323	65,50	20	0,99	3	0,15	-	-	2.020	100,00
2018	377	26,47	966	67,84	50	3,51	31	2,18	-	-	1.424	100,00
2019	347	27,85	823	66,05	45	3,61	31	2,49	-	-	1.246	100,00
2020	357	29,14	817	66,69	20	1,63	31	2,53	-	-	1.225	100,00
2021	444	27,29	1.023	62,88	129	7,93	31	1,91	-	-	1.627	100,00
2022	402	26,68	1.056	70,07	18	1,19	31	2,06	-	-	1.507	100,00
2023	382	25,15	1.084	71,36	26	1,71	27	1,78	-	-	1.519	100,00
2024	400	25,48	1.121	71,40	27	1,72	22	1,40	-	-	1.570	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 15. Artvin 'de Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	23	17	8	-	-
2005	23	20	9	25	-
2006	32	15	5	-	-
2007	59	17	15	20	-
2008	45	17	14	20	-
2009	30	16	13	20	-
2010	30	22	13	20	-
2011	33	25	13	30	-
2012	33	25	13	30	-
2013	34	25	13	30	-
2014	37	25	14	30	-
2015	37	25	14	30	-
2016	38	24	11	30	-
2017	33	26	8	30	-
2018	37	30	9	28	-
2019	34	26	8	28	-
2020	34	25	4	28	-
2021	33	26	24	28	-
2022	30	27	8	28	-
2023	29	29	12	25	-
2024	30	30	13	24	-

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 16. Aydın'da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	848.747	49,83	812.446	47,70	27.630	1,62	2.017	0,12	12.296	0,72	1.703.136	100,00
2005	859.952	49,80	820.264	47,50	27.780	1,61	2.267	0,13	16.627	0,96	1.726.890	100,00
2006	902.485	51,39	799.099	45,50	39.685	2,26	670	0,04	14.310	0,81	1.756.249	100,00
2007	946.760	52,39	799.416	44,23	42.675	2,36	2.590	0,14	15.861	0,88	1.807.302	100,00
2008	866.178	50,62	783.142	45,76	43.095	2,52	2.670	0,16	16.211	0,95	1.711.296	100,00
2009	875.099	50,68	788.794	45,68	43.925	2,54	2.670	0,15	16.271	0,94	1.726.759	100,00
2010	879.004	50,33	787.348	45,08	43.885	2,51	20.450	1,17	15.771	0,90	1.746.458	100,00
2011	883.710	51,38	756.493	43,98	43.945	2,55	20.450	1,19	15.371	0,89	1.719.969	100,00
2012	939.854	52,99	753.797	42,50	44.290	2,50	20.450	1,15	15.364	0,87	1.773.755	100,00
2013	964.533	53,88	743.380	41,52	42.555	2,38	20.550	1,15	19.264	1,08	1.790.282	100,00
2014	963.503	53,36	760.480	42,12	42.650	2,36	20.550	1,14	18.526	1,03	1.805.709	100,00
2015	946.414	54,83	707.080	40,97	39.463	2,29	15.510	0,90	17.571	1,02	1.726.038	100,00
2016	898.279	57,41	593.220	37,91	40.108	2,56	15.510	0,99	17.582	1,12	1.564.699	100,00
2017	805.860	56,13	555.354	38,68	40.610	2,83	16.356	1,14	17.572	1,22	1.435.752	100,00
2018	881.935	58,41	553.581	36,66	40.771	2,70	16.050	1,06	17.563	1,16	1.509.900	100,00
2019	867.620	59,51	516.896	35,45	39.911	2,74	16.050	1,10	17.563	1,20	1.458.040	100,00
2020	861.651	59,46	511.440	35,30	40.321	2,78	16.200	1,12	19.422	1,34	1.449.034	100,00
2021	862.356	59,48	511.267	35,27	40.420	2,79	16.250	1,12	19.427	1,34	1.449.720	100,00
2022	860.351	59,45	510.702	35,29	40.371	2,79	16.250	1,12	19.422	1,34	1.447.096	100,00
2023	859.841	60,83	477.611	33,79	40.396	2,86	16.250	1,15	19.403	1,37	1.413.501	100,00
2024	845.869	60,92	466.230	33,58	40.668	2,93	16.250	1,17	19.408	1,40	1.388.425	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 17. Aydın'da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	140.788	51,54	86.975	31,84	14.750	5,40	12.482	4,57	18.160	6,65	273.155	100,00
2005	140.635	52,06	88.184	32,64	14.592	5,40	12.232	4,53	14.488	5,36	270.131	100,00
2006	109.843	52,89	70.001	33,70	3.278	1,58	10.450	5,03	14.120	6,80	207.692	100,00
2007	108.935	51,50	66.169	31,28	4.473	2,11	17.710	8,37	14.250	6,74	211.537	100,00
2008	96.437	50,87	57.388	30,27	4.088	2,16	17.550	9,26	14.120	7,45	189.583	100,00
2009	94.848	52,68	48.658	27,03	3.593	2,00	18.880	10,49	14.050	7,80	180.029	100,00
2010	93.110	58,78	46.627	29,43	3.563	2,25	1.100	0,69	14.010	8,84	158.410	100,00
2011	94.915	57,56	51.862	31,45	3.543	2,15	1.100	0,67	13.470	8,17	164.890	100,00
2012	81.349	55,61	46.951	32,10	3.430	2,34	1.100	0,75	13.450	9,19	146.280	100,00
2013	76.298	52,20	56.283	38,50	3.115	2,13	1.040	0,71	9.435	6,45	146.171	100,00
2014	74.161	51,85	55.343	38,69	3.052	2,13	1.040	0,73	9.435	6,60	143.031	100,00
2015	61.003	30,92	116.303	58,96	9.480	4,81	1.040	0,53	9.440	4,79	197.266	100,00
2016	56.183	30,75	105.043	57,50	10.975	6,01	1.040	0,57	9.440	5,17	182.681	100,00
2017	56.081	31,28	102.197	57,00	10.546	5,88	1.040	0,58	9.435	5,26	179.299	100,00
2018	49.603	28,76	101.986	59,14	10.402	6,03	1.040	0,60	9.431	5,47	172.462	100,00
2019	59.490	33,66	96.139	54,40	10.641	6,02	1.040	0,59	9.431	5,34	176.741	100,00
2020	55.478	33,40	91.947	55,35	10.376	6,25	890	0,54	7.420	4,47	166.111	100,00
2021	53.858	32,45	93.131	56,12	10.712	6,45	840	0,51	7.415	4,47	165.956	100,00
2022	51.960	31,86	92.112	56,49	10.737	6,58	840	0,52	7.418	4,55	163.067	100,00
2023	39.695	26,49	91.084	60,78	10.824	7,22	840	0,56	7.420	4,95	149.863	100,00
2024	39.558	26,85	88.721	60,22	10.801	7,33	840	0,57	7.415	5,03	147.335	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 18. Aydın'da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	34.410	59,56	22.560	39,05	570	0,99	230	0,40	-	-	57.770	100,00
2005	34.740	59,31	23.060	39,37	540	0,92	230	0,39	-	-	58.570	100,00
2006	36.231	61,44	21.835	37,03	556	0,94	350	0,59	-	-	58.972	100,00
2007	31.898	59,55	20.762	38,76	551	1,03	350	0,65	-	-	53.561	100,00
2008	31.954	59,55	20.806	38,77	549	1,02	350	0,65	-	-	53.659	100,00
2009	32.253	59,59	20.690	38,22	551	1,02	635	1,17	-	-	54.129	100,00
2010	32.249	59,52	20.744	38,29	550	1,02	635	1,17	-	-	54.178	100,00
2011	32.350	60,20	20.200	37,59	550	1,02	635	1,18	-	-	53.735	100,00
2012	34.698	61,67	20.359	36,19	560	1,00	644	1,14	-	-	56.261	100,00
2013	34.779	61,85	20.320	36,14	493	0,88	640	1,14	-	-	56.232	100,00
2014	34.628	61,43	20.614	36,57	490	0,87	635	1,13	-	-	56.367	100,00
2015	33.647	62,17	19.453	35,95	563	1,04	455	0,84	-	-	54.118	100,00
2016	32.461	64,78	16.580	33,09	613	1,22	455	0,91	-	-	50.109	100,00
2017	30.112	64,61	15.445	33,14	596	1,28	455	0,98	-	-	46.608	100,00
2018	30.006	64,63	15.366	33,10	601	1,29	455	0,98	-	-	46.428	100,00
2019	28.883	65,38	14.277	32,32	565	1,28	455	1,03	-	-	44.180	100,00
2020	29.583	66,31	14.000	31,38	575	1,29	455	1,02	-	-	44.613	100,00
2021	30.550	66,94	14.045	30,78	586	1,28	455	1,00	-	-	45.636	100,00
2022	30.255	66,54	14.175	31,17	587	1,29	455	1,00	-	-	45.472	100,00
2023	29.962	68,27	12.881	29,35	591	1,35	455	1,04	-	-	43.889	100,00
2024	29.477	68,71	12.379	28,85	591	1,38	455	1,06	-	-	42.902	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 19. Aydın 'da Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	37.859	57,64	26.662	40,59	799	1,22	58	0,09	303	0,46	65.681	100,00
2005	44.352	60,55	27.429	37,45	840	1,15	81	0,11	546	0,75	73.248	100,00
2006	49.386	62,19	28.243	35,57	1.249	1,57	17	0,02	517	0,65	79.412	100,00
2007	47.750	63,43	25.638	34,06	1.381	1,83	82	0,11	430	0,57	75.281	100,00
2008	23.707	47,12	24.881	49,46	1.174	2,33	95	0,19	453	0,90	50.310	100,00
2009	46.976	61,68	27.216	35,73	1.416	1,86	95	0,12	463	0,61	76.166	100,00
2010	44.512	58,80	28.746	37,97	1.499	1,98	504	0,67	445	0,59	75.706	100,00
2011	47.650	59,34	30.103	37,49	1.515	1,89	523	0,65	512	0,64	80.303	100,00
2012	51.562	60,98	30.419	35,97	1.543	1,82	523	0,62	514	0,61	84.561	100,00
2013	55.854	62,82	30.366	34,15	1.506	1,69	527	0,59	657	0,74	88.910	100,00
2014	55.505	61,37	32.283	35,69	1.534	1,70	527	0,58	596	0,66	90.445	100,00
2015	55.779	65,39	27.140	31,81	1.417	1,66	446	0,52	525	0,62	85.307	100,00
2016	53.105	62,85	29.333	34,72	1.126	1,33	446	0,53	485	0,57	84.495	100,00
2017	55.416	65,29	27.070	31,89	1.371	1,62	525	0,62	499	0,59	84.881	100,00
2018	61.544	66,67	28.350	30,71	1.399	1,52	515	0,56	504	0,55	92.312	100,00
2019	61.026	71,32	22.302	26,06	1.228	1,44	510	0,60	502	0,59	85.568	100,00
2020	37.042	41,12	48.198	53,50	2.386	2,65	1.915	2,13	552	0,61	90.093	100,00
2021	46.213	55,53	32.748	39,35	2.219	2,67	1.491	1,79	550	0,66	83.221	100,00
2022	15.910	36,09	24.287	55,09	1.950	4,42	1.383	3,14	557	1,26	44.087	100,00
2023	96.234	59,13	60.464	37,15	3.227	1,98	2.277	1,40	558	0,34	162.760	100,00
2024	74.005	78,89	16.747	17,85	2.353	2,51	138	0,15	560	0,60	93.803	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 20. Aydın'da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	38	31	29	29	25
2005	44	36	30	36	33
2006	44	36	31	25	36
2007	41	31	32	32	27
2008	31	30	27	36	28
2009	44	34	32	36	28
2010	41	34	34	25	28
2011	45	40	34	26	33
2012	46	40	35	26	33
2013	49	41	35	26	34
2014	47	55	36	26	32
2015	47	34	36	29	30
2016	51	50	28	29	28
2017	57	47	34	32	28
2018	60	53	34	32	29
2019	56	45	31	32	29
2020	50	63	59	118	28
2021	53	54	55	92	28
2022	24	45	48	85	29
2023	95	131	80	140	29
2024	66	25	58	8	29

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 21. Balıkesir’de Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	10.000	1,95	492.000	96,09	10.000	1,95	-	-	-	-	512.000	100,00
2005	10.000	1,95	491.903	96,09	10.000	1,95	-	-	-	-	511.903	100,00
2006	6.000	1,20	492.500	98,80	-	-	-	-	-	-	498.500	100,00
2007	6.000	1,19	493.000	97,62	6.000	1,19	-	-	-	-	505.000	100,00
2008	6.000	1,19	492.600	97,62	6.000	1,19	-	-	-	-	504.600	100,00
2009	6.000	1,18	497.100	97,64	6.000	1,18	-	-	-	-	509.100	100,00
2010	6.000	1,18	497.100	97,64	6.000	1,18	-	-	-	-	509.100	100,00
2011	6.000	1,10	532.100	97,79	6.000	1,10	-	-	-	-	544.100	100,00
2012	6.000	1,12	524.600	97,76	6.000	1,12	-	-	-	-	536.600	100,00
2013	6.100	1,14	525.050	97,73	6.100	1,14	-	-	-	-	537.250	100,00
2014	6.000	1,12	524.850	97,80	5.800	1,08	-	-	-	-	536.650	100,00
2015	5.000	2,05	237.100	97,13	2.000	0,82	-	-	-	-	244.100	100,00
2016	5.000	2,07	234.500	97,10	2.000	0,83	-	-	-	-	241.500	100,00
2017	5.000	2,03	239.000	97,15	2.000	0,81	-	-	-	-	246.000	100,00
2018	5.000	2,03	239.010	97,15	2.000	0,81	-	-	-	-	246.010	100,00
2019	5.000	2,03	239.010	97,15	2.000	0,81	-	-	-	-	246.010	100,00
2020	5.000	2,05	239.450	97,95	-	-	-	-	-	-	244.450	100,00
2021	-	-	241.100	100,00	-	-	-	-	-	-	241.100	100,00
2022	-	-	275.449	100,00	-	-	-	-	-	-	275.449	100,00
2023	-	-	278.724	100,00	-	-	-	-	-	-	278.724	100,00
2024	-	-	278.724	100,00	-	-	-	-	-	-	278.724	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 22. Balıkesir’de Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	-	-	71.950	100,00	-	-	-	-	-	-	71.950	100,00
2005	-	-	71.500	100,00	-	-	-	-	-	-	71.500	100,00
2006	-	-	71.500	100,00	-	-	-	-	-	-	71.500	100,00
2007	200	0,37	53.125	99,25	200	0,37	-	-	-	-	53.525	100,00
2008	200	0,37	53.125	99,25	200	0,37	-	-	-	-	53.525	100,00
2009	200	0,37	54.025	99,27	200	0,37	-	-	-	-	54.425	100,00
2010	200	0,37	54.025	99,27	200	0,37	-	-	-	-	54.425	100,00
2011	200	1,03	19.025	97,94	200	1,03	-	-	-	-	19.425	100,00
2012	200	1,06	18.425	97,88	200	1,06	-	-	-	-	18.825	100,00
2013	100	0,55	17.975	98,90	100	0,55	-	-	-	-	18.175	100,00
2014	-	-	17.525	100,00	-	-	-	-	-	-	17.525	100,00
2015	-	-	15.025	100,00	-	-	-	-	-	-	15.025	100,00
2016	-	-	15.025	100,00	-	-	-	-	-	-	15.025	100,00
2017	-	-	25	100,00	-	-	-	-	-	-	25	100,00
2018	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2019	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2020	-	-	14	100,00	-	-	-	-	-	-	14	100,00
2021	-	-	12	100,00	-	-	-	-	-	-	12	100,00
2022	-	-	11	100,00	-	-	-	-	-	-	11	100,00
2023	-	-	10	100,00	-	-	-	-	-	-	10	100,00
2024	-	-	10	100,00	-	-	-	-	-	-	10	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 23. Balıkesir 'de Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	-	-	16.160	100,00	-	-	-	-	-	-	16.160	100,00
2005	-	-	16.160	100,00	-	-	-	-	-	-	16.160	100,00
2006	-	-	16.160	100,00	-	-	-	-	-	-	16.160	100,00
2007	-	-	16.160	100,00	-	-	-	-	-	-	16.160	100,00
2008	-	-	16.150	100,00	-	-	-	-	-	-	16.150	100,00
2009	-	-	16.150	100,00	-	-	-	-	-	-	16.150	100,00
2010	-	-	16.150	100,00	-	-	-	-	-	-	16.150	100,00
2011	-	-	16.150	100,00	-	-	-	-	-	-	16.150	100,00
2012	-	-	16.180	100,00	-	-	-	-	-	-	16.180	100,00
2013	-	-	16.207	100,00	-	-	-	-	-	-	16.207	100,00
2014	-	-	16.005	100,00	-	-	-	-	-	-	16.005	100,00
2015	-	-	8.355	100,00	-	-	-	-	-	-	8.355	100,00
2016	-	-	8.330	100,00	-	-	-	-	-	-	8.330	100,00
2017	-	-	8.030	100,00	-	-	-	-	-	-	8.030	100,00
2018	-	-	8.030	100,00	-	-	-	-	-	-	8.030	100,00
2019	-	-	8.030	100,00	-	-	-	-	-	-	8.030	100,00
2020	-	-	8.029	100,00	-	-	-	-	-	-	8.029	100,00
2021	-	-	7.970	100,00	-	-	-	-	-	-	7.970	100,00
2022	-	-	8.912	100,00	-	-	-	-	-	-	8.912	100,00
2023	-	-	9.010	100,00	-	-	-	-	-	-	9.010	100,00
2024	-	-	9.010	100,00	-	-	-	-	-	-	9.010	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 24. Balıkesir’de Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	150	2,67	5.418	96,44	50	0,89	-	-	-	-	5.618	100,00
2005	100	1,61	6.011	96,78	100	1,61	-	-	-	-	6.211	100,00
2006	360	3,62	9.594	96,38	-	-	-	-	-	-	9.954	100,00
2007	300	1,40	21.070	98,04	122	0,57	-	-	-	-	21.492	100,00
2008	420	1,21	34.162	98,10	240	0,69	-	-	-	-	34.822	100,00
2009	420	1,19	34.522	98,12	240	0,68	-	-	-	-	35.182	100,00
2010	420	1,19	34.611	98,13	240	0,68	-	-	-	-	35.271	100,00
2011	450	1,66	26.388	97,48	231	0,85	-	-	-	-	27.069	100,00
2012	450	1,69	26.013	97,44	234	0,88	-	-	-	-	26.697	100,00
2013	457	1,99	22.235	96,99	232	1,01	-	-	-	-	22.924	100,00
2014	420	1,70	24.126	97,48	203	0,82	-	-	-	-	24.749	100,00
2015	350	3,42	9.826	95,90	70	0,68	-	-	-	-	10.246	100,00
2016	350	2,99	11.298	96,56	53	0,45	-	-	-	-	11.701	100,00
2017	382	4,16	8.736	95,08	70	0,76	-	-	-	-	9.188	100,00
2018	422	4,02	10.017	95,31	71	0,68	-	-	-	-	10.510	100,00
2019	228	2,82	7.789	96,40	63	0,78	-	-	-	-	8.080	100,00
2020	300	3,41	8.493	96,59	-	-	-	-	-	-	8.793	100,00
2021	-	-	5.514	100,00	-	-	-	-	-	-	5.514	100,00
2022	-	-	27.151	100,00	-	-	-	-	-	-	27.151	100,00
2023	-	-	9.097	100,00	-	-	-	-	-	-	9.097	100,00
2024	-	-	27.521	100,00	-	-	-	-	-	-	27.521	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 25. Balıkesir 'de Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	15	26	5	-	-
2005	10	26	10	-	-
2006	60	30	-	-	-
2007	50	32	20	-	-
2008	70	45	40	-	-
2009	70	45	40	-	-
2010	70	46	40	-	-
2011	75	35	39	-	-
2012	75	35	39	-	-
2013	75	31	38	-	-
2014	70	33	35	-	-
2015	70	41	35	-	-
2016	70	48	27	-	-
2017	76	37	35	-	-
2018	84	42	36	-	-
2019	46	33	32	-	-
2020	60	35	-	-	-
2021	-	23	-	-	-
2022	-	99	-	-	-
2023	-	33	-	-	-
2024	-	99	-	-	-

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 26. Bartın 'da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2005	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2008	-	-	50	100,00	-	-	-	-	-	-	50	100,00
2009	-	-	410	100,00	-	-	-	-	-	-	410	100,00
2010	-	-	472	100,00	-	-	-	-	-	-	472	100,00
2011	-	-	580	100,00	-	-	-	-	-	-	580	100,00
2012	-	-	605	100,00	-	-	-	-	-	-	605	100,00
2013	-	-	655	100,00	-	-	-	-	-	-	655	100,00
2014	-	-	760	100,00	-	-	-	-	-	-	760	100,00
2015	-	-	760	100,00	-	-	-	-	-	-	760	100,00
2016	-	-	760	100,00	-	-	-	-	-	-	760	100,00
2017	-	-	770	100,00	-	-	-	-	-	-	770	100,00
2018	-	-	780	100,00	-	-	-	-	-	-	780	100,00
2019	-	-	790	100,00	-	-	-	-	-	-	790	100,00
2020	-	-	790	100,00	-	-	-	-	-	-	790	100,00
2021	-	-	805	100,00	-	-	-	-	-	-	805	100,00
2022	-	-	815	100,00	-	-	-	-	-	-	815	100,00
2023	-	-	820	100,00	-	-	-	-	-	-	820	100,00
2024	-	-	820	100,00	-	-	-	-	-	-	820	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 27. Bartın'da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2005	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2008	-	-	5	100,00	-	-	-	-	-	-	5	100,00
2009	-	-	120	100,00	-	-	-	-	-	-	120	100,00
2010	-	-	105	100,00	-	-	-	-	-	-	105	100,00
2011	-	-	200	100,00	-	-	-	-	-	-	200	100,00
2012	-	-	200	100,00	-	-	-	-	-	-	200	100,00
2013	-	-	156	100,00	-	-	-	-	-	-	156	100,00
2014	-	-	65	100,00	-	-	-	-	-	-	65	100,00
2015	-	-	65	100,00	-	-	-	-	-	-	65	100,00
2016	-	-	65	100,00	-	-	-	-	-	-	65	100,00
2017	-	-	55	100,00	-	-	-	-	-	-	55	100,00
2018	-	-	55	100,00	-	-	-	-	-	-	55	100,00
2019	-	-	45	100,00	-	-	-	-	-	-	45	100,00
2020	-	-	48	100,00	-	-	-	-	-	-	48	100,00
2021	-	-	35	100,00	-	-	-	-	-	-	35	100,00
2022	-	-	26	100,00	-	-	-	-	-	-	26	100,00
2023	-	-	20	100,00	-	-	-	-	-	-	20	100,00
2024	-	-	20	100,00	-	-	-	-	-	-	20	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 28. Bartın'da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2005	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2009	-	-	12	100,00	-	-	-	-	-	-	12	100,00
2010	-	-	12	100,00	-	-	-	-	-	-	12	100,00
2011	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2012	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2013	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2014	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2015	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2016	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2017	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2018	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2019	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2020	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2021	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2022	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2023	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2024	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 29. Bartın'da Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2005	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2008	-	-	1	100,00	-	-	-	-	-	-	1	100,00
2009	-	-	7	100,00	-	-	-	-	-	-	7	100,00
2010	-	-	9	100,00	-	-	-	-	-	-	9	100,00
2011	-	-	11	100,00	-	-	-	-	-	-	11	100,00
2012	-	-	11	100,00	-	-	-	-	-	-	11	100,00
2013	-	-	13	100,00	-	-	-	-	-	-	13	100,00
2014	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2015	-	-	14	100,00	-	-	-	-	-	-	14	100,00
2016	-	-	14	100,00	-	-	-	-	-	-	14	100,00
2017	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2018	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2019	-	-	14	100,00	-	-	-	-	-	-	14	100,00
2020	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2021	-	-	16	100,00	-	-	-	-	-	-	16	100,00
2022	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2023	-	-	16	100,00	-	-	-	-	-	-	16	100,00
2024	-	-	16	100,00	-	-	-	-	-	-	16	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 30. Bartın 'da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	-	-	-	-	-
2005	-	-	-	-	-
2006	-	-	-	-	-
2007	-	-	-	-	-
2008	-	20	-	-	-
2009	-	17	-	-	-
2010	-	19	-	-	-
2011	-	19	-	-	-
2012	-	18	-	-	-
2013	-	20	-	-	-
2014	-	20	-	-	-
2015	-	18	-	-	-
2016	-	18	-	-	-
2017	-	19	-	-	-
2018	-	19	-	-	-
2019	-	18	-	-	-
2020	-	19	-	-	-
2021	-	20	-	-	-
2022	-	18	-	-	-
2023	-	20	-	-	-
2024	-	20	-	-	-

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 31. Burdur 'da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	160	40,00	-	-	240	60,00	-	-	-	-	400	100,00
2005	190	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	190	100,00
2006	170	40,48	-	-	250	59,52	-	-	-	-	420	100,00
2007	170	40,48	-	-	250	59,52	-	-	-	-	420	100,00
2008	170	40,48	-	-	250	59,52	-	-	-	-	420	100,00
2009	180	40,91	-	-	260	59,09	-	-	-	-	440	100,00
2010	185	42,53	-	-	250	57,47	-	-	-	-	435	100,00
2011	190	44,19	-	-	240	55,81	-	-	-	-	430	100,00
2012	210	46,15	-	-	245	53,85	-	-	-	-	455	100,00
2013	210	46,15	-	-	245	53,85	-	-	-	-	455	100,00
2014	220	42,31	-	-	300	57,69	-	-	-	-	520	100,00
2015	220	42,31	-	-	300	57,69	-	-	-	-	520	100,00
2016	220	38,60	-	-	350	61,40	-	-	-	-	570	100,00
2017	225	39,13	-	-	350	60,87	-	-	-	-	575	100,00
2018	264	43,00	-	-	350	57,00	-	-	-	-	614	100,00
2019	295	44,70	-	-	365	55,30	-	-	-	-	660	100,00
2020	1.564	60,06	380	14,59	660	25,35	-	-	-	-	2.604	100,00
2021	1.692	61,75	383	13,98	665	24,27	-	-	-	-	2.740	100,00
2022	1.650	61,82	349	13,08	670	25,10	-	-	-	-	2.669	100,00
2023	1.490	60,08	310	12,50	680	27,42	-	-	-	-	2.480	100,00
2024	1.490	59,48	315	12,57	700	27,94	-	-	-	-	2.505	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 32. Burdur'da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	110	35,48	-	-	200	64,52	-	-	-	-	310	100,00
2005	28	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	28	100,00
2006	95	33,33	-	-	190	66,67	-	-	-	-	285	100,00
2007	100	35,71	-	-	180	64,29	-	-	-	-	280	100,00
2008	100	35,71	-	-	180	64,29	-	-	-	-	280	100,00
2009	100	36,36	-	-	175	63,64	-	-	-	-	275	100,00
2010	100	36,36	-	-	175	63,64	-	-	-	-	275	100,00
2011	100	37,04	-	-	170	62,96	-	-	-	-	270	100,00
2012	195	54,93	-	-	160	45,07	-	-	-	-	355	100,00
2013	195	54,93	-	-	160	45,07	-	-	-	-	355	100,00
2014	185	55,22	-	-	150	44,78	-	-	-	-	335	100,00
2015	185	55,22	-	-	150	44,78	-	-	-	-	335	100,00
2016	170	56,67	-	-	130	43,33	-	-	-	-	300	100,00
2017	170	56,67	-	-	130	43,33	-	-	-	-	300	100,00
2018	204	61,08	-	-	130	38,92	-	-	-	-	334	100,00
2019	230	63,89	-	-	130	36,11	-	-	-	-	360	100,00
2020	646	58,36	150	13,55	311	28,09	-	-	-	-	1.107	100,00
2021	681	59,17	149	12,95	321	27,89	-	-	-	-	1.151	100,00
2022	620	56,57	136	12,41	340	31,02	-	-	-	-	1.096	100,00
2023	555	53,37	125	12,02	360	34,62	-	-	-	-	1.040	100,00
2024	615	53,76	134	11,71	395	34,53	-	-	-	-	1.144	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 33. Burdur 'da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	10	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	10	100,00
2005	10	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	10	100,00
2006	5	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	5	100,00
2007	5	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	5	100,00
2008	5	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	5	100,00
2009	5	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	5	100,00
2010	5	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	5	100,00
2011	5	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	5	100,00
2012	12	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	12	100,00
2013	12	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	12	100,00
2014	12	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	12	100,00
2015	12	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	12	100,00
2016	10	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	10	100,00
2017	10	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	10	100,00
2018	12	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	12	100,00
2019	14	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	14	100,00
2020	64	63,37	13	12,87	24	23,76	-	-	-	-	101	100,00
2021	69	64,49	14	13,08	24	22,43	-	-	-	-	107	100,00
2022	65	63,73	12	11,76	25	24,51	-	-	-	-	102	100,00
2023	60	60,61	11	11,11	28	28,28	-	-	-	-	99	100,00
2024	72	62,61	11	9,57	32	27,83	-	-	-	-	115	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 34. Burdur 'da Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	3	60,00	-	-	2	40,00	-	-	-	-	5	100,00
2005	4	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	4	100,00
2006	4	57,14	-	-	3	42,86	-	-	-	-	7	100,00
2007	11	57,89	-	-	8	42,11	-	-	-	-	19	100,00
2008	10	55,56	-	-	8	44,44	-	-	-	-	18	100,00
2009	11	57,89	-	-	8	42,11	-	-	-	-	19	100,00
2010	11	57,89	-	-	8	42,11	-	-	-	-	19	100,00
2011	11	61,11	-	-	7	38,89	-	-	-	-	18	100,00
2012	13	65,00	-	-	7	35,00	-	-	-	-	20	100,00
2013	15	68,18	-	-	7	31,82	-	-	-	-	22	100,00
2014	13	59,09	-	-	9	40,91	-	-	-	-	22	100,00
2015	13	59,09	-	-	9	40,91	-	-	-	-	22	100,00
2016	13	61,90	-	-	8	38,10	-	-	-	-	21	100,00
2017	15	65,22	-	-	8	34,78	-	-	-	-	23	100,00
2018	16	66,67	-	-	8	33,33	-	-	-	-	24	100,00
2019	16	69,57	-	-	7	30,43	-	-	-	-	23	100,00
2020	97	71,85	23	17,04	15	11,11	-	-	-	-	135	100,00
2021	100	74,07	22	16,30	13	9,63	-	-	-	-	135	100,00
2022	104	73,76	23	16,31	14	9,93	-	-	-	-	141	100,00
2023	97	72,39	22	16,42	15	11,19	-	-	-	-	134	100,00
2024	97	72,39	22	16,42	15	11,19	-	-	-	-	134	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 35. Burdur’da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	19	-	8	-	-
2005	21	-	-	-	-
2006	24	-	12	-	-
2007	65	-	32	-	-
2008	59	-	32	-	-
2009	61	-	31	-	-
2010	59	-	32	-	-
2011	58	-	29	-	-
2012	62	-	29	-	-
2013	71	-	29	-	-
2014	59	-	30	-	-
2015	59	-	30	-	-
2016	59	-	23	-	-
2017	67	-	23	-	-
2018	61	-	23	-	-
2019	54	-	19	-	-
2020	62	61	23	-	-
2021	59	57	20	-	-
2022	63	66	21	-	-
2023	65	71	22	-	-
2024	65	70	21	-	-

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 36. Çanakkale’de Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	-	-	11.925	99,42	70	0,58	-	-	-	-	11.995	100,00
2005	-	-	11.950	99,42	70	0,58	-	-	-	-	12.020	100,00
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2007	-	-	11.700	100,00	-	-	-	-	-	-	11.700	100,00
2008	-	-	11.700	100,00	-	-	-	-	-	-	11.700	100,00
2009	-	-	11.500	100,00	-	-	-	-	-	-	11.500	100,00
2010	-	-	12.750	100,00	-	-	-	-	-	-	12.750	100,00
2011	-	-	13.050	100,00	-	-	-	-	-	-	13.050	100,00
2012	-	-	14.450	100,00	-	-	-	-	-	-	14.450	100,00
2013	-	-	14.450	100,00	-	-	-	-	-	-	14.450	100,00
2014	-	-	14.620	100,00	-	-	-	-	-	-	14.620	100,00
2015	-	-	14.620	100,00	-	-	-	-	-	-	14.620	100,00
2016	-	-	14.800	100,00	-	-	-	-	-	-	14.800	100,00
2017	-	-	15.100	100,00	-	-	-	-	-	-	15.100	100,00
2018	-	-	15.150	100,00	-	-	-	-	-	-	15.150	100,00
2019	-	-	15.160	100,00	-	-	-	-	-	-	15.160	100,00
2020	-	-	7.500	100,00	-	-	-	-	-	-	7.500	100,00
2021	-	-	6.300	100,00	-	-	-	-	-	-	6.300	100,00
2022	-	-	6.200	100,00	-	-	-	-	-	-	6.200	100,00
2023	-	-	6.100	100,00	-	-	-	-	-	-	6.100	100,00
2024	-	-	4.680	100,00	-	-	-	-	-	-	4.680	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 37. Çanakkale’de Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	-	-	2.225	99,11	20	0,89	-	-	-	-	2.245	100,00
2005	-	-	2.225	99,11	20	0,89	-	-	-	-	2.245	100,00
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2007	-	-	2.625	100,00	-	-	-	-	-	-	2.625	100,00
2008	-	-	2.625	100,00	-	-	-	-	-	-	2.625	100,00
2009	-	-	2.500	100,00	-	-	-	-	-	-	2.500	100,00
2010	-	-	2.280	100,00	-	-	-	-	-	-	2.280	100,00
2011	-	-	1.980	100,00	-	-	-	-	-	-	1.980	100,00
2012	-	-	880	100,00	-	-	-	-	-	-	880	100,00
2013	-	-	1.130	100,00	-	-	-	-	-	-	1.130	100,00
2014	-	-	1.140	100,00	-	-	-	-	-	-	1.140	100,00
2015	-	-	1.140	100,00	-	-	-	-	-	-	1.140	100,00
2016	-	-	700	100,00	-	-	-	-	-	-	700	100,00
2017	-	-	400	100,00	-	-	-	-	-	-	400	100,00
2018	-	-	350	100,00	-	-	-	-	-	-	350	100,00
2019	-	-	340	100,00	-	-	-	-	-	-	340	100,00
2020	-	-	210	100,00	-	-	-	-	-	-	210	100,00
2021	-	-	180	100,00	-	-	-	-	-	-	180	100,00
2022	-	-	150	100,00	-	-	-	-	-	-	150	100,00
2023	-	-	140	100,00	-	-	-	-	-	-	140	100,00
2024	-	-	135	100,00	-	-	-	-	-	-	135	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 38. Çanakkale’de Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	-	-	600	100,00	-	-	-	-	-	-	600	100,00
2005	-	-	600	100,00	-	-	-	-	-	-	600	100,00
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2007	-	-	650	100,00	-	-	-	-	-	-	650	100,00
2008	-	-	650	100,00	-	-	-	-	-	-	650	100,00
2009	-	-	650	100,00	-	-	-	-	-	-	650	100,00
2010	-	-	410	100,00	-	-	-	-	-	-	410	100,00
2011	-	-	410	100,00	-	-	-	-	-	-	410	100,00
2012	-	-	416	100,00	-	-	-	-	-	-	416	100,00
2013	-	-	419	100,00	-	-	-	-	-	-	419	100,00
2014	-	-	419	100,00	-	-	-	-	-	-	419	100,00
2015	-	-	400	100,00	-	-	-	-	-	-	400	100,00
2016	-	-	390	100,00	-	-	-	-	-	-	390	100,00
2017	-	-	390	100,00	-	-	-	-	-	-	390	100,00
2018	-	-	390	100,00	-	-	-	-	-	-	390	100,00
2019	-	-	390	100,00	-	-	-	-	-	-	390	100,00
2020	-	-	180	100,00	-	-	-	-	-	-	180	100,00
2021	-	-	150	100,00	-	-	-	-	-	-	150	100,00
2022	-	-	150	100,00	-	-	-	-	-	-	150	100,00
2023	-	-	150	100,00	-	-	-	-	-	-	150	100,00
2024	-	-	110	100,00	-	-	-	-	-	-	110	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 39. Çanakkale’de Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	-	-	295	99,66	1	0,34	-	-	-	-	296	100,00
2005	-	-	412	99,76	1	0,24	-	-	-	-	413	100,00
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2007	-	-	347	100,00	-	-	-	-	-	-	347	100,00
2008	-	-	347	100,00	-	-	-	-	-	-	347	100,00
2009	-	-	345	100,00	-	-	-	-	-	-	345	100,00
2010	-	-	383	100,00	-	-	-	-	-	-	383	100,00
2011	-	-	457	100,00	-	-	-	-	-	-	457	100,00
2012	-	-	506	100,00	-	-	-	-	-	-	506	100,00
2013	-	-	549	100,00	-	-	-	-	-	-	549	100,00
2014	-	-	614	100,00	-	-	-	-	-	-	614	100,00
2015	-	-	658	100,00	-	-	-	-	-	-	658	100,00
2016	-	-	719	100,00	-	-	-	-	-	-	719	100,00
2017	-	-	867	100,00	-	-	-	-	-	-	867	100,00
2018	-	-	843	100,00	-	-	-	-	-	-	843	100,00
2019	-	-	775	100,00	-	-	-	-	-	-	775	100,00
2020	-	-	488	100,00	-	-	-	-	-	-	488	100,00
2021	-	-	371	100,00	-	-	-	-	-	-	371	100,00
2022	-	-	403	100,00	-	-	-	-	-	-	403	100,00
2023	-	-	397	100,00	-	-	-	-	-	-	397	100,00
2024	-	-	323	100,00	-	-	-	-	-	-	323	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 40. Çanakkale’de Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	-	16	14	-	-
2005	-	20	14	-	-
2006	-	-	-	-	-
2007	-	20	-	-	-
2008	-	20	-	-	-
2009	-	30	-	-	-
2010	-	30	-	-	-
2011	-	35	-	-	-
2012	-	35	-	-	-
2013	-	38	-	-	-
2014	-	42	-	-	-
2015	-	45	-	-	-
2016	-	49	-	-	-
2017	-	57	-	-	-
2018	-	56	-	-	-
2019	-	51	-	-	-
2020	-	65	-	-	-
2021	-	59	-	-	-
2022	-	65	-	-	-
2023	-	65	-	-	-
2024	-	69	-	-	-

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 41. Giresun'da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	4.699	13,53	29.344	84,50	685	1,97	-	-	-	-	34.728	100,00
2005	5.246	14,95	28.855	82,23	988	2,82	-	-	-	-	35.089	100,00
2006	5.740	16,46	27.725	79,49	1.412	4,05	-	-	-	-	34.877	100,00
2007	5.061	14,68	28.506	82,71	897	2,60	-	-	-	-	34.464	100,00
2008	5.096	14,54	29.066	82,91	894	2,55	-	-	-	-	35.056	100,00
2009	5.200	14,35	30.168	83,25	869	2,40	-	-	-	-	36.237	100,00
2010	5.269	13,10	34.058	84,70	882	2,19	-	-	-	-	40.209	100,00
2011	5.230	14,69	29.447	82,68	937	2,63	-	-	-	-	35.614	100,00
2012	4.980	14,60	28.188	82,61	953	2,79	-	-	-	-	34.121	100,00
2013	5.030	14,42	28.810	82,57	1.053	3,02	-	-	-	-	34.893	100,00
2014	5.022	14,28	29.030	82,53	1.122	3,19	-	-	-	-	35.174	100,00
2015	4.962	19,69	19.145	75,97	1.094	4,34	-	-	-	-	25.201	100,00
2016	4.872	19,23	19.433	76,72	1.025	4,05	-	-	-	-	25.330	100,00
2017	3.923	17,06	18.111	78,75	965	4,20	-	-	-	-	22.999	100,00
2018	3.258	13,93	19.146	81,88	980	4,19	-	-	-	-	23.384	100,00
2019	3.107	13,44	18.976	82,07	1.040	4,50	-	-	-	-	23.123	100,00
2020	3.042	13,36	18.692	82,10	1.034	4,54	-	-	-	-	22.768	100,00
2021	3.223	13,63	19.206	81,23	1.216	5,14	-	-	-	-	23.645	100,00
2022	3.401	13,87	19.758	80,59	1.358	5,54	-	-	-	-	24.517	100,00
2023	3.598	14,24	20.280	80,26	1.390	5,50	-	-	-	-	25.268	100,00
2024	3.649	14,38	20.320	80,08	1.405	5,54	-	-	-	-	25.374	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 42. Giresun 'da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	1.394	15,37	5.812	64,09	1.862	20,53	-	-	-	-	9.068	100,00
2005	1.563	19,21	4.275	52,54	2.298	28,24	-	-	-	-	8.136	100,00
2006	1.995	22,98	5.040	58,06	1.646	18,96	-	-	-	-	8.681	100,00
2007	1.501	18,90	5.358	67,48	1.081	13,61	-	-	-	-	7.940	100,00
2008	1.344	15,97	5.793	68,82	1.280	15,21	-	-	-	-	8.417	100,00
2009	1.418	16,20	6.072	69,38	1.262	14,42	-	-	-	-	8.752	100,00
2010	1.451	16,04	6.337	70,06	1.257	13,90	-	-	-	-	9.045	100,00
2011	1.299	15,46	5.962	70,95	1.142	13,59	-	-	-	-	8.403	100,00
2012	1.195	14,71	5.820	71,62	1.111	13,67	-	-	-	-	8.126	100,00
2013	1.151	14,36	5.812	72,50	1.054	13,15	-	-	-	-	8.017	100,00
2014	1.175	15,13	5.580	71,84	1.012	13,03	-	-	-	-	7.767	100,00
2015	1.165	15,39	5.360	70,80	1.046	13,82	-	-	-	-	7.571	100,00
2016	985	14,70	4.924	73,49	791	11,81	-	-	-	-	6.700	100,00
2017	1.318	18,57	4.996	70,39	784	11,05	-	-	-	-	7.098	100,00
2018	1.278	18,33	4.891	70,14	804	11,53	-	-	-	-	6.973	100,00
2019	1.121	16,84	4.676	70,25	859	12,91	-	-	-	-	6.656	100,00
2020	1.115	16,98	4.589	69,90	861	13,12	-	-	-	-	6.565	100,00
2021	1.193	16,64	4.930	68,78	1.045	14,58	-	-	-	-	7.168	100,00
2022	1.268	18,49	4.628	67,50	960	14,00	-	-	-	-	6.856	100,00
2023	1.168	16,72	4.812	68,88	1.006	14,40	-	-	-	-	6.986	100,00
2024	1.116	16,14	4.792	69,31	1.006	14,55	-	-	-	-	6.914	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 43. Giresun'da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	40	36,36	60	54,55	10	9,09	-	-	-	-	110	100,00
2005	40	36,36	60	54,55	10	9,09	-	-	-	-	110	100,00
2006	40	36,36	60	54,55	10	9,09	-	-	-	-	110	100,00
2007	4	40,00	5	50,00	1	10,00	-	-	-	-	10	100,00
2008	4	36,36	6	54,55	1	9,09	-	-	-	-	11	100,00
2009	5	41,67	6	50,00	1	8,33	-	-	-	-	12	100,00
2010	5	41,67	6	50,00	1	8,33	-	-	-	-	12	100,00
2011	5	41,67	6	50,00	1	8,33	-	-	-	-	12	100,00
2012	5	41,67	6	50,00	1	8,33	-	-	-	-	12	100,00
2013	5	41,67	6	50,00	1	8,33	-	-	-	-	12	100,00
2014	5	41,67	6	50,00	1	8,33	-	-	-	-	12	100,00
2015	5	41,67	6	50,00	1	8,33	-	-	-	-	12	100,00
2016	5	41,67	6	50,00	1	8,33	-	-	-	-	12	100,00
2017	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2018	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2019	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2021	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2022	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2023	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2024	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 44. Giresun'da Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	74	12,56	505	85,74	10	1,70	-	-	-	-	589	100,00
2005	174	15,72	918	82,93	15	1,36	-	-	-	-	1.107	100,00
2006	173	15,94	891	82,12	21	1,94	-	-	-	-	1.085	100,00
2007	166	15,90	861	82,47	17	1,63	-	-	-	-	1.044	100,00
2008	193	16,81	937	81,62	18	1,57	-	-	-	-	1.148	100,00
2009	197	16,55	974	81,85	19	1,60	-	-	-	-	1.190	100,00
2010	187	15,15	1.030	83,47	17	1,38	-	-	-	-	1.234	100,00
2011	186	17,27	875	81,24	16	1,49	-	-	-	-	1.077	100,00
2012	201	18,42	871	79,84	19	1,74	-	-	-	-	1.091	100,00
2013	155	18,32	670	79,20	21	2,48	-	-	-	-	846	100,00
2014	135	19,42	541	77,84	19	2,73	-	-	-	-	695	100,00
2015	132	23,16	420	73,68	18	3,16	-	-	-	-	570	100,00
2016	126	22,83	415	75,18	11	1,99	-	-	-	-	552	100,00
2017	118	21,07	428	76,43	14	2,50	-	-	-	-	560	100,00
2018	101	17,88	449	79,47	15	2,65	-	-	-	-	565	100,00
2019	83	17,08	388	79,84	15	3,09	-	-	-	-	486	100,00
2020	78	16,42	382	80,42	15	3,16	-	-	-	-	475	100,00
2021	83	16,57	401	80,04	17	3,39	-	-	-	-	501	100,00
2022	88	17,29	403	79,17	18	3,54	-	-	-	-	509	100,00
2023	82	14,67	460	82,29	17	3,04	-	-	-	-	559	100,00
2024	90	14,71	505	82,52	17	2,78	-	-	-	-	612	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 45. Giresun'da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	13	17	15	-	-
2005	26	26	15	-	-
2006	29	26	15	-	-
2007	24	25	19	-	-
2008	28	26	20	-	-
2009	25	26	22	-	-
2010	25	25	19	-	-
2011	25	25	17	-	-
2012	30	26	20	-	-
2013	25	20	20	-	-
2014	23	16	17	-	-
2015	23	17	16	-	-
2016	22	16	11	-	-
2017	22	17	15	-	-
2018	26	22	15	-	-
2019	24	19	14	-	-
2020	20	19	15	-	-
2021	21	19	14	-	-
2022	22	19	13	-	-
2023	20	21	12	-	-
2024	21	23	12	-	-

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 46. Hatay’da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	1.633.987	44,16	1.716.375	46,39	197.630	5,34	149.565	4,04	2.190	0,06	3.699.747	100,00
2005	1.627.126	43,14	1.789.600	47,44	207.710	5,51	145.465	3,86	2.190	0,06	3.772.091	100,00
2006	1.636.523	42,91	1.839.500	48,23	180.968	4,75	154.565	4,05	2.190	0,06	3.813.746	100,00
2007	1.636.134	42,29	1.862.200	48,13	215.468	5,57	153.315	3,96	2.000	0,05	3.869.117	100,00
2008	1.636.174	42,29	1.862.200	48,13	215.468	5,57	153.315	3,96	2.000	0,05	3.869.157	100,00
2009	1.657.175	40,27	2.074.200	50,40	233.787	5,68	146.465	3,56	3.500	0,09	4.115.127	100,00
2010	1.657.829	39,64	2.115.850	50,60	256.927	6,14	147.665	3,53	3.550	0,08	4.181.821	100,00
2011	1.656.940	39,22	2.145.440	50,79	270.377	6,40	148.165	3,51	3.550	0,08	4.224.472	100,00
2012	1.668.480	37,90	2.270.400	51,58	319.550	7,26	139.615	3,17	3.800	0,09	4.401.845	100,00
2013	1.660.985	37,71	2.271.020	51,56	329.450	7,48	139.615	3,17	3.800	0,09	4.404.870	100,00
2014	1.664.307	34,40	2.662.245	55,03	367.845	7,60	139.815	2,89	3.600	0,07	4.837.812	100,00
2015	1.707.037	28,58	3.753.947	62,85	369.405	6,18	139.815	2,34	2.800	0,05	5.973.004	100,00
2016	1.730.518	27,54	4.051.519	64,47	365.495	5,82	134.065	2,13	2.400	0,04	6.283.997	100,00
2017	1.719.930	27,63	4.086.024	65,65	338.100	5,43	77.854	1,25	2.200	0,04	6.224.108	100,00
2018	1.714.691	27,15	4.179.458	66,17	341.191	5,40	78.273	1,24	2.200	0,03	6.315.813	100,00
2019	1.714.720	26,93	4.231.449	66,45	340.861	5,35	78.245	1,23	2.200	0,03	6.367.475	100,00
2020	1.667.751	23,59	4.499.264	63,65	846.125	11,97	52.715	0,75	2.450	0,03	7.068.305	100,00
2021	1.677.186	20,67	4.811.583	59,29	1.570.827	19,36	52.710	0,65	2.550	0,03	8.114.856	100,00
2022	1.790.604	20,12	5.471.338	61,49	1.589.677	17,87	43.695	0,49	2.550	0,03	8.897.864	100,00
2023	1.795.319	20,03	5.533.358	61,73	1.588.848	17,73	43.711	0,49	2.500	0,03	8.963.736	100,00
2024	1.789.130	20,02	5.526.603	61,85	1.578.476	17,66	39.416	0,44	2.460	0,03	8.936.085	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 47. Hatay’da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	228.700	29,23	443.142	56,63	104.378	13,34	6.250	0,80	-	-	782.470	100,00
2005	253.630	26,17	606.520	62,59	94.458	9,75	5.400	0,56	9.000	0,93	969.008	100,00
2006	243.500	25,78	598.620	63,38	91.850	9,73	1.400	0,15	9.060	0,96	944.430	100,00
2007	250.970	24,73	664.800	65,51	90.100	8,88	-	-	9.000	0,89	1.014.870	100,00
2008	251.020	24,73	664.800	65,50	90.150	8,88	-	-	9.000	0,89	1.014.970	100,00
2009	249.100	24,56	675.500	66,61	76.540	7,55	3.000	0,30	10.000	0,99	1.014.140	100,00
2010	244.650	25,98	637.150	67,67	47.940	5,09	1.920	0,20	9.950	1,06	941.610	100,00
2011	263.260	24,42	746.860	69,26	56.780	5,27	1.420	0,13	9.950	0,92	1.078.270	100,00
2012	67.505	6,73	901.859	89,85	23.870	2,38	750	0,07	9.700	0,97	1.003.684	100,00
2013	67.395	6,46	918.609	88,05	46.790	4,49	750	0,07	9.700	0,93	1.043.244	100,00
2014	77.440	6,15	1.124.615	89,29	47.100	3,74	625	0,05	9.700	0,77	1.259.480	100,00
2015	29.940	3,59	754.932	90,59	47.140	5,66	625	0,07	700	0,08	833.337	100,00
2016	10.920	1,26	803.667	92,75	50.600	5,84	625	0,07	700	0,08	866.512	100,00
2017	158.710	12,30	1.078.977	83,63	51.895	4,02	300	0,02	300	0,02	1.290.182	100,00
2018	24.205	1,62	1.023.907	68,40	448.355	29,95	265	0,02	300	0,02	1.497.032	100,00
2019	40.215	1,77	1.719.527	75,74	510.000	22,46	265	0,01	300	0,01	2.270.307	100,00
2020	39.592	1,54	2.112.499	82,42	410.425	16,01	220	0,01	300	0,01	2.563.036	100,00
2021	49.394	2,41	1.945.095	94,87	55.035	2,68	493	0,02	200	0,01	2.050.217	100,00
2022	79.877	7,22	906.008	81,91	119.361	10,79	661	0,06	220	0,02	1.106.127	100,00
2023	121.892	9,73	1.004.869	80,19	125.181	9,99	655	0,05	460	0,04	1.253.057	100,00
2024	91.843	7,19	1.056.636	82,69	128.304	10,04	655	0,05	460	0,04	1.277.898	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 48. Hatay’da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	74.440	44,68	71.510	42,92	13.680	8,21	6.890	4,14	100	0,06	166.620	100,00
2005	74.440	44,17	73.570	43,65	13.760	8,16	6.660	3,95	100	0,06	168.530	100,00
2006	74.390	42,95	77.440	44,71	14.030	8,10	6.890	3,98	440	0,25	173.190	100,00
2007	74.715	41,86	84.343	47,26	13.730	7,69	5.320	2,98	360	0,20	178.468	100,00
2008	74.625	41,76	84.643	47,37	13.750	7,69	5.320	2,98	360	0,20	178.698	100,00
2009	75.455	40,58	91.348	49,13	13.730	7,38	5.036	2,71	360	0,19	185.929	100,00
2010	75.355	40,54	91.465	49,20	13.680	7,36	5.030	2,71	360	0,19	185.890	100,00
2011	75.050	39,21	96.102	50,20	14.880	7,77	5.030	2,63	360	0,19	191.422	100,00
2012	75.850	37,21	106.987	52,49	15.850	7,78	4.787	2,35	365	0,18	203.839	100,00
2013	75.275	36,57	107.380	52,17	18.063	8,78	4.751	2,31	366	0,18	205.835	100,00
2014	72.522	34,83	112.742	54,15	17.843	8,57	4.737	2,28	356	0,17	208.200	100,00
2015	71.822	31,63	132.631	58,40	17.853	7,86	4.737	2,09	50	0,02	227.093	100,00
2016	70.420	30,03	141.791	60,46	17.751	7,57	4.537	1,93	30	0,01	234.529	100,00
2017	74.839	30,30	152.731	61,84	17.002	6,88	2.421	0,98	-	-	246.993	100,00
2018	76.715	30,65	153.492	61,32	17.677	7,06	2.421	0,97	-	-	250.305	100,00
2019	77.115	29,88	159.547	61,82	18.997	7,36	2.421	0,94	-	-	258.080	100,00
2020	72.501	25,86	176.486	62,95	29.838	10,64	1.531	0,55	-	-	280.356	100,00
2021	82.806	27,69	179.948	60,17	34.753	11,62	1.542	0,52	-	-	299.049	100,00
2022	83.075	27,14	184.929	60,41	36.869	12,04	1.251	0,41	-	-	306.124	100,00
2023	84.037	27,05	188.386	60,64	36.974	11,90	1.251	0,40	1	0,00	310.649	100,00
2024	83.976	26,98	189.026	60,74	36.954	11,87	1.266	0,41	1	0,00	311.223	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 49. Hatay’da Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	205.667	49,61	163.527	39,45	20.241	4,88	25.056	6,04	61	0,01	414.552	100,00
2005	264.607	52,53	193.368	38,39	21.368	4,24	24.280	4,82	61	0,01	503.684	100,00
2006	297.183	51,85	221.990	38,73	22.607	3,94	31.365	5,47	68	0,01	573.213	100,00
2007	336.393	56,70	204.213	34,42	22.740	3,83	29.875	5,04	66	0,01	593.287	100,00
2008	312.300	55,81	196.182	35,06	21.136	3,78	29.875	5,34	66	0,01	559.559	100,00
2009	323.049	54,17	219.626	36,82	26.133	4,38	27.429	4,60	171	0,03	596.408	100,00
2010	294.001	51,67	218.695	38,43	29.039	5,10	27.135	4,77	179	0,03	569.049	100,00
2011	275.257	47,94	242.335	42,20	30.793	5,36	25.654	4,47	186	0,03	574.225	100,00
2012	286.179	47,48	254.288	42,19	36.990	6,14	25.087	4,16	205	0,03	602.749	100,00
2013	302.473	47,00	277.468	43,12	38.241	5,94	25.126	3,90	225	0,03	643.533	100,00
2014	290.220	41,24	349.075	49,60	40.556	5,76	23.682	3,37	196	0,03	703.729	100,00
2015	313.767	35,10	516.914	57,82	38.856	4,35	24.276	2,72	166	0,02	893.979	100,00
2016	316.019	34,87	535.642	59,10	31.317	3,46	23.254	2,57	160	0,02	906.392	100,00
2017	342.187	34,03	600.850	59,76	46.430	4,62	15.839	1,58	180	0,02	1.005.486	100,00
2018	319.026	32,81	590.370	60,72	47.119	4,85	15.514	1,60	180	0,02	972.209	100,00
2019	294.602	33,54	524.996	59,78	43.078	4,91	15.378	1,75	180	0,02	878.234	100,00
2020	121.244	17,95	478.024	70,78	69.519	10,29	6.411	0,95	185	0,03	675.383	100,00
2021	354.057	28,80	716.732	58,31	146.649	11,93	11.629	0,95	213	0,02	1.229.280	100,00
2022	166.159	16,98	676.226	69,09	132.573	13,54	3.688	0,38	147	0,02	978.793	100,00
2023	478.014	29,49	987.278	60,91	146.185	9,02	9.257	0,57	218	0,01	1.620.952	100,00
2024	302.245	31,86	512.233	54,00	128.713	13,57	5.232	0,55	216	0,02	948.639	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 50. Hatay’da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	105	87	102	168	28
2005	120	95	103	167	28
2006	126	100	125	203	31
2007	139	95	106	195	33
2008	132	94	98	195	33
2009	133	91	112	187	49
2010	124	93	113	184	50
2011	124	101	114	173	52
2012	124	98	116	180	54
2013	134	105	116	180	59
2014	125	120	110	169	54
2015	145	115	105	174	59
2016	146	117	86	173	67
2017	164	128	137	203	82
2018	169	129	138	198	82
2019	156	112	126	197	82
2020	73	85	82	122	76
2021	151	125	93	221	84
2022	90	112	83	84	58
2023	180	136	92	212	87
2024	122	78	82	133	88

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 51. İzmir’de Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	16.658	1,14	1.426.556	98,02	12.097	0,83	-	-	-	-	1.455.311	100,00
2005	16.668	1,13	1.443.336	98,04	12.217	0,83	-	-	-	-	1.472.221	100,00
2006	16.305	1,01	1.583.726	97,99	16.187	1,00	-	-	-	-	1.616.218	100,00
2007	17.370	1,07	1.584.600	97,88	16.997	1,05	-	-	-	-	1.618.967	100,00
2008	17.390	1,06	1.603.443	97,90	17.017	1,04	-	-	-	-	1.637.850	100,00
2009	17.430	1,06	1.604.970	97,89	17.140	1,05	-	-	-	-	1.639.540	100,00
2010	17.330	1,07	1.579.470	97,86	17.140	1,06	-	-	-	-	1.613.940	100,00
2011	16.380	0,95	1.695.160	98,05	17.270	1,00	-	-	-	-	1.728.810	100,00
2012	15.080	0,87	1.700.670	98,17	16.600	0,96	-	-	-	-	1.732.350	100,00
2013	14.320	0,82	1.721.500	98,26	16.240	0,93	-	-	-	-	1.752.060	100,00
2014	11.680	0,67	1.715.270	98,65	11.845	0,68	-	-	-	-	1.738.795	100,00
2015	11.867	0,68	1.717.360	98,64	11.755	0,68	-	-	-	-	1.740.982	100,00
2016	13.345	0,77	1.712.820	98,56	11.755	0,68	-	-	-	-	1.737.920	100,00
2017	12.519	0,72	1.708.810	98,61	11.610	0,67	-	-	-	-	1.732.939	100,00
2018	12.366	0,70	1.732.295	98,63	11.670	0,66	-	-	-	-	1.756.331	100,00
2019	12.526	0,70	1.768.065	98,72	10.485	0,59	-	-	-	-	1.791.076	100,00
2020	12.530	0,71	1.741.944	98,71	10.188	0,58	-	-	-	-	1.764.662	100,00
2021	12.544	0,71	1.745.831	98,70	10.490	0,59	-	-	-	-	1.768.865	100,00
2022	9.581	0,54	1.743.833	98,94	9.123	0,52	-	-	-	-	1.762.537	100,00
2023	8.846	0,50	1.751.040	99,01	8.733	0,49	-	-	-	-	1.768.619	100,00
2024	8.923	0,50	1.755.223	99,00	8.842	0,50	-	-	-	-	1.772.988	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 52. İzmir 'de Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	270	0,12	225.125	99,38	1.140	0,50	-	-	-	-	226.535	100,00
2005	185	0,09	209.970	99,32	1.250	0,59	-	-	-	-	211.405	100,00
2006	100	0,11	93.165	98,58	1.240	1,31	-	-	-	-	94.505	100,00
2007	145	0,17	82.315	99,01	680	0,82	-	-	-	-	83.140	100,00
2008	175	0,27	64.965	98,43	860	1,30	-	-	-	-	66.000	100,00
2009	135	0,20	65.225	98,69	730	1,10	-	-	-	-	66.090	100,00
2010	135	0,24	54.945	98,19	880	1,57	-	-	-	-	55.960	100,00
2011	595	1,10	52.255	96,36	1.380	2,54	-	-	-	-	54.230	100,00
2012	595	1,14	49.705	95,62	1.680	3,23	-	-	-	-	51.980	100,00
2013	555	1,10	48.595	95,98	1.480	2,92	-	-	-	-	50.630	100,00
2014	630	1,26	48.255	96,29	1.230	2,45	-	-	-	-	50.115	100,00
2015	773	0,72	105.265	97,82	1.575	1,46	-	-	-	-	107.613	100,00
2016	970	0,89	105.705	96,65	2.690	2,46	-	-	-	-	109.365	100,00
2017	1.255	1,15	105.425	96,29	2.810	2,57	-	-	-	-	109.490	100,00
2018	1.322	1,85	67.945	94,94	2.300	3,21	-	-	-	-	71.567	100,00
2019	1.162	1,51	73.670	95,68	2.165	2,81	-	-	-	-	76.997	100,00
2020	1.158	1,56	69.371	93,53	3.637	4,90	-	-	-	-	74.166	100,00
2021	1.264	2,20	52.187	90,65	4.060	7,05	60	0,10	-	-	57.571	100,00
2022	1.247	2,15	51.435	88,50	5.375	9,25	60	0,10	-	-	58.117	100,00
2023	1.112	1,98	50.520	89,81	4.560	8,11	60	0,11	-	-	56.252	100,00
2024	1.105	1,96	50.663	89,97	4.481	7,96	60	0,11	-	-	56.309	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 53. İzmir 'de Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	450	1,02	43.440	98,15	370	0,84	-	-	-	-	44.260	100,00
2005	440	0,99	43.430	98,19	360	0,81	-	-	-	-	44.230	100,00
2006	445	1,02	42.613	98,08	390	0,90	-	-	-	-	43.448	100,00
2007	469	1,05	43.956	98,09	386	0,86	-	-	-	-	44.811	100,00
2008	469	1,05	43.825	98,09	386	0,86	-	-	-	-	44.680	100,00
2009	469	1,05	43.866	98,09	386	0,86	-	-	-	-	44.721	100,00
2010	469	1,03	44.517	98,12	386	0,85	-	-	-	-	45.372	100,00
2011	446	0,97	45.267	98,18	391	0,85	-	-	-	-	46.104	100,00
2012	406	0,87	45.653	98,28	392	0,84	-	-	-	-	46.451	100,00
2013	388	0,83	45.951	98,36	380	0,81	-	-	-	-	46.719	100,00
2014	288	0,63	45.477	98,90	219	0,48	-	-	-	-	45.984	100,00
2015	295	0,62	46.899	98,90	225	0,47	-	-	-	-	47.419	100,00
2016	344	0,72	47.412	98,79	235	0,49	-	-	-	-	47.991	100,00
2017	333	0,70	47.193	98,85	216	0,45	-	-	-	-	47.742	100,00
2018	308	0,65	46.851	98,89	218	0,46	-	-	-	-	47.377	100,00
2019	308	0,63	48.042	98,92	218	0,45	-	-	-	-	48.568	100,00
2020	313	0,65	47.299	98,89	218	0,46	-	-	-	-	47.830	100,00
2021	316	0,66	47.038	98,79	259	0,54	1	0,00	-	-	47.614	100,00
2022	248	0,52	46.928	98,89	278	0,59	1	0,00	-	-	47.455	100,00
2023	245	0,52	47.024	98,92	269	0,57	1	0,00	-	-	47.539	100,00
2024	247	0,52	47.071	98,91	269	0,57	1	0,00	-	-	47.588	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 54. İzmir 'de Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	793	0,75	104.855	98,91	361	0,34	-	-	-	-	106.009	100,00
2005	751	0,78	94.925	98,80	401	0,42	-	-	-	-	96.077	100,00
2006	730	0,65	111.452	98,83	584	0,52	-	-	-	-	112.766	100,00
2007	782	0,84	91.368	98,58	535	0,58	-	-	-	-	92.685	100,00
2008	813	0,87	91.982	98,55	537	0,58	-	-	-	-	93.332	100,00
2009	814	0,79	101.545	98,68	545	0,53	-	-	-	-	102.904	100,00
2010	869	0,68	126.068	98,92	508	0,40	-	-	-	-	127.445	100,00
2011	789	0,70	110.614	98,83	515	0,46	-	-	-	-	111.918	100,00
2012	716	0,53	133.887	99,11	481	0,36	-	-	-	-	135.084	100,00
2013	656	0,44	148.713	99,25	468	0,31	-	-	-	-	149.837	100,00
2014	556	0,37	149.163	99,43	301	0,20	-	-	-	-	150.020	100,00
2015	529	0,42	125.677	99,35	298	0,24	-	-	-	-	126.504	100,00
2016	613	0,43	140.106	99,40	233	0,17	-	-	-	-	140.952	100,00
2017	644	0,58	110.452	99,18	272	0,24	-	-	-	-	111.368	100,00
2018	617	0,40	154.166	99,42	277	0,18	-	-	-	-	155.060	100,00
2019	542	0,66	81.153	99,07	218	0,27	-	-	-	-	81.913	100,00
2020	596	0,38	156.921	99,48	230	0,15	-	-	-	-	157.747	100,00
2021	589	0,88	65.957	98,78	226	0,34	-	-	-	-	66.772	100,00
2022	561	0,34	163.688	99,50	263	0,16	-	-	-	-	164.512	100,00
2023	539	0,32	167.297	99,52	267	0,16	-	-	-	-	168.103	100,00
2024	612	0,39	156.470	99,44	270	0,17	-	-	-	-	157.352	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 55. İzmir 'de Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	40	48	30	-	-
2005	39	47	33	-	-
2006	39	49	36	-	-
2007	37	41	31	-	-
2008	37	42	32	-	-
2009	37	44	32	-	-
2010	39	49	30	-	-
2011	39	44	30	-	-
2012	37	49	29	-	-
2013	38	51	29	-	-
2014	35	52	25	-	-
2015	35	44	25	-	-
2016	36	46	20	-	-
2017	40	40	23	-	-
2018	40	50	24	-	-
2019	35	31	21	-	-
2020	42	60	23	-	-
2021	37	41	22	-	-
2022	58	58	29	-	-
2023	51	53	31	-	-
2024	59	52	31	-	-

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 56. Kahramanmaraş'ta Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	3.500	35,00	5.000	50,00	1.500	15,00	-	-	-	-	10.000	100,00
2005	3.500	35,00	5.000	50,00	1.500	15,00	-	-	-	-	10.000	100,00
2006	3.500	70,00	-	-	1.500	30,00	-	-	-	-	5.000	100,00
2007	3.500	35,00	5.000	50,00	1.500	15,00	-	-	-	-	10.000	100,00
2008	3.500	35,00	5.000	50,00	1.500	15,00	-	-	-	-	10.000	100,00
2009	3.500	35,00	5.000	50,00	1.500	15,00	-	-	-	-	10.000	100,00
2010	3.680	34,30	5.500	51,26	1.550	14,45	-	-	-	-	10.730	100,00
2011	3.680	34,30	5.500	51,26	1.550	14,45	-	-	-	-	10.730	100,00
2012	6.200	45,76	6.250	46,13	1.100	8,12	-	-	-	-	13.550	100,00
2013	7.000	46,98	6.550	43,96	1.350	9,06	-	-	-	-	14.900	100,00
2014	6.875	20,60	24.500	73,41	2.000	5,99	-	-	-	-	33.375	100,00
2015	4.350	11,24	32.460	83,85	1.900	4,91	-	-	-	-	38.710	100,00
2016	3.950	10,36	32.460	85,17	1.700	4,46	-	-	-	-	38.110	100,00
2017	3.956	10,17	33.250	85,46	1.700	4,37	-	-	-	-	38.906	100,00
2018	3.850	9,92	33.250	85,70	1.700	4,38	-	-	-	-	38.800	100,00
2019	2.850	6,68	38.250	89,68	1.550	3,63	-	-	-	-	42.650	100,00
2020	2.850	6,61	38.700	89,79	1.550	3,60	-	-	-	-	43.100	100,00
2021	2.850	6,61	38.700	89,79	1.550	3,60	-	-	-	-	43.100	100,00
2022	2.850	6,61	38.700	89,79	1.550	3,60	-	-	-	-	43.100	100,00
2023	2.850	6,61	38.700	89,79	1.550	3,60	-	-	-	-	43.100	100,00
2024	3.650	8,30	38.700	87,95	1.650	3,75	-	-	-	-	44.000	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 57. Kahramanmaraş'ta Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	680	10,33	750	11,40	150	2,28	-	-	5.000	75,99	6.580	100,00
2005	680	10,33	750	11,40	150	2,28	-	-	5.000	75,99	6.580	100,00
2006	680	81,93	-	-	150	18,07	-	-	-	-	830	100,00
2007	680	10,33	750	11,40	150	2,28	-	-	5.000	75,99	6.580	100,00
2008	680	10,41	750	11,49	150	2,30	-	-	4.950	75,80	6.530	100,00
2009	680	10,41	750	11,49	150	2,30	-	-	4.950	75,80	6.530	100,00
2010	500	8,26	500	8,26	100	1,65	-	-	4.950	81,82	6.050	100,00
2011	500	45,45	500	45,45	100	9,09	-	-	-	-	1.100	100,00
2012	2.000	59,70	600	17,91	750	22,39	-	-	-	-	3.350	100,00
2013	1.700	62,27	400	14,65	630	23,08	-	-	-	-	2.730	100,00
2014	500	33,33	500	33,33	500	33,33	-	-	-	-	1.500	100,00
2015	150	20,00	500	66,67	100	13,33	-	-	-	-	750	100,00
2016	50	8,33	500	83,33	50	8,33	-	-	-	-	600	100,00
2017	50	11,11	350	77,78	50	11,11	-	-	-	-	450	100,00
2018	6.150	26,55	15.710	67,83	1.300	5,61	-	-	-	-	23.160	100,00
2019	4.150	25,94	10.710	66,94	1.140	7,13	-	-	-	-	16.000	100,00
2020	4.150	26,79	10.200	65,85	1.140	7,36	-	-	-	-	15.490	100,00
2021	4.150	26,79	10.200	65,85	1.140	7,36	-	-	-	-	15.490	100,00
2022	4.150	26,79	10.200	65,85	1.140	7,36	-	-	-	-	15.490	100,00
2023	4.150	26,79	10.200	65,85	1.140	7,36	-	-	-	-	15.490	100,00
2024	3.350	22,48	10.200	68,46	1.350	9,06	-	-	-	-	14.900	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 58. Kahramanmaraş'ta Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	140	22,95	230	37,70	70	11,48	-	-	170	27,87	610	100,00
2005	140	22,95	230	37,70	70	11,48	-	-	170	27,87	610	100,00
2006	140	66,67	-	-	70	33,33	-	-	-	-	210	100,00
2007	140	23,26	230	38,21	66	10,96	-	-	166	27,57	602	100,00
2008	140	23,41	230	38,46	66	11,04	-	-	162	27,09	598	100,00
2009	140	23,41	230	38,46	66	11,04	-	-	162	27,09	598	100,00
2010	140	23,41	230	38,46	66	11,04	-	-	162	27,09	598	100,00
2011	140	32,11	230	52,75	66	15,14	-	-	-	-	436	100,00
2012	142	32,05	233	52,60	68	15,35	-	-	-	-	443	100,00
2013	151	32,54	242	52,16	71	15,30	-	-	-	-	464	100,00
2014	200	15,38	1.000	76,92	100	7,69	-	-	-	-	1.300	100,00
2015	180	13,95	1.030	79,84	80	6,20	-	-	-	-	1.290	100,00
2016	160	12,70	1.030	81,75	70	5,56	-	-	-	-	1.260	100,00
2017	154	12,11	1.050	82,55	68	5,35	-	-	-	-	1.272	100,00
2018	400	19,51	1.530	74,63	120	5,85	-	-	-	-	2.050	100,00
2019	350	17,59	1.530	76,88	110	5,53	-	-	-	-	1.990	100,00
2020	350	17,50	1.540	77,00	110	5,50	-	-	-	-	2.000	100,00
2021	350	17,50	1.540	77,00	110	5,50	-	-	-	-	2.000	100,00
2022	350	17,50	1.540	77,00	110	5,50	-	-	-	-	2.000	100,00
2023	300	17,09	1.360	77,49	95	5,41	-	-	-	-	1.755	100,00
2024	50	3,40	1.360	92,52	60	4,08	-	-	-	-	1.470	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 59. Kahramanmaraş'ta Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	525	36,84	750	52,63	150	10,53	-	-	-	-	1.425	100,00
2005	525	36,84	750	52,63	150	10,53	-	-	-	-	1.425	100,00
2006	525	77,78	-	-	150	22,22	-	-	-	-	675	100,00
2007	567	38,60	750	51,06	152	10,35	-	-	-	-	1.469	100,00
2008	525	36,84	750	52,63	150	10,53	-	-	-	-	1.425	100,00
2009	525	36,84	750	52,63	150	10,53	-	-	-	-	1.425	100,00
2010	552	36,03	825	53,85	155	10,12	-	-	-	-	1.532	100,00
2011	552	36,03	825	53,85	155	10,12	-	-	-	-	1.532	100,00
2012	806	50,25	688	42,89	110	6,86	-	-	-	-	1.604	100,00
2013	1.086	56,68	695	36,27	135	7,05	-	-	-	-	1.916	100,00
2014	1.066	27,96	2.597	68,11	150	3,93	-	-	-	-	3.813	100,00
2015	566	18,75	2.282	75,59	171	5,66	-	-	-	-	3.019	100,00
2016	472	14,65	2.621	81,35	129	4,00	-	-	-	-	3.222	100,00
2017	510	13,76	3.027	81,66	170	4,59	-	-	-	-	3.707	100,00
2018	456	11,83	3.227	83,73	171	4,44	-	-	-	-	3.854	100,00
2019	317	8,95	3.085	87,15	138	3,90	-	-	-	-	3.540	100,00
2020	342	8,61	3.483	87,67	148	3,73	-	-	-	-	3.973	100,00
2021	363	8,44	3.798	88,33	139	3,23	-	-	-	-	4.300	100,00
2022	360	7,54	4.257	89,21	155	3,25	-	-	-	-	4.772	100,00
2023	371	7,18	4.644	89,83	155	3,00	-	-	-	-	5.170	100,00
2024	420	8,55	4.334	88,25	157	3,20	-	-	-	-	4.911	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 60. Kahramanmaraş'ta Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	150	150	100	-	-
2005	150	150	100	-	-
2006	150	-	100	-	-
2007	162	150	101	-	-
2008	150	150	100	-	-
2009	150	150	100	-	-
2010	150	150	100	-	-
2011	150	150	100	-	-
2012	130	110	100	-	-
2013	155	106	100	-	-
2014	155	106	75	-	-
2015	130	70	90	-	-
2016	119	81	76	-	-
2017	129	91	100	-	-
2018	118	97	101	-	-
2019	111	81	89	-	-
2020	120	90	95	-	-
2021	127	98	90	-	-
2022	126	110	100	-	-
2023	130	120	100	-	-
2024	115	112	95	-	-

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 61. Kastamonu'da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2005	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2007	40	32,00	70	56,00	15	12,00	-	-	-	-	125	100,00
2008	45	29,61	90	59,21	17	11,18	-	-	-	-	152	100,00
2009	45	29,61	90	59,21	17	11,18	-	-	-	-	152	100,00
2010	45	29,61	90	59,21	17	11,18	-	-	-	-	152	100,00
2011	45	29,61	90	59,21	17	11,18	-	-	-	-	152	100,00
2012	45	29,61	90	59,21	17	11,18	-	-	-	-	152	100,00
2013	50	31,25	90	56,25	20	12,50	-	-	-	-	160	100,00
2014	50	30,86	90	55,56	22	13,58	-	-	-	-	162	100,00
2015	50	30,86	90	55,56	22	13,58	-	-	-	-	162	100,00
2016	50	30,86	90	55,56	22	13,58	-	-	-	-	162	100,00
2017	50	30,86	90	55,56	22	13,58	-	-	-	-	162	100,00
2018	50	30,86	90	55,56	22	13,58	-	-	-	-	162	100,00
2019	50	31,25	90	56,25	20	12,50	-	-	-	-	160	100,00
2020	30	27,27	60	54,55	20	18,18	-	-	-	-	110	100,00
2021	60	30,00	90	45,00	50	25,00	-	-	-	-	200	100,00
2022	60	30,00	90	45,00	50	25,00	-	-	-	-	200	100,00
2023	60	30,00	90	45,00	50	25,00	-	-	-	-	200	100,00
2024	30	21,43	90	64,29	20	14,29	-	-	-	-	140	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 62. Kastamonu'da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2005	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2007	20	30,77	35	53,85	10	15,38	-	-	-	-	65	100,00
2008	15	34,88	20	46,51	8	18,60	-	-	-	-	43	100,00
2009	15	31,25	25	52,08	8	16,67	-	-	-	-	48	100,00
2010	15	31,25	25	52,08	8	16,67	-	-	-	-	48	100,00
2011	15	31,25	25	52,08	8	16,67	-	-	-	-	48	100,00
2012	15	31,25	25	52,08	8	16,67	-	-	-	-	48	100,00
2013	10	23,81	25	59,52	7	16,67	-	-	-	-	42	100,00
2014	10	25,00	20	50,00	10	25,00	-	-	-	-	40	100,00
2015	10	25,00	20	50,00	10	25,00	-	-	-	-	40	100,00
2016	10	25,00	20	50,00	10	25,00	-	-	-	-	40	100,00
2017	10	25,00	20	50,00	10	25,00	-	-	-	-	40	100,00
2018	10	25,00	20	50,00	10	25,00	-	-	-	-	40	100,00
2019	10	26,32	20	52,63	8	21,05	-	-	-	-	38	100,00
2020	10	26,32	20	52,63	8	21,05	-	-	-	-	38	100,00
2021	20	31,75	25	39,68	18	28,57	-	-	-	-	63	100,00
2022	20	31,75	25	39,68	18	28,57	-	-	-	-	63	100,00
2023	20	31,75	25	39,68	18	28,57	-	-	-	-	63	100,00
2024	10	22,22	25	55,56	10	22,22	-	-	-	-	45	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 63. Kastamonu'da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2005	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2009	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2010	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2011	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2012	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2013	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2014	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2015	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2016	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2017	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2018	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2019	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2021	1	33,33	1	33,33	1	33,33	-	-	-	-	3	100,00
2022	1	33,33	1	33,33	1	33,33	-	-	-	-	3	100,00
2023	1	33,33	1	33,33	1	33,33	-	-	-	-	3	100,00
2024	-	-	1	100,00	-	-	-	-	-	-	1	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 64. Kastamonu’da Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2005	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2007	1	50,00	1	50,00	-	-	-	-	-	-	2	100,00
2008	1	50,00	1	50,00	-	-	-	-	-	-	2	100,00
2009	-	-	1	100,00	-	-	-	-	-	-	1	100,00
2010	-	-	1	100,00	-	-	-	-	-	-	1	100,00
2011	5	55,56	2	22,22	2	22,22	-	-	-	-	9	100,00
2012	1	33,33	2	66,67	-	-	-	-	-	-	3	100,00
2013	1	33,33	2	66,67	-	-	-	-	-	-	3	100,00
2014	1	33,33	2	66,67	-	-	-	-	-	-	3	100,00
2015	1	50,00	1	50,00	-	-	-	-	-	-	2	100,00
2016	1	33,33	2	66,67	-	-	-	-	-	-	3	100,00
2017	1	33,33	2	66,67	-	-	-	-	-	-	3	100,00
2018	1	33,33	2	66,67	-	-	-	-	-	-	3	100,00
2019	1	33,33	2	66,67	-	-	-	-	-	-	3	100,00
2020	1	50,00	1	50,00	-	-	-	-	-	-	2	100,00
2021	1	33,33	2	66,67	-	-	-	-	-	-	3	100,00
2022	1	33,33	2	66,67	-	-	-	-	-	-	3	100,00
2023	1	33,33	2	66,67	-	-	-	-	-	-	3	100,00
2024	1	33,33	2	66,67	-	-	-	-	-	-	3	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 65. Kastamonu'da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	-	-	-	-	-
2005	-	-	-	-	-
2006	-	-	-	-	-
2007	25	14	-	-	-
2008	22	11	-	-	-
2009	-	11	-	-	-
2010	-	11	-	-	-
2011	111	22	118	-	-
2012	22	22	-	-	-
2013	20	22	-	-	-
2014	20	22	-	-	-
2015	20	11	-	-	-
2016	20	22	-	-	-
2017	20	22	-	-	-
2018	20	22	-	-	-
2019	20	22	-	-	-
2020	33	17	-	-	-
2021	17	22	-	-	-
2022	17	22	-	-	-
2023	17	22	-	-	-
2024	33	22	-	-	-

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 66. Mersin’de Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	2.252.152	32,35	967.996	13,90	3.611.255	51,87	128.755	1,85	1.800	0,03	6.961.958	100,00
2005	2.288.142	32,59	974.208	13,88	3.628.420	51,68	127.703	1,82	1.800	0,03	7.020.273	100,00
2006	2.331.216	32,27	992.196	13,73	3.768.439	52,16	130.440	1,81	2.300	0,03	7.224.591	100,00
2007	2.327.593	31,68	1.045.150	14,23	3.834.057	52,19	138.433	1,88	1.800	0,02	7.347.033	100,00
2008	2.359.298	31,93	1.054.350	14,27	3.833.227	51,87	141.433	1,91	1.800	0,02	7.390.108	100,00
2009	2.343.958	31,77	1.067.687	14,47	3.817.457	51,75	146.216	1,98	1.800	0,02	7.377.118	100,00
2010	2.665.363	34,94	1.192.089	15,63	3.602.750	47,23	166.206	2,18	1.800	0,02	7.628.208	100,00
2011	2.191.303	32,90	1.164.936	17,49	3.142.475	47,19	159.371	2,39	1.800	0,03	6.659.885	100,00
2012	2.229.884	33,32	1.116.283	16,68	3.178.875	47,50	164.921	2,46	1.800	0,03	6.691.763	100,00
2013	2.187.149	33,25	1.068.943	16,25	3.182.810	48,38	138.175	2,10	1.800	0,03	6.578.877	100,00
2014	2.314.704	33,43	1.176.050	16,98	3.282.619	47,41	149.164	2,15	1.800	0,03	6.924.337	100,00
2015	2.279.284	30,55	1.329.157	17,82	3.691.880	49,49	158.364	2,12	1.830	0,02	7.460.515	100,00
2016	2.184.294	23,92	1.404.620	15,38	5.392.730	59,05	148.741	1,63	1.830	0,02	9.132.215	100,00
2017	2.153.571	25,76	1.542.517	18,45	4.517.345	54,03	145.531	1,74	1.830	0,02	8.360.794	100,00
2018	2.032.098	24,01	1.593.930	18,83	4.706.515	55,61	129.229	1,53	1.840	0,02	8.463.612	100,00
2019	2.004.018	22,77	1.671.498	19,00	4.996.415	56,78	125.629	1,43	1.850	0,02	8.799.410	100,00
2020	1.543.012	17,04	2.023.194	22,34	5.369.626	59,30	118.081	1,30	1.860	0,02	9.055.773	100,00
2021	1.637.894	16,94	1.688.839	17,46	6.231.206	64,43	110.937	1,15	1.870	0,02	9.670.746	100,00
2022	1.653.199	17,00	1.731.216	17,80	6.226.978	64,03	112.057	1,15	1.870	0,02	9.725.320	100,00
2023	1.670.239	16,60	1.818.100	18,06	6.462.718	64,21	111.535	1,11	1.870	0,02	10.064.462	100,00
2024	1.838.031	17,45	2.202.873	20,91	6.381.673	60,57	111.325	1,06	1.870	0,02	10.535.772	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 67. Mersin 'de Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	72.575	15,89	56.950	12,47	314.600	68,89	12.405	2,72	150	0,03	456.680	100,00
2005	73.825	16,72	53.725	12,16	300.162	67,97	12.726	2,88	1.200	0,27	441.638	100,00
2006	73.455	17,86	58.114	14,13	268.556	65,29	10.215	2,48	1.000	0,24	411.340	100,00
2007	41.798	12,68	58.435	17,73	218.718	66,36	10.472	3,18	150	0,05	329.573	100,00
2008	99.848	25,52	67.110	17,15	200.908	51,35	23.222	5,94	150	0,04	391.238	100,00
2009	131.329	32,79	49.180	12,28	193.389	48,28	26.512	6,62	150	0,04	400.560	100,00
2010	304.082	29,28	56.700	5,46	511.453	49,25	166.107	16,00	150	0,01	1.038.492	100,00
2011	301.399	28,79	90.695	8,66	498.285	47,59	156.416	14,94	150	0,01	1.046.945	100,00
2012	320.702	21,13	161.499	10,64	986.165	64,98	49.262	3,25	100	0,01	1.517.728	100,00
2013	299.286	18,59	161.649	10,04	1.102.260	68,47	46.512	2,89	100	0,01	1.609.807	100,00
2014	302.556	16,66	365.948	20,15	1.112.221	61,25	35.032	1,93	100	0,01	1.815.857	100,00
2015	259.541	16,61	356.153	22,79	919.030	58,80	28.133	1,80	70	0,00	1.562.927	100,00
2016	195.736	16,17	402.461	33,25	550.510	45,48	61.616	5,09	70	0,01	1.210.393	100,00
2017	167.975	11,05	378.501	24,90	927.060	61,00	46.262	3,04	70	0,00	1.519.868	100,00
2018	153.858	10,40	315.237	21,31	998.390	67,50	11.579	0,78	60	0,00	1.479.124	100,00
2019	141.972	9,39	245.452	16,23	1.097.878	72,58	27.352	1,81	50	0,00	1.512.704	100,00
2020	156.813	9,00	396.765	22,78	1.165.728	66,92	22.540	1,29	50	0,00	1.741.896	100,00
2021	232.324	13,85	238.103	14,19	1.199.133	71,47	8.145	0,49	40	0,00	1.677.745	100,00
2022	461.313	20,75	581.389	26,15	1.174.880	52,85	5.424	0,24	40	0,00	2.223.046	100,00
2023	449.578	21,23	715.343	33,78	947.683	44,75	5.118	0,24	40	0,00	2.117.762	100,00
2024	399.808	19,65	635.505	31,24	997.138	49,01	2.026	0,10	40	0,00	2.034.517	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 68. Mersin 'de Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	84.650	32,35	34.610	13,23	136.420	52,13	6.010	2,30	-	-	261.690	100,00
2005	81.100	31,46	34.880	13,53	135.540	52,58	5.960	2,31	300	0,12	257.780	100,00
2006	85.437	32,35	35.404	13,41	137.205	51,95	6.014	2,28	50	0,02	264.110	100,00
2007	85.901	32,32	36.829	13,86	136.772	51,46	6.264	2,36	-	-	265.766	100,00
2008	87.701	32,56	37.341	13,86	137.624	51,09	6.714	2,49	-	-	269.380	100,00
2009	89.057	32,87	38.372	14,16	136.823	50,49	6.714	2,48	-	-	270.966	100,00
2010	93.526	34,27	41.999	15,39	129.463	47,44	7.909	2,90	-	-	272.897	100,00
2011	107.363	39,92	38.187	14,20	114.899	42,73	8.476	3,15	-	-	268.925	100,00
2012	109.578	37,62	41.344	14,20	131.539	45,17	8.780	3,01	-	-	291.241	100,00
2013	93.622	33,99	38.998	14,16	135.634	49,24	7.213	2,62	-	-	275.467	100,00
2014	97.190	33,20	50.877	17,38	137.514	46,98	7.147	2,44	-	-	292.728	100,00
2015	93.457	31,16	54.158	18,05	145.152	48,39	7.203	2,40	-	-	299.970	100,00
2016	88.707	28,82	57.691	18,74	153.309	49,81	8.079	2,62	-	-	307.786	100,00
2017	86.333	27,20	60.326	19,01	163.719	51,58	7.020	2,21	-	-	317.398	100,00
2018	82.343	24,99	60.286	18,29	181.694	55,13	5.232	1,59	-	-	329.555	100,00
2019	80.879	23,71	60.650	17,78	193.567	56,75	6.007	1,76	-	-	341.103	100,00
2020	57.048	16,22	80.410	22,86	208.910	59,39	5.369	1,53	-	-	351.737	100,00
2021	60.475	16,73	62.285	17,23	233.631	64,63	5.100	1,41	-	-	361.491	100,00
2022	62.545	16,87	68.943	18,59	234.315	63,19	5.000	1,35	-	-	370.803	100,00
2023	61.130	16,44	72.361	19,46	233.374	62,76	4.975	1,34	-	-	371.840	100,00
2024	63.046	16,68	79.440	21,02	230.553	61,01	4.824	1,28	-	-	377.863	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 69. Mersin’de Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	222.361	32,01	100.650	14,49	362.873	52,24	8.663	1,25	108	0,02	694.655	100,00
2005	252.332	34,38	94.253	12,84	363.804	49,57	23.408	3,19	121	0,02	733.918	100,00
2006	275.433	32,00	104.751	12,17	456.274	53,01	24.200	2,81	121	0,01	860.779	100,00
2007	271.982	32,55	96.375	11,53	442.693	52,98	24.402	2,92	100	0,01	835.552	100,00
2008	277.852	30,50	113.025	12,41	488.964	53,67	31.062	3,41	100	0,01	911.003	100,00
2009	281.479	28,09	141.421	14,11	550.212	54,91	28.779	2,87	100	0,01	1.001.991	100,00
2010	330.262	31,47	155.458	14,81	527.976	50,31	35.699	3,40	106	0,01	1.049.501	100,00
2011	319.116	31,92	165.327	16,54	482.456	48,27	32.584	3,26	106	0,01	999.589	100,00
2012	262.752	31,84	130.627	15,83	403.123	48,85	28.677	3,47	100	0,01	825.279	100,00
2013	272.392	32,60	132.301	15,83	407.401	48,76	23.320	2,79	100	0,01	835.514	100,00
2014	276.488	32,19	142.602	16,60	414.499	48,25	25.292	2,94	100	0,01	858.981	100,00
2015	276.702	30,24	160.612	17,55	450.878	49,27	26.830	2,93	101	0,01	915.123	100,00
2016	275.147	26,13	165.221	15,69	587.392	55,78	25.131	2,39	101	0,01	1.052.992	100,00
2017	284.574	25,31	197.901	17,60	613.873	54,60	27.811	2,47	104	0,01	1.124.263	100,00
2018	288.547	23,75	241.206	19,85	656.440	54,03	28.728	2,36	104	0,01	1.215.025	100,00
2019	215.972	23,63	171.824	18,80	500.445	54,76	25.611	2,80	106	0,01	913.958	100,00
2020	193.052	15,73	302.435	24,64	701.747	57,18	30.025	2,45	107	0,01	1.227.366	100,00
2021	224.073	16,56	258.179	19,08	846.909	62,60	23.583	1,74	114	0,01	1.352.858	100,00
2022	118.990	13,43	142.885	16,13	614.942	69,42	8.887	1,00	110	0,01	885.814	100,00
2023	256.674	15,45	310.359	18,68	1.069.605	64,37	24.848	1,50	114	0,01	1.661.600	100,00
2024	248.353	17,36	324.479	22,68	835.657	58,42	21.853	1,53	114	0,01	1.430.456	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 70. Mersin’de Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	93	99	100	67	60
2005	102	93	100	183	67
2006	103	97	121	186	53
2007	106	88	115	176	56
2008	113	106	128	220	56
2009	114	135	144	197	56
2010	105	132	147	215	59
2011	132	144	154	204	59
2012	108	116	127	174	56
2013	121	127	128	169	56
2014	109	124	126	170	56
2015	115	120	122	169	55
2016	120	124	109	169	55
2017	128	127	136	191	57
2018	141	152	139	222	57
2019	106	103	100	204	57
2020	122	160	131	254	58
2021	129	153	136	213	61
2022	73	86	99	79	59
2023	148	164	166	223	61
2024	126	142	131	196	61

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 71. Muğla'da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	1.080.923	41,18	953.625	36,33	576.280	21,96	10.523	0,40	3.420	0,13	2.624.771	100,00
2005	567.795	26,37	951.196	44,18	619.455	28,77	11.073	0,51	3.430	0,16	2.152.949	100,00
2006	574.085	26,53	927.236	42,85	639.575	29,56	19.295	0,89	3.670	0,17	2.163.861	100,00
2007	1.334.733	60,51	287.272	13,02	562.982	25,52	17.645	0,80	3.330	0,15	2.205.962	100,00
2008	1.329.362	58,79	331.558	14,66	577.912	25,56	19.115	0,85	3.240	0,14	2.261.187	100,00
2009	1.553.462	61,90	331.838	13,22	598.659	23,85	22.530	0,90	3.250	0,13	2.509.739	100,00
2010	1.572.911	61,36	356.540	13,91	607.184	23,69	23.720	0,93	2.940	0,11	2.563.295	100,00
2011	1.879.745	63,00	370.289	12,41	700.809	23,49	29.936	1,00	2.940	0,10	2.983.719	100,00
2012	1.885.700	62,97	371.920	12,42	703.700	23,50	30.241	1,01	2.940	0,10	2.994.501	100,00
2013	1.900.520	62,98	374.807	12,42	707.948	23,46	31.570	1,05	2.940	0,10	3.017.785	100,00
2014	1.920.282	64,19	327.525	10,95	708.501	23,68	32.231	1,08	2.940	0,10	2.991.479	100,00
2015	1.953.542	64,91	327.557	10,88	694.915	23,09	30.750	1,02	2.940	0,10	3.009.704	100,00
2016	1.967.885	64,91	320.450	10,57	708.170	23,36	32.160	1,06	3.040	0,10	3.031.705	100,00
2017	1.971.573	63,90	415.325	13,46	658.520	21,34	37.443	1,21	2.555	0,08	3.085.416	100,00
2018	1.885.057	61,93	404.295	13,28	712.889	23,42	39.261	1,29	2.570	0,08	3.044.072	100,00
2019	1.887.326	61,51	405.825	13,23	732.038	23,86	39.082	1,27	3.870	0,13	3.068.141	100,00
2020	1.883.869	60,59	392.743	12,63	789.215	25,38	39.462	1,27	4.090	0,13	3.109.379	100,00
2021	1.884.588	60,51	391.336	12,56	795.838	25,55	39.057	1,25	3.910	0,13	3.114.729	100,00
2022	1.878.019	61,03	337.849	10,98	818.570	26,60	38.587	1,25	4.020	0,13	3.077.045	100,00
2023	1.919.935	60,93	342.618	10,87	845.973	26,85	38.157	1,21	4.165	0,13	3.150.848	100,00
2024	1.923.276	61,22	349.682	11,13	828.719	26,38	35.542	1,13	4.265	0,14	3.141.484	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 72. Muğla'da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	91.944	41,34	34.350	15,44	91.410	41,10	4.672	2,10	40	0,02	222.416	100,00
2005	120.196	49,33	29.931	12,28	89.165	36,59	4.282	1,76	80	0,03	243.654	100,00
2006	97.186	51,27	18.746	9,89	70.615	37,25	2.985	1,57	30	0,02	189.562	100,00
2007	60.106	58,25	5.252	5,09	35.712	34,61	2.085	2,02	30	0,03	103.185	100,00
2008	87.786	41,33	5.643	2,66	112.299	52,87	6.650	3,13	40	0,02	212.418	100,00
2009	92.120	29,92	95.373	30,97	112.491	36,53	7.890	2,56	30	0,01	307.904	100,00
2010	100.416	32,30	99.365	31,96	102.881	33,09	8.220	2,64	-	-	310.882	100,00
2011	64.478	29,45	86.171	39,36	62.205	28,41	6.081	2,78	-	-	218.935	100,00
2012	59.383	28,02	85.170	40,18	61.324	28,93	6.076	2,87	-	-	211.953	100,00
2013	54.724	38,02	25.831	17,95	57.521	39,97	5.847	4,06	-	-	143.923	100,00
2014	44.610	33,04	26.015	19,27	58.870	43,60	5.526	4,09	-	-	135.021	100,00
2015	61.355	41,30	26.995	18,17	54.560	36,72	5.655	3,81	-	-	148.565	100,00
2016	60.748	47,10	26.202	20,31	37.405	29,00	4.571	3,54	55	0,04	128.981	100,00
2017	45.405	39,20	31.862	27,51	35.045	30,26	3.240	2,80	265	0,23	115.817	100,00
2018	43.947	35,62	31.217	25,30	44.709	36,23	3.242	2,63	278	0,23	123.393	100,00
2019	128.952	60,97	29.993	14,18	48.447	22,91	3.582	1,69	523	0,25	211.497	100,00
2020	129.726	56,69	31.365	13,71	63.067	27,56	4.084	1,78	603	0,26	228.845	100,00
2021	127.417	50,71	31.252	12,44	87.712	34,91	4.381	1,74	515	0,20	251.277	100,00
2022	126.547	48,39	34.910	13,35	95.186	36,40	4.425	1,69	430	0,16	261.498	100,00
2023	78.959	35,26	34.167	15,26	106.903	47,74	3.519	1,57	375	0,17	223.923	100,00
2024	79.235	34,75	37.816	16,59	107.063	46,96	3.509	1,54	375	0,16	227.998	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 73. Muğla 'da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	42.060	42,21	27.880	27,98	29.050	29,15	640	0,64	10	0,01	99.640	100,00
2005	44.270	43,42	27.410	26,89	29.450	28,89	810	0,79	10	0,01	101.950	100,00
2006	46.594	45,49	25.857	25,25	28.976	28,29	980	0,96	15	0,01	102.422	100,00
2007	49.062	61,07	7.126	8,87	23.247	28,93	898	1,12	10	0,01	80.343	100,00
2008	50.280	58,44	7.912	9,20	26.696	31,03	1.138	1,32	10	0,01	86.036	100,00
2009	54.621	60,12	7.912	8,71	26.991	29,71	1.322	1,46	10	0,01	90.856	100,00
2010	55.274	60,15	8.414	9,16	26.897	29,27	1.316	1,43	-	-	91.901	100,00
2011	67.799	65,14	8.418	8,09	26.512	25,47	1.357	1,30	-	-	104.086	100,00
2012	68.755	65,12	8.541	8,09	26.886	25,46	1.407	1,33	-	-	105.589	100,00
2013	69.003	65,29	8.385	7,93	26.895	25,45	1.399	1,32	-	-	105.682	100,00
2014	69.127	65,54	8.369	7,93	26.592	25,21	1.389	1,32	-	-	105.477	100,00
2015	69.998	66,18	8.367	7,91	26.109	24,68	1.295	1,22	-	-	105.769	100,00
2016	70.449	66,31	8.660	8,15	25.783	24,27	1.351	1,27	-	-	106.243	100,00
2017	69.415	65,30	12.348	11,62	23.159	21,79	1.375	1,29	-	-	106.297	100,00
2018	64.109	62,36	12.346	12,01	24.980	24,30	1.375	1,34	-	-	102.810	100,00
2019	63.319	61,61	12.361	12,03	25.714	25,02	1.378	1,34	-	-	102.772	100,00
2020	61.962	59,94	11.801	11,42	28.232	27,31	1.379	1,33	-	-	103.374	100,00
2021	61.572	59,22	11.728	11,28	29.295	28,18	1.380	1,33	-	-	103.975	100,00
2022	61.441	58,58	11.541	11,00	30.527	29,10	1.378	1,31	-	-	104.887	100,00
2023	61.007	57,98	11.590	11,01	31.299	29,74	1.329	1,26	-	-	105.225	100,00
2024	61.034	58,02	11.879	11,29	31.042	29,51	1.243	1,18	-	-	105.198	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 74. Muğla'da Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	75.377	48,51	29.707	19,12	49.140	31,62	1.084	0,70	84	0,05	155.392	100,00
2005	51.068	39,95	34.564	27,04	40.762	31,89	1.273	1,00	161	0,13	127.828	100,00
2006	83.767	49,19	33.616	19,74	50.621	29,72	2.155	1,27	149	0,09	170.308	100,00
2007	99.258	63,04	8.207	5,21	47.839	30,38	2.008	1,28	147	0,09	157.459	100,00
2008	87.667	63,22	9.023	6,51	39.671	28,61	2.166	1,56	145	0,10	138.672	100,00
2009	155.350	70,47	9.904	4,49	52.502	23,82	2.537	1,15	145	0,07	220.438	100,00
2010	168.337	70,41	10.559	4,42	57.297	23,97	2.730	1,14	159	0,07	239.082	100,00
2011	226.795	74,89	11.671	3,85	60.778	20,07	3.437	1,13	159	0,05	302.840	100,00
2012	227.339	74,81	11.781	3,88	61.155	20,12	3.460	1,14	159	0,05	303.894	100,00
2013	233.227	75,02	12.112	3,90	61.779	19,87	3.621	1,16	161	0,05	310.900	100,00
2014	229.571	74,67	13.601	4,42	60.411	19,65	3.686	1,20	161	0,05	307.430	100,00
2015	230.842	76,48	12.621	4,18	54.556	18,08	3.630	1,20	168	0,06	301.817	100,00
2016	249.930	78,17	12.814	4,01	52.651	16,47	4.139	1,29	186	0,06	319.720	100,00
2017	296.617	76,09	21.708	5,57	65.933	16,91	5.384	1,38	163	0,04	389.805	100,00
2018	265.610	67,27	22.281	5,64	99.840	25,29	6.936	1,76	176	0,04	394.843	100,00
2019	232.912	70,85	20.603	6,27	68.674	20,89	6.318	1,92	242	0,07	328.749	100,00
2020	161.790	58,49	27.829	10,06	80.239	29,01	6.505	2,35	253	0,09	276.616	100,00
2021	225.907	62,11	28.608	7,87	102.592	28,21	6.390	1,76	214	0,06	363.711	100,00
2022	217.076	60,15	26.115	7,24	110.867	30,72	6.616	1,83	234	0,06	360.908	100,00
2023	241.637	58,29	26.157	6,31	140.622	33,92	5.876	1,42	251	0,06	414.543	100,00
2024	116.845	50,57	24.161	10,46	85.253	36,90	4.530	1,96	246	0,11	231.035	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 75. Muğla 'da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	76	24	85	103	25
2005	73	27	66	115	47
2006	102	27	79	112	41
2007	72	28	85	114	44
2008	70	24	69	113	45
2009	82	27	88	113	45
2010	81	29	94	115	54
2011	94	30	87	115	54
2012	92	30	87	114	54
2013	100	32	87	115	55
2014	95	40	85	114	55
2015	97	38	79	118	57
2016	103	39	74	129	61
2017	118	50	100	144	64
2018	125	52	140	177	68
2019	108	48	94	162	63
2020	81	67	102	165	62
2021	102	70	129	164	55
2022	100	75	135	171	58
2023	108	76	166	154	60
2024	65	69	103	127	58

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 76. Ordu'da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	1.570	11,04	11.450	80,52	1.200	8,44	-	-	-	-	14.220	100,00
2005	3.160	10,82	23.350	79,94	2.700	9,24	-	-	-	-	29.210	100,00
2006	3.090	9,78	22.250	70,43	6.250	19,78	-	-	-	-	31.590	100,00
2007	3.190	11,65	22.750	83,06	1.450	5,29	-	-	-	-	27.390	100,00
2008	3.500	12,09	24.050	83,07	1.400	4,84	-	-	-	-	28.950	100,00
2009	3.320	12,74	21.150	81,16	1.590	6,10	-	-	-	-	26.060	100,00
2010	2.750	12,36	18.150	81,57	1.350	6,07	-	-	-	-	22.250	100,00
2011	2.750	12,36	18.150	81,57	1.350	6,07	-	-	-	-	22.250	100,00
2012	2.760	12,10	18.700	81,98	1.350	5,92	-	-	-	-	22.810	100,00
2013	2.260	12,42	14.480	79,60	1.450	7,97	-	-	-	-	18.190	100,00
2014	1.930	18,19	7.230	68,14	1.450	13,67	-	-	-	-	10.610	100,00
2015	2.250	20,49	7.280	66,30	1.450	13,21	-	-	-	-	10.980	100,00
2016	2.270	20,14	7.450	66,10	1.550	13,75	-	-	-	-	11.270	100,00
2017	2.327	20,39	7.525	65,94	1.560	13,67	-	-	-	-	11.412	100,00
2018	2.323	20,36	7.525	65,96	1.560	13,67	-	-	-	-	11.408	100,00
2019	2.303	19,98	7.665	66,49	1.560	13,53	-	-	-	-	11.528	100,00
2020	2.303	19,64	7.865	67,06	1.560	13,30	-	-	-	-	11.728	100,00
2021	2.303	19,81	7.765	66,78	1.560	13,42	-	-	-	-	11.628	100,00
2022	2.303	19,81	7.765	66,78	1.560	13,42	-	-	-	-	11.628	100,00
2023	2.563	20,14	8.245	64,78	1.920	15,08	-	-	-	-	12.728	100,00
2024	2.553	20,07	8.245	64,83	1.920	15,10	-	-	-	-	12.718	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 77. Ordu'da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	1.180	24,95	2.850	60,25	700	14,80	-	-	-	-	4.730	100,00
2005	1.310	14,38	6.400	70,25	1.400	15,37	-	-	-	-	9.110	100,00
2006	990	9,18	7.200	66,73	2.600	24,10	-	-	-	-	10.790	100,00
2007	1.180	13,52	7.000	80,18	550	6,30	-	-	-	-	8.730	100,00
2008	1.120	14,99	5.900	78,98	450	6,02	-	-	-	-	7.470	100,00
2009	1.180	12,17	7.550	77,88	965	9,95	-	-	-	-	9.695	100,00
2010	880	11,53	6.350	83,22	400	5,24	-	-	-	-	7.630	100,00
2011	880	11,46	6.400	83,33	400	5,21	-	-	-	-	7.680	100,00
2012	870	12,05	5.950	82,41	400	5,54	-	-	-	-	7.220	100,00
2013	430	9,89	3.620	83,22	300	6,90	-	-	-	-	4.350	100,00
2014	400	15,27	1.920	73,28	300	11,45	-	-	-	-	2.620	100,00
2015	380	15,90	1.710	71,55	300	12,55	-	-	-	-	2.390	100,00
2016	360	20,45	1.200	68,18	200	11,36	-	-	-	-	1.760	100,00
2017	330	20,37	1.100	67,90	190	11,73	-	-	-	-	1.620	100,00
2018	330	20,37	1.100	67,90	190	11,73	-	-	-	-	1.620	100,00
2019	330	20,37	1.100	67,90	190	11,73	-	-	-	-	1.620	100,00
2020	330	20,25	1.110	68,10	190	11,66	-	-	-	-	1.630	100,00
2021	330	20,25	1.110	68,10	190	11,66	-	-	-	-	1.630	100,00
2022	610	21,71	1.690	60,14	510	18,15	-	-	-	-	2.810	100,00
2023	440	24,44	1.210	67,22	150	8,33	-	-	-	-	1.800	100,00
2024	440	24,44	1.210	67,22	150	8,33	-	-	-	-	1.800	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 78. Ordu'da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	-	-	70	100,00	-	-	-	-	-	-	70	100,00
2005	-	-	70	100,00	-	-	-	-	-	-	70	100,00
2006	-	-	8	100,00	-	-	-	-	-	-	8	100,00
2007	-	-	75	100,00	-	-	-	-	-	-	75	100,00
2008	-	-	75	100,00	-	-	-	-	-	-	75	100,00
2009	-	-	75	100,00	-	-	-	-	-	-	75	100,00
2010	-	-	75	100,00	-	-	-	-	-	-	75	100,00
2011	-	-	75	100,00	-	-	-	-	-	-	75	100,00
2012	-	-	56	100,00	-	-	-	-	-	-	56	100,00
2013	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2014	-	-	15	100,00	-	-	-	-	-	-	15	100,00
2015	-	-	13	100,00	-	-	-	-	-	-	13	100,00
2016	-	-	11	100,00	-	-	-	-	-	-	11	100,00
2017	-	-	8	100,00	-	-	-	-	-	-	8	100,00
2018	-	-	8	100,00	-	-	-	-	-	-	8	100,00
2019	-	-	8	100,00	-	-	-	-	-	-	8	100,00
2020	-	-	8	100,00	-	-	-	-	-	-	8	100,00
2021	-	-	8	100,00	-	-	-	-	-	-	8	100,00
2022	4	11,43	21	60,00	10	28,57	-	-	-	-	35	100,00
2023	5	13,89	21	58,33	10	27,78	-	-	-	-	36	100,00
2024	5	13,89	21	58,33	10	27,78	-	-	-	-	36	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 79. Ordu'da Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	49	14,45	260	76,70	30	8,85	-	-	-	-	339	100,00
2005	99	15,28	501	77,31	48	7,41	-	-	-	-	648	100,00
2006	83	20,19	285	69,34	43	10,46	-	-	-	-	411	100,00
2007	95	18,77	385	76,09	26	5,14	-	-	-	-	506	100,00
2008	100	18,42	429	79,01	14	2,58	-	-	-	-	543	100,00
2009	96	16,93	454	80,07	17	3,00	-	-	-	-	567	100,00
2010	106	18,86	436	77,58	20	3,56	-	-	-	-	562	100,00
2011	104	17,93	456	78,62	20	3,45	-	-	-	-	580	100,00
2012	103	14,07	609	83,20	20	2,73	-	-	-	-	732	100,00
2013	74	15,68	376	79,66	22	4,66	-	-	-	-	472	100,00
2014	50	23,47	148	69,48	15	7,04	-	-	-	-	213	100,00
2015	69	33,01	125	59,81	15	7,18	-	-	-	-	209	100,00
2016	77	36,49	117	55,45	17	8,06	-	-	-	-	211	100,00
2017	84	38,01	120	54,30	17	7,69	-	-	-	-	221	100,00
2018	82	39,23	111	53,11	16	7,66	-	-	-	-	209	100,00
2019	72	35,82	115	57,21	14	6,97	-	-	-	-	201	100,00
2020	72	35,47	118	58,13	13	6,40	-	-	-	-	203	100,00
2021	73	31,60	146	63,20	12	5,19	-	-	-	-	231	100,00
2022	67	29,26	149	65,07	13	5,68	-	-	-	-	229	100,00
2023	81	29,45	165	60,00	29	10,55	-	-	-	-	275	100,00
2024	77	29,39	156	59,54	29	11,07	-	-	-	-	262	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 80. Ordu'da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	31	28	25	-	-
2005	33	21	18	-	-
2006	28	11	7	-	-
2007	24	18	18	-	-
2008	34	19	10	-	-
2009	30	23	11	-	-
2010	50	26	15	-	-
2011	45	28	15	-	-
2012	44	40	15	-	-
2013	33	28	15	-	-
2014	39	29	10	-	-
2015	41	26	10	-	-
2016	56	28	11	-	-
2017	60	29	11	-	-
2018	60	26	10	-	-
2019	49	28	9	-	-
2020	46	25	8	-	-
2021	46	29	8	-	-
2022	41	30	8	-	-
2023	50	33	15	-	-
2024	44	30	15	-	-

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 81. Osmaniye’de Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	237.587	73,55	63.700	19,72	13.850	4,29	4.600	1,42	3.300	1,02	323.037	100,00
2005	239.600	73,51	63.700	19,54	14.750	4,53	4.600	1,41	3.300	1,01	325.950	100,00
2006	207.170	71,27	64.670	22,25	11.950	4,11	4.900	1,69	2.000	0,69	290.690	100,00
2007	215.070	71,30	72.970	24,19	7.800	2,59	2.800	0,93	3.000	0,99	301.640	100,00
2008	209.600	69,59	75.000	24,90	11.380	3,78	2.800	0,93	2.400	0,80	301.180	100,00
2009	213.130	72,03	69.848	23,61	8.530	2,88	3.000	1,01	1.375	0,46	295.883	100,00
2010	211.420	70,47	74.930	24,98	9.470	3,16	3.000	1,00	1.200	0,40	300.020	100,00
2011	212.580	68,93	84.465	27,39	9.560	3,10	750	0,24	1.025	0,33	308.380	100,00
2012	214.315	68,45	87.913	28,08	9.973	3,19	750	0,24	140	0,04	313.091	100,00
2013	209.590	68,06	88.763	28,82	8.723	2,83	750	0,24	140	0,05	307.966	100,00
2014	207.190	64,57	103.824	32,36	9.093	2,83	750	0,23	-	-	320.857	100,00
2015	185.340	60,98	108.359	35,65	9.493	3,12	750	0,25	-	-	303.942	100,00
2016	96.820	40,39	130.094	54,27	12.050	5,03	750	0,31	-	-	239.714	100,00
2017	80.968	34,50	145.248	61,88	7.700	3,28	800	0,34	-	-	234.716	100,00
2018	142.774	47,65	143.348	47,85	12.700	4,24	782	0,26	-	-	299.604	100,00
2019	99.257	38,80	143.548	56,11	12.250	4,79	782	0,31	-	-	255.837	100,00
2020	163.739	44,61	186.149	50,71	16.400	4,47	782	0,21	-	-	367.070	100,00
2021	158.462	42,35	197.550	52,79	17.410	4,65	782	0,21	-	-	374.204	100,00
2022	152.009	39,69	212.800	55,57	17.370	4,54	782	0,20	-	-	382.961	100,00
2023	142.969	38,24	212.645	56,88	17.475	4,67	782	0,21	-	-	373.871	100,00
2024	133.095	36,72	209.485	57,80	19.070	5,26	800	0,22	-	-	362.450	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 82. Osmaniye’de Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	10.507	18,49	39.596	69,68	6.720	11,83	-	-	-	-	56.823	100,00
2005	11.710	20,25	39.596	68,47	6.120	10,58	400	0,69	-	-	57.826	100,00
2006	12.640	36,73	12.150	35,31	5.580	16,22	4.040	11,74	-	-	34.410	100,00
2007	23.265	56,17	15.975	38,57	2.130	5,14	50	0,12	-	-	41.420	100,00
2008	20.725	51,27	16.845	41,67	2.800	6,93	50	0,12	-	-	40.420	100,00
2009	18.972	48,72	15.360	39,44	4.610	11,84	-	-	-	-	38.942	100,00
2010	20.705	51,27	15.775	39,06	3.905	9,67	-	-	-	-	40.385	100,00
2011	19.945	50,11	15.925	40,01	3.930	9,87	-	-	-	-	39.800	100,00
2012	13.595	34,73	22.035	56,29	3.517	8,98	-	-	-	-	39.147	100,00
2013	12.230	27,37	30.161	67,49	2.297	5,14	-	-	-	-	44.688	100,00
2014	11.940	35,26	20.378	60,17	1.547	4,57	-	-	-	-	33.865	100,00
2015	10.660	34,55	18.975	61,50	1.217	3,94	-	-	-	-	30.852	100,00
2016	10.310	25,95	28.954	72,88	467	1,18	-	-	-	-	39.731	100,00
2017	9.978	21,91	34.480	75,73	1.075	2,36	-	-	-	-	45.533	100,00
2018	5.215	10,58	41.735	84,69	2.330	4,73	-	-	-	-	49.280	100,00
2019	5.270	14,43	29.328	80,32	1.915	5,24	-	-	-	-	36.513	100,00
2020	29.605	45,85	30.700	47,54	4.270	6,61	-	-	-	-	64.575	100,00
2021	27.850	38,53	37.545	51,94	6.890	9,53	-	-	-	-	72.285	100,00
2022	27.065	33,52	46.545	57,65	6.995	8,66	130	0,16	-	-	80.735	100,00
2023	25.493	34,13	42.529	56,94	6.645	8,90	25	0,03	-	-	74.692	100,00
2024	23.833	32,55	41.164	56,22	8.195	11,19	25	0,03	-	-	73.217	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 83. Osmaniye’de Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	10.130	66,56	4.030	26,48	720	4,73	190	1,25	150	0,99	15.220	100,00
2005	10.370	66,90	4.030	26,00	740	4,77	210	1,35	150	0,97	15.500	100,00
2006	9.030	69,50	3.210	24,71	490	3,77	152	1,17	110	0,85	12.992	100,00
2007	10.350	73,35	3.260	23,10	290	2,06	120	0,85	90	0,64	14.110	100,00
2008	9.550	72,33	3.183	24,11	290	2,20	120	0,91	60	0,45	13.203	100,00
2009	9.650	72,34	3.260	24,44	290	2,17	120	0,90	20	0,15	13.340	100,00
2010	9.650	72,34	3.260	24,44	290	2,17	120	0,90	20	0,15	13.340	100,00
2011	9.450	72,47	3.256	24,97	290	2,22	30	0,23	14	0,11	13.040	100,00
2012	9.588	70,59	3.667	27,00	294	2,16	30	0,22	4	0,03	13.583	100,00
2013	9.282	68,47	3.966	29,25	275	2,03	30	0,22	4	0,03	13.557	100,00
2014	9.245	67,51	4.145	30,27	274	2,00	30	0,22	-	-	13.694	100,00
2015	8.811	65,85	4.266	31,88	274	2,05	30	0,22	-	-	13.381	100,00
2016	6.073	53,10	5.123	44,80	210	1,84	30	0,26	-	-	11.436	100,00
2017	5.346	47,59	5.663	50,41	194	1,73	30	0,27	-	-	11.233	100,00
2018	5.763	49,19	5.513	47,06	410	3,50	30	0,26	-	-	11.716	100,00
2019	4.373	42,53	5.553	54,01	325	3,16	30	0,29	-	-	10.281	100,00
2020	4.453	40,68	6.123	55,94	340	3,11	30	0,27	-	-	10.946	100,00
2021	3.886	35,00	6.724	60,55	464	4,18	30	0,27	-	-	11.104	100,00
2022	3.562	31,69	7.189	63,95	455	4,05	35	0,31	-	-	11.241	100,00
2023	3.126	29,38	7.054	66,30	425	3,99	35	0,33	-	-	10.640	100,00
2024	2.672	27,92	6.393	66,80	465	4,86	40	0,42	-	-	9.570	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 84. Osmaniye’de Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	32.244	80,92	5.759	14,45	932	2,34	617	1,55	297	0,75	39.849	100,00
2005	36.550	82,72	5.760	13,04	983	2,22	597	1,35	297	0,67	44.187	100,00
2006	19.579	72,91	5.926	22,07	800	2,98	368	1,37	180	0,67	26.853	100,00
2007	31.785	81,39	5.926	15,17	701	1,80	480	1,23	160	0,41	39.052	100,00
2008	28.759	79,46	5.992	16,56	828	2,29	480	1,33	135	0,37	36.194	100,00
2009	32.558	82,48	5.591	14,16	777	1,97	494	1,25	52	0,13	39.472	100,00
2010	34.107	82,51	5.868	14,20	808	1,95	495	1,20	60	0,15	41.338	100,00
2011	33.566	82,46	6.202	15,24	814	2,00	60	0,15	62	0,15	40.704	100,00
2012	33.606	80,17	7.369	17,58	866	2,07	71	0,17	9	0,02	41.921	100,00
2013	35.399	80,63	7.564	17,23	865	1,97	67	0,15	9	0,02	43.904	100,00
2014	32.982	76,10	9.428	21,75	860	1,98	68	0,16	-	-	43.338	100,00
2015	29.074	74,88	8.791	22,64	890	2,29	71	0,18	-	-	38.826	100,00
2016	12.262	49,94	11.269	45,90	951	3,87	71	0,29	-	-	24.553	100,00
2017	10.912	44,19	13.138	53,21	557	2,26	85	0,34	-	-	24.692	100,00
2018	20.308	58,78	13.058	37,79	1.102	3,19	83	0,24	-	-	34.551	100,00
2019	13.861	49,87	12.855	46,25	994	3,58	84	0,30	-	-	27.794	100,00
2020	23.701	52,32	19.961	44,06	1.524	3,36	117	0,26	-	-	45.303	100,00
2021	25.604	49,15	24.528	47,09	1.649	3,17	311	0,60	-	-	52.092	100,00
2022	25.663	46,91	27.025	49,40	1.706	3,12	313	0,57	-	-	54.707	100,00
2023	26.826	44,52	31.521	52,32	1.670	2,77	235	0,39	-	-	60.252	100,00
2024	25.392	46,22	27.499	50,05	1.808	3,29	240	0,44	-	-	54.939	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 85. Osmaniye’de Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	140	89	67	134	90
2005	162	89	67	130	90
2006	94	93	67	75	90
2007	159	77	90	171	53
2008	150	74	73	171	56
2009	168	77	91	165	38
2010	177	76	85	165	50
2011	173	67	85	80	60
2012	175	80	87	95	64
2013	183	83	99	89	64
2014	173	90	95	91	-
2015	173	86	94	95	-
2016	143	86	79	95	-
2017	151	89	72	106	-
2018	157	91	87	106	-
2019	155	85	81	107	-
2020	148	100	93	150	-
2021	165	112	95	398	-
2022	174	116	98	400	-
2023	190	135	96	301	-
2024	193	122	95	300	-

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 86. Rize’de Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	26.200	20,34	85.327	66,25	16.825	13,06	250	0,19	200	0,16	128.802	100,00
2005	24.400	21,35	72.822	63,71	16.825	14,72	-	-	250	0,22	114.297	100,00
2006	26.330	20,77	82.760	65,27	17.050	13,45	400	0,32	250	0,20	126.790	100,00
2007	23.653	19,31	83.207	67,92	15.255	12,45	400	0,33	-	-	122.515	100,00
2008	23.650	18,88	86.907	69,38	14.350	11,46	350	0,28	-	-	125.257	100,00
2009	23.900	19,06	87.307	69,62	13.850	11,04	350	0,28	-	-	125.407	100,00
2010	24.010	18,94	88.457	69,78	13.950	11,00	350	0,28	-	-	126.767	100,00
2011	24.010	19,48	84.420	68,51	14.450	11,73	350	0,28	-	-	123.230	100,00
2012	24.030	19,46	84.570	68,48	14.550	11,78	350	0,28	-	-	123.500	100,00
2013	24.450	19,54	85.670	68,46	14.670	11,72	350	0,28	-	-	125.140	100,00
2014	24.265	19,33	86.065	68,54	14.880	11,85	350	0,28	-	-	125.560	100,00
2015	24.175	19,30	85.850	68,54	14.880	11,88	350	0,28	-	-	125.255	100,00
2016	24.200	19,22	86.570	68,76	14.780	11,74	350	0,28	-	-	125.900	100,00
2017	24.639	19,33	87.045	68,30	15.310	12,01	450	0,35	-	-	127.444	100,00
2018	24.620	19,31	86.945	68,18	15.510	12,16	450	0,35	-	-	127.525	100,00
2019	24.680	19,10	88.445	68,46	15.610	12,08	450	0,35	-	-	129.185	100,00
2020	24.800	19,10	88.830	68,43	15.685	12,08	500	0,39	-	-	129.815	100,00
2021	25.430	19,30	90.220	68,46	15.640	11,87	500	0,38	-	-	131.790	100,00
2022	25.890	19,92	87.970	67,68	15.610	12,01	500	0,38	-	-	129.970	100,00
2023	25.819	19,85	88.220	67,84	15.560	11,96	450	0,35	-	-	130.049	100,00
2024	25.969	19,93	88.320	67,78	15.560	11,94	450	0,35	-	-	130.299	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 87. Rize’de Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	4.440	26,97	6.175	37,52	5.645	34,30	150	0,91	50	0,30	16.460	100,00
2005	4.010	28,61	4.300	30,68	5.675	40,49	-	-	30	0,21	14.015	100,00
2006	4.530	26,42	6.210	36,22	6.325	36,89	50	0,29	30	0,17	17.145	100,00
2007	3.243	24,07	5.313	39,43	4.870	36,14	50	0,37	-	-	13.476	100,00
2008	2.400	23,71	3.973	39,25	3.750	37,04	-	-	-	-	10.123	100,00
2009	2.500	23,10	4.523	41,79	3.800	35,11	-	-	-	-	10.823	100,00
2010	2.500	23,33	4.518	42,15	3.700	34,52	-	-	-	-	10.718	100,00
2011	2.470	25,48	4.125	42,55	3.100	31,98	-	-	-	-	9.695	100,00
2012	2.450	25,52	4.200	43,75	2.950	30,73	-	-	-	-	9.600	100,00
2013	2.730	27,02	4.450	44,04	2.920	28,90	5	0,05	-	-	10.105	100,00
2014	2.716	26,99	4.473	44,45	2.870	28,52	5	0,05	-	-	10.064	100,00
2015	2.695	26,68	4.640	45,94	2.760	27,33	5	0,05	-	-	10.100	100,00
2016	2.720	26,47	4.825	46,96	2.725	26,52	5	0,05	-	-	10.275	100,00
2017	2.570	25,01	4.955	48,22	2.740	26,67	10	0,10	-	-	10.275	100,00
2018	2.530	25,30	4.820	48,20	2.640	26,40	10	0,10	-	-	10.000	100,00
2019	2.570	26,80	4.405	45,93	2.605	27,16	10	0,10	-	-	9.590	100,00
2020	2.575	26,86	4.365	45,54	2.620	27,33	25	0,26	-	-	9.585	100,00
2021	2.165	27,28	3.135	39,51	2.610	32,89	25	0,32	-	-	7.935	100,00
2022	2.005	28,31	2.440	34,45	2.613	36,89	25	0,35	-	-	7.083	100,00
2023	1.845	27,24	2.285	33,74	2.613	38,58	30	0,44	-	-	6.773	100,00
2024	1.695	25,98	2.185	33,50	2.613	40,06	30	0,46	-	-	6.523	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 88. Rize 'de Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	180	26,87	480	71,64	10	1,49	-	-	-	-	670	100,00
2005	260	34,67	480	64,00	10	1,33	-	-	-	-	750	100,00
2006	130	39,39	200	60,61	-	-	-	-	-	-	330	100,00
2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2009	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2010	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2011	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2012	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2013	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2014	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2015	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2016	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2017	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2018	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
2019	-	-	5	100,00	-	-	-	-	-	-	5	100,00
2020	-	-	5	100,00	-	-	-	-	-	-	5	100,00
2021	-	-	4	100,00	-	-	-	-	-	-	4	100,00
2022	-	-	4	100,00	-	-	-	-	-	-	4	100,00
2023	-	-	4	100,00	-	-	-	-	-	-	4	100,00
2024	-	-	4	100,00	-	-	-	-	-	-	4	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 89. Rize’de Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	673	24,78	1.861	68,52	171	6,30	5	0,18	6	0,22	2.716	100,00
2005	645	22,50	2.019	70,42	196	6,84	-	-	7	0,24	2.867	100,00
2006	556	23,22	1.631	68,10	192	8,02	8	0,33	8	0,33	2.395	100,00
2007	457	23,10	1.342	67,85	171	8,65	8	0,40	-	-	1.978	100,00
2008	439	23,69	1.248	67,35	159	8,58	7	0,38	-	-	1.853	100,00
2009	440	23,75	1.252	67,57	154	8,31	7	0,38	-	-	1.853	100,00
2010	409	21,03	1.373	70,59	156	8,02	7	0,36	-	-	1.945	100,00
2011	363	19,45	1.335	71,54	161	8,63	7	0,38	-	-	1.866	100,00
2012	364	19,19	1.366	72,01	160	8,43	7	0,37	-	-	1.897	100,00
2013	599	23,08	1.723	66,40	266	10,25	7	0,27	-	-	2.595	100,00
2014	570	22,37	1.703	66,84	268	10,52	7	0,27	-	-	2.548	100,00
2015	569	22,15	1.721	66,99	272	10,59	7	0,27	-	-	2.569	100,00
2016	572	22,73	1.729	68,72	208	8,27	7	0,28	-	-	2.516	100,00
2017	638	22,95	1.896	68,20	236	8,49	10	0,36	-	-	2.780	100,00
2018	629	21,54	2.037	69,76	243	8,32	11	0,38	-	-	2.920	100,00
2019	577	21,98	1.814	69,10	223	8,50	11	0,42	-	-	2.625	100,00
2020	599	21,70	1.933	70,01	217	7,86	12	0,43	-	-	2.761	100,00
2021	569	21,07	1.928	71,41	191	7,07	12	0,44	-	-	2.700	100,00
2022	607	20,33	2.152	72,07	217	7,27	10	0,33	-	-	2.986	100,00
2023	648	20,58	2.239	71,10	254	8,07	8	0,25	-	-	3.149	100,00
2024	656	20,56	2.273	71,23	254	7,96	8	0,25	-	-	3.191	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 90. Rize’de Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	27	22	10	20	30
2005	27	28	12	-	28
2006	23	20	11	20	32
2007	21	14	11	20	-
2008	20	9	11	20	-
2009	20	9	11	20	-
2010	19	25	11	20	-
2011	17	14	11	20	-
2012	17	15	11	20	-
2013	23	19	18	20	-
2014	22	19	18	20	-
2015	21	18	18	20	-
2016	21	18	14	20	-
2017	24	22	15	22	-
2018	26	23	16	24	-
2019	24	21	14	24	-
2020	24	21	14	24	-
2021	23	21	12	24	-
2022	21	22	14	20	-
2023	21	22	16	18	-
2024	21	23	16	18	-

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 91. Trabzon'da Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	13.115	16,84	61.870	79,46	2.875	3,69	-	-	-	-	77.860	100,00
2005	12.797	16,45	62.030	79,75	2.950	3,79	-	-	-	-	77.777	100,00
2006	10.655	14,01	62.370	82,02	3.020	3,97	-	-	-	-	76.045	100,00
2007	12.985	17,81	56.500	77,48	3.435	4,71	-	-	-	-	72.920	100,00
2008	14.250	21,59	47.880	72,53	3.885	5,89	-	-	-	-	66.015	100,00
2009	14.630	21,72	48.780	72,44	3.932	5,84	-	-	-	-	67.342	100,00
2010	14.832	21,56	50.030	72,72	3.935	5,72	-	-	-	-	68.797	100,00
2011	15.633	21,70	52.345	72,65	4.075	5,66	-	-	-	-	72.053	100,00
2012	15.932	21,87	52.739	72,39	4.185	5,74	-	-	-	-	72.856	100,00
2013	16.011	21,85	53.023	72,38	4.227	5,77	-	-	-	-	73.261	100,00
2014	16.119	21,90	53.192	72,27	4.288	5,83	-	-	-	-	73.599	100,00
2015	15.167	20,38	53.807	72,30	5.443	7,31	-	-	-	-	74.417	100,00
2016	15.165	19,61	56.745	73,38	5.423	7,01	-	-	-	-	77.333	100,00
2017	15.475	19,67	57.236	72,77	5.946	7,56	-	-	-	-	78.657	100,00
2018	15.343	19,19	58.681	73,38	5.942	7,43	-	-	-	-	79.966	100,00
2019	15.343	19,13	58.931	73,47	5.940	7,41	-	-	-	-	80.214	100,00
2020	15.533	19,10	59.853	73,59	5.945	7,31	-	-	-	-	81.331	100,00
2021	15.685	18,95	60.908	73,60	6.165	7,45	-	-	-	-	82.758	100,00
2022	15.210	18,28	61.590	74,02	6.405	7,70	-	-	-	-	83.205	100,00
2023	16.605	19,15	62.790	72,42	7.310	8,43	-	-	-	-	86.705	100,00
2024	16.865	19,04	63.989	72,25	7.711	8,71	-	-	-	-	88.565	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 92. Trabzon'da Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
2004	3.510	27,18	8.350	64,65	1.055	8,17	-	-	-	-	12.915	100,00
2005	3.435	24,71	9.420	67,77	1.045	7,52	-	-	-	-	13.900	100,00
2006	3.865	27,61	8.940	63,86	1.195	8,54	-	-	-	-	14.000	100,00
2007	5.034	27,87	11.770	65,17	1.256	6,95	-	-	-	-	18.060	100,00
2008	5.449	25,60	14.605	68,60	1.235	5,80	-	-	-	-	21.289	100,00
2009	3.244	16,47	15.210	77,24	1.239	6,29	-	-	-	-	19.693	100,00
2010	3.049	15,85	14.940	77,67	1.245	6,47	-	-	-	-	19.234	100,00
2011	2.411	14,32	13.300	78,97	1.130	6,71	-	-	-	-	16.841	100,00
2012	2.236	13,75	12.929	79,49	1.100	6,76	-	-	-	-	16.265	100,00
2013	2.169	13,63	12.670	79,64	1.070	6,73	-	-	-	-	15.909	100,00
2014	2.206	13,86	12.663	79,56	1.048	6,58	-	-	-	-	15.917	100,00
2015	2.467	14,59	12.921	76,41	1.523	9,01	-	-	-	-	16.911	100,00
2016	2.258	13,83	12.544	76,83	1.525	9,34	-	-	-	-	16.327	100,00
2017	2.314	14,49	12.446	77,94	1.208	7,57	-	-	-	-	15.968	100,00
2018	2.220	15,15	11.309	77,19	1.122	7,66	-	-	-	-	14.651	100,00
2019	2.220	15,42	11.057	76,80	1.120	7,78	-	-	-	-	14.397	100,00
2020	2.130	15,69	10.199	75,11	1.249	9,20	-	-	-	-	13.578	100,00
2021	3.260	17,59	11.556	62,36	3.716	20,05	-	-	-	-	18.532	100,00
2022	3.228	16,78	11.809	61,40	4.196	21,82	-	-	-	-	19.233	100,00
2023	3.222	16,42	11.882	60,54	4.524	23,05	-	-	-	-	19.628	100,00
2024	3.007	16,33	11.135	60,47	4.273	23,20	-	-	-	-	18.415	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 93. Trabzon'da Toplu Turunçgil Meyvelik Alanı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
2004	210	22,58	700	75,27	20	2,15	-	-	-	-	930	100,00
2005	210	22,11	720	75,79	20	2,11	-	-	-	-	950	100,00
2006	96	16,99	461	81,59	8	1,42	-	-	-	-	565	100,00
2007	169	24,64	502	73,18	15	2,19	-	-	-	-	686	100,00
2008	190	27,22	501	71,78	7	1,00	-	-	-	-	698	100,00
2009	190	27,30	499	71,70	7	1,01	-	-	-	-	696	100,00
2010	190	26,80	512	72,21	7	0,99	-	-	-	-	709	100,00
2011	190	26,65	516	72,37	7	0,98	-	-	-	-	713	100,00
2012	191	26,53	522	72,50	7	0,97	-	-	-	-	720	100,00
2013	193	26,47	529	72,57	7	0,96	-	-	-	-	729	100,00
2014	196	26,59	532	72,18	9	1,22	-	-	-	-	737	100,00
2015	146	21,35	529	77,34	9	1,32	-	-	-	-	684	100,00
2016	145	20,08	570	78,95	7	0,97	-	-	-	-	722	100,00
2017	147	20,36	568	78,67	7	0,97	-	-	-	-	722	100,00
2018	145	20,34	561	78,68	7	0,98	-	-	-	-	713	100,00
2019	143	20,23	557	78,78	7	0,99	-	-	-	-	707	100,00
2020	144	20,37	556	78,64	7	0,99	-	-	-	-	707	100,00
2021	144	20,40	555	78,61	7	0,99	-	-	-	-	706	100,00
2022	2	20,00	8	80,00	-	-	-	-	-	-	10	100,00
2023	2	18,18	9	81,82	-	-	-	-	-	-	11	100,00
2024	2	18,18	9	81,82	-	-	-	-	-	-	11	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 94. Trabzon'da Turunçgil Üretim Miktarı

Yıl	Portakal		Mandarin		Limon		Greyfurt		Turunç		Toplam	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%
2004	223	15,63	1.184	82,97	20	1,40	-	-	-	-	1.427	100,00
2005	290	17,19	1.375	81,51	22	1,30	-	-	-	-	1.687	100,00
2006	280	16,58	1.388	82,18	21	1,24	-	-	-	-	1.689	100,00
2007	297	26,40	783	69,60	45	4,00	-	-	-	-	1.125	100,00
2008	334	28,19	807	68,10	44	3,71	-	-	-	-	1.185	100,00
2009	334	27,90	821	68,59	42	3,51	-	-	-	-	1.197	100,00
2010	303	26,58	802	70,35	35	3,07	-	-	-	-	1.140	100,00
2011	297	22,25	991	74,23	47	3,52	-	-	-	-	1.335	100,00
2012	349	25,70	959	70,62	50	3,68	-	-	-	-	1.358	100,00
2013	389	27,00	1.002	69,54	50	3,47	-	-	-	-	1.441	100,00
2014	378	27,04	969	69,31	51	3,65	-	-	-	-	1.398	100,00
2015	331	24,57	949	70,45	67	4,97	-	-	-	-	1.347	100,00
2016	335	20,12	1.276	76,64	54	3,24	-	-	-	-	1.665	100,00
2017	369	21,15	1.311	75,13	65	3,72	-	-	-	-	1.745	100,00
2018	341	18,77	1.390	76,50	86	4,73	-	-	-	-	1.817	100,00
2019	317	19,95	1.195	75,20	77	4,85	-	-	-	-	1.589	100,00
2020	324	19,54	1.255	75,69	79	4,76	-	-	-	-	1.658	100,00
2021	322	19,48	1.254	75,86	77	4,66	-	-	-	-	1.653	100,00
2022	345	20,26	1.274	74,81	84	4,93	-	-	-	-	1.703	100,00
2023	368	21,19	1.279	73,63	90	5,18	-	-	-	-	1.737	100,00
2024	380	21,32	1.301	73,01	101	5,67	-	-	-	-	1.782	100,00

Kaynak: TÜİK, 2025

EK 95. Trabzon 'da Ortalama Turunçgil Verimi (Kg/Ağaç)

Yıl	Portakal	Mandarin	Limon	Greyfurt	Turunç
2004	15	16	7	-	-
2005	20	24	7	-	-
2006	22	25	7	-	-
2007	22	15	13	-	-
2008	22	17	11	-	-
2009	22	17	11	-	-
2010	20	17	9	-	-
2011	19	21	12	-	-
2012	21	19	12	-	-
2013	23	19	12	-	-
2014	22	18	12	-	-
2015	21	16	12	-	-
2016	22	22	10	-	-
2017	24	21	11	-	-
2018	24	23	14	-	-
2019	22	19	13	-	-
2020	22	19	13	-	-
2021	23	19	12	-	-
2022	24	19	13	-	-
2023	24	20	12	-	-
2024	25	20	13	-	-

Kaynak: TÜİK, 2025

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE TURUNÇGİL SEKTÖRÜ

